

Helsinki, 21.1.2001

Perustuslain 97 §:n mukaisesti opetusministeriö lähettää ohessa Eduskunnan suurelle valiokunnalle selvityksen komission 21.11.2001 antamasta nuorisoa koskevasta valkoisesta kirjasta: *"EU:n nuorisopolitiikan uudet tuulet"*.

Kulttuuriministeri

Suvi Lindén

Neuvotteleva virkamies

Anne Päckilä

Liitteet:

OPM:n perusmuistio
KOM (2001) 681 lopull., Bryssel 21.11.2001 suomeksi ja ruotsiksi (vain pdf-tallennusmuodossa)

ASIA: Valkoinen kirja nuorisosta: EU:n nuorisopolitiikan uudet tuulet

KOKOUS: Eduskunnan suuri valiokunta

EURODOC:
EU/071201/0972

U/E-TUNNUS: -

KÄSITTELYVAIHE JA KÄSITTELYN LUONNE:

Opetus- ja nuorisoneuvoston 14.2.2002 valmistelu

ASIAKIRJAVIITTEET:

Valkoinen kirja nuorisosta KOM (2001) 681 lopullinen, Bryssel 21.11.2001

EU:N OIKEUDENMUKAINEN PERUSTA / PÄÄTÖKSENTEKOMENETTELY:

Komission valkoiseen kirjaan ei ole merkitty oikeusperustaa. Tämä ei ole tarpeen, koska valkoinen kirja on poliittinen asiakirja eikä sitova asiakirja. Valkoisen kirjan toimenpide-ehdotuksissa ei myöskään olisi kyse sitovasta toiminnasta. Yhteisön toimivalta ei voi mennä yli sille perustamisopimuksissa määrätystä toimivallan alasta, vaikka kyseessä on ei-sitova toiminta.

Perustamisopimuksessa ei ole nuorisoalan yhteistyön osalta nimenomaista oikeusperustaa. Se antaa kuitenkin yhteisölle toimivallan toimia monilla nuoria suoraan tai välillisesti koskevilla aloilla. Komission mukaan valkoisen kirjan avulla luotava yhteistyökäytäntö ja sen viitekehys sopivat yhteen perustamisopimuksen kanssa. Valkoisen kirjan liitteessä 2 on tarkasteltu perustamisopimuksen määräyksiä ja nuorisoasioiden laajuutta yhteisön toimialoilla.

KÄSITTELIJÄT:

OPM, neuvotteleva virkamies Anne Päckilä, puh. 1341 7289
OPM, ylitarkastaja Juha Rintamäki, puh. 1341 7351

SUOMEN KANTA/OHJE:

Suomi pitää myönteisenä, että komissio on antanut nuorisopolitiikan valkoisen kirjan. Kirja antaa hyvän pohjan euroopalaisen nuorisoalan yhteistyön kehittämiseksi. Nuorisopolitiikka kuuluu kuitenkin edelleen läheisyysperiaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden vastuulle, kuten komissio on kirjassa todennut.

EU:n nuorisoalan yhteistyön ongelma on nuoria koskevien toimien ja tavoitteiden asettelun hajanaisuus. Valkoisen kirjan tärkein tavoite on luoda nykytilanteen huomioon ottava uusi nuorisoalan yhteistyökäytäntö, joka käsittäisi 1) avoimen koordinaatiomenetelmän soveltamisen nuorisoalalla ja 2) nuorison huomioon ottamisen muiden alojen politiikassa.

Komissio on ilmoittanut, että se haluaa nuorisoalalle läheisyysperiaatetta kunnioittavan kevyen, joustavan ja asteittain etenevän mallin. Kysymyksessä olisi ennen kaikkea hyvien käytäntöjen vaihto. Komission mukaan kyse ei olisi työllisyyden suuntaviivojen mukaisesta menetelmästä, vaan tavoitteena on hyödyntää koulutuspuolella hyviksi koettuja yhteistyön käytäntöjä.

Suomi suhtautuu myönteisesti toimenpiteisiin, joilla kehitetään eurooppalaista nuorisoalan yhteistyötä. Soveltamisalojen tulee olla nuorisopoliittisesti tärkeitä. Tärkeää on, että tässä yhteydessä ei lähdetä luomaan raskasta ja byrokraattista prosessia. Myöskään yhteisön tosiasiallista toimivaltaa nuorisoalalla ei tule sen avulla laajentaa.

Suomi on pyrkinyt systemaattisesti vastustamaan uusien ja työläiden prosessien luomista. Lisäksi olemme lähtökohtaisen kielteisesti suhtautuneet niin sanotun avoimen koordinaation käytön laajentamiseen unionin toiminnassa.

Tavoitteena tulisi olla hyvien toimintatapojen vaihtoon perustava *joustava yhteistyökäytäntö*, joka mahdollistaisi EU-tason toimien kytkemisen nykyistä paremmin kansalliseen nuorisopolitiikan kehittämistyöhön. Käytäntöä tulee tarvittaessa voida myös arvioida ja parantaa. Tärkeätä on, että muilla sektoreilla hankittu kokemus otetaan huomioon. Keskeistä on, että yhteistyön kehittämisessä edetään vaiheittain aloittamalla tärkeimpien tavoitteiden seurannasta.

EU-asioiden komitean 8.5.2001 hyväksymän kannan mukaisesti yhteistyökäytännön tulee täydentää ja tukea perustamissopimukseen kirjattuja päätöksentekomenettelyjä. Se ei saa horjuttaa institutionaalista tasapainoa neuvoston, komission, jäsenvaltioiden ja parlamentin välillä. Neuvostolla tulee olla poliittinen vastuu.

Myönteisenä asiana voidaan pitää sitä, että komission tavoitteena on kehittää *hallinnon rajat ylittävää nuorisoalan yhteistyötä*. Komission esitys on linjassa Suomen harjoittaman nuorisopolitiikan kanssa. Horisontaalisuutta tarkastellaan kuitenkin Suomen näkökulmasta rajallisesti. Suomessa nuorisotyön lainsäädäntö ja nuorisotoiminnan käytäntö lähtee laaja-alaisemmasta vaikuttamisesta nuorten elinoloihin ja muihin nuorten elämäntilanteen kannalta keskeisiin tekijöihin.

Komission esittämät painopistealueet liittyvät olennaisesti nuorten *itsenäistymiskysymykseen*, jota pohtimaan komissio ehdottaa korkean tason työryhmää. Suomi on periaatteessa suhtautunut kielteisesti uusien rakenteiden luomiseen ja vastustaa korkean tason työryhmän perustamista. Tarkoituksenmukaisempaa on esimerkiksi nuorisotutkijoiden välisen asiantuntijatason toiminta.

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Euroopan komissio hyväksyi 21.11.2001 valkoisen kirjan - *EU:n nuorisopolitiikan uudet tuulet*. Kirjan tavoitteena on luoda uudet puitteet yhteisön nuoriolan yhteistyölle. Komissio ehdottaa konkreettisia keinoja, joilla voidaan vastata tehokkaasti nuorten eurooppalaisten tarpeisiin kaikilla päätöksenteon tasoilla. Laajentuneessa 27 jäsenvaltion unionissa tulee olemaan 75 miljoonaa 15-25 -vuotiasta nuorta. Samaan aikaan nykyisissä EU:n maissa kehityksen suunta on väestön ikääntyminen ja syntyvyyden aleneminen. Nuorten siirtyminen työmarkkinoille pitkittyy, nuoruus on entistä epäitsenäisempää ja epävarmuutta täynnä oleva elämänvaihe. Tarvitaan erityisiä yhteiskuntapoliittisia toimia, joiden avulla pitkittynyttä ja muuttunutta nuoruutta kyetään hallitsemaan. Eurooppalaista hallintotapaa koskevan valkoisen kirjan mukaisesti pyrkimyksenä on muun muassa lisätä avoimuutta ja aktivoida nuoret osallistumaan Euroopan rakentamiseen.

Valkoisen kirjan valmistelu alkoi vuonna 1999. Se perustuu laajaan ja avoimeen kuulemisprosessiin, johon on osallistunut erilaisista taustoista olevia nuoria sekä hallitusten, nuorisojärjestöjen ja edustajia sekä muita alan toimijoita.

Kirja muodostuu esipuheesta ja kahdesta liitteestä. Esipuheessa selvitetään kirjan valmistamiseen liittyviä taustoja sekä nuorten elämään keskeisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten demografinen kehitys, nuoruuden muuttuminen, nuorten osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan, Euroopan integraatio ja globalisaatio. Kuulemisen tuloksista komissio on nostanut asiakirjassa esille neljä keskeistä viestiä:

- nuorten aktiivinen kansalaisuus
- kokemuksen tunnustaminen
- nuorten itsenäistyminen
- Euroopan unionin yhteisten arvojen edistäminen

Uuden Euroopan laajuisen nuorisoalan yhteistyön toteuttamiseksi esitetään kaksiosaista ratkaisua: 1) avoimen koordinaatiomenetelmän käytön soveltaminen nuorisoalalla ja 2) nuorisoasioiden nykyistä parempi huomioon ottaminen muissa politiikoissa.

1) Avointa koordinaatiomenetelmää pidetään **komission esityksessä** sopivana keinona, koska yhteisöllä ei ole nuorisoalalla lainsäädäntövaltaa ja jäsenvaltioilla on halu yhteistyön kehittämiseen. Menetelmän avulla voidaan hyödyntää hyviksi osoittautuneita toimintatapoja, asettaa yhteisiä tavoitteita ja luoda seurantamenettelyjä. Soveltaen Lissabonin päätelmien 37 kohtaa komissio esittää nuorisosektorille avointa koordinaatiomenettelyä. Komission mukaan nuorisoalalla voitaisiin hyödyntää käytäntöjä, jotka koulutusosalalla on koettu hyviksi.

Ensisijaisiksi soveltamisalueiksi komissio ehdottaa osallistumista, vapaaehtoistyötä, tiedotusta, nuorisoon kohdistuvaa tutkimus- ja selvitystyötä sekä sellaisia muita nuoria koskevia toimia (esim. nuorisotyö, nuorisoklubit, katutyö), joita ei kateta muilla politiikan aloilla.

Suomi on muodostamassa kokonaislinjaustaan avoimeen koordinaatioon ja eduskunnalle annetaan selvitys avoimesta koordinaatiosta maaliskuussa 2002.

2) Nuorisoasioiden huomioon ottaminen muissa politiikoissa nousi keskeisesti esille konsultaatioprosessin aikana. Ensisijaisia politiikan aloja nuorison kannalta ovat komission mukaan koulutus, elinikäinen oppiminen, liikkuvuus, työllisyys ja sosiaalinen integraatio sekä rasismien torjunta. Nuorten itsenäisyyttä koskevien asioiden selvittämistä varten komissio esittää muodostettavaksi korkean tason työryhmää.

Asiakirjan liitteessä I on yksityiskohtainen yhteenveto kuulemisen tuloksista. Prosessin aikana nuoret nostivat esille viisi keskeistä kehittämisaluetta: 1) osallistuminen, 2) koulutus, 3) työllisyys, ammatillinen koulutus ja sosiaalinen syrjäytyminen, 4) hyvinvointi, itsenäisyys ja kulttuuri sekä 5) eurooppalaiset arvot, liikkuvuus ja muu maailma. Komissio on kirjassa esittänyt nuorten em. alueita koskevat ehdotukset kansallisen, alueellisen, paikallisen ja Euroopan tason päätöksentekijöille.

Liitteeseen II on koottu tietoa yhteisön nuoria koskevista toimista, kuten Nuoriso-toimintaohjelma ja poliittiset aloitteet. Nuorisoa koskevia toimia rahoitetaan lisäksi työllisyys, koulutus, kulttuuri ja sosiaalialan ohjelmien kautta. Joulukuussa 2000 hyväksytyssä perusoikeuksien kirjassa tunnustetaan lasten ja nuorten merkitys. Liitteessä on selvitetty Euroopan parlamentin, Euroopan talous- ja sosiaalikomitean sekä aluiden komitean nuoria koskevia toimia sekä komission yhteistyötä Euroopan nuorisofoorumin ja Euroopan neuvoston kanssa. Lopussa on yhteenveto komission käynnistämistä tutkimuksista.

KANSALLINEN KÄSITTELY:

EU-jaosto 32 (nuoriso ja liikunta) 22.11.2001, 10.1.2002
EU-asioiden komitea 16.1.2002
EU-ministerivaliokunta 23.11.2001, 18.1.2002
Eduskunnan suuri valiokunta 23.11.2001
Eduskunnan sivistysvaliokunta 14.12.2001
Asiantuntijalausunnat (OM, VM, STM, TM, OPM/KTPO, CIMO, Lääninhallitukset, Nuorisotutkimusverkosto, Allianssi)
Kansallinen keskustelutilaisuus 19.12.2002

KANSALLINEN LAINSÄÄDÄNTÖ:

Asiakirjan mukaan uuden koordinaatiomenettelyn toimia toteutettaessa noudatetaan subsidiariteettiperiaatetta.

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET:

Komission tässä muodossa esittämien toimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Todennäköisesti ne ovat vähäiset. Valkoisen kirjan mukaisia uusia yhteisöaloitteita rahoitettaneen ainakin Nuoriso-toimintaohjelmasta, joka on esitetyn yhteistyömallin apuväline. Ohjelman budjetti on 520 meuroa vuosina 2000-2006.

MUUT MAHDOLLISET ASIAAN VAIKUTTAVAT SEIKAT:

Jäsenvaltioiden suhtautuminen valkoiseen kirjaan on myötämielistä. Suomi ja Tanska ovat ilmaisseet varauksellisen suhtautumisensa avoimen koordinaatiomenettelyn soveltamiseen nuorisosalalla.

Nuorisoryhmässä 11.1.2002 puheenjohtajavaltio esitteli valkoista kirjaa koskevan kyselyn Jäsenvaltioiden vastausten pohjalta puheenjohtaja laatii päätelmät, jotka on tarkoitus hyväksyä neuvostossa 14.2.2002. Neuvoston kokouksessa 30.5.2002 on tarkoitus hyväksyä päätöslauselma tulevaisuuden strategiasta ja suuntauksista nuorisosalalla.

Nuoret antoivat julkilausuman valkoisesta kirjasta Gentin nuorisotapaamisessa 26.-28.11.2001

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 21.11.2001
KOM(2001) 681 lopullinen

EUROOPAN KOMISSION VALKOINEN KIRJA

EU:N NUORISOPOLITIIKAN UUDET TUULET

SISÄLLYSLUETTELO

EUROOPAN KOMISSION VALKOINEN KIRJA EU:N NUORISOPOLITIIKAN UUDET TUULET	1
ESIPUHE	4
1. Taustaa	7
2. Haasteet	9
2.1. Väestörakenteen kehitys	9
2.2. Nuorison muuttuminen	10
2.3. Nuorten osallistuminen julkiseen toimintaan.....	10
2.4. Euroopan yhdyntyminen.....	11
2.5. Globalisaatio	11
3. Kuulemisen tulokset	12
3.1. Keskeiset viestit	13
4. Uusi tavoite	14
4.1. Nuorisoala	15
4.1.1. Avoin koordinoitimenetelmä	15
4.1.2. Avoimen koordinoitimenetelmän soveltamisala nuorisoasioissa	16
4.2. Nuorison huomioon ottaminen muussa politiikassa.....	19
4.3. Nuoriso-ohjelman hyödyntäminen	21
5. Päätelmät.....	22
LIITTEET.....	23
Liite 1 Kuulemisen tulokset.....	23
1. Demokratia edellyttää osallistumista.....	24
1.1 Tulosanalyysi	24
1.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset	27
2. Koulutus nuoren ratkaisevana kehitysvaiheena	31
2.1 Tulosanalyysi	31
2.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset	35
3. Työllisyys nuorten sopeutumisen tehostajana.....	38
3.1 Tulosanalyysi	38

3.2	Kuulemisen yhteydessä esitetyt ehdotukset.....	43
4.	Nuoruusiän täysimääräinen hyödyntäminen.....	46
4.1	Tulosanalyysi	46
4.2	Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset	51
5.	Arvoille perustuva Eurooppa	53
5.1	Tulosanalyysi	53
5.2	Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset	57
6.	Valkoiseen kirjaan liittyvät asiakirjat	63
Liite 2 Yleiskatsaus yhteisön toimintaan nuorisoasioissa		65
1.	Nuoriso-ohjelma.....	65
2.	Nuorisoon vaikuttavat poliittiset aloitteet.....	66
3.	Työllisyyden, koulutuksen, kulttuurin ja nuorison suojelun rahoitus	73
4.	Perusoikeuskirja	73
5.	Euroopan parlamentin tuki.....	74
6.	Talous- ja sosiaalikomitean sekä alueiden komitean lausunnot	74
7.	Vuoropuhelu Euroopan nuorisofoorumin kanssa.....	75
8.	Euroopan neuvoston toiminta	75
9.	Euroopan komission teettämät tutkimukset ja mielipidekyselyt.....	77

ESIPUHE

Nuorisopolitiikkaa koskevan valkoisen kirjan julkaiseminen ja sitä edeltänyt kuuleminen ovat ennen kaikkea osoitus halusta edistää uutta eurooppalaista hallintotapaa.

Tämä valkoinen kirja edustaa näin ollen erinomaisesti linjaa, jonka komissio omaksui heinäkuussa 2001 hyväksyessään eurooppalaista hallintotapaa koskevan valkoisen kirjan ja jonka mukaan Euroopan unionin päätöksentekoa muutetaan siten, että kansalaiset ja siis myös nuoret voivat olla mukana tekemässä heitä koskevia päätöksiä.

Nuoret etusijalla

Valkoista kirjaa edeltäneen laajan kuulemisen tulokset ovat selkeät: hyvin erilaisista tilanteista huolimatta nuorilla on samanlaisia arvoja ja tavoitteita mutta myös samanlaisia ongelmia. Nuoret ovat jatkuvasti muuttuva ryhmä, jolla on omat erityispiirteensä: työelämään mennään ja perhe perustetaan aiempaa myöhemmin, työ ja opiskelu lomittuvat toisiinsa, ja ennen kaikkea yksilökohtainen urakehitys on entistä monipuolisempaa. Koululla ja yliopistolla, työllä ja sosiaalisella ympäristöllä ei enää ole sama integroiva tehtävä kuin ennen, ja itsenäistyminen tapahtuu aina vain myöhemmin.

Tämä näkyy usein siinä, että nuoret kokevat asemansa uhatuksi, eivät enää luota nykyisiin päätöksentekojärjestelmiin ja vierastavat perinteisiä tapoja osallistua julkiseen elämään ja nuorisojärjestöjen toimintaan. Jotkut nuorista toteavat, etteivät he aina koe aikuisten omista lähtökohdistaan suunnittelemaa julkisia toimintamalleja täysin omikseen. Jotkut omaksuvat välinpitämättömän tai individualistisen asenteen, jotkut ilmaisevat mielipiteitään äärikeinoin, demokraattisen järjestelmän tarjoamien kanavien ulkopuolella. Useimmat nuoret kuitenkin haluavat vaikuttaa politiikkaan mutteivät löydä oikeita vaikuttamiskeinoja.

Eurooppalaisilla nuorilla on sanottavaa, sillä taloudelliset muutokset, väestörakenteen epätasapaino, globalisaatio ja kulttuurien monimuotoisuus vaikuttavat ensiksi heihin. Nuorten odotetaan kehittävän uudenlaisia sosiaalisia suhteita ja yhteisvastuun muotoja sekä kestävän erilaisuutta ja kääntävän sen myönteiseksi voimaksi samalla kun ilmenee uusia epävarmuuden aiheita.

Monimutkaisesta yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta tilanteesta huolimatta nuoret ovat osoittaneet kykenevänsä sopeutumaan. On yhteisön ja jäsenvaltioiden poliittisten päättäjien vastuulla helpottaa nuorten integroitumista hyväksymällä heidät täysivaltaisiksi yhteiskunnan toimijoiksi.

Nuoret ja Eurooppa

Keskustelu Euroopan tulevaisuudesta on käynnistetty, ja unionin laajentuminen avaa uusia näköaloja. Yhteisön politiikasta on viime vuosina välittynyt selkeä viesti: Euroopan unionia on rakennettava yhdessä sen kansalaisten kanssa. Unionin kehittämistä valmisteleviin kuulemisiin ja hyvästä hallintotavasta käytäviin keskusteluihin on otettava mukaan myös ne, jotka vastaavat näistä asioista

tulevaisuudessa. Euroopan yhdentyminen on melko uusi asia, ja unionia muokataan ja siitä keskustellaan jatkuvasti. Jotta yhdentyminen edistyisi, tarvitaan niiden nuorten intoa ja sitoutumista, joiden arvoille se perustuu.

Nuoret ovat selvästi ilmaisseet toivovansa, että heitä kuullaan ja heitä pidetään täysivaltaisina keskustelukumppaneina. He haluavat osallistua Euroopan rakentamiseen ja vaikuttaa omasta tulevaisuudestaan käytävään keskusteluun. On aika pitää nuoria Euroopan yhdentymisen voimana eikä ongelmana. Niinpä heille on tarjottava keinoja ilmaista mielipiteitään ja vaihtaa niitä muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa.

Paikallistasolta yhteisön tasolle: uusi lähestymistapa

Useimmat valkoisessa kirjassa mainituista toimista koskevat Euroopan valtioita ja alueita, joiden vastuulla nuorisotoimien täytäntöönpano ensisijaisesti on. Kentällähän aktiivista kansalaistoimintaa harjoitellaan ja siellä nuoret voivat kaikkein parhaiten nähdä oman panoksensa tulokset. Kun nuoret osallistuvat oman koulunsa, korttelinsa, kuntansa tai järjestönsä toimintaan, he kartuttavat kokemustaan ja itseluottamustaan, joita he tarvitsevat sitoutuessaan nyt tai myöhemmin julkiseen elämään, myös yhteisön tasolla. Osallistuessaan kaikille avoimeen, syrjimättömään yhteiskunnalliseen toimintaan nuoret edistävät yhteiskunnan yhteisvastuullisuutta ja toimivat täysivaltaisina kansalaisina.

On kuitenkin tärkeää kehittää Euroopan laajuista nuorisotoimintaa, jotta lisätään sen tehokkuutta ja yhteisvaikutuksia – samalla kunkin toimintatason vastuutehtäviä kunnioittaen ja hyödyntäen. Sitä toivoivat nuoret ja Euroopan parlamentti ja sitä suosittelivat jäsenvaltiot komission järjestämässä kuulemisessa. Valkoisessa kirjassa ehdotetaan ratkaisuksi uutta kaksiosaista eurooppalaista yhteistyömekanismia, jossa on kaksi osaa: sovelletaan avointa koordinoitimenetelmää nuorisoasioissa ja otetaan nuorisoon liittyvät näkökohdat paremmin huomioon laadittaessa politiikkaa muilla aloilla.

Euroopan laajuisilla toimilla luodaan toimintaa kentälle ja edistetään luovuutta, ja tämän ansiosta voidaan vaihtaa ja vertailla hyviä toimintatapoja ja tunnustaa jäsenvaltioissa ja yhteisön laajuisesti nuorisoasioista vastaavien henkilöiden ja organisaatioiden työ paikallis- ja aluetasolla. Paras tapa aktivoida nuoria on tarjota heille tilaisuus tutustua muihin kulttuureihin, näkökulmiin ja elämäntapoihin. Tällä tavoin voidaan hahmotella yhteinen visio, perehtyä nuorisoalan kysymyksiin ja tehostaa työskentelyä yhteistyön ja yhteisten tavoitteiden kautta.

Kuunnellaan nuoria, tiedotetaan paikallisalotteista, kannustetaan jäsenvaltioita yhteistyöhön, käynnistetään jo nyt konkreettisia toimia nykyisissä yhteisöohjelmissa ja edistetään nuorisonäkökohtien huomioon ottamista kaikessa politiikassa. Tällainen on tässä valkoisessa kirjassa ehdotettu lähestymistapa, jolla pyritään luomaan edellytykset nuorten täysimääräiselle osallistumiselle avoimeen ja yhteisvastuulliseen demokraattisen yhteiskunnan toimintaan.

1. TAUSTAA

Laajentuneessa Euroopassa on 75 miljoonaa 15–25-vuotiasta¹. Nuoret vaativat, että heitä pidetään täysivaltaisina kansalaisina oikeuksineen ja velvollisuuksineen, vaikka he muodostavatkin epäyhtenäisen ryhmän (muun muassa työnsaantimahdollisuuksien, koulutuksen, perhe-elämän ja tulojen perusteella). Nuorisoon investoiminen merkitsee investoimista yhteiskuntiemme nykyiseen ja tulevaan rikkauteen. Kyseessä on Lissabonissa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston määrittelemän poliittisen tavoitteen onnistumisen kannalta hyvin keskeinen asia: kehittää Euroopasta "maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous".

Perustamissopimusten nojalla yhteisö voi toimia monilla aloilla,² jotka koskevat suoraan tai välillisesti nuoria. Aloja ovat esimerkiksi syrjinnän torjuminen, Euroopan kansalaisuus, työllisyys, yhteiskunnasta syrjäytymisen ehkäiseminen, yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, kulttuuri, terveys, kuluttajansuoja, henkilöiden vapaa liikkuvuus, ympäristönsuojelu, nuorten tutkijoiden vaihdot, kehitysyhteistyö ja köyhyyden torjuminen.

Suoraan nuoriin liittyviä eri yhteisötoimia on kehitetty muun muassa yleissivistävässä koulutuksessa, työllisyydessä ja ammatillisessa koulutuksessa ja hiljattain myös tietotekniikan käyttömahdollisuuksiin liittyen.

Nuoriin liittyvän yleisen ja alakohtaisen politiikan ulkopuolella on kehitetty toisenlaista toimintaa, jossa edistetään muun muassa vaihtoja, kansainvälisiä tapaamisia, kansalaisuutta ja vapaaehtoistyötä. Tässä yhteydessä unioni on toteuttanut perustamissopimuksen 149 artiklan³ nojalla monenlaisia toimia muun

¹ Tässä asiakirjassa nuoriksi katsotaan 15–25-vuotiaat samalla tavoin kuin parlamentin ja neuvoston hyväksymässä yhteisön Nuoriso-ohjelmassa. Laajentuneella unionilla tarkoitetaan Euroopan nykyisiä jäsenvaltioita ja 12 ehdokasmaata.

² Ks. Liite 2 "Katsaus nuorisoalan yhteisötoimiin". Asiakirjassa esitellään nuorisoalaa koskeva yhteisön lainsäädäntö, jonka perusteella tulevat toimet on toteutettava.

³ Perustamissopimuksen 149 artikla:

1. Yhteisö myötävaikuttaa korkealaatuisen koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemalla ja täydentämällä jäsenvaltioiden toimintaa pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta opetuksen sisällöstä ja koulutusjärjestelmän järjestämisestä sekä niiden sivistyksellistä ja kielellistä monimuotoisuutta.

2. Yhteisön toiminnalla pyritään

- kehittämään eurooppalaista ulottuvuutta koulutuksessa erityisesti jäsenvaltioiden kielten opetuksella ja levittämällä

- edistämään opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta muuan muassa rohkaisemalla tutkintotodistusten ja opintojaksojen tunnustamista akateemisessa maailmassa

- edistämään koulutuslaitosten välistä yhteistyötä

- kehittämään tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä

- edistämään nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä

- rohkaisemaan etäopetuksen kehittämistä.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot suosivat yhteistyötä kolmansien maiden sekä koulutusalan toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen ja erityisesti Euroopan neuvoston kanssa.

4. Myötävaikuttaakseen tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen neuvosto

- vahvistaa jäljempänä 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan sellaisia edistämistoimia, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista

muassa Nuoriso-ohjelman yhteydessä. Näissä toimissa on käynnistetty liikkuvuuteen ja nuorisovaihtoihin liittyvää yhteistyötä. Vähitellen yhteistyötä on laajennettu muille aloille kuten tiedotukseen, järjestöjen väliseen vaihtoon ja vapaaehtoistyöhön.

Yleisesti on olemassa joukko aiheita – kuten nuorten osallistuminen ja itsenäisyys –, jotka eivät kuulu suoranaisesti yhteisön toimivaltaan mutta joita olisi tarkasteltava perusteellisesti, koska ne liittyvät tiiviisti nuorisoalaan ja niillä on poliittisia vaikutuksia. Tällä tavoin saataisiin jäsenvaltioiden käyttöön käytännön apuväline toimien koordinoimiseksi kyseisillä aloilla.

Euroopan parlamentti on aina tukenut nuorille kohdistettuja erityistoimia, oli kyseessä sitten ohjelmien hyväksyminen, päätöslauselmat tai nuorten kuuleminen. Nuorisoasioiden neuvosto on hyväksynyt päätelmiä nuorten osallistumisesta, urheilun kasvatuksellisista mahdollisuuksista, yhteiskuntaan integroitumisesta sekä nuorten aloitekyvystä ja yrittäjyydestä. Talous- ja sosiaalikomitea sekä alueiden komitea antavat säännöllisesti myönteisiä lausuntoja nuorisoon liittyvistä eri kysymyksistä.

Nyt on syytä selvittää, vastaavatko erityistoimet kaikkiin nuorten nykyisiin haasteisiin ja hyödyntävätkö yhteisön poliittiset päättäjät parhaalla mahdollisella tavalla nuorison tarjoamaa potentiaalia. On todettava, että nuorisoa koskevat päätelmät ja julistukset ovat usein jääneet aikomusten tasolle eikä unionin toimielimillä ja jäsenvaltioilla ole kokonaiskuvaa nuorisonäkökohtia edistävistä toimintalinjoista ja käytettävissä olevista toimintakeinoista. Yhteisön nykyinen nuorisoalan yhteistyöjärjestelmä toimii suorituskykynsä rajoilla eikä se ehkä kykene enää vastaamaan seuraaviin uusiin haasteisiin (ks. kohta 2):

- väestörakenteen ja yhteiskunnan kehitys, jonka vuoksi sukupolvien väliset suhteet ovat monimutkaisia
- jäsenvaltioissa, yhteisössä ja maailmassa nuorten ja toisaalta julkisten asioiden välinen kasvava kuilu, joka saattaa luoda "kansalaisvajeen"
- demokratian edellyttämä investoiminen unionin tulevaisuudesta käytävän keskustelun laatuun ja kansalaisten, kansalaisyhteiskunnan ja alueellisten toimijoiden yhteyksien parantaminen, joita esitetään eurooppalaista hallintotapaa koskevassa valkoisessa kirjassa⁴.

Uusien hallintotapojen edistäminen on yksi komission asettamista ensisijaisista strategisista tavoitteista. Hallintotavalla tarkoitetaan kaikkia niitä sääntöjä, mekanismeja ja käytäntöjä, jotka vaikuttavat vallan jakautumiseen, ja kansalaisten ottamista mukaan heitä koskevien EU:n päätösten tekoon.

Yhteisön julkisen toiminnan uudistamisessa on seuraavat viisi peruseriaa: avoimuus, osallistuminen, vastuun selkeys, tehokkuus ja johdonmukaisuus.

Nimenomaan nuorisoalalla näitä periaatteita olisi noudatettava seuraavasti:

⁴ - antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta suosituksia.
Eurooppalainen hallintotapa – valkoinen kirja, KOM(2001) 428, 25.7.2001.

- **Avoimuus:** tiedotetaan nuorille ja kommunikoidaan heidän kanssaan aktiivisesti heidän omalla kielellään, jotta he ymmärtäisivät, miten unioni ja nuorisopolitiikka toimii.
- **Osallistuminen:** kuullaan nuoria ja edistetään heidän osallistumistaan heitä itseään koskevaan päätöksentekoon ja yleisesti heidän yhteisöjensä elämään.
- **Vastuun selkeys:** luodaan jäsenvaltioiden ja unionin toimielinten välille uutta jäsenneltyä yhteistyötä, jotta löydetään asianmukaisella vastuutasolla konkreettisia nuorten toiveiden mukaisia ratkaisuja.
- **Tehokkuus:** hyödynnetään nuorten tarjoamia resursseja, jotta he voivat vastata yhteiskunnan haasteisiin, edesauttaa heitä koskevan politiikan onnistumista ja olla mukana rakentamassa tulevaisuuden Eurooppaa.
- **Johdonmukaisuus:** hahmotellaan yhtenäinen näkemys nuorisoa koskevista toimintalinjoista ja asianmukaisista toimintatasoista.

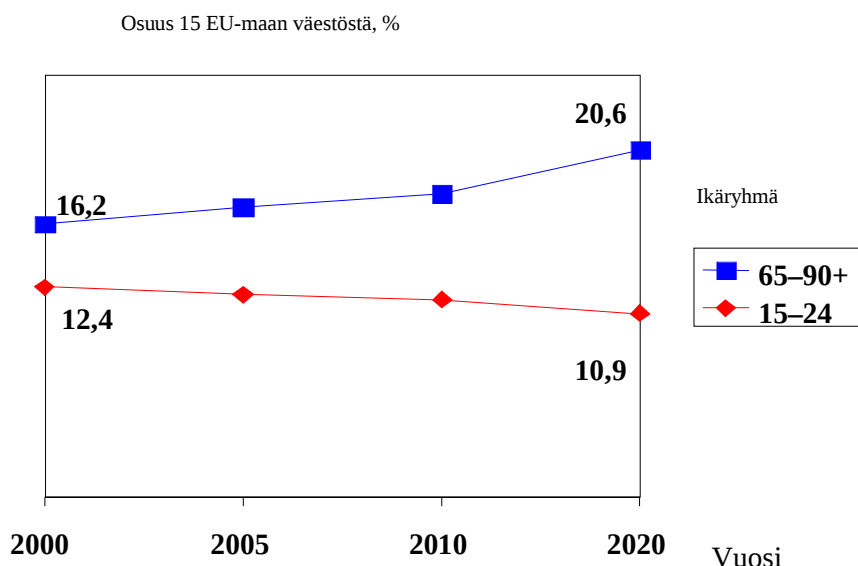
Tämä hallintotapaan liittyvä lähestymistapa on nuorisoa koskevan valkoisen kirjan julkaisemisen ja erityisesti laajan kuulemisen lähtökohtana.

2. HAASTEET

2.1. Väestörakenteen kehitys

Eurooppalainen yhteiskunta ikääntyy, kun syntyvyys on laskenut ja ihmiset elävät kauemmin. Euroopan unionin 65–90-vuotiaiden osuus koko väestöstä kasvaa vuosina 2000–2020 16:sta 21 prosenttiin, ja 15–24-vuotiaiden osuus on tällöin enää 11 %⁵.

15 EU-maan väestön vanheneminen vuosina 2000–2020

Lähde: Eurostat, Väestörakennetilastot 1999, kansalliset ennusteet, s. 202–205

⁵

Lähde: Eurostat, Väestörakennetilastot, 1999.

Nuorten ja ikääntyneiden määrän epäsuhta aiheuttaa sukupolvien välisen laadullisen muutoksen. Sosiaalijärjestelmien rahoituspaine on vain yksi muutoksen tuoma haaste. On luotava nuorten ja heidän vanhempiensa ja isovanhempiensa välisiä uusia yhteisvastuun muotoja ja ennen kaikkea siirrettävä vastuu sukupolvelta toiselle kaikkia tyydyttävällä tavalla voimakkaasti muuttuvassa eurooppalaisessa yhteiskunnassa.

Väestön ikääntymisen myötä on myös turvauduttava Euroopan unionin ulkopuolisiin henkilöresursseihin työvoimapulan korjaamiseksi. Eurooppalainen yhteiskunta muuttuu monimuotoisemmaksi etnisesti, uskonnollisesti, sosiaalisesti ja kielellisesti. Epäyhtenäisyyttä on hallittava erityisesti nuorten osalta, jotta vältetään yhteiskunnalliset jännitteet ja kielteiset vaikutukset koulutusjärjestelmiin ja työmarkkinoihin.

2.2. Nuorison muuttuminen

Nuoriso on muuttunut voimakkaasti sosiologisessa, taloudellisessa ja kulttuurimielessä väestömuutosten mutta myös sosiaalisen ympäristön, yksilöllisten ja kollektiivisten tottumusten, perhesuhteiden ja työmarkkinoiden muutosten takia⁶.

Ensimmäinen havainto: Nuoruusaika kestää aiempaa pidempään. Väestötutkijat ovat todenneet, että taloudellisten (työllistettävyyden, työttömyyden jne.) ja sosiokulttuuristen tekijöiden aiheuttaman paineen takia nuoret saavuttavat keskimäärin entistä vanhempina tietyt elämänvaiheet kuten päättävät opintonsa, menevät töihin tai perustavat perheen.

Toinen havainto: Elämä ei ole lineaarista. Eri elämänvaiheet lomittuvat nykyään toisiinsa⁷, ja ihminen voi olla samaan aikaan opiskelija, perheenpää, työntekijä tai työnhakija ja asua vanhempiensa luona. Toimiminen monessa eri asemassa samaan aikaan on entistä yleisempää. Yksilön elämän lineaarisuus vähenee sitä mukaa, kun yhteiskunnan tarjoamat takuut heikkenevät (esim. työpaikan pysyvyys, sosiaalietuudet).

Kolmas havainto: Perinteiset kollektiiviset mallit ovat menettäneet merkitystään, ja entistä yksilöllisemmät kehityskaaret ovat yleistyneet. Perheeseen, avioliittoon ja työhön liittyviä suunnitelmia ei enää tehdä yleisten mallien mukaisesti.⁸ Tämä vaikuttaa muun muassa viranomaisten toteuttamaan politiikkaan.

2.3. Nuorten osallistuminen julkiseen toimintaan

Yleensä eurooppalaiset nuoret haluavat edistää demokratiaa ja ennen kaikkea olla rakentamassa sitä. Nykyään he kuitenkin suhtautuvat epäluuloisesti vakiintuneisiin hallintorakenteisiin. Nuoret toimivat aiempaa vähemmän perinteisissä poliittisissa ja yhteiskunnallisissa rakenteissa (puolueissa, ammattijärjestöissä) ja osallistuvat

⁶ Tutkijoiden Uumajassa maaliskuussa 2001 pidetyssä seminaarissa esittelemä raportti (<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umeareport.html>).

⁷ "Jeunesse, le devoir d'avenir", Commissariat Général du Plan, Dominique Charvet'n johtaman komitean raportti, s. 33.

⁸ "Jeunesse, le devoir d'avenir ", kuten edellä, s. 35.

laiskasti demokraattisiin vaaleihin. Myös nuorisojärjestöt kärsivät tästä tilanteesta, ja kokevat, että niiden on uudistuttava⁹.

Tämä ei tarkoita missään tapauksessa, että nuoret eivät enää olisi kiinnostuneita julkisesta elämästä. Useimmat heistä haluavat osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallisiin päätöksiin mutta yksilöllisin osallistumistavoin ja tapauskohtaisesti, vakiintuneiden osallistumisrakenteiden ja -mekanismien ulkopuolella.

Viranomaisten on kurottava umpeen nuorten vaikuttamishalun ja toisaalta yhteiskunnan siihen tarjoamien keinojen ja rakenteiden välinen kuilu. Muutoin lisätään kansalaisvajetta ja saatetaan ruokkia protestihenkeä.

2.4. Euroopan yhdentyminen

Passivoitumista voidaan havaita myös suhteessa Euroopan unioniin, johon kaikki nuoret suhtautuvat yleensä samalla tavoin. Heille unioni on alue, jossa korostetaan perusarvoja ja jossa he elävät, opiskelevat ja matkustavat. He näkevät aluetta hallinnoivat instituutiot silti kaukaisina ja sisäänpäin lämpiävinä. Nuorten ja unionin etäisyys toisistaan kuvastaa hyvin Euroopan kansalaisten ja "Brysselin" välistä etäisyyttä¹⁰. Euroopan unionin kehittämisessä ja erityisesti sen laajentumisessa moni asia riippuu kuitenkin nuorten kannatuksesta. Sen vuoksi on tärkeää, että nuoret otetaan mukaan aktiivisiksi yhteistyökumppaneiksi laatimaan konkreettisia hankkeita, jotka soveltuvat heidän tilanteeseensa ja vastaavat heidän odotuksiaan ja kykyjään.

2.5. Globalisaatio

Nuorten suhtautuminen globalisaatioon on kaksijakoista. Eurooppalaiset nuoret elävät yhteiskunnassa, joka on avoin ulkoapäin tuleville taloudellisille ja kulttuurivaikutteille. Nuorten viitekehyksenä on koko maailma, ja he omaksuvat mukisematta tiettyjä globalisaatiolle ominaisia tuotteita¹¹. Samaan aikaan he vastustavat joitakin globalisaation seurauksia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, avoimuuden ja kestävän kehityksen perusteella. Nuoret suhtautuvat varauksellisesti kansainvälisiin instituutioihin, jotka ovat heidän silmissään sisäänpäin lämpiäviä, toimintatavoiltaan monimutkaisia eivätkä välitä heidän huolistaan. Tämä nuorten ja globalisaation välinen kaksijakoinen suhde on merkki ristiriitaisesta tilanteesta eikä sitä pidä unohtaa.

⁹ Marraskuussa 2001 julkaistun nuorisoa koskevan Eurobarometri-tutkimuksen 55.1 mukaan eurooppalaiset nuoret ovat etääntyneet järjestötoiminnasta; joka toinen nuori ilmoittaa, ettei kuulu mihinkään liikkeeseen. Maiden välillä on edelleen eroja (Alankomaissa lähes 80 % nuorista on järjestäytynyt, Portugalissa vain 30 %). Tätä vaihtelevantasoista aktiivisuuden vähenemistä on havaittavissa kaikissa maissa lukuun ottamatta Belgiaa ja Luxemburgia. Järjestäytyneistä nuorista suurin osa toimii urheiluseuroissa (28 %); nuorisojärjestöissä heitä on 7 % ja puolueissa 4 %.

¹⁰ Eurooppalainen hallintotapa – valkoinen kirja, ks. alaviite 4.

¹¹ Tämä pätee muun muassa tietotekniikkaan kuten Internetiin, sähköpostiin ja matkapuhelimiin. Eurobarometri-tutkimuksen 55.1 mukaan niiden 15–25-vuotiaiden määrä, jotka käyttävät säännöllisesti tietokonetta ja tietoverkkoja ja pelaavat videopeljä, osuus on kasvanut 21 prosentista 43 prosenttiin vuodesta 1997. Merkittävä tieto on myös, että 80 % nuorista käyttää säännöllisesti matkapuhelinta.

Suurelta osin nuoret vahvistavat huomion siitä, miten globalisaatioon on pakko suhtautua: "Globalisoituminen tapahtuu, halusimmepa tai emme. Meidän on ohjattava globalisoitumista ja saatava se palvelemaan ihmisiä"¹².

Edellä mainitut ilmiöt asettavat Euroopalle valtavan haasteen. Sen takia eurooppalaisille nuorille on suotava mahdollisuus kehittyä solidaarisiksi, vastuullisiksi, aktiivisiksi ja suvaitseviksi kansalaisiksi monitahoisessa yhteiskunnassa. Yksi yhteiskuntamme tärkeimpiä haasteita nyt ja vastaisuudessa on siis saada nuoret osallistumaan aiempaa enemmän paikallisyhteisössä, kotimaassaan ja unionissa sekä edistää heidän toimimistaan aktiivisina kansalaisina.

3. KUULEMISEN TULOKSET

Komissio on vakuuttunut nuorten aktivoimisen tärkeydestä, mutta haasteet ovat suuria ja nykyisen yhteistyöjärjestelmän mahdollisuudet rajalliset. Tämän vuoksi komissio ehdotti loppuvuodesta 1999 kokoontuneessa nuorisoasioiden neuvostossa, että laadittaisiin valkoinen kirja yhteisön nuorisoalan yhteistyön edistämiseksi. Unionin jäsenvaltiot, puheenjohtajamaat ja Euroopan parlamentti tukivat varauksetta valkoisen kirjan valmisteluihin kuulunutta laajaa kuulemista.

Harvinaisen laaja kuuleminen

Tämä valkoinen kirja perustuu kuulemiseen, joka järjestettiin toukokuun 2000 ja maaliskuun 2001 välisenä aikana. Kuulemiseen osallistui hyvin erilaisista taustoista olevia nuoria, nuorisojärjestöjä, tiedeyhteisö, poliittisia päättäjiä ja hallintoviranomaisia. Euroopan unionissa ei ole koskaan ennen järjestetty näin laajaa ja pitkäkestoista kuulemista, johon osallistui monenlaisia ihmisiä ja josta saatiin paljon hyödyllisiä tietoja. Myös joillekin jäsenvaltioille tämä oli ensimmäinen näin laaja kuuleminen. Prosessiin sisältyi seuraavia tapahtumia:

- Jäsenvaltioissa järjestettiin 17 konferenssia, jotka keräsivät tuhansia nuoria ja jotka tuottivat 440 ehdotusta.
- Ranskan puheenjohtajuuskaudella lokakuussa 2000 Pariisissa järjestetyssä Euroopan laajuisessa tapahtumassa kansallisten konferenssien tuloksia käsiteltiin yhteisön näkökulmasta. 450 nuorta 31 maasta muotoilivat yhdessä noin 80 ehdotusta.
- Talous- ja sosiaalikomitea kuuli helmikuussa 2001 Brysselissä 60:tä kentällä aktiivisesti toimivaa järjestöä.
- Tiedeyhteisö, jota edusti noin kymmenen eri alojen tutkijaa, laati vision nuorison kehittymisestä.
- Kaikissa jäsenvaltioiden pääkaupungeissa järjestettiin tilaisuuksia, joihin osallistui poliittisia päättäjiä ja viranomaisia sekä kansallisia nuorisoasioiden neuvostoja. Lisäksi järjestettiin kaksi kokousta nuorisoasioista vastaavien

¹²

Romano Prodin puhe 20.7.2001 (http://europa.eu.int/comm/commissioners/prodi/globalisation_fi.htm).

pääjohtajien kanssa (yksi kahdenvälisen tilaisuuksien käynnistyessä ja yksi kuulemisten päätteeksi).

- Uumajassa järjestettiin maaliskuun puolivälissä 2001 Ruotsin puheenjohtajuuskaudella tapaaminen, jossa nuoret, nuorisojärjestöt, tutkijat ja viranomaiset määrittivät politiikan painopisteitä.
- Euroopan parlamentissa järjestettiin 24. huhtikuuta 2001 kuulemispäivä, johon osallistui lähes 300 henkeä, lähinnä nuoria.

Kuuleminen jatkuu. Marraskuussa 2001 Belgian puheenjohtajuuskaudella pidetään Gentissä kokous, jossa komissio esittelee valkoisen kirjan ja käynnistää keskustelun ehdottamistaan aiheista ja toimista.

Kuulemisen tulokset (jotka esitetään perusteellisesti liitteessä 1) vahvistavat edellä esitetyt päätelmät ja tukevat ajatusta, että nyt tarvitaan uusia kimmokkeita.

Nuoret toivovat, että toteutettaisiin heidän odotustensa mukaista politiikkaa. Heidän mielestään paikalliset, kansalliset ja yhteisön julkiset toimet eivät useinkaan ole asianmukaisia vaan kaukana heidän jokapäiväisistä huolistaan. He peräänkuuluttavat ajattelutavan ja käytäntöjen uudistamista ja ennen kaikkea vaativat saada osallistua täysimääräisesti politiikan suunnitteluun.

3.1. Keskeiset viestit

Koko kuulemisprosessissa tuli esiin seuraavat neljä keskeistä viestiä:

➤ Nuorten aktiivista osallistumista on edistettävä

Kuulemiseen osallistuneet nuoret vaativat, että heidät nähdään vastuullisina kansalaisina. Tämän vuoksi he haluavat, että heidät otetaan entistä enemmän mukaan yhteisönsä toimintaan. Lisäksi he haluavat ilmaista mielipiteensä mitä erilaisimmista asioista. Nuorten on päästävä osallistumaan eri tasoilla: paikallisesta kansainväliseen. Osallistumisen on myös oltava sekä aktiivista että edustuksellista. Minkäänlaista osallistumista ei myöskään pidä sulkea pois, vaan sen täytyy voida olla satunnaista, pitkäaikaista, spontaania tai järjestäytynyttä. Nuorten osallistuminen ei saa olla pelkästään kuulemista tai mielipidetiedusteluja, vaan nuorten on päästävä mukaan päätöksentekoon.

Nuoria on kannustettava osallistumaan ketään suosimatta, ja tämä edellyttää sitä, että aktivoidaan niitä, joilla on eniten vaikeuksia, ja että avataan nykyiset rakenteet aiempaa paremmin järjestäytymättömille nuorille.

Aktiivisena kansalaisena toimimisen edistäminen edellyttää tiedottamista, ja nuoret odottavat tiedotukselta paljon. He tietävät, että aihe on laaja (muun muassa työllisyys, työehdot, asunnot, opinnot ja terveydenhuolto) ja käsittää muutakin kuin yhteisöohjelmat. He odottavatkin ennen kaikkea sitä, että tiedotuksen tarve tunnustetaan. Lisäksi nuoret ovat korostaneet yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin ja korkeaan moraaliin liittyvien periaatteiden sekä läheisyysperiaatteen noudattamista. Lisäksi on pidetty tärkeänä, että tiedotuksella "on kasvot" ja että nuoret otetaan mukaan sisällön suunnitteluun ja tiedon levitykseen.

➤ Kokeilevia aloja on laajennettava ja niiden hyväksyntää lisättävä

Nuoret toivovat viranomaisten myöntävän, että koulutus ei rajoitu siihen, mitä on tarjolla vakiintuneissa virallisissa rakenteissa. Heidän mielestään olisi käsiteltävä laajemmin oppimisen ja kokemusten kartuttamisen välimaastoa, myös vakiintuneiden rakenteiden ulkopuolella tarjottavaa koulutusta.

Olisi korostettava aiempaa enemmän vaihtoja ja vapaaehtoistyötä, joita toteutetaan vielä liian vähän ja jotka eivät saa riittävästi tunnustusta. Nuorten mielestä niitä on ensisijaisen tärkeä kehittää ja nivoa koulutuspolitiikkaan. He haluavat, että vapaamuotoinen oppiminen tunnustetaan ja sitä rahoitetaan. Jotta vakiintuneissa rakenteissa ja niiden ulkopuolella tapahtuvan oppimisen nivominen yhteen onnistuisi, on otettava huomioon yksilöllinen kehittyminen ja käytettävä nuorisosalalle luontaisia apuvälineitä ja menetelmiä, joilla edistetään nuorten välistä vaihtoa ja kokeiluja ja joissa tekeminen on tärkeämpää kuin sen tulokset.

➤ **Nuorten itsenäisyyttä on tuettava**

Itsenäisyys on nuorten keskeinen vaatimus. Itsenäisyys perustuu resursseihin ja ennen kaikkea materiaaliressursseihin, ja tässä yhteydessä tulokysymys on olennainen. Työllisyys- ja sosiaalipolitiikka mutta myös asunto- ja liikennepolitiikka koskevat myös nuoria. Niitä tarvitaan, jotta nuoret voivat itsenäistyä nopeammin, ja niitä kehitettäessä olisi otettava huomioon nuorten näkemykset ja etu ja hyödynnettävä nuorisopolitiikan saavutuksia ja siinä kertynyttä kokemusta. Nuoret haluavat toimia aktiivisesti yhteiskunnassa ja kokevat, että heidän elinehtoihinsa eri tavoin vaikuttava eri alojen politiikka koskee heitä. Sen vuoksi he eivät hyväksy sitä, että nuorisopolitiikka lokeroidaan vain tiettyihin aloihin.

➤ **Euroopan unionin edustamia arvoja on edistettävä**

Useimmat nuoret tunnustavat osan arvoista, joihin myös Euroopan yhdentymisen perustuu. Silti katsovat, että unionin toimielimet ovat vaikeaselkoisia eivätkä välitä heidän huolistaan.

Monenlaisten elinympäristöjensä ja taustojensa takia – tai niistä huolimatta – nuoret mainitsevat epävarmuuden ja vaikeudet, joita he kohtaavat yksityis- ja työelämässään. He ovat tietoisia oman elämänsä epävarmuudesta, mikä varmasti osaltaan selittää heidän huolensa syrjäytyneiden puolesta. Niinpä nuorten mielestä on tehtävä vielä paljon, jotta taataan yksilön perusoikeudet ja vähemmistöjen oikeudet sekä torjutaan kaikenlaista syrjintää ja rasismia kaikessa julkisessa toiminnassa.

Nuoret kannattavat kaikkia keskeisiä arvoja, joiden varaan unioni on rakennettu. He odottavat, että unioni vastaa heidän odotuksiinsa.

4. UUSI TAVOITE

Tässä valkoisessa kirjassa käsitellään kaikkia kuulemisessa esiin tulleita kysymyksiä, oli kyse mistä hyvänsä toimivallan tasosta. Nuorisosalan poliittinen toimivalta kuuluu pääosin Euroopan unionin jäsenvaltioille, ja joissakin maissa se jakautuu alueille ja usein paikallistasolle. Paikallistason päätökset vaikuttavat kaikkein eniten nuorten jokapäiväiseen elämään. Alalla on siis sovellettava toissijaisuusperiaatetta periaatteellisista ja tehokkuuteen liittyvistä syistä. Tämä voidaan toteuttaa samalla kun tehostetaan Euroopan laajuista yhteistyötä, joka vahvistaa kansallisten toimintalinjojen vaikutuksia ja johdonmukaisuutta.

Valkoisen kirjan tärkeimpänä tavoitteena onkin luoda Euroopan unioniin uusi nuorisoalan yhteistyöjärjestelmä, joka on kunnianhimoinen mutta realistinen ja vastaa nuorten odotuksia. Pyrkimyksenä on valita ensisijaiset aiheet kuulemisessa esille tulleiden monien kysymysten joukosta ja kunnioittaa asiaan liittyvien eri tahojen toimivaltaa. Yhteistyön lähtökohdaksi on otettava nykyinen toiminta, ja yhteistyön on oltava johdonmukaista ja täydennettävä tarvittaessa muita, muun muassa työllisyyteen, koulutukseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen liittyviä aloitteita. Lisäksi sillä on tehostettava nuorisoalan eri päättäjien ja toimijoiden yhteistoimintaa. Tämä uusi yhteistyöjärjestelmä voidaan jakaa seuraaviin kahteen osaan:

- avoimen koordinoitimenetelmän soveltaminen nuorisoalalla
- nuorison huomioon ottaminen muiden alojen politiikassa.

4.1. Nuorisoala

4.1.1. Avoin koordinoitimenetelmä

Yhteisö myötävaikuttaa perustamissopimuksen 149 artiklan mukaisesti korkealaatuisten koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

Nuorten huolenaiheita, jotka liittyvät koulutukseen laajassa merkityksessä, sellaisina kuin ne tulivat kuulemisessa selvästi esille, ei voida ratkaista ensisijaisesti lainsäädännön avulla. Sitä vastoin kaikki alan toimijat myöntävät yleisesti, että yhteistoiminnalla saataisiin lisäarvoa. Jäsenvaltiot ovat selvästi halukkaita tekemään entistä enemmän yhteistyötä.

Avoin koordinoitimenetelmä soveltuu tämän vuoksi kaikkein parhaiten tähän tarkoitukseen, ja sillä on kaikki edellytykset täyttää tehtävänsä. Menetelmään kuuluu "suuntaviivojen määrittäminen unionille sekä tarkat aikataulut jäsenvaltioiden lyhyelle, keskipitkälle ja pitkälle aikavälille asettamien päämäärien saavuttamiseksi; tarvittaessa eri jäsenvaltioiden ja sektorien tarpeiden mukaan räätälöityjen määrällisten ja laadullisten indikaattorien ja maailman parhaita vastaavien vertailutasojen määrittäminen hyvien toimintatapojen vertailemiseksi; näiden eurooppalaisten suuntaviivojen soveltaminen kansallisessa ja alueellisessa politiikassa asettamalla erityistavoitteita ja toteuttamalla toimenpiteitä, joissa otetaan huomioon kansalliset ja alueelliset erot; keskinäisinä oppimisprosesseina tapahtuva määräaikainen seuranta, arviointi ja vertaisarviointi".¹³

Avoin koordinoitimenetelmä on, kuten eurooppalaisten hallintotapaa koskevassa valkoisessa kirjassa todetaan "keino edistää yhteistyötä, vaihtaa tietoja valiokäytännöistä ja sopia jäsenvaltioiden toiminnan yhteisistä tavoitteista ja suuntaviivoista. Menetelmä perustuu tavoitteiden saavuttamisessa tapahtuneen edistymisen säännölliseen seurantaan, jonka avulla jäsenvaltiot voivat vertailla toimintaansa ja oppia toisilta".

Nuorisoalan avoin koordinoitimenetelmä perustuu koulutuslalla sovellettuun avoimeen koordinoitimenetelmään. Siinä määritellään ensisijaiset aiheet,

¹³ Puheenjohtajan päätelmät, Lissabonin Eurooppa-neuvosto, 23.–24. maaliskuuta 2000, kohta 37.

vahvistetaan yhteiset tavoitteet ja suuntaviivat ja käytetään seurantamekanismeja. Lisäksi menetelmään sisältyy nuorten kuulemismenettelyjä.

Komissio ehdottaa seuraavaa menettelyä:

- Ministerineuvosto määrittelee komission ehdotuksesta säännöllisin väliajoin yhteisen edun mukaiset ensisijaiset aiheet.
- Kukin jäsenvaltio nimittää nuorisoasioiden koordinoijan, joka toimii yhteyshenkilönä Euroopan komissioon ja tiedottaa komissiolle poliittisista aloitteista, hyviksi todetuista toimintatavoista sekä valittuihin aiheisiin liittyvistä suunnitelmista.
- Euroopan komissio toimittaa ministerineuvostolle tiivistelmän ja analyysin näistä tiedoista sekä ehdotukset yhteisiksi suuntaviivoiksi.
- Ministerineuvosto määrittelee kustakin aiheesta yhteiset suuntaviivat, tavoitteet ja seurantamenettelyt sekä tarvittaessa myös indikaattoreihin perustuvat toimintamallit.
- Euroopan komissio tarkastelee täytäntöönpanoa ja raportoi nuorisoasioiden neuvostolle sekä vastaa säännöllisestä seurannasta ja arvioinnista.
- Euroopan parlamentti on otettava asianmukaisella tavalla mukaan tähän menettelyyn ja sen seurantaan. Myös talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa on kuultava.
- Nuoria kuullaan ensisijaisista aiheista ja niiden seurannasta (ks. kohta 4.1.2 "Osallistuminen").
- Ehdokasmaat saavat mahdollisuuksien mukaan osallistua menettelyyn.

Ehdotetulla avoimella koordinointimenetelmällä täydennetään yhteisön välineitä, ja päätöksiä voidaan tehdä perustamissopimuksen mukaisesti, jolloin komissio saattaa esimerkiksi antaa perustamissopimuksen 149 artiklan mukaisia suosituksia.

4.1.2. Avoimen koordinointimenetelmän soveltamisala nuorisoasioissa

Euroopan komissio ehdottaa, että varsinaiseen nuorisoalaan – johon siis voidaan soveltaa edellä kuvattua avointa koordinointimenetelmää – katsotaan kuuluvaksi nuorten osallistuminen, vapaaehtoistyö, tiedottaminen, viranomaisten toteuttama valistustyö nuorisoasioissa sekä yleisesti kaikki, mikä edistää nuorten hyväksi tehtävää työtä ja sen tunnustamista (nuorisotyö, nuorisoseurojen ja -liikkeiden toiminta, kenttätyö ja hankkeet, joissa edistetään nuorten kansalaisaktiivisuutta, integroitumista ja yhteisvastuullisuutta) muun politiikan kuten työllisyys-, sosiaali- ja koulutuspolitiikan ulkopuolella. Tällaisen toiminnan ja tällaisten toimien katsotaan jäsenvaltioissa yleensä kuuluvan nuorisopolitiikkaan.

Avoimen koordinointimenetelmän täytäntöönpanossa voitaisiin hyödyntää kuulemisen tuloksena saatuja analyysseja ja ehdotuksia, jotka on esitelty liitteessä 1. Tällä tavoin voidaan parantaa nuorisoalan yhteistyön laatua ja vastata edessä oleviin haasteisiin.

Nuorisoalan avoimella koordinointimenetelmällä saatuja tuloksia voidaan hyödyntää sisällön ja välineiden osalta muilla aloilla yhteisön politiikassa, aloitteissa ja menettelyissä, ja tuloksista voidaan saada niihin lisäarvoa. Tällöin toimien on oltava toisiaan täydentäviä ja keskenään johdonmukaisia.

Edellä määritellystä soveltamisalasta Euroopan komissio poimi seuraavat ensisijaiset aiheet, joihin sovelletaan avointa koordinointimenetelmää:

- **Osallistuminen**

Nuorten osallistuminen on tyypillisesti ala, jolla toimivalta kuuluu jäsenvaltioille. Avoimen koordinointimenetelmän soveltaminen alalla tuottaa kuitenkin Euroopan laajuista lisäarvoa, sillä lisäämällä osallistumista edistetään sekä nuorten koulutusta että heidän kansalaisaktiivisuuttaan.

Osallistumista on edistettävä ensisijaisesti paikallistoiminnassa, myös koulussa, joka on erinomainen paikka osallistumiselle. Lisäksi on aktivoitava ne nuoret, jotka eivät kuulu järjestöihin.

Avoimen koordinointimenetelmän myötä paikallistason viranomaiset voisivat luoda uudenlaisia joustavia osallistumismuotoja. Näihin voitaisiin saada mukaan myös nuoria, jotka eivät toimi järjestöissä, perustamalla entistä enemmän nuorisoalan kansallisia ja alueneuvostoja.

Komissio ehdottaa nuorisoa kannustaakseen myös, että vakiinnutetaan yhteisön tason rakenne nuorten kuulemista varten. Se ehdottaa, että Nuorisofoorumi, joka uudistettuna edustaa myös nuorisojärjestöjen ulkopuolella olevia nuoria, valitaan tahoksi, jossa nuoria kuullaan avoimen koordinointimenetelmän ensisijaisista aiheista ja niiden jatkotoimista. Tämä ei tietenkään sulje pois tapauskohtaisia aloitteita eikä mahdollisuutta kuulla nuoria suoraan. Nuorten edustusta talous- ja sosiaalikomiteassa olisi myös voitava laajentaa.

Avoimen koordinointimenetelmän tueksi tietyt toimet voitaisiin komission mielestä toteuttaa viipymättä, ja se aikoo

- järjestää vuonna 2002 suoran vuoropuhelun nuorten kanssa esimerkiksi pitämällä säännöllisiä kokouksia erityisaiheista
- ottaa nuoret mukaan Nizzan Eurooppa-neuvostossa käynnistettyyn Euroopan tulevaisuutta koskevaan aloitteeseen vuodesta 2002 alkaen
- ehdottaa vuosiksi 2003 ja 2004 kokeiluhankkeita, joissa tuetaan osallistumista edistäviä paikallis-, alue- ja keskustason toimia jäsenvaltioissa¹⁴; kokeiluhankkeiden tulokset otetaan huomioon Nuoriso-ohjelman väliarvioinnissa ja tulevan ohjelman valmisteluissa.

- **Tiedottaminen**

¹⁴ Esimerkiksi Internetiä hyödyntävät hankkeet, jotka täydentävät sähköistä demokratiaa edistävän aloitteen toimia (Tietoyhteiskunnan tekniikkaohjelman avaintoimi 1).

Nuorten osallistumista ei voida erottaa heille suunnatusta tiedotuksesta. Tiedotuksesta vastaavat ensisijaisesti jäsenvaltiot, myös unioniin liittyvissä asioissa. Tämän vuoksi myös tätä aihetta on käsiteltävä avoimessa koordinoitimenetelmässä. Tiedotuksen olisi tavoitettava mahdollisuuksien mukaan itse nuoret mutta ainakin heidän parissaan esimerkiksi kouluissa, kerhoissa ja järjestöissä työskentelevät. Tällainen joukkotiedotus edellyttää koordinoitua toimintatapaa ja paljon resursseja sekä sitä, että nuoret saavat osallistua tiedotuksessa käytettävien apuvälineiden suunnitteluun ja toteutukseen. Toimintatapa nivotaan unionin uuteen tiedotuspolitiikkaan, joka suunnitellaan muun muassa uuteen hallintotapaan liittyvien periaatteiden mukaisesti ja jota komissio valmistelee parhaillaan tiiviissä yhteistyössä Euroopan parlamentin kanssa.

Avoimen koordinoitimenetelmän tueksi tiettyjä toimia voitaisiin komission mielestä toteuttaa viipymättä ja se aikoo

- käynnistää alkuvuodesta 2002 sähköisen portaalin toteutuksen; hankkeessa haetaan nykyisten sivustojen ja uuden portaalin yhteisvaikutuksia ja tarjotaan mahdollisimman monille nuorille mahdollisuus saada tietoja Euroopan unionista
- perustaa tähän liittyvän sähköisen foorumin.

• Nuorten vapaaehtoistyö

Vapaaehtoistyö vastaa nuorten ja yhteiskunnan odotuksiin, sillä se on yksi tapa osallistua yhteiskunnan toimintaan. Se on myös oppimiskokemus ja työllistettävyyden ja yhteiskuntaan integroitumisen kannalta tärkeä tekijä.

Vapaaehtoistyötä on syytä kehittää avoimen koordinoitimenetelmän avulla tulevana vuosina merkittävästi, erityisesti jäsenvaltioiden keskus-, alue- ja paikallistasolla. On selvítettävä, onko syytä pohtia nuorten vapaaehtoisten oikeus- ja sosiaaliturvaa.

Nuorten vapaaehtoistyöstä saadut myönteiset kokemukset (jotka liittyvät esimerkiksi opastukseen ja rahoitustapoihin) ovat hyödyllisiä laajennettaessa toimintaa. On tärkeää, että vapaaehtoistyö tunnustetaan yhteisön tasolla vapaamuotoisena oppimiskokemuksena. Nuorten eurooppalaista vapaaehtoistyötä voitaisiin laajentaa tekemällä yhteistyötä vapaaehtoistyötä järjestävien ja tukevien kansainvälisten organisaatioiden kanssa. Jäsenvaltioiden olisi viipymättä poistettava nuorten vapaaehtoistyön esteet.

• Nuorisoasioita koskevan tietämyksen lisääminen

On tarpeen lisätä Euroopan laajuisesti tietämystä nuorten tilanteesta. Tämän vuoksi Euroopan komissio ehdottaa, että avoimen koordinoitimenetelmän avulla

- nuorisoon liittyvät nykyiset rakenteet ja tekeillä olevat tutkimukset unionissa kartoitetaan ja sisällytetään verkkoon; huomioon otetaan aihetta täydentävät kansainvälisten elinten (esim. Euroopan neuvoston, OECD:n ja YK:n) hankkeet ja aloitteet
- keskustellaan Euroopan laajuisesti alan menetelmistä

- laaditaan tarvittaessa tutkimusohjelma, joka perustuu ensisijaisesti jäsenvaltioissa toteutettuun työhön ja jossa hyödynnetään EU:n kuudennen tutkimuksen puiteohjelman tarjoamia mahdollisuuksia¹⁵
- luodaan tilastoja varten tarvittavat apuvälineet hyödyntämällä mahdollisimman tehokkaasti nykyisiä Euroopan tilastojärjestelmän tarjoamia apuvälineitä¹⁶.

4.2. Nuorison huomioon ottaminen muussa politiikassa

Kuulemisessa käsiteltiin monia muita aiheita kuten työllisyyttä, vakiintuneissa rakenteissa ja niiden ulkopuolella tapahtuvaa koulutusta ja oppimista, yhteiskuntaan integroitumista, rasismia ja muukalaisvihaa, maahanmuuttoa, kulutusta, terveydenhuoltoa, riskientorjuntaa, ympäristöasioita ja naisten ja miesten tasa-arvoa. Niissä tarvitaan toimivaltaisten viranomaisten toiminnan tiivistä koordinoitua jäsenvaltioissa ja unionissa.

Yhteisön politiikkaa ja toimia toteutetaan perustamissopimuksen nojalla ja erilaisten käytössä olevien välineiden avulla.

Euroopan komissio valvoo, että nuoria koskevat suuntaviivat otetaan entistä paremmin huomioon muussa politiikassa ja muissa toiminnoissa aina kun se on aiheellista, oli väline mikä hyvänsä. Tässä yhteydessä otetaan huomioon liitteessä 1 esitetyt kuulemisen tulokset.

Nuorisoasioista vastaavien ministerien olisi myös osaltaan valvottava, että nuorisonäkökohdat otetaan huomioon muussa kansallisessa politiikassa ja yhteisön politiikan täytäntöönpanossa.

Kuulemisen perusteella Euroopan komissio katsoo, että nuoret voitaisiin ottaa entistä paremmin huomioon ensisijaisesti liikkuvuudessa, työllisyydessä ja yhteiskuntaan integroitumisessa sekä rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvissä asioissa. Myös nuorten itsenäisyyttä on tarkasteltava perusteellisesti.

• Koulutus, elinikäinen oppiminen ja liikkuvuus

Neuvostolle on laadittu tiedonantoja, joissa käsitellään koulutusta kouluissa, korkeakouluissa tai vakiintuneiden rakenteiden ulkopuolella (koulutusjärjestelmien tavoitteet, eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen luominen), ja edistystä näissä aiheissa seurataan yhteisön tasolla.

Tällä alalla nuorisojärjestöt, sosiaalityöntekijät ja kunnat tekevät nuorten parissa laajamittaista työtä monissa maissa. Tämän työn on syytä säilyttää uutta luova ja vapaamuotoinen luonteensa, mutta elinikäisen koulutuksen toimien kokonaispuiteissa sille olisi edullista, että

¹⁵ Tutkimuksen puiteohjelman 2002–2006 painopiste 7 on "kansalaiset muuttuvassa osaamisyhteiskunnassa".

¹⁶ Euroopan tilastojärjestelmä on verkko, jonka muodostavat kaikki hallitusten alaiset organisaatiot, jotka vastaavat alueellisesti, valtakunnallisesti ja yhteisön tasolla yhteisön talous- ja yhteiskuntaelämän tarvitsemien tilastotietojen keräämisestä, käsittelystä ja levityksestä. Euroopan unionia verkossa edustaa Eurostat.

- määriteltäisiin selkeämmin käsitteet, hankitut taidot ja laatustandardit
- arvostettaisiin ihmisiä, jotka tekevät kyseistä työtä
- edistettäisiin kyseisen toiminnan tunnustamista
- toiminnalla täydennettäisiin entistä paremmin vakiintuneissa rakenteissa tapahtuvaa koulutusta.

Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi liikkuvuutta koskevan toimintasuunnitelman joulukuussa 2000 ja Euroopan parlamentti ja neuvosto samasta aiheesta suosituksen heinäkuussa 2001. On syytä varmistaa, että mainitut aloitteet ja avoimen koordinoitimenetelmän soveltamisella nuorisoasioihin mahdollisesti aikaansaavat aloitteet ovat keskenään johdonmukaisia.

• Työllisyys

Euroopan unioni on monta vuotta ollut erityisen aktiivinen työllisyysasioissa. Luxemburgissa marraskuussa 1997 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston aloitteesta kehitettiin Euroopan työllisyysstrategia, joka perustuu Amsterdamin sopimukseen lisättyyn uuteen työllisyyttä koskevaan osastoon.

Jäsenvaltioiden on toteutettava työllisyyspolitiikkaa, jolla edistetään kaikkien pääsyä työmarkkinoille ja urakehitystä. Poliittikka perustuu neljään pilariin: parannetaan mahdollisuuksia saada työtä, kehitetään yrittäjähenkä ja työpaikkoja, tuetaan yritysten ja niiden työntekijöiden sopeutumiskykyä sekä edistetään tasa-arvotoimia.

Nuoriin liittyen työllisyyden suuntaviivoissa korostetaan tarvetta torjua yksilöllisin tukitoimin pitkäaikaistyöttömyyttä, parantaa koulutusjärjestelmiä, vähentää koulutuksensa kesken jättävien nuorten määrää ja yleistää uuteen tekniikkaan liittyvää opetusta.

• Integroituminen yhteiskuntaan

Lissabonissa maaliskuussa 2000 kokoontunut Eurooppa-neuvosto päätti ottaa käyttöön avoimen koordinoitimenetelmän yhteiskuntaan integroitumisen edistämiseksi. Menetelmä perustuu Euroopan työllisyysstrategiaan, ja sitä sovelletaan yhteisiin tavoitteisiin torjua yhteiskunnasta syrjäytymistä ja köyhyyttä (Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi yhteiset tavoitteet joulukuussa 2000) sekä kansallisiin toimintasuunnitelmiin (jotka jätettiin ensimmäisen kerran kesäkuussa 2001).

Jäsenvaltioita pyydettiin esittämään kansallisissa toimintasuunnitelmissaan ensisijaiset tavoitteensa ja keskeiset poliittiset toimenpiteensä. Perustaksi annettiin seuraavat Nizzassa hyväksytyt yhteiset tavoitteet: edistetään työllisyyttä ja kaikkien mahdollisuuksia käyttää resursseja, oikeuksia ja palveluja, ennaltaehkäistään syrjäytymisriskit, tuetaan heikoimmassa asemassa olevia, aktivoidaan kaikkia toimijoita ja edistetään osallistumista.

Sekä yhteisissä tavoitteissa että kansallisissa toimintasuunnitelmissa käsitellään seuraavia, erityisesti nuoria koskevia seikkoja: muokataan työmarkkinoita siten, että nuorten on helpompi päästä niille, ja taataan resurssit ja riittävät tulot kiertolaiselämää viettäville tai vaikeuksissa oleville nuorille, erityisesti

vähemmistöille, epävarmassa tilanteessa eläville naisille tai vammaisille nuorille; torjutaan koulutusmahdollisuuksiin liittyvää eriarvoisuutta, edistetään mahdollisuuksia saada laadukkaita palveluita (asuminen, terveydenhuolto, kulttuuri, oikeusjärjestelmä), ja elvytetään monista epäkohdista kärsiviä alueita.

- **Rasismin ja muukalaisvihan torjunta nuorten keskuudessa**

Amsterdamin sopimuksessa (13 artiklassa) tuetaan entistä voimakkaimmin kaikenlaisen syrjinnän torjuntaa, ja Euroopan unionilla on tässä asiassa uudet välineet (kaksi direktiiviä ja toimintaohjelma)¹⁷.

Nuoret ovat innokkaita torjumaan syrjintää ja erityisesti rasismia ja muukalaisvihaa ja korostamaan eurooppalaisen yhteiskunnan monikulttuurista luonnetta, ja he ovat valmiita toimimaan näissä asioissa.

Yhteisön tasolla olisi annettava etusija rasismien ja muukalaisvihan torjunnalle kaikissa nuoria koskevissa yhteisön ohjelmissa ja toimissa. Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskuksella voi olla keskeinen merkitys, ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa alalla on tuettava. Komissio luo verkkoyhteydet niiden nuorisjärjestöjen välille, jotka torjuvat aktiivisesti rasismia ja muukalaisvihaa ja edistävät suvaitsevaisuutta ja erityisesti vähemmistöjen kunnioittamista. Tavoitteena on, että nuoriso osallistuu unionin kokonaispyrkimykseen tässä asiassa.

Jäsenvaltioissa olisi myös otettava syrjinnän torjunta ensisijaiseksi aiheeksi nuorisoon liittyvissä toimissa. Tässä yhteydessä ratkaiseva merkitys on vastuullisuutta ja yhteisvastuuta edistävillä paikallishankkeilla ja niiden yhteydessä lähellä kohderyhmiä tehtävällä työllä.

- **Nuorten itsenäisyys**

Kuulemisessa korostettiin nuorten itsenäisyyden ongelmallisuutta, ja tämän vuoksi Euroopan komissio ehdottaa, että perustetaan korkean tason työryhmä antamaan asiassa neuvoja sille ja ministerineuvostolle sen eri kokoonpanoissa. Ongelma on monitahoinen ja edellyttää monialaista asiantuntemusta, ja ratkaisuihin tarvitaan nuorisopolitiikan lisäksi monien muiden alojen politiikkaa (työllisyys, perhe, sosiaalinen suojeleminen, terveydenhuolto, liikenne sekä oikeus- ja sisäasiat).

4.3. Nuoriso-ohjelman hyödyntäminen

Nuoriso-ohjelmassa edistetään nuorten aktiivista osallistumista Euroopan yhdentymiseen, lisätään kulttuurienvälistä ymmärtämystä, tuetaan perusarvoja kuten ihmisoikeuksien kunnioitusta sekä rasismien ja muukalaisvihan torjuntaa. Lisäksi edistetään yrittäjähengettä, aloitekykyä ja luovuutta, tuetaan vapaamuotoisen koulutuksen tunnustamista sekä lisätään yhteistyötä nuorisoalalla toimivien kesken. Ehdokasmaat voivat osallistua ohjelmaan.

¹⁷

Rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29 päivänä kesäkuuta 2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/43/EY, Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27 päivänä marraskuuta 2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY, Yhteisön toimintaohjelma syrjinnän torjumiseksi 2001–2006: ohjelmassa tuetaan rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjuntaa.

Nuoriso-ohjelman on siis oltava yksi tässä valkoisessa kirjassa suositellun yhteistyön apuvälineistä. Euroopan komissio ehdottaa ohjelmasta tehdyn Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen¹⁸ mukaisesti ohjelman vuosittaisessa työsuunnitelmassa ensisijaisia tavoitteita, jotka ovat johdonmukaisia avoimessa koordinoitimenetelmässä valittujen tavoitteiden kanssa. Lisäksi ohjelmaa ohjataan väliarvioinnin ja vuonna 2007 käynnistyvän uuden ohjelman valmistelun yhteydessä siten, että sillä tuetaan mahdollisimman hyvin avoimen koordinoitimenetelmän avulla tehtävää työtä nuorisoalalla.

Edellä mainittuja toimia kehitetään Nuoriso-ohjelmassa valkoisen kirjan ehdotusten mukaisesti. Lisäksi perustetaan rasismien ja muukalaisvihan torjuntaa koskeva Internet-foorumi, joka on tarkoitettu nuorille ja josta nuoret mahdollisuuksien mukaan itse vastaavat.

5. PÄÄTELMÄT

Valkoisessa kirjassa ehdotetaan Euroopan unionille uutta nuorisoalan yhteistyöjärjestelmää.

Tässä mielessä se on vastaus kaikkien nuorisopolitiikkaan osallistuvien, myös jäsenvaltioiden, voimakkaisiin vaatimuksiin.

Yhteistyö perustuu jäsenvaltioiden ja yhteisön nykyiseen toimintaan, mutta lisäksi siinä käytetään avointa koordinoitimenetelmää nuorisoasioihin ja otetaan nuorisonäkökohdat huomioon laadittaessa muiden alojen politiikkaa.

Ensiksi valkoinen kirja esitellään puheenjohtajamaa Belgian järjestämässä Gentin kokouksessa, johon kokoontuvat kaikki tässä prosessissa kuullut osapuolet. Marraskuun 29. päivänä komissio esittelee asiakirjan ministereille koulutus- ja nuorisoasioiden neuvostossa, ja lisäksi se esitellään Euroopan parlamentille ja alueiden komitealle sekä talous- ja sosiaalikomitealle lausuntoa varten.

Komissio panee täytäntöön valitut yhteistyömekanismit ja hoitaa tarvittavan seurannan.

¹⁸

Päätös N:o 1031/2000/EY, 13.4.2000.

LIITTEET

LIITE 1 KUULEMISEN TULOKSET

Tämän valkoisen kirjan laatimista edeltänyt kuuleminen oli laaja ja sai alan toimijat joukolla liikkeelle, minkä ansiosta tehtiin lukuisia ehdotuksia.

Ehdotukset syntyivät kaikkien nuorisoalan toimijoiden – nuorten, nuorisojärjestöjen edustajien, tutkijoiden sekä hallinnollisten ja poliittisten vastuutahojen – välisestä vuoropuhelusta ja mielipiteidenvaihdosta.

On itsestään selvää, ettei Euroopan nuoriso ole yhtenäinen kokonaisuus. Yhteiskunnalliset, taloudelliset, kulttuuriset ja alueelliset erot ovat ilmeiset sekä nuorisoryhmien että yksilön mittakaavassa. Kansallisten ja Euroopan viranomaisten tulee kiinnittää tähän huomiota. Esitetyt ehdotukset liittyvät moniin eri aloihin. Ne vahvistavat monilta osin komission tekemää analyysia niistä nuorisoa koskevista haasteista, joihin Eurooppa joutuu vastaamaan, ja uudenlaisen poliittisen toiminnan välttämättömyydestä. Laadukkaissa ehdotuksissa esitetään useita poliittisen toiminnan toteuttamistapoja. Kuulemisen aikana ovat tulleet esiin seuraavat viisi nuorten erittelemää laajaa keskustelunaihetta:

- osallistuminen
- koulutus
- työllisyys, ammatillinen koulutus, sosiaalinen osallisuus
- hyvinvointi, henkilökohtainen itsenäisyys, kulttuuri
- eurooppalaiset arvot, liikkuvuus, suhteet muuhun maailmaan.

Jäljempänä esitellyt tulokset on ryhmitelty tältä pohjalta. Komission yksiköt ovat analysoineet kuulemisen tulokset näiden aiheiden mukaisesti ja antaneet samalla puheenvuoron ensisijaisesti nuorille itselleen. Muutamin esimerkein esitellään kentällä jo toteutettuja mielenkiintoisia hankkeita (katso tarkemmin laatikoista). Niitä ei kuitenkaan ole tarkoitettu parhaiden ratkaisujen valikoimaksi eikä myöskään kaikkien kokeilujen tyhjentäväksi esittelyksi.

Tähän osaan on koottu yhteenvedona nuorten ja kaikkien kuulemiseen osallistuneiden tahojen ehdotukset viranomaisille. Ehdotukset on järjestetty toimintatason mukaan, ja niistä suuri osa on osoitettu jäsenvaltioille. Esittelytavan valinnassa on otettu huomioon komission toivomus välittää kuulemisen yhteydessä saadut viestit eurooppalaisille päättäjille mahdollisimman muuttumattomina. Näin ollen komissio ei katso olevansa sidottu ilmi tullessiin ehdotuksiin niiden alla esitetystä muodosta.

1. DEMOKRATIA EDELLYTTÄÄ OSALLISTUMISTA

1.1 Tulostanalyysi

Nuorten osallistuminen on usein toistuva aihe, ja siitä on kirjoitettu paljon sekä eurooppalaisella että kansainvälisellä tasolla. Valkoisen kirjan yhteydessä järjestetyt kuulemiset kertovat poliittisesta tahdosta antaa nuorten osallistumiselle keskeinen asema sen kaikissa eri muodoissaan. Kuulemistilaisuuksissa nuorille on tarjoutunut mahdollisuus muotoilla omia ehdotuksiaan, minkä vuoksi ne ovat jo sinänsä yksi esimerkki suositetusta osallistumisesta käytännössä.

• *Selkeästi esiin tullut vaatimus*

Tärkein nuorten välittämä viesti on, että he haluavat olla aktiivisesti osallisina yhteiskunnassa, jossa he elävät. Nuorten sulkeminen yhteiskunnan ulkopuolelle merkitsee loppujen lopuksi, ettei demokratia toimi täysimääräisesti. Nuorten mielestä näkemys, etteivät he ole juurikaan kiinnostuneita tai sitoutuneita osallistumaan, on epäoikeudenmukainen ja perusteeton. Nuoret katsovat, ettei heille anneta taloudellisia mahdollisuuksia, tietoa eikä koulutusta, joiden avulla he voisivat toimia aktiivisemmin. Nuorisjärjestöjenkin kannalta osallistumisoikeus on olennaisen tärkeä, ja sen tulee kuulua kaikille erotuksetta. Monet järjestöistä pyrkivät kaikin tavoin kannustamaan nuoria käyttämään tätä oikeuttaan.

Alle 25-vuotiaiden osallistumisprosentti paikallisiin, kansallisiin tai eurooppalaisiin vaaleihin ei yleensä ole kovinkaan korkea. Silti monet seikat kertovat nuorten voimakkaasta kiinnostuksesta yhteiskuntaelämään. Odotusten ja käytännön välinen ero selittää erityisesti tutkijoiden mielestä halua ja tarvetta vahvistaa nuorten osallistumista. Vaatimus ei ole yllättävä eikä uusi, vaikka sen ilmiäisy onkin muuttunut. Nuorten osallistumisen määrä sitä paitsi vaihtelee hyvin paljon yksilökohtaisesti.

• *Maailmanlaajuinen käsitys, kaikille kuuluva oikeus ja monenlaiset käytännöt*

Nuoret haluavat äänensä kuuluviin kaikissa jokapäiväiseen elämäänsä liittyvissä aiheissa, kuten perhe, koulu, työ, ryhmätoiminta tai asuin ympäristö. Samalla heidän tarkoituksenaan on vaikuttaa laajemminkin taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja poliittisiin kysymyksiin.

Tiedonsaanti ja vuoropuhelu

”Young Voice – Llais Ifanc” on Walesin parlamentin aloite, jossa nuorille annetaan mahdollisuus mielipiteidensä esittämiseen, tarjotaan osoitteita tiedonhankintaan ja järjestetään keskustelu- ja esitelmätilaisuuksia. <http://www.wales.gov.uk/youngvoice>

Nuorten kiinnostus ei rajoitu pelkästään paikallisiin kysymyksiin vaan kattaa oman alueen, kotimaan, Euroopan ja koko maailman. Osallistumisoikeutta ei siis saa rajata, ja sitä on voitava käyttää säännöstelemättä. Kun nuoret näin aktivoituvat muita heikommassa asemassa olevien tai syrjäytyneiden nuorten, etnisten vähemmistöjen tai laittomien maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksien kohentamiseksi, he taistelevat laajemminkin yleisen ja ketään syrjimättömän osallistumisoikeuden puolesta.

Kansalaisyhteiskunnan järjestöjen ajama lähestymistapa on samanlainen, vaikka ne käytännössä päätyvätkin korostamaan tarkemmin määritettyjä tavoitteita tai

kohderyhmiä (nuoria paikallisympäristössä, maaseudulla, haavoittuvimpia ryhmiä, nuoria naisia jne.). Järjestöt suosivat yhdentyneempää ja pitkäjännitteisempää toimintaa, minkä vuoksi ne kannustavat kaikenlaiseen osallistumiseen ja toimintaan, joka perustuu nuorten henkilökohtaiseen sitoutumiseen ja vapaaehtoisuuteen.

- **Nuorten osallistuminen oppimisena**

Osallistuminen edellyttää nuorten hankkivan tai vahvistavan omia tietojaan ja taitojaan. Tällainen oppimisprosessi etenee vaiheittain.

Ensimmäinen vaihe yleensä nuoren omassa elinympäristössä (kuten koulussa, asuinympäristössä, kunnassa, nuorisokeskuksessa tai järjestössä) on osoittautunut ratkaisevan tärkeäksi. Sen yhteydessä nuori nimittäin hankkii itseluottamuksen ja kokemuksia, joita hän tarvitsee seuraavissa vaiheissa. Lisäksi juuri paikallisella tasolla nuoret saavat aikaan konkreettisia, näkyviä ja nuorten tarkkailtavissa olevia muutoksia. Tällä tasolla nuorilla on mahdollisuus paitsi ilmaista mielipiteensä myös olla osallisina päätöksentekoprosessissa.

Tukea osallistumiselle paikallistasolla

Kööpenhaminan kaupungin Østerbron kaupunginosa osallistuu 16 muun Tanskan kunnan kanssa kokeiluhankkeeseen, jonka tavoitteena on parantaa nuorten käsityksiä demokratiasta sekä nuorten vastuullisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia monenlaisten toimintojen avulla. Østerbron hallintoalueelle on esimerkiksi perustettu nuorisokeskus, jossa tarjotaan henkilökohtaista ohjauspalvelua ja viestintävälineitä sekä harjoitetaan teatteritoimintaa. Merkittävin piirre tässä on se, että keskuksen toiminnasta vastaavat nuoret itse. Keskukselle ei ole nimitetty johtajaa eikä hallintoneuvostoa. Se on avoin kaikille 12–25-vuotiaille nuorille. Minkäänlaista ilmoittautumista ei tarvita, vaan nuoret toteuttavat siellä hankkeitaan, joihin ei kohdisteta minkäänlaisia arvoarvostelmia. Keskuksen ainoana tehtävänä on auttaa nuoria toteuttamaan hankkeensa käytännössä.

Seuraavassa vaiheessa nuoret tiedostavat, että monet päätöksistä, joilla on paikallisia vaikutuksia, tehdään ylemmillä päätöksentekotasolla ja erityisesti Euroopan tasolla: tasolta toiselle siirtyminen merkitsee yhteyksien ja verkostojen luomista.

Tämän lisäksi osallistuminen lisää nuorten tietoja ja taitoja, joita on pyrittävä vahvistamaan lukuisilla aloilla (esimerkiksi talouden, yhteiskunnan, kulttuurin, politiikan aloilla) ja monien eri instituutioiden yhteydessä. Tämän osalta on korostettu, että virallisen ja epävirallisen koulutuksen välinen juopa heikentää oppimisen kokonaistulosta. Tästä seuraa, että vaikka koulu edelleenkin on osallistumiskäytäntöjen oppimis- ja harjoittamisympäristönä omaa luokkaansa, sen heikkous on nuorten kannalta siinä, ettei se ota nuoria huomioon aktiivisina kansalaisina.

- **Kannattaako osallistua ja miten?**

Nuorten mielestä nykyiset osallistumisväylät eivät riitä. He suhtautuvat epäluuloisesti joihinkin edustuksellisen demokratian muotoihin mutta eivät suhtaudu ennakkoluuloisesti osallistumiseen paikallisella tasolla suoraan ja välittömästi. Mielipiteet nuorisojärjestöistä jakautuvat: toisten mielestä ne ovat osallistumiseen parhaiten sopivia rakennelmia, toiset eivät pidä niitä juurikaan kiinnostavina. Järjestöjä parempina pidetään virallisuusasteeltaan vaihtelevia, paikallistasolla toimivia ryhmiä, yhdistyksiä ja nuorisokerhoja, nuorten parlamentteja ja muita vastaavia. Vain harvojen mielestä nuorten heikko osallistuminen julkiselämään johtuu periaatteellisesta torjunnasta tai yhteiskunnan toimintamallista.

Edistäessään tällaista nuorten suoraa osallistumista järjestöt katsovat toimivansa tarpeellisenä vastapainona instituutioihin nähden. Järjestöjen piirissä jotkut katsovat järjestäytymisen yhdeksi osallistumisen edellytyksistä. Toisten mielestä nykyiset järjestöt eivät enää kykene vastaamaan kaikkien nuorten odotuksiin, ja he kaipaavat innovoivia lähestymistapoja ja niiden myötä suurempaa avoimuutta. Nuorten tapaan nuorisotalon järjestöt itsekin toivovat kansalaisjärjestöille merkittävämpää julkista tukea, joka vastaa niiden hoitamaa yhteiskunnallista tehtävää.

Järjestöjen elvyttämistarvetta ovat korostaneet myös tutkijat. Järjestöjen loitoneminen nuorten pyrkimyksistä saattaa nimittäin vain kasvaa järjestöjen yhteiskunnallisen perustan ja käytäntöjen vuoksi. Järjestöjen tulee löytää perinteisen kannattajakuntansa ulkopuolelta keinot houkutella mukaan myös sellaisia nuoria, jotka eivät halua kuulua mihinkään järjestöön. Uusien viestintätekniikoiden ja erityisesti Internetin myötä on avautunut uusia mahdollisuuksia, jotka helpottavat tiedonsaantia ja näyttävät vastaavan paremmin tarpeisiin saada osallistua yksilöllisemmin kuin yhteisen sitoutumisen kautta.

• **Todellista vai vertauskuvallista osallistumista**

Nuoret torjuvat pelkästään vertauskuvalliset osallistumismuodot. Tämän valkoisen kirjan laatimisen yhteydessä järjestetty kuulemismenettely on nuorista kuitenkin oiva menettelytapa, kunhan lopputuloksessa otetaan huomioon heidän mielipiteensä ja suosituksensa.

Valkoisen kirjan ”oheistuote”

”Gestalte Deine Zukunft selbst!” -hanke koostuu nuorten keskustelufoorumista ja verkostosta. Forumia hallinnoivat nuoret itse. Kaikkia aiheita käsitellään sähköisessä muodossa tai paperijulkaisuina. Keskeistä on, että tieto kulkee ja ajatuksista keskustellaan. Aloite on lähtöisin Saksassa valkoisen kirjan kuulemisprosessin yhteydessä järjestetystä kansallisesta tapaamisesta. Hankkeen rahoittajana toimii nuorisotoista vastaava ministeriö.
<http://www.u26.de>

Nuorisojärjestöjen edustajatkin suosittavat käyttämään järjestelmällisesti tämän tyyppistä kuulemismenettelyä myös Euroopan tasolla. Eräät – esimerkiksi Euroopan neuvoston käyttämät – yhteisjohtamisen¹⁹ muodot on myös mainittu osallistumismuotoina, joista voitaisiin ottaa vaikutteita.

Tutkijatkin kannattavat voimakkaasti nuorison osallistumista päätöksentekoprosesseihin. Näennäinen osallistuminen sen sijaan saattaa horjuttaa nuorten luottamusta instituutioihin ja vaikuttaa instituutioiden mahdollisuuksiin ja kenties myös halukkuuteen varata nuorille täysivaltainen osa toiminnassaan.

• **Osallistumisen edellytykset**

¹⁹

Euroopan neuvosto on jo yli 30 vuoden ajan ollut ainoa kansainvälinen instituutio, joka soveltaa nuorisotoissa yhteisjohtamisjärjestelmää (co-management). Käytännössä sen päätöksentekorakenteissa on mukana nuorisojärjestöjen edustajia, jotka yhdessä hallitusten edustajien kanssa päättävät instituution politiikasta ja ohjelmista. Poliitikot ja ohjelmat esitellään hyväksyttäväksi ministerikomitealle, joka on Euroopan neuvoston tärkein päättävä elin. Tämä yhteisjohtamisperiaate perustuu ministerineuvoston päätöslauselmaan, joka annettiin 12. tammikuuta 1971 (asiakirja CM/Del/Concl (71) 196 XXII).

Nuoret pitävät lainsäädäntökehyksen perustamista välttämättömänä edellytyksenä nuorten todellisen osallistumisen kehittämiseksi. Sen avulla tulisi järjestää osallistumismuotojen tuki, ja siihen tulisi sisällyttää viittaus demokratiakoulutuksen periaatteeseen. Nuorisjärjestöt vaativat myös, että kaikkia, niin nykyisiä kuin innovoiviaakin osallistumismuotoja kannustetaan. Tämä edellyttää nykyisten tai uusien rakenteiden tunnistamista ja tukemista. Tarvitaan lisää keinoja, aikaa ja rahaa sekä erityisten (sosiaalisten, kulttuuristen, fyysisten, henkisten) tiedonsaantivaikeuksien huomioon ottamista ja kaikkien kouluttamista kansalaisuuteen. Lisäksi järjestöt korostavat nuorten mielipiteiden ja panosten konkretisoimista päätöksissä sekä nuorille tiedottamista.

Lainsäädäntökehys nuorten mukaan käsittää äänestys- ja vaalikelpoisuuskäsitteitä koskevat periaatteet, säännöt tai velvoitteet (myös tämän iän alentamisesta), kyseisen oikeuden laajentamisen (esimerkiksi maahanmuuttajiin) tai aktiiviseen kansalaisuuteen johtavan yleissivistävän koulutuksen järjestämisen.

Lainsäädäntökehyksen luominen

Antwerpenin kaupunki käynnisti vuonna 1997 sosiaalialoiterahaston yhteydessä Nuoret ja kaupunki -hankkeen, jonka tarkoituksena on ottaa paremmin huomioon nuorten mielipiteet ja tarpeet kaupungin tasolla. Tätä varten otettiin käyttöön säännös ("nuorisopykäle"), jolla veloitetaan selvittämään kaikkien kaupungin tekemien poliittisten päätösten vaikutukset nuorisoon. Lisäksi tehdään nuorten elinoloja kaupungissa selvittäviä tieteellisiä ja laadullisia tutkimuksia.

<http://www.xs4all.be/~jesgent/index230.htm> tai JS@mail.dma.be

Toisena moneen kertaan korostettuna välttämättömänä ennakkosedellytyksenä nuorten osallistumiselle on tarpeisiin mukautetun tiedon saatavuus. Vaikka monet tahot ovat vuosia pyrkineet kehittämään nuorille tarkoitettua tiedotuksen laatua, nuorilla näyttää edelleen olevan vaikeuksia löytää oikeaa tietoa. He eivät yleisesti valita niinkään tiedon puutetta kuin sen hyödyttömyyttä. Nuoret vaativat konkreettista tietoa, joka vastaa heidän senhetkisiin tarpeisiinsa eikä sisällä ennakkoluuloja tai nuoria ja vähemmistöjä väheksyviä tarkoituksiperiä. Internet on yksi kehittämisen arvoisista tiedotusvälineistä, mutta sen käytön on oltava helppoa ja halpaa. Nuorisjärjestöt korostavat myös tarvetta paremmin kohdennettuun ja hajautettuun tietoon ja siihen liittyvään todellista tiedotusstrategiaa.

Tutkijoillekin lainsäädäntökehyksen luominen, kansalaisuuskasvatus ja nuorten kokemuksiin perustuvaan vuoropuheluun pyrkiminen ovat edellytyksiä nuorten osallistumiselle. Heidän mielestään on kuitenkin mentävä pidemmälle ja luotava uusia mahdollisuuksia, jotta nuoret, kasvattajat, nuorisotyöntekijät ja viranomaiset voivat yhdessä luoda yhteistoimintaa, joka on merkityksellistä lopulta vasta silloin kun se johtaa käytännön päätöksiin ja tuloksiin.

1.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset

Nuorten osallistuminen julkiseen elämään

Ilmiö on kaksitahoinen: nuoret osallistuvat sekä virallisemmin, edustuksellisen demokratian menetelmien kautta, että epävirallisemmin, uusia osallistumismuotoja etsivän toiminnan kautta. Nuorten edustamaa yhteiskunnallista pääomaa voidaan hyödyntää vain pitämällä mielessä nämä kaksi ulottuvuutta.

Ehdotetut toimintaväylät nojaavat seuraaviin periaatteisiin:

- paikallistason merkitykseen

- tarpeeseen laajentaa myös muiden kuin järjestäytyneiden osallistumista ja myös muilla kuin nuorten erityisaiheiden alalla
- koulun asemaan yhtenä ensisijaisista osallistumisen edistäjistä, vaikka koulun ulkopuolisen epävirallisen koulutuksen ja oppimisen merkitys tunnustetaan, ja
- siihen, ettei nuorten osallistuminen rajoitu vain heidän mielipiteidensä tutkimiseen.

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Paikallisviranomaisten tulisi järjestää yleisesti koko Euroopassa joustavia ja innovoivia osallistavia rakenteita hyvin vaihtelevissa ympäristöissä (kouluissa, urheilutiloissa, yhdistyksissä jne.) niin, että nuorille annetaan mahdollisuus löytää itse ratkaisuja ja että niiden toimintaa tuetaan välittäjähenkilöiden avulla. Järjestelyssä voitaisiin lisäksi paikallisympäristön ominaistapojen pohjalta rakentaa vuoropuhelun mahdollistavia rakenteita eri päätöksentekotasojen välille ja kehittää kokemusten ja hyvien käytäntöjen vaihdon verkostoja.
- Paikallisten toimijoiden keskeistä merkitystä ja heidän tehtäviään osallistumisprosessien vauhdittajina ja välittäjinä olisi vahvistettava.
- Alueellisia ja kansallisia nuorisoneuvostoja olisi lisättävä. Neuvostojen olisi oltava avoimia järjestäytymättömille nuorille ja riippumattomia poliittisesta vallasta. Alueellisten ja kansallisten viranomaisten tulisi kuulla nuorisoneuvostoja kaikissa nuoriin merkittävällä tavalla vaikuttavissa päätöksissä.
- Kansallinen taso on välttämättömänä välittäjä alueellisen ja Euroopan tason välillä:
 - kansallisen tason tulee esittää ehdotuksia ja suosituksia Euroopan tasolle ja levittää kehitettyjä hyviä käytäntöjä
 - samalla sen vastuulla on siirtää Euroopan tasolla yhteisesti päätetyt tavoitteet käytäntöön sovittamalla ne kansallisen tason politiikan, instituutioiden ja järjestöjen erityispiirteisiin.
- Jäsenvaltioiden tulisi julkistaa toimet, joita ne aikovat toteuttaa nuorten osallistumisen edistämiseksi. Näihin ensisijaisiin tavoitteisiin liitettäisiin myös määrälliset (esimerkiksi kohdeväestöä ja aikataulua koskevat) tavoitteet ja seurantamenettelyt.
- Nuorten saaminen mukaan tähän prosessiin olisi kokonaistavoite, kuten valkoisen kirjan valmistelussa.

Euroopan tasolla

- Euroopan nuorisofoorumin olisi oltava avoin paitsi kansallisille nuorisojärjestöille ja nuorisoneuvostoille (ja niiden kautta alueelliselle ja paikalliselle tasolle) myös nuorille, jotka eivät ole edustettuina näissä rakenteissa. Näin laaja foorumi olisi luonnollinen Euroopan toimielinten yhteistoimintaelin.

- Verkottumista ja välitöntä vuoropuhelua (esimerkiksi valkoiseen kirjaan sisällytettyjen ensisijaisten aiheiden tiimoilta) olisi edistettävä erityisesti säännöllisten tapaamisten avulla .
- Olisi rahoitettava (jäsenvaltioiden kanssa) kokeiluhankkeita, joilla tuetaan paikallista, alueellista ja kansallista toimintaa nuorten osallistumisen lisäämiseksi kaikilla tasoilla ja kaikissa muodoissaan.
- Jäsenvaltioiden kanssa yhteistyössä olisi mahdollistettava nuorten osallistuminen Nizzan Eurooppa-neuvoston käynnistämään keskusteluun Euroopan tulevaisuudesta.
- Yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa tulisi vahvistaa.
- Nuorten olisi voitava osallistua talous- ja sosiaalikomitean toimintaan (jäsenvaltioita on vaadittava nimeämään enemmän nuoria edustajia).
- Olisi nimitettävä nuorisoasiamies (myös kansallisella tasolla).

Tieto ja osallistuminen liittyvät erottamattomasti yhteen

Euroopan tason toiminnan tavoitteena ei ole moninkertaistaa jo ennestään tarjolla olevia rakenteita, kanavia ja tietomäärää vaan parantaa huomattavasti nuorille suunnatun tiedotuksen laatua.

Ensisijainen vastuu nuorille tiedottamisesta kuuluu jäsenvaltioille. Tämä koskee myös Euroopan unionin asioista tiedottamista. Euroopan unionin toiminta on täydentävää. Kaiken tiedotustoiminnan tulee joka tapauksessa perustua seuraaviin periaatteisiin:

- todellisen tiedontarpeen selkeään tunnustamiseen ja tämän pohjalta laadittavaan yhteensovitettuun nuorisotiedotusstrategiaan
- yhtäläisiin tiedonsaantimahdollisuuksiin
- käytännön tietojen ilmaisuuteen
- paikalliseen toimintaan, joustavuuteen ja ihmisläheiseen viestintään
- tiukkojen eettisten normien noudattamiseen
- nuorten osallistumiseen heille tarkoitettujen viestintävälineiden suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä mahdollisesti myös kehittelyyn.

Nuorille suunnattu tiedotus ja viestintä on perustettava seuraaviin kolmeen painopistealueeseen:

- välitetyn tiedon sisältöön, jonka tulee olla kehittyvää ja vastata nuorten odotuksia,
- tällaisen tiedon levityksen välineisiin ja kanaviin, joiden tulee olla helposti saatavilla, käyttäjäystävällisiä ja saavuttaa nuoret heidän omassa

elinympäristössään (useimmiten oppilaitoksissa mutta myös asuinympäristössä, kaupungin kaduilla)

- näiden välineiden ja kanavien keskinäiseen yhteensovittamiseen (verkottamiseen)

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Hyödynnetään nuorisojärjestöissä, urheiluseuroissa, kouluissa ja yliopistoissa toimivia henkilöitä (joita joskus nimitetään myös yhteyshenkilöiksi) nuoria koskevan tiedon välittämiseksi nuorille. Rohkaistaan myös nuoria yhteyshenkilöiksi.
- Kannustetaan nuorisotiedotusverkostoja. Yhdistetään erityisesti paikallistasolla yleistiedon jakaminen ja yksilöllinen neuvonta. Nuorisotiedotuksen keinoja selvittävät koulutusmahdollisuudet olisi moninkertaistettava kansallisella ja alueellisella tasolla.
- Eurooppa-tietoa olisi levitettävä kansallisten ja alueellisten verkostojen välityksellä maantieteelliset ja kulttuuriset erityispiirteet huomioon ottaen. Nuorten ryhmien hyödyntäminen tiedotusaineistoa laadittaessa tulisi omaksua tavanomaiseksi toimintatavaksi.

Euroopan tasolla

- Olisi tutkittava mahdollisuuksia perustaa sähköinen keskustelufoorumi, joka yhdistäisi poliittiset päättäjät ja nuoret etsimällä nykyisten vuorovaikutteisten palvelujen ja tulevan sähköisen keskustelufoorumin keskinäisiä yhteisvaikutuksia. Tätä vuorovaikutteista palvelua voitaisiin käyttää kuulemismenettelynä suunniteltaessa ja käynnistettäessä nuorisoa koskevia yhteisön aloitteita²⁰.
- EURODESK-verkoston²¹ toiminnan perusteella tulisi edistää sellaisen yhden yleisportaalin muodostumista ja/tai perustamista, jonka kautta nuori käyttäjä pääsee käsiksi mahdollisimman monenlaiseen häntä kiinnostavaan Eurooppa-tietoon. Nykyisiä nuorisotiedotusverkostoja ja Euroopan mittakaavassa toimivia nuorisojärjestöjä olisi kehotettava osallistumaan tämän uuden viestintävälineen kehittämiseen.
- Olisi perustettava nuorten ja nuorisotyötä tekevien kohderyhmään suunnatun Eurooppa-tiedon keruu-, levitys- ja päivitysjärjestelmä ja vahvistettava sitä. Toiminnan tulisi perustua nykyisten verkostojen toimintaan. Nimenomaan nuorten kanssa läheisessä yhteistyössä olevia yhteyshenkilöitä olisi hyödynnettävä aiempaa paremmin.
- Tiedon levitystä muidenkin kuin sähköisten välineiden kautta tulee jatkaa, erityisesti suoran nuorisokosketuksen muodossa.

²⁰ Ehdotus liittyy komission tukemiin eLearning ja e-Europe -toimiin ja on johdonmukainen eurooppalaista hallintotapaa koskevan valkoisen kirjan sisällön kanssa.

²¹ EURODESK on nuorille tarkoitettu Eurooppa-tiedotuspalvelu, joka perustuu Internet-sivustoon ja jäsenvaltioiden yhteyspisteisiin. Palvelua hallinnoi nuorten ja jäsenvaltioiden etuja ajava yhdistys.

2. KOULUTUS NUOREN RATKAISEVANA KEHITYSVAIHEENA

2.1 Tulostulosanalyysi

Nuorten ajasta yhä enemmän kuluu koulutuksen parissa. Virallinen opetus kouluissa, korkeakouluissa ja ammatillisissa koulutuskeskuksissa sekä epävirallinen ja vapaamuotoinen koulutus muissa ympäristöissä ovat nykyisin yhtä keskeisiä tekijöitä kehitettäessä nuorten tarvitsemia taitoja.

Oppimisen kokonaistavoitteita on kolme: itsensä toteuttaminen, sosiaalinen osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus. Oppiminen on keskeisessä asemassa myös työllistettävyyden parantamisessa. Euroopan unioni on pannut alulle lukuisia koulutukseen liittyviä ohjelmia (kuten Sokrates ja Leonardo) ja tehnyt aloitteita (esimerkiksi eLearning-toimintasuunnitelma, tiedonanto ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen” ja kertomus yleissivistävien ja ammatillisten koulutusjärjestelmien tulevista tavoitteista)²². Näihin viitataan tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan eri toimijoiden kuulemisprosessin aikana ilmaisemien mielipiteiden täydentämiseksi. Tämän ansiosta voidaan yksilöidä alueet, joilla Euroopan unioni toimii aktiivisesti.

• *Koulutusjärjestelmien laatu ja tehokkuus*

Sekä nuoret että asiantuntijat arvostelivat ankarasti yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmiä²³. Muutamissa jäsenvaltioissa on toteutettu perinpohjaisia koulutusjärjestelmän uudistuksia. Nykyisen kouluopetuksen laatua ja tehokkuutta on silti parannettava, jotta voidaan varmistaa, että nuoret omaksuvat asianmukaiset tiedonhankintataidot ja voivat kehittyä aktiivisiksi ja vastuullisiksi kansalaisiksi ja jotta voidaan varmistaa heidän sosiaalinen osallisuutensa ja valmiutensa työelämään. Usein esitetty väite oli, etteivät koulut ja koulutusrakenteet ole riittävän demokraattisia, ne eivät kannusta osallistumaan eivätkä tarjoa tarpeeksi oppimismahdollisuuksia. Katsottiin, että niiden olisi mukauduttava yhteiskunnan taloudellisiin ja sosiaalisiin tosiasioihin ja vaatimuksiin sekä eurooppalaisiin kysymyksiin.

Kestävää sosiaalista ja taloudellista kehitystä varten Eurooppa tarvitsee kansalaisia, joilla on tietoa myös luonnontieteiden ja tekniikan aloilta. Esimerkiksi koulutusjärjestelmiä olisi muokattava siten, että entistä useammat nuoret kiinnostuvat luonnontieteistä, jotta voidaan lisätä tieteen tai teknologian aloilla uraa suunnittelevien nuorten määrää.

Monet nuoret keskeyttävät koulunkäynnin ja ammatillisen koulutuksen, ennen kuin he ovat saaneet muodollista pätevyyttä. Näiden nuorten keskimääräinen osuus on yhä suuri koko Euroopan unionissa. Nuorten motivoiminen jatkamaan virallista yleissivistävää ja ammatillista koulutusta ei kuitenkaan ole ainoa mahdollinen ratkaisu. Opiskelun, työn ja vapaa-ajan toimintojen yhdistäminen epävirallisten, vapaamuotoisten ja virallisten oppimiskokemusten kanssa saattaa parantaa sekä

²² Katso lisätietoja liitteestä 2.

²³ Euroopan tasolla on aloitettu keskustelu koulutusjärjestelmien laadun kohentamisesta. Katso tarkemmin esim. komission kertomus koulutusjärjestelmien konkreettisista tulevaisuuden tavoitteista KOM(2001) 59 lopullinen, 31.1.2001.

yleissivistävän että ammatillisen koulutuksen laatua ja tehokkuutta ja lisätä niiden houkuttelevuutta nuorten silmissä.

Koulujen nykyisiä puutteita ei ensisijaisesti pidetä opettajien tai itse koulujen syynä, vaan niiden katsotaan johtuvan koulutusjärjestelmästä kokonaisuudessaan, joka riippuu kolmen toimijan eli kodin, yhteiskunnan ja koulun välisestä yhteistyöstä. Opettajat ovat vain osa koulujärjestelmää, ja heidän asemaansa on tarkasteltava laajemmassa sosiaalisessa, poliittisessa ja institutionaalisessa ympäristössä. Opettajien ammatillisen koulutuksen laatua ja työoloja olisi joka tapauksessa parannettava.

Koulujen kokonaisarviointi (Whole Schools evaluation)

Kokeiluhankkeessa oli mukana 17 ylemmän ja 18 alemman perusasteen koulua kaikkialta Irlannista. Kaikkien koulutusalan kumppaneiden tukemassa hankkeessa keskityttiin arvioimaan koulusuunnittelun, kouluhallinnon sekä opetuksen ja oppimisen laatua kokeilukouluissa. Hankkeen tulokset vahvistivat, että yhdistämällä koulujen itsearviointi ja ulkopuoliset tarkastukset luodaan mahdollisuudet menestymiselle ja edistytään merkittävästi koulun ja koulutusjärjestelmän laadunvalvonnan kehittämisessä.

<http://www.irlgov.ie/educ>

• ***Koulutukseen pääsy***

Nuoret katsovat, että koulutuksen sosiaalisia ja taloudellisia esteitä on liikaa. Yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen laadun parantaminen merkitsee ensinnäkin, että taataan avoin ja jatkuva pääsy elinikäiseen oppimiseen kaikilla aloilla. Tehokkailla ohjaus- ja neuvontajärjestelmillä olisi tuettava kaikkia nuoria esimerkiksi henkilökohtaisen lähestymistavan avulla. Muita heikommassa asemassa olevien nuorten sopeutumista koulutusjärjestelmään on tuettava tehokkaammin esimerkiksi takaamalla ilmainen koulutus alemmalta perusasteelta korkeakoulutukseen saakka.

Kuten komission tiedonannossa eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttamisesta²⁴ todetaan, yhtenä keskeisenä tehtävänä on lähentää koulutusta oppilaisiin. Tämä edellyttää saavutusten keskinäistä tunnustamista ja samalla tietojärjestelmien kehittämistä (muun muassa mahdollisimman monen helppo pääsy Internetiin ja multimediaan)²⁵. Myönteisten tulosten saavuttamiseksi tarvitaan myös taloudellista lisätukea.

Opinto-ohjaus

Kansallinen opinto-ohjauskeskus (National Centre for Guidance in Education) on Irlannin opetus- ja tiedeministeriön virasto. Sen päätehtävänä on tukea kaikenlaista neuvontatoimintaa ja neuvontapalveluja virallisessa ja epävirallisessa koulutusympäristössä ja vaikuttaa ministeriön politiikkaan opinto-ohjauksen alalla. Henkilökohtaista ohjausta järjestetään eri koulutusympäristöissä toteutettujen paikallisten hankkeiden kautta.

<http://www.iol.ie/ncge/faqs.html>

• ***Oppimisen ja opettamisen lähestymistavan uudistaminen***

²⁴ Komission tiedonanto ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen” (joka hyväksyttiin marraskuussa 2001) perustuu laajaan kuulemisprosessiin ja elinikäistä oppimista koskevaan muistioon, jonka Euroopan yhteisöjen komissio esitteli lokakuussa 2000.

²⁵ Katso ehdotukset asiakirjassa ”eLearning toimintasuunnitelma – Katse huomispäivän koulutukseen”, KOM(2001) 172, 28.3.2001.

Kuulemisen perusteella oppimista ja opettamista koskevaan lähestymistapaan kaivataan muutosta. Lähestymistavan olisi oltava oppijakeskeisempi, ja opettaja-oppilas-suhteen olisi oltava vahvempi, minkä lisäksi olisi kehitettävä nuorten osallistumista koulutukseen ja dynaamisia, sopeutuvia oppilaitoksia. Oppimisprosessit tulee toteuttaa niin, että ne toimivat ”oven avaajina” ja lisäävät oppimismotivaatiota ja johtavat moniin jatkovaihtoehtoihin. Koulujen tulisi helpottaa oppilaiden osallistumista koulutussuunnitteluun ja tarjota mahdollisuuksia ja rohkaisua osallistumiseen ja tasavertaiseen päätöksentekoon (esimerkiksi tarjoamalla mahdollisuus arvioida opettajia).

Lisäksi tulisi tarjota monialaista opetusta, jossa yhdistetään erilaisia menetelmiä ja keinoja elinikäisen oppimisen kannalta keskeisten tietojen ja taitojen hankkimiseksi. Internetin ja multimedian käyttö teoreettisen luokkaopetuksen menetelmien ja kotitehtävien ohella sekä nuorisotoiminta ja käytännön työkokemus ovat kaikki tarpeen. Näin voitaisiin myös lisätä oppilaiden kiinnostusta joihinkin oppiaineisiin, kuten luonnontieteisiin ja tutkimukseen.

Sillanrakentajana virallisen ja epävirallisen oppimisen välillä

Peace Child International -järjestön opiskelijat laativat itse nuorison painoksen Agenda 21:sta (Rescue Mission : Planet Earth – a children’s edition of Agenda 21), koska alkuperäinen vaikutti heistä mahdottomalta ymmärtää²⁶. Lisäksi he laativat kestävän kehityksen indikaattorien ekokartoitusohjeet eli 16 kyselylomakkeen sarjan, joiden avulla nuoret voivat tutkia omissa yhteisössään, kehittykö yhteisö mielipide- ja tilastomuuttujien perusteella kestävämpään suuntaan vain päinvastoin.

<http://www.peacechild.org/>

• ***Erilaisia tietoja ja taitoja***

Monissa maissa nuoret arvostelivat koulutusrakenteiden toimintakykyä. Niiden eivät pysty tarjoamaan riittävästi nuorten tarpeiden ja kiinnostusten kannalta merkityksellisiä sisältöjä. Koulutuksen ei tulisi rajoittua pelkästään työmarkkinoiden korostamiin taitoihin. Koulutus vaikuttaa varhaislapsuudesta alkaen yksilön sosiaalistumiseen, sopeutumiseen ja itsenäistymiseen. Se on lisäksi itsensä toteuttamisen keino, joka voi osaltaan parantaa myös nuorten työllistettävyyttä. Nuoret vaativat vieraiden kielten opetusta, valmistamista Euroopan unionin järjestämiin koulutusvaihto- ja liikkuvuusohjelmiin. Lisäksi nuoret ovat kiinnostuneista myös monista muista aloista, kuten nykyaikaisista tieto- ja viestintätekniikoista ja erityisesti Internetin käyttömahdollisuudesta. Nuoret toivovat, että käytännön aineita painotettaisiin enemmän. Myös terveyskasvatus ja erityisesti sukupuoliasioihin ja vanhemmuuteen liittyvä opastus on tärkeää.

On kuitenkin haasteellista kehittää tasapainoisia ja laaja-alaisia opetussuunnitelmia, jotka eivät kuormita liikaa oppilaita. Ne tulisi järjestää sellaisiksi, että ne antavat tarvittavat tiedot ja taidot ja heijastavat samalla maanosamme eri yhteiskuntien monikulttuurista luonnetta. Eri koulutusorganisaatioiden (koulujen, ammatillisten koulutuskeskusten, yritysten, yhteisöjen, nuorisotyön) yhteisstrategiat vaikuttavat

²⁶

Agenda 21 on maailman kestävän kehityksen toimintasuunnitelma 2000-lukua varten. Se laadittiin YK:n ympäristöhuippukokouksessa, joka pidettiin Rio de Janeirossa vuonna 1992 ja johon kokoontui 179 valtioiden ja hallitusten päämiestä. Kestävä kehitys tarkoittaa nykyisiin tarpeisiin vastaamista niin, ettei vaaranneta mahdollisuuksia vastata tulevien sukupolvien tarpeisiin.

sovelialta pyrittäessä kartoittamaan uusia perustaitoja ja sitä, miten niitä voidaan opettaa ja oppia²⁷.

Erilaisuus antaa siivet

Berliinissä järjestetään joka helluntai nelipäiväinen kulttuurien karnevaali -katufestivaali (Carnival of Cultures), jossa on mukana noin 5 000 aktiivista osallistujaa ja jota seuraa ainakin 700 000 katsojaa. BVAA (Berliner Verband für Ausbildung und Arbeit) tekee työtä monenlaisten, eri etnistä alkuperää edustavien ja muita heikommassa asemassa olevien nuorten kanssa sekä kouluttaa ja tukee näitä nuoria heidän siirtyessään koulusta tai työttömyydestä työelämään. Kulttuurien karnevaalissa on mukana monia eri BVAA-nuorten ryhmiä, ja nuoret oppivat monenlaisia ammatillisia, kulttuurisia, sosiaalisia ja käytännön taitoja. Ryhmien mottona on ”erilaisuus antaa siivet”, ja alaryhmät ovatkin ottaneet tunnuksikseen erilaisia lentäviä esineitä.

<http://www.bvaa-online.de>

• **Tietojen ja taitojen tunnustaminen**

Tietojen ja taitojen tunnustaminen Euroopan tasolla on keskeistä liikkuvuuden kehittämiseksi²⁸. Virallisten ja epävirallisten koulutusmenetelmien avulla hankittujen taitojen tunnustamista varten on löydettävä tehokkaat keinot. Tällöin tulisi korostaa epävirallisen oppimisen asemaa sekä tarvetta ymmärtää ja tunnustaa entistä paremmin nuorisotyössä epävirallisesti hankittuja taitoja. Lisäksi on parannettava yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen vastavuoroista tunnustamista ja täydentävyyttä koulutusjärjestelmän osana.

Harrastustoiminnan opintokirja

Suomen Nuorten akatemian vuonna 1994 laatima opintokirja auttaa työelämään siirtyviä opiskelijoita ja nuoria. Se on opintokirja, johon merkitään nuoren projektit, vastuutehtävät, kurssit ja muut vapaa-ajan harrastukset. Opintokirja on tarkoitettu yli 13-vuotiaille nuorille. Se on henkilökohtainen ja maksaa 5 euroa. Sen avulla pidetään kirjaa tiedoista ja taidoista: korkea-asteelta alkaen on mahdollista ansaita lisäpisteitä ja/tai käyttää taitopisteitä pakollisten opintojen vastineena. Harrastustoiminnan opintokirjaan merkitty kokemus voi lisäksi helpottaa työpaikan saantia. Merkinnät tekee erityinen valtuutettu henkilö, joka myös varmentaa nimikirjoituksellaan tiedot. Tällä hetkellä noin 30 prosenttia suomalaisista nuorista kuuluu järjestelmän piiriin.

<http://www.nuortenakatemia.fi>

• **Virallisen ja epävirallisen oppimisen toisiaan täydentävä luonne**

Elinikäisen ja koko elämän käsittävän oppimisen tarve on viime vuosina osoittanut, että tarvittavat taidot voidaan omaksua virallisessa, vapaamuotoisessa ja epävirallisessa oppimisympäristössä²⁹. Epävirallista oppimista yleensä aliarvostetaan sillä verukkeella, ettei ole ”oikeaa” oppimista.

Virallisessa ympäristössä (kouluissa, lukioissa, koulutuskeskuksissa jne.) omaksutut tiedot ovat vain osa hankkimistamme tiedoista. Oppimista tapahtuu myös

²⁷ Lissaboniin maaliskuussa 2000 kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti laatimaan eurooppalaisen kehyksen uusien perustaitojen hankkimiseksi elinikäisen oppimisen avulla.

²⁸ Korkea-asteella asiassa on edistytty paljon käyttämällä apuna eurooppalaista opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmää (ECTS) ja korkeakoulututkintojen vastavuoroisen tunnustamisen kansallisia tiedotuskeskuksia (NARIC).

²⁹ Virallinen oppiminen tapahtuu tyypillisesti oppilaitoksissa, ja siitä myönnetään todistus. Se on jäsentynyttä (oppimistavoitteiden, oppimisajankohdan ja oppimisen tukitoiminnan osalta) ja se on oppijan kannalta tarkoituksellista. Epävirallinen oppiminen ei tapahdu oppilaitoksessa eikä yleensä oikeuta todistukseen. Se on kuitenkin sekä jäsentynyttä että tarkoituksellista. Arkioppiminen ei sekään tapahdu oppilaitoksessa eikä oikeuta todistukseen, mutta se ei ole jäsentynyttä. Se on tulosta päivittäisistä toimista töissä, kotona tai vapaa-aikana. Se voi olla tarkoituksellista, vaikka se useimmiten onkin tahatonta (eli sattumanvaraista tai satunnaista).

epävirallisissa ja vapaamuotoisissa ympäristöissä (kuten nuorisokerhoissa, urheiluseuroissa, perheen parissa tai poliittisessa toiminnassa). Oppiminen kansalaisyhteiskunnan toiminnoissa ja sosiaalisessa ympäristössä on osa arkioppimista ja epävirallista oppimista, eikä se tapahdu sattumalta vaan tarkoituksellisesti ja järjestäytyneesti.

Nuoret osallistuvat monenlaisiin toimintoihin koulutusjärjestelmien ulkopuolella, mitä pidetään myös epävirallisena oppimisena. Nuorisoala on vuosien mittaan hankkinut kokemuksia epävirallisten oppimismahdollisuuksien tarjoajana. Euroopan tasolla Nuoriso-ohjelma on oiva esimerkki tällaisesta toiminnasta ja siitä saaduista kokemuksista.

Nuorten kuulemistilaisuuksissa epävirallista oppimista pidettiin usein myönteisenä, tehokkaana ja houkuttelevana vastapainona joskus tehottomalle ja epämieluisalle viralliselle koulutukselle. Epävirallisen oppimisen hyöty piilee valtaosin siinä, että se on luonteeltaan vapaaehtoista, usein itseorganisoitunutta ja joustavaa, se tarjoaa osallistumismahdollisuuksia, sallii erehtymisen ja on läheisemmin sidoksissa nuorten kiinnostuksiin ja pyrkimyksiin. Myös muita heikommassa asemassa olevien nuorten sopeutuminen on yksi epävirallisen oppimisen eduista.

Yleissivistävien ja ammatillisten koulutuksen virallisten järjestelmien ulkopuolella hankittujen taitojen tunnustamisen tehokkaiden ja joustavien keinojen kehittäminen on entistä tärkeämpää. Vaaditaan tarkkaa arviointikykyä, jotta saavutetaan oikea tasapaino niiden välineiden kesken, joilla taataan asianmukaiset ja tyydyttävät ratkaisut oppimisen todistusjärjestelmää ja tunnustamista varten, ja samalla on kehitettävä laatustandardeja ja epävirallisen oppimisen (itse)arviointi- ja arvostelumenetelmiä. Epävirallinen oppiminen ei saa jäykistyä ja muuttua muodolliseksi rakennelmaksi, joka muistuttaa virallista koulutusjärjestelmää.

Epävirallisen oppimisen tarjoaman hyödyn ymmärtämättömyys korostui kuulemisprosessissa. Siksi on tarpeen vahvistaa yhteiskunnan, liike-elämän ja politiikan avainhenkilöiden ja tärkeimpien organisaatioiden sekä nuorten itsensä tietoisuutta epävirallisen oppimisen tärkeimmistä toimijoista (joita ovat esimerkiksi työmarkkinaosapuolet, kansalaisjärjestöt, koulutusalan asiantuntijat), jotta epävirallisesta opetuksesta tulisi erottamaton osa yleissivistävää ja ammatillista koulutusta.

Koska nuorisotyön avulla voidaan auttaa nuoria hankkimaan tarpeellisia sosiaalisia, poliittisia ja kulttuurisia taitoja, nuoria olisi kaikin tavoin kannustettava osallistumaan epäviralliseen oppimistoimintaan. Nuoriso-ohjelman tavoitteisiin kuuluu edistää nuorille suunnatun epävirallisen oppimisen kehittämistä. Vaikka ohjelmaan osallistuukin vuosittain 100 000 nuorta, ohjelma ei riitä vastaamaan ohjelmaan osallistuvissa maissa asuvien 75 miljoonan nuoren suureen kysyntään. Nuoriso-ohjelman tehtävä on siksi kokeiluluontoinen, ja sitä tulee täydentää kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla toimilla.

2.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset

Koulutusalan edellytysten ja tulosten parantamiseksi tehtiin valtava määrä sekä yleisiä että yksityiskohtaisia esityksiä ja ehdotuksia. Suositukset koskivat virallista ja epävirallista koulutusjärjestelmää.

Kouluissa ja korkea-asteella

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Nuorten osallistumisen, heidän yksilöllisyytensä kunnioittamisen ja ajatuksen nuorten kouluttamisesta demokraattiseksi Euroopan kansalaisiksi tulisi olla kiistatonta. Opettajan ja oppilaan välistä suhdetta on muutettava. Oppijakeskeistä lähestymistapaa ja opettajan joustavaa tehtävää oppimisprosessin tukijana on korostettava.
- Koulutuksen pääsy on taattava kaikille nuorille. Nuorten tarpeisiin sovitettu henkilökohtainen oppimislähestymistapa edellyttää joustavaa ohjausta ja neuvontaa sekä tarkoituksenmukaisia tietojärjestelmiä. Koulutusjärjestelmissä on otettava huomioon erilaiset elämäntavat, ja niiden tulee tarjota mahdollisuus eri toimintojen ja roolien yhdistämiseen.
- Koulutusmahdollisuuksien laatua ja merkityksellisyyttä on lisättävä.
- Tarvitaan entistä laajempaa mukautumista nykypäivän todellisuuteen ja yhteiskuntaan eli kaikkien asiaan liittyvien tahojen joustavuutta ja taipuisuutta.
- Kaikissa kouluissa tulisi olla Internetin käyttömahdollisuus, johon on liitettävä tehostettu tiedonlevitys tehokkaiden oppimisvälineiden luomiseksi.
- Opettajankoulutusta tulisi kehittää syventämällä perinteisiä tietotekniikan taitoja ja opastamalla kriittiseen tietotekniikan käyttöön.
- Kouluille on annettava mahdollisuus tarjota paremmat vieraiden kielten opetus- ja oppimismahdollisuudet ja osallistua eurooppalaisiin opetusvaihto- ja liikkuvuusohjelmiin.
- Koulujen ja korkeakoulujen taloudellista tukea tulee lisätä, jotta niiden tehokkuus paranee ja ne pystyvät investoimaan entistä enemmän inhimillisiin voimavaroihin.
- Opetuksen käytäntöjä ja edellytyksiä on uudistettava (kouluttajien opettajankoulutuksella, luokkakokoa pienentämällä, teoreettista ja käytännön oppimista ja opetusta yhdistämällä sekä vuorovaikutteisella lähestymistavalla).
- Yleissivistävässä koulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa on keskityttävä entistä enemmän yrittäjyys- ja työllistymiskoulutukseen, kohdennettuihin tukipalveluihin ja (tulevien) nuorten yrittäjien ammatilliseen koulutukseen. Opetussuunnitelmiin tulee sisällyttää aiheita, jotka valmistavat nuoria yrittäjyyteen ja omaan aktiivisuuteen perustuvaan työllistymiseen.

Euroopan tasolla

- Pääsyä eurooppalaisiin opetus- ja liikkuvuusohjelmiin on helpotettava ja yhteisön toimintaohjelmia, kuten Sokratesta, on vahvistettava.
- On otettava käyttöön toimia, joilla helpotetaan siirtymistä koulutusjärjestelmästä toiseen ja edistetään nuorten vapaata liikkuvuutta kaikkialla Euroopassa.

- On pantava täytäntöön Bolognan julistus, jonka tarkoituksena on parantaa Euroopan koulutusjärjestelmien avoimuutta ja tutkintojen vastavuoroista tunnustamista sekä edistää eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmän (ECTS) käyttöä.
- ECTS-järjestelmän toiminta on esiteltävä paremmin opiskelijoille.
- Kouluopetuksen laatua ja tehokkuutta on parannettava vaihtamalla tietoja hyvistä käytännöistä ja omaksumalla yhteisiä tavoitteita.
- Taitojen arviointia ei tulisi rajoittaa pelkästään työmarkkinoiden arvostamiin seikkoihin (kuten tietotekniikkaan tai matematiikkaan) vaan arviointi tulisi sovittaa sosiaalistumisen, sopeutumisen ja itsenäistymisen kaltaisiin seikkoihin.

Muissa (koulun ulkopuolisissa) oppimisympäristöissä

Kaikilla tasoilla

- Nuorisotoiminnan yhteydessä tapahtuvan epävirallisen oppimisen erityispiirteitä, tavoitteita ja tehtäviä tulisi selvittää yksityiskohtaisemmin, ja epävirallisen opetuksen merkitystä samoin kuin virallisen ja epävirallisen opetuksen täydentävyyttä tulisi tuoda entistä enemmän esiin. Tarvitaan alan keskeisten toimijoiden samoin kuin työmarkkinaosapuolten, tutkijoiden ja poliittisten päättäjien välistä vuoropuhelua epävirallisen oppimisen tunnustamisen parantamiseksi.
- Seuranta- ja arviointivälineitä olisi parannettava laatustandardien noudattamisen takaamiseksi.
- Monialaista koulutusta olisi hyödynnettävä keskeisenä välineenä epävirallisen oppimisen laadun takaamisessa. Ammattilaisille suunnattuihin koulutusohjelmiin tulisi sisällyttää eurooppalainen ulottuvuus.

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Epävirallisen oppimisen merkitystä tulisi lisätä tukemalla sen tarjoajia ja parantamalla niiden asemaa oppimisjärjestelmässä. Nuorisaloitteiden, nuorisojärjestöjen ja muiden epävirallisten oppimismuotojen taloudellista tukea olisi lisättävä.
- Olisi perustettava uusia yhteishankkeita, joissa ovat mukana sekä koulut, ammatilliset koulutuskeskukset ja yritykset että epävirallisen opetuksen tarjoajat ja muodostaa näin yhteyksiä epävirallisen ja virallisen järjestelmän välille.
- Nuorisojärjestöjen tulisi säännöllisesti julkistaa tarjoamansa monenlaiset epäviralliset oppimismahdollisuudet: dokumentoinnin ja tulosten julkaisemisen eli epävirallisten koulutushankkeiden tuloksellisuuden tulisi olla selviö ja erottamaton osa järjestöjen toimintaa.

Euroopan tasolla

- Nuoriso-ohjelman laatunormistoa olisi kehitettävä edelleen yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa. Lisäksi olisi laadittava levitettäväksi hyvien käytäntöjen luettelo. Muita heikommassa asemassa olevien nuorten pääsyä epävirallisen koulutuksen piiriin tulisi edelleen parantaa Nuoriso-ohjelmassa ja muissa ohjelmissa.
- Sokrates-, Leonardo da Vinci- ja Nuoriso-ohjelmissa toteuttavien yhteisten kokeilutoimien rahoituksella ja kehittämisellä olisi vahvistettava epävirallisen ja virallisen koulutusjärjestelmän välisiä yhteyksiä.
- Validointia ja varmennusta, joka koskee osallistumista kaikkiin Nuoriso-ohjelman osiin, olisi jatkettava. Tätä voidaan pitää ensimmäisenä vaiheena, jonka esimerkkiä on seurattava muissa kaikkien epävirallisen koulutuksen ympäristöissä kaikilla tasoilla.
- ”Kertaajille” ja epävirallisen oppimisen edistäjille olisi annettava lisäkoulutusta.

3. TYÖLLISYYS NUORTEN SOPEUTUMISEN TEHOSTAJANA

3.1 Tulosanalyysi

Työpaikat ovat avaintekijöitä, jotka auttavat nuoria löytämään paikkansa yhteiskunnassa, saavuttamaan taloudellisen riippumattomuuden ja toteuttamaan henkilökohtaiset tavoitteensa. Yhteiskuntaa, joka ei kykene tarjoamaan nuorille käytännön mahdollisuuksia työmarkkinoilla, uhkaa työttömyyden, syrjäytymisen ja sosiaalisen syrjäytymisen noidankehä. Antamalla nuorille mahdollisuus päästä työmarkkinoille lisätään yhteiskunnallista vakautta, jota pidetään talouskasvun ja hyvinvoinnin perustana. Eräissä tapauksissa työttömyyttä pidetään jopa nuorten ihmisoikeuksien loukkauksena.

Pääsy yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sekä tiedon ja neuvonnan saanti ovat keskeisiä edellytyksiä paitsi työpaikan löytymiselle ja työttömyydeltä välttymiselle myös hyvän ja tyydyttävän työn löytämiselle. Tämä ei sellaisenaan kuitenkaan riitä: muidenkin alojen, esimerkiksi terveyden, perheen, sosiaalisten oikeuksien ja syrjinnän alan kysymysten ratkaisut on otettava huomioon. Myös niiden merkitys on suuri nuorten sosiaalisessa sopeutumisessa.

Perussopimukseen on sisällytetty uusia, työllisyyttä ja sosiaaliasioita koskevia osastoja, joiden yhteydessä Euroopan unionille on myönnetty lisää toimivaltaa näiden alojen strategioiden ja ohjelmien kehittämiseksi (esimerkiksi Euroopan työllisyysstrategia, Lissabonin strategia Euroopan yhteiskuntamallin nykyaikaistamiseksi, sosiaalisen sopeutumisen, kaikkien syrjinnän muotojen torjumiseen tähtäävä ohjelma ja sosiaalisen osallisuuden ohjelma)³⁰. Näihin viitataan tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan eri toimijoiden kuulemisprosessin aikana ilmaisemien mielipiteiden täydentämiseksi. Tämän ansiosta voidaan yksilöidä alueet, joilla Euroopan unioni parhaillaan kehittää lisätoimia ja parantaa toimien laatua.

- *Työllisyys on sosiaalisen osallisuuden edellytys*

³⁰

Katsaus EU:n toimiin työllisyyden ja sosiaaliasioiden alalla esitetään liitteessä I.

Nuoret ovat erittäin huolissaan heille työmarkkinoilla tarjoutuvista mahdollisuuksista. Työpaikan löytäminen on heistä paras tapa sopeutua yhteiskuntaan. Nuoret haluaisivat, että heillä olisi todellista suuntavaistoa, jonka avulla he pystyvät löytämään paikkansa työelämässä pitkällä aikavälillä. Työpaikka merkitsee aikuisen asemaa, itsekunnioitusta, rahaa, riippumattomuutta ja tilaisuutta lisätä sosiaalisia kontakteja. Työttömät nuoret jäävät vaille elintärkeää mahdollisuutta luoda itselleen uusia tulevaisuudennäkymiä ja sopeutua laajemmin yhteiskuntaan³¹.

Nuoret haluavat työtä, mutta hyvän työpaikan löytäminen on yhä vaikeampaa. Nuoret tietävät, että heidän työllistymismahdollisuutensa³² ja siten myös heidän mahdollisuutensa työmarkkinoilla lisääntyvät paitsi hyvän koulutuksen ja hyvien taitojen myötä myös ulkomaisessa koulussa tai korkeakoulussa tapahtuvan opiskelun ansiosta. Nuoriin kohdistuvat paineet kasvavat täten jatkuvasti, ja nuorten liikkuvuuteen, joustavuuteen, tietoihin ja taitoihin kohdistuvat odotukset ovat yhä suuremmat. Samalla kun nuoret käyvät yleissivistävää ja ammatillista koulutusta pidempään, he ovat riippuvaisempina perheistään ja julkisista instituutioista.

Siirtyminen yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta työmarkkinoille on puolueettomien arvioiden mukaan vaikeutunut viimeisen 20 vuoden aikana³³. Nuorisotyöttömyys on suurta yleiseen työllisyysasteeseen verrattuna. Vuonna 2000 EU:n jäsenvaltioiden yleinen työttömyysaste oli 8,4 prosenttia, mutta alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyysaste oli lähes kaksinkertainen eli 16,1 prosenttia³⁴. Työllisyyden epävarmat muodot ovat yleistyneet. Nuorten palkat ovat laskeneet aikuisiin työntekijöihin verrattuina. Vakiintuneen aseman saavuttaminen työmarkkinoilla vie nuorilta nykyään entistä enemmän aikaa. Hyväkään koulutuksellinen pätevyys ei välttämättä takaa työpaikkaa, koska kilpailu työstä on kiristynyt. Menestyminen työmarkkinoilla riippuu paljolti nuoren henkilökohtaisista olosuhteista ja kokemuksesta.

Toistuvat pettymyksen kokemukset ja taloudellinen ahdinko, joihin usein liittyy henkilökohtaisia ongelmia, voivat johtaa henkiseen lamaannukseen ja elämään yhteiskunnan laidapuolella. Köyhyyden poistamiseen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäävää politiikkaa on toteutettava nuoriin keskittyvän ehkäisevän lähestymistavan mukaisesti.

Nuorten luokittelu erityiseksi sosiaalseksi ryhmäksi on yhä vaikeampaa. Sosiaalisten kokemusten kirjo ja epätasa-arvo lisääntyvät³⁵. Sukupolvien välisen epätasa-arvon tunne kasvaa nuorissa, jotka ovat entistä tietoisempia väestörakenteen

³¹ Euroopan sosiaalirahasto auttaa rahoituskaudella 2000–2006 kehittämään ja edistämään aktiivista työmarkkinapolitiikkaa työttömyyden poistamiseksi ja ehkäisemiseksi.

³² Työllistettävyyden parantaminen on yksi jäsenvaltioille osoitettujen työllisyyspolitiikan suuntaviivojen neljästä pilarista (EYVL L 22, 24.1.2001).

³³ Katso Newcastlen yliopiston kasvatustieteiden laitoksen professorin Lynne Chisholmin puhe Euroopan parlamentin nuorisoa koskevassa julkisessa kuulemistilaisuudessa Euroopan parlamentissa 24. huhtikuuta 2001 (http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf).

³⁴ Jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin suuria eroja: EU:n alle 25-vuotiaiden nuorisotyöttömyysaste vaihteli vuonna 2000 Alankomaiden 5,1 prosentista Italian 31,5 prosenttiin; ks. Eurostat-tiedote 77/2001, 19.7.2001.

³⁵ Katso tutkijoiden Uumajan kokouksessa esittämä selvitys (<http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umea.html>).

muutoksen vaikutuksista sosiaali-, terveys- ja eläkejärjestelmiin³⁶. Sosiaaliturvajärjestelmät ovat vastaisuudessa riippuvaisia nuorten halusta ja kyvystä osallistua niiden rahoittamiseen. Tämä onnistuu vain, jos nuorilla on mahdollisuus työllistyä. Näin sukupolvien välinen yhteisvastuu – ja nuorten halukkuus edistää sosiaalista osallisuutta ja omien vanhempiensa ja isovanhempiensa hyvinvointia – joutuu entistä kovemmalle koetukselle.

Nuoret vaativat, että siirtymisen koulusta työhön on käytävä helpommin. Julkinen työmarkkinajärjestelmä on tällöin merkittävässä asemassa, ja sitä onkin parannettava. Nuoret valittavat myös sosiaalista osallisuutta parantavien strategisten julkisten ja yksityisten kumppanuuksien puutetta, erityisesti vaikeuksiin joutuneiden tai työmarkkinoilla syrjittyjen nuorten osalta.

Innovaatioiden ja tekniikan kehityksen mahdollisesti mukanaan tuomat sosiaalisen syrjäytymisen uudet muodot on vältettävä. Varhain koulunsa keskeyttäviä eli niitä, jotka poistuvat koulutusjärjestelmästä korkeintaan toisen asteen koulutuksen saatuaan, on paljon. Tästä voi kehittyä sukupolvesta toiseen jatkuva kierre, jota ruokkivat köyhä lapsuus, heikko koulusuoriutuminen ja aikuisiän köyhyys. Köyhyyden ja tekniikan käytön välillä vallitsee yhteys: ylemmissä tuloryhmissä esimerkiksi käytetään Internetiä kolme kertaa yleisemmin kuin alemmissä. Näin ollen alempien tuloryhmien mahdollisuudet tekniikan käyttöön ovat rajallisemmat, joten niiden riski syrjäytyä työmarkkinoilta ja yleisestä yhteiskunnan ja kulttuurin kehityksestä on suurempi.

”Sosiaalinen liikkuvuus” virallisen koulutuksen ja työllisyyden edellytyksenä

Champeaux'ssa Ranskassa sijaitseva ”Neljännen maailman nuorisoliikkeen” kansainvälinen tapaamis- ja koulutuskeskus tarjoaa Euroopan syrjäytyneimmille ja heikoimmassa asemassa oleville nuorille ”sosiaalista liikkuvuuttaan”. Näin nuoret saavat mahdollisuuden lisätä itseluottamustaan ja itsearvostustaan, mikä voi muodostaa elintärkeän edellytyksen virallisempaan ammatilliseen koulutukseen ja työllisyyteen pääsemiseksi.

<http://ww2.jqm.cie.fr/FWYM.htm>

Nuorisotyöllisyyden lisääminen paikallistasolla

Katolisten maatalous- ja maaseutunuorten kansainvälisen liikkeen MIJARC:n espanjalaisen jäsenjärjestön vetämässä hankkeessa paikallisyhteisölle tarjotaan monenlaisia palveluja. Esimerkiksi vanhainkodeille järjestetään pesulapalveluja, pidetään luomusiipikarjatilaa, valmistetaan luonnonmukaisesti säilöttyjä elintarvikkeita (esim. hilloja) sekä tarjotaan maaseutumatkailun palveluja. Palvelut tarjoavat työllistymismahdollisuuksia erityisesti nuorille, naisille, maahanmuuttajille ja vammaisille.

<http://www.mijarc.org/europe/index.htm>

• **Yrittäjyys auttaa riippumattomuuden saavuttamisessa**

Nuorten kannustaminen yrittäjyyteen jokapäiväisessä elämässä (kuten koulussa, töissä, kotona) voi auttaa nuoria ylittämään esteitä ja kehittämään itseluottamusta. Lisäksi näin voidaan myös luoda uusia ja parempia työpaikkoja. Monissa EU:n jäsenvaltioissa on havaittavissa nuorison keskuudessa suuntaus oma-aloitteiseen työllistymiseen ja pienyritysten perustamiseen. Nuoret jatkavat vanhempiensa tai sukulaistensa yrityksiä tai perustavat omia. Yritystoiminnan aloittaminen on nuorille väline, jolla he voivat lisätä riippumattomuuttaan ja joustavuuttaan, avata itselleen

³⁶

Tietoisuus näistä kysymyksistä kasvaa kaikkialla Euroopassa: katso esimerkiksi komission tiedonanto ”Sosiaalisen suojelun kehitys pitkällä aikavälillä: Turvatut ja kestävät eläkkeet”, KOM(2000)622, 11.10.2000.

oman elämänuran, kyseenalaistaa perinteiset yrityskulttuurit (vaikkapa uusien johtamistapojen tai pienempää voittoa tavoittelevan yritystoiminnan avulla), soveltaa innovatiivisia ajattelu- ja toimintatapoja sekä vaikuttaa samalla yhteiskunnan taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen kokonaisuutena. Tätä kehitystä on edistettävä antamalla nuorille yrittäjille ja mahdollisille yrittäjille tukea ja lisäämällä nuorten yrittäjätietoutta erityisesti yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen kautta.

Mistä nuoret saavat tietoa yritystoiminnan aloittamisesta?

Ruotsalainen voittoa tavoittelematon järjestö ”Communicare” kannustaa nuorten yrittäjyyttä, jotta heistä tulisi työpaikkojen luojia työpaikkojen täyttäjien sijaan. Teorian ja käytännön yhdistelmän avulla 18–25-vuotiaat nuoret oppivat, kuinka yhtiö perustetaan, miten sitä johdetaan ja miten se lakkautetaan.

<http://www.communicare.nu>

• ***Tiedotusta sekä yleissivistävää koulutusta ja ammatillista koulutusta on parannettava***

Nuoret arvostelevat erityisesti työmarkkinatiedon vähyyttä. Heistä tuntuu myös, että pääsy työmarkkinoille määräytyy pääasiassa – tai kokonaan – yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen tason perusteella. Töihin päästyään nuorten on jatkuvasti kohennettava tietojaan ja taitojaan, jotta he pystyvät mukautumaan työelämän uusiin muotoihin.

Nuorten mielestä viralliset koulutusjärjestelmät eivät valmista heitä työmarkkinoiden haasteisiin. Nuorista (yksityistä sektoria edustavan) työmaailman ja (julkista sektoria edustavan) yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen välillä vallitsee kuilu. Yhteyksien muodostaminen näiden sektoreiden välille auttaisi nuoria ratkaisemaan ongelmat, jotka liittyvät koulutuksen pituuteen ja sen vaatimaan rahamäärään. Nuoret ovat kiinnostuneita yhteiskunnan ja talouselämän järjestöjen (ammattiliittojen, työntekijäjärjestöjen jne.) tarjoamasta tiedosta mutta katsovat, että niiden tarjonta on usein vajavaista eikä vastaa nuorten tarpeisiin ja odotuksiin. Nuoret toivoisivat, että ammattiliitoista ja työnantajajärjestöistä tulisi houkuttelevampia nuorten kannalta.

Kansalaisjärjestöt katsovat, että nuorille tarvitaan parempia tiedotus- ja tiedotuskampanjoita koulutuksen, ammatinohjauksen ja sosiaalisten oikeuksien aloilla, jotta nuorten valmiutta toimia työmarkkinoilla voidaan lisätä. Lisäksi on helpotettava tiedonsaantia nuorten työmarkkina-asemaan epäsuorasti liittyvistä seikoista, esimerkiksi nuorten työntekijöiden sairauslomaan tai raskauteen liittyvistä oikeuksista.

Täydennyskoulutusta tulotason kärsimättä

Luxemburgissa toteutettu koulutusvapaa antaa alle 30-vuotiaille työntekijöille mahdollisuuden olla poissa työelämästä tietyn aikaa ammatillisen koulutuksen täydentämistä varten. Tästä ei aiheudu minkäänlaisia menetyksiä työntekijälle eikä työnantajalle, koska valtio maksaa työnantajalle kyseisen henkilön palkkaa vastaavan korvauksen.

http://www.snj.lu/s_conge_education.asp

• ***Nuoret tarvitsevat erityistä sosiaalista suojelua***

Nuorten mukaan yhteisön sosiaalilainsäädäntöä on kehitettävä³⁷. Työmarkkinoille pääsy on vaikeutunut, ja tiedolliset sekä työkokemukseen, maantieteelliseen liikkuvuuteen ja henkilökohtaiseen joustavuuteen liittyvät vaatimukset ovat kasvaneet tuntuvasti. Sosiaaliset oikeudet – varsinkaan nuorten erityistarpeisiin kohdistettu lainsäädäntö – eivät ole kuitenkaan kehittyneet samassa vauhdissa kasvavan työmarkkinapaineiden kanssa. Esimerkiksi kansallisia vähemmistöjä, naisia ja vammaisia nuoria syrjitään edelleenkin³⁸. Siksi nuoret kannattavat ”sosiaalisempaa Eurooppaa”.

Nuorten mielestä hallitusten ja Euroopan komission päätavoitteena tulee olla täystyöllisyys EU:ssa³⁹. He ehdottavat muun muassa seuraavia keinoja ja välineitä tämän tavoitteen saavuttamiseksi: työajan lyhentäminen tai lyhennetyn työajan hyödyntäminen joidenkin henkilöiden työmarkkinoille pääsyn helpottamiseksi, vähimmäistulo ja rahoitustuki opintojen loppuun saattamiseksi sekä paremmat ja laajemmat julkiset työllisyysohjelmat. Lisäksi peräänkuulutetaan harjoittelijoiden aseman vahvistamista yhteisössä.

Kansalaisjärjestöt ovat huolissaan nuorisotyöllisyyden suuntautumisesta laajalti epävarmoihin ja suojattomiin töihin, kuten opiskelijatöihin, kausitöihin, harjoitteluun, lyhytaikaisiin tai määräaikaisiin töihin. Nuoria käytetään usein hyväksi, heille maksetaan pientä palkkaa ja heille sattuu työtapaturmia. Kaikkialla Euroopassa nuoret ovat yliedustettuina tietyillä toimialoilla (pikaruokaloissa, lähettipalveluissa, palveluyrityksissä jne.) tai uudentyyppisissä töissä (etätyössä ja kotona tehtävässä työssä). Näillä aloilla perinteinen työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu on vähiten kehittyntä, minkä vuoksi työoloja ei ole juurikaan säännelty työmarkkinasopimuksissa.

Tunne oikeutesi

”Tunne oikeutesi” on Britannian ammattiliittojen kokouksen (Trade Union Congress, TUC) erityisesti nuorille perustama puhelinpalvelu, jonka kautta he saavat tietoa työllisyysoikeuksistaan. TUC järjestää myös kampanjoita, joilla edistetään nuorten työntekijöiden oikeutta työhön.

http://www.tuc.org.uk/tuc/rights_main.cfm

Nuoret eivät useinkaan ansaitse tarpeeksi ollakseen taloudellisesti riippumattomia, minkä vuoksi heidän on asuttava vanhempiensa luona lähes kolmekymmenvuotiaiksi

³⁷ Komissio luonnosteli sosiaalipoliittisen ohjelmansa (KOM (2000) 379, 28.6.2000) osana monia erilaisia toimia, joihin kuuluvat esimerkiksi Euroopan työllistämismahdollisuuksien hyödyntäminen täysimääräisesti luomalla uusia ja parempia työpaikkoja, uudenaikaistamalla ja parantamalla sosiaalista suojelua, edistämällä sosiaalista osallisuutta, lisäämällä sukupuolten tasa-arvoa, lujittamalla perusoikeuksia ja torjumalla syrjintää, sekä toimet, joiden tarkoituksena on valmistautua laajentumiseen, edistää yhteistyötä ja kehittää työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua vastaamaan erilaisiin haasteisiin.

³⁸ Euroopan unionin neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2000 EY:n perustamissopimuksen 13 artiklaan perustuvan direktiivin rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta. Marraskuussa 2000 neuvosto laati saman artiklan perusteella yhtäläistä kohtelua työssä ja ammatissa koskevat yleiset puitteet (EYVL L 303, 2.12.2000) ja päätti syrjinnän torjuntaa koskevasta yhteisön toimintaohjelmasta kaudeksi 2001–2006 (EYVL L 303, 2.12.2000). Toimintaohjelmassa tuetaan toimia, joilla torjutaan rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaan, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää.

³⁹ Lissabonin Eurooppa-neuvoston hyväksymässä strategiassa todetaan nimenomaisesti, että sen tarkoituksena on ”antaa unionille mahdollisuus palauttaa täystyöllisyyden edellytykset”. Täystyöllisyyden tavoite toistetaan vuoden 2001 työllisyysuuntaviivoissa, joissa komissio ehdottaa käytännön toimia päämäärään pääsemiseksi.

tai ylikin ja he ovat riippuvaisia vanhempiensa tuesta⁴⁰. Lisäksi nuoret kokevat erittäin usein stressiä ja paineita työssä. Tämä koskee erityisesti nuoria lapsiperheitä ja yksinhuoltajia. Käytännössä nuoret eivät tunne oikeuksiaan eivätkä yleensä ole mukana työehtosopimuksissa. Tämän vuoksi lainsäädäntökehystä on parannettava siten, että siinä otetaan huomioon nuorten erityistarpeet.

Suojelua kaipaavat erityisesti työmarkkinoiden ulkopuolella olevat. Ilman tällaista etenkin huonossa asemassa oleviin kohdistuvaa suojelua nuoret eivät pysty kokemaan nuoruutta siirtymävaiheeksi lapsuuden ja aikuisuuden välillä tai sosiaalisen kokeilun vaiheeksi, jonka aikana esimerkiksi heidän luovuutensa, persoonallisuutensa, mielipiteensä ja vastuullisuutensa kehittyvät.

3.2 Kuulemisen yhteydessä esitetyt ehdotukset

Työllisyys

Toimien tehostamiseksi ja täydentämiseksi Euroopan työllisyysstrategian yhteydessä kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Parannetaan nuorten työmarkkinatietoa ja työmarkkinaneuvontaa:
 - Kehitetään helppokäyttöisiä nuorten tarpeisiin vastaavia tieto- ja neuvontapalveluja.
 - Otetaan paikalliset päättäjät ja työntekijät mukaan nuorten tieto- ja neuvontapalveluihin.
 - Kehitetään nuorille käytännön kansallisia, alueellisia ja paikallisia tietolähteitä muun muassa avoimista työpaikoista, työoloista ja sosiaaliturvasta.
 - Levitetään tietoa paikkoihin, joissa nuoret viettävät suurimman osan ajastaan, kuten kouluihin, korkeakouluihin, työvoimatoimistoihin, kerhoihin ja nuorisokeskuksiin.
 - Kehitetään erityisiä nuorisotiedotusyksiköjä jo toiminnassa oleviin tietopalveluihin ja neuvontajärjestelmiin ja sovitetaan ne paikallisiin erityispiirteisiin ja henkilökohtaisiin toimintasuunnitelmiin.
 - Kehotetaan ammattiliittoja kehittämään nuoria houkuttelevaan suuntaan.
 - Rohkaistaan työnantajia osallistumaan urasuunnitteluun.
- Laajennetaan ammatillista koulutusta ja parannetaan sen laatua:

⁴⁰

Merkittävä osoitus tästä on se, että 20 prosenttia työssä käyvistä nuorista ilmoittaa saavansa suurimman osan käytettävissään olevista tuloista vanhemmiltaan (lähde: Eurobarometri 2001, Ibid.). Kun nuorilta kysytään, miksi he asuvat vanhempiensa luona aikaisempia sukupolvia pitempään, 70 prosenttia esittää aineellisen syyn: heillä ei olisi varaa omaan asuntoon. Vuodesta 1997 vuoteen 2001 vanhempien merkitys tulonlähteenä on kasvanut tuntuvastikin, kaikissa unionin maissa Irlantia ja Suomea lukuun ottamatta. Esimerkiksi useampi kuin joka toinen nuori ilmoittaa, että suurin osa käytettävissä olevista varoista on peräisin vanhemmilta tai perheeltä (kasvu on 7 prosenttiyksikköä vuodesta 1997). Lähde: Eurobarometri 2001, Ibid.

- Laajennetaan oppisopimus- ja harjoittelujärjestelyjä.
 - Sisällytetään ammattiopetukseen laaja-alaisia taitoja.
 - Parannetaan kielten ja tietotekniikkataitojen opetusta.
 - Valvotaan oppilaitoksia ja arvioidaan nuorille tarjottuja koulutussuunnitelmia.
- Helpotetaan nuorten ja erityisesti vammaisten, sosiaalisesti syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla elävien nuorten pääsyä ammatilliseen koulutukseen:
 - Tarjotaan ilmaista ammatillista koulutusta.
 - Parannetaan nuorisotyöntekijöiden ammatillista koulutusta.
- Tehostetaan siirtymistä ammatillisesta koulutuksesta työllisyyteen:
 - Tarjotaan mahdollisuuksia opiskeluun tai työssä tapahtuvaan koulutukseen, opiskelijatyöpaikkoja, iltakursseja tai kaksoisjärjestelmiä, joissa ammatillinen koulutus yhdistyy harjoitteluun.
 - Tarjotaan tukea työpaikkoja luoville järjestöille.
 - Perustetaan julkisen ja yksityisen sektorin strategisia kumppanuuksia, joilla parannetaan nuorten sopeutumista työmarkkinoille.
 - Vähennetään sukupuolisdonnaisia ammatinvalintoja ja eri tyyppisten töiden välisiä palkkaeroja.
 - Annetaan nuorille mahdollisuus olla koulusta työhön siirtymisen vaiheessa ”kaksoisasemassa” eli sekä harjoittelijana/opiskelijana/oppilaana että työntekijänä/toimihenkilönä.
 - Otetaan käyttöön opintojen päättöstipendijärjestelmä.
 - Parannetaan nuorten työpaikkojen laatua.
- Helpotetaan nuorten pääsyä yrittäjiksi:
 - Vähennetään tai poistetaan muun muassa hallinto- ja verotaakan, vero- ja rahoitussääntöjen sekä taloudellisen ja sosiaalisen sääntelyn muodostamia esteitä, jotka voivat haitata oma-aloitteista työllistymistä ja nuorten perustamien pienyritysten syntymistä. Helpotetaan nuorten pääsyä rahoituslähteisiin ja neuvontapalveluihin.
 - Annetaan nuorille yrittäjille rahoituksellista ja logistista tukea.
 - Vähennetään itsensä työllistäneiden nuorten sosiaaliturvamaksuja.

Euroopan tasolla

- Nuorten täystyöllisyyden toteuttamisen tulee pysyä jäsenvaltioiden ja Euroopan komission keskeisenä tavoitteena:

- Vahvistetaan EU:n toimien nuorisokeskeisyyttä parantamalla yhteensovittamista eri päätöksentekotasojen ja eri toiminta-alojen välillä.
- Otetaan kansalaisyhteiskunta ja kohderyhmät mukaan Euroopan työllisyysstrategiaa koskeviin säännöllisiin kuulemistilaisuuksiin.
- Tuetaan innovatiivisia hankkeita nuorisotyöttömien integroimiseksi uudelleen.
- Annetaan tietoa työpaikka- ja harjoittelumahdollisuuksista sekä kaikkialla Euroopassa tunnustetuista tehtävistä ja ammateista.
- Parannetaan nuorisoarjoittelijoiden asemaa yhteisössä.
- Kehitetään Internetiin tietosivusto, jolla vastataan erityisesti nuorten tarpeisiin.
- Kehitetään ammatillisten taitojen ja pätevyysien vastaavuus- ja tunnustamisjärjestelmiä eri jäsenvaltioissa:
 - Parannetaan ja yhtenäistetään tunnustusjärjestelmiä (esim. ECTS, NARIC, Europass)⁴¹.
 - Tunnustetaan toisessa EU:n jäsenvaltiossa tai vapaaehtoispalvelussa ja epävirallisissa opintosuunnitelmissa hankitut taidot ja pätevyudet sekä tuetaan niitä.

Sosiaalinen osallisuus

Kansallisten, alueellisten tai paikallisten toimien tehostamiseksi ja täydentämiseksi sosiaalisen syrjäytymisen torjumista koskevan Euroopan strategian yhteydessä:

- Tarjotaan nuorille mahdollisuus voimavarojen, oikeuksien ja palvelujen käyttöön:
 - kunnollinen ja terveellinen asunto
 - asianmukainen terveydenhuolto
 - muut julkiset ja yksityiset palvelut esimerkiksi oikeusjärjestelmän, kulttuurin, urheilun ja vapaa-ajan aloilla
 - mukautetaan näiden uusien voimavarojen, oikeuksien ja palvelujen saanti sosiaalisissa ja taloudellisissa vaikeuksissa olevien nuorten erityistarpeisiin
 - tarjotaan ”toinen mahdollisuus” erityisesti nuorille, jotka jättävät niitä varta vasten mukautetut ohjelmat (kuten kuntoutuksen ja ammatillisen koulutuksen) kesken.

⁴¹ ECTS on eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä, NARIC tarkoittaa korkeakoulututkintojen vastavuoroisen tunnustamisen kansallisia tiedotuskeskuksia, ja Europass-todistuksella osoitetaan virallisissa ja epävirallisissa ympäristöissä hankittu tieto ja kokemus.

- Kehitetään ehkäiseviä lähestymistapoja, joilla puututaan nuorten sosiaalisen syrjäytymisen syihin hyvin varhaisessa vaiheessa:
 - Keskitytään henkilökohtaisiin tarpeisiin ihmisläheisemmän lähestymistavan avulla.
 - Kiinnitetään erityistä huomiota nuorten tarpeisiin paikallis- ja aluetasolla muun muassa terveyskeskuksissa, opastus- ja neuvontapalveluissa, kulttuuritoiminnassa, liikunnassa, päivähoidossa, asumisessa sekä liikenteessä ja erityisesti sosiaaliselle syrjäytymisen vaarassa oleville nuorille (kuten nuorille yksinhuoltajille).
 - Parannetaan etnisten vähemmistöjen sosiaalista osallisuutta.
 - Laajennetaan riitojen sovittelumenettelyä sosiaalityöntekijöiden avulla.
 - Varmistetaan, että työoloja, sosiaalisia oikeuksia ja sosiaaliturvaa koskevat toimintalinjat pannaan järjestelmällisesti täytäntöön.
- Uudistetaan sosiaaliturvajärjestelmiä ja sosiaalilainsäädäntöä:
 - Varmistetaan sukupolvien välinen yhteisvastuu eläkemalleissa.
 - Poistetaan sosiaaliturvajärjestelmistä (esim. naisiin, vammaisiin nuoriin, etnisiin vähemmistöihin kohdistuva) syrjintä.
 - Otetaan huomioon nuorten ja erityisesti heikoimmassa asemassa olevien nuorten tarpeet sosiaalilainsäädännössä esimerkiksi epävarmojen työsopimusten, työaikajousten, samapalkkaisuuden, työtapaturmien ja nuorperheiden päivähoitomahdollisuuksien aloilla.
 - Annetaan nuorille tietoa heidän oikeuksistaan ja sosiaalisesta suojelusta.

Euroopan tasolla

- Omaksutaan sosiaalisen osallisuuden toimissa ensisijaiseksi tavoitteeksi kaikkein heikoimmassa asemassa olevien nuorten tarpeisiin vastaaminen⁴².
- Tehostetaan nuorten sosiaalista osallisuutta lisääviä toimia eurooppalaisten ohjelmien avulla⁴³.
- Edistetään nuorten sosiaalista osallisuutta käyttämällä väyliin perustuvaa ja vaiheittaista lähestymistapaa yhteisön työllisyyden ohjelmissa ja toimissa.

⁴² Kesäkuussa 2000 komissio esitti Euroopan unionin neuvostolle ja Euroopan parlamentille ehdotuksen monivuotiseksi toimintaohjelmaksi, jolla edistetään jäsenvaltioiden yhteistyötä sosiaalisen osallisuuden alalla (KOM (2000) 368, 16.6.2000). Ohjelman tarkoituksena on kehittää sosiaalisen syrjäytymisen yhtenäistetty lähestymistapa, joka yhdistää toisiinsa eri politiikan alat kuten työllisyyden, sosiaalisen suojelun, koulutuksen ja harjoittelun, terveydenhuollon ja asumisen. Ohjelmassa ei mainita erityisiä kohderyhmiä. Lopullinen päätös ohjelmasta riippuu neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteispäätösmenettelyn tuloksesta.

⁴³ Monissa eurooppalaisissa ohjelmissa ja rahoitusjärjestelyissä, kuten Nuoriso-, Leonardo- ja Sokrates-ohjelmissa, sekä syrjinnän torjunnassa keskitytään nuoriin, joiden tausta on heikoin. Euroopan sosiaalirahastosta rahoitetaan kansallisella tasolla toimia ”nuorten työelämään siirtymisen tukemiseksi”.

4. NUORUUSIÄN TÄYSIMÄÄRÄINEN HYÖDYNTÄMINEN

4.1 Tulosanalyysi

Kuulemismenettelystä kävi ilmi, että nuorten hyvinvointiin ja itsenäisyyteen vaikuttavat monet monimutkaiset tekijät. Muun muassa ympäristö, maahanmuutto, tiedotusvälineet, lainsäädäntö, terveys, huumeidenkäyttö, seksuaalisuus, urheilu ja henkilökohtainen turvallisuus vaikuttavat kaikki tavalla tai toisella näkökulmiin, jotka heijastuvat nuorten elämään ja vaikuttavat heidän julkiseen toimintaansa, koulutusvalintoihinsa tai työpaikan löytymiseen. Esimerkiksi nuorten terveys – tai siihen liittyvät kysymykset, kuten huumeet, seksuaalisuus, henkilökohtainen turvallisuus, ravitsemus – määrää, missä määrin nuoret ovat halukkaita ja kykeneviä käymään koulua tai lähtemään ammattikurssille. Lisäksi ”aikuisten maailman” tapa käsitellä näitä kysymyksiä vaikuttaa nuorten yhteiskuntakäsitykseen ja samalla siihen, mitä mahdollisuuksia nuoret katsovat yhteiskunnan heille tarjoavan. Yhteiskunta, joka ei nuoren näkökulmasta pysty käsittelemään vaikkapa ympäristöongelmia tai jossa ympäristöä koskevat ratkaisut jäävät vain kauniiksi sanoiksi, ei kannusta nuoria aktiiviseen kansalaisuuteen.

• *Hyvinvointi perustuu oikeudenmukaisuuteen ja syrjimättömyyteen*

Nuorten käsitys hyvinvoinnista on usein hyvin väljä. He katsovat persoonallisuuden kehittämisen ja oman riippumattomuutensa johtuvan suotuisasta sosiaalisesta ympäristöstä, joka on syrjimätön, tasa-arvoinen ja vaalii monimuotoisuutta. Yksittäisten nuorten hyvinvointi yhdistetään suoraan siihen kamppailuun, jota yhteiskunnassa käydään kaikenlaista sukupolvien välistä epäoikeudenmukaisuutta ja minkä tahansa sosiaaliryhmän perusteetonta syrjäytymistä ja syrjintää vastaan sekä taisteluun varojen ja mahdollisuuksien oikeudenmukaisemman ja tasa-arvoisemman jakautumisen puolesta koko maailmassa.

Hyvinvointijärjestelmien ja terveystalvelujen tulisi periaatteessa olla kaikkien käytettävissä yhtäläisin edellytyksin ja ketään syrjimättömästi. Tämä tarkoittaa, että muita heikommassa asemassa olevien erityistilanne on otettava huomioon. Nuoret, joilla on ruumiillinen tai henkinen vamma, joutuvat edelleen elämään heikoissa sosiaalisissa ja taloudellisissa olosuhteissa. Pyörätuolin käyttäjien on vaikea päästä kulttuuritilaisuuksiin. Jotkut nuoret vammaiset eivät pysty käyttämään Internetiä, ja osa kärsii liikunnan ja urheilun riittämättömistä perusrakenteista. Myös omatoimiryhmien sosiaalinen hyväksyntä ja tuki on usein hyvin rajallista.

”Euro yksinkertaisesti”

Hankkeen tarkoituksena on arvioida kehitysvammaisten euron käytön nykytilannetta ja harjaantumista yhteisvaluutan käyttöön Euroopan unionin 15 jäsenvaltiossa sekä edistää euroa koskevan tiedon jakamista kehitysvammaisille, heidän perheilleen ja ammattilaisille.

Hankkeen yhteydessä on laadittu euro-opas, selkokielineen web-sivuston (jossa käytetään myös viittaomakieliä) sekä koulutusvideon.

<http://www.fvo.nl/html/euro/irish/project.htm>

Kuulemismenettelyn ja erityisesti tutkijoiden yleisesti tukeman empiirisen näytön mukaan Eurooppaan on syntymässä uutta sosiaalista eriarvoisuutta ja kulttuurisia rajoja nuorisoryhmien välille. Nykytodellisuudelle ovat tyypillisiä nuorison elämäntyylien yhä suurempi yhdenmukaisuus (musiikin, vaatetuksen jne. suhteen) ja samalla mahdollisuuksien entistä selvempi kahtiajakautuminen. Nämä tekijät yhdessä kasvattavat sukupolvien, sukupuolten, etnisten ryhmien ja varallisuudeltaan

erilaisten alueiden välillä jo ennestään olemassa olevia jännitteitä. Erityisesti Euroopan köyhemmissä yhteiskunnissa uudenaikaistumiskehitys on usein valikoivaa ja hyödyttää vain pientä osaa nuorisoväestöstä.

- ***Itsenäisyys edellyttää tuloja, sosiaalista suojelua ja asuntoa***

Nuorten mielestä taloudellisen voimavarojen puute on sosiaalisen osallisuuden, hyvinvoinnin ja itsenäisyyden merkittävin este, ja nuoret kannattavatkin julkisten hyvinvointi- ja sosiaaliturvajärjestelmien kattavaa uudistamista, jotta kaikille nuorille taataan yhteiskunta- ja työmarkkina-asemasta riippumatta (siis myös niille nuorille, jotka eivät käy koulua tai ovat työttömiä) riittävä suojelu samoin ehdoin. Palveluja tulee olla helposti saatavilla myös harvaan asutuilla seuduilla. Nuorille tulisi antaa enemmän sosiaalista suojelua koskevaa tietoa varhaisemmassa vaiheessa.

Markkinoilla vallitsee suuri pula edullisista asunnoista, joihin nuoret voisivat muuttaa kotoaan ja joissa he voisivat elää riippumattomina tai perustaa perheen. Tätä tarvetta korostettiin erityisesti silloin, kun keskusteltiin niiden sosiaaliturvan aukkojen täyttämisestä, jotka liittyvät nuorten, esimerkiksi ”nollatilanteessa” olevien nuorten suojeluun. Nuoret pitävät tulonsiirtoja sekä sosiaalisesta asemasta ja työllisyydestä riippumatonta vähimmäistuloa tärkeänä keinona lisätä itsenäisyyttään.

”L’Étage” tarjoaa apua vaikeuksissa oleville nuorille

”L’Étage”-keskuksen ensisijaisena tavoitteena on huolehtia äärimmäisissä vaikeuksissa olevista nuorista, tarjota heille kehittymismahdollisuuksia ja kohdella heitä ihmisarvoisesti. Nuoret voivat käydä syömässä aterian kahdesti päivässä nimelliseen hintaan. Keskus pyrkii löytämään majoituksen tai suojan nuorelle, mutta sitä voidaan käyttää myös osoitteena virallisissa papereissa (esim. työnhakupapereissa) ja sairasturvakuutuskorvauksien maksatuksessa.

Association Espérance, 19, quai des Bateliers, F-67000 STRASBOURG, +33 388 3570768

- ***Henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin parantaminen sekä huumeiden torjunta***

Kuulemisista esiin tullut merkittävin seikka on se, että kaikille tarkoitetun, koulujen opintosuunnitelmiin sisällytetyn tai nuorisotyön puitteissa tapahtuvan ehkäisevän terveystiedon ja terveystietämisen kysyntä on laajaa. Nuorisotyön merkitys nuorten henkilökohtaisen kehityksen tukijana on suuri. Vertaiskoulutusohjelmat ja nuorten aktiivinen yhteistyö muissa ohjelmissa ovat myös arvokkaita välineitä. Ehkäisevässä työssä olisi edistettävä sitä, että nuoret tiedostavat entistä paremmin vastuunsa omasta kehostaan (mm. ruokailutapoihin ja tupakointiin liittyen).

”MAHIS – mahdollisuus itää sinussa”

Mahis on suomalainen yhteistyöohjelma, joka auttaa nuoria hallitsemaan omaa elämäänsä sekä antaa aikuistukea ja tukee myönteistä sosiaalistumista vertaisryhmässä. Tavoitteena on vahvistaa nuorten itseluottamusta ja uskoa tulevaisuuteen. Mahis tarjoaa vaihtoehtoja huumeille ja roolimalleja sosiaalisten paineiden kohtaamiseen.

<http://www.nuortenakatemia.fi/>

Nuoret ovat kiinnostuneita saamaan lisätietoa kaikista terveyteen, persoonallisuuden kehittämiseen, kulutustavaroihin ja ympäristökysymyksiin liittyvistä aiheista. Tällaista tietoa tulisi jakaa kouluissa⁴⁴, nuorisotyössä, neuvontapalveluissa ja

44

Nuorten terveyden parantamiseksi Euroopan komissio, Maailman terveysjärjestö (WHO) ja Euroopan neuvosto tekevät yhteistyötä Euroopan terveydenhuolto-oppilaitosten muodostamassa verkostossa. Verkosto on käytännön esimerkki tiedotuskampanjasta, joka toteutettiin onnistuneesti näiden kolmen organisaation yhteistoimin ja jossa kaikkien yhteisenä tavoitteena oli terveyden edistäminen.

tiedotusvälineissä. Terveyspalvelujen tulisi olla maksuttomia ja syrjimättömiä. Erityisten nuorison terveydenhuoltojärjestelmien perustamista pidetään välttämättömänä.

Terveydenhuoltopolitiikassa tulisi painottaa entistä enemmän nuorten erityisiä terveysongelmia. Tarvitaan lisää tieteellistä tutkimusta, tilastoja ja tiedotusvälineiden paneutumista nuorten terveydelliseen tilanteeseen, ennen kuin todellista edistystä tapahtuu.

Tupakointia ja alkoholinkäyttöä sekä sallittujen lääkeaineiden väärinkäyttöä pidetään suurina ongelmina. Nuorten kuluttaman nikotiinin, alkoholin, makeisten ja rasvaisen ruoan määrä kasvaa jatkuvasti. Euroopan nuorison korkeat itsemurhaluvut kertovat pitkään jatkuneesta nuorten pahoinvoinnista.

Nuorten mielestä huumeriippuvuus tulisi kriminalisoinnin sijaan tunnustaa sairaudeksi, minä sitä olisi myös hoidettava. Nuoret korostavat tarvetta toteuttaa laajempia ja tehokkaampia ehkäiseviä ohjelmia erityisesti vertaisryhmien antamien ehkäisy- ja neuvontapalvelujen sekä asianmukaisten hoito- ja kuntoutusmahdollisuuksien avulla. Vanhemmilta saatavaa tietoa pidetään erottamattomana osana tätä toimintaa. Huumepolitiikan tarkasta suunnasta näkemykset sen sijaan vaihtelevat. Joissain maissa nuorten enemmistö kannattaa tiukempaa suhtautumista huumeisiin, myös tupakkaan ja alkoholiin. Toisissa maissa nuoret puoltavat kannabiksen ja sen oheistuotteiden käytön, tuotannon ja myynnin vapauttamista lääketieteellisistä ja käytännöllisistä syistä, ja usein tähän liitetään selkeä vaatimus kovien huumeiden kiellon jatkamiseksi tai vahvistamiseksi edelleen.

Mielenterveyden osalta kaivataan panostamista erityisesti nuorille suunnattuun ehkäisevään työhön (ennen kaikkea neuvontapalveluihin) ja hoitomahdollisuuksiin. Mielenterveydellisistä ongelmista kärsivien nuorten tilanteesta olisi myös laadittava kattavampia tilastoja.

”Penumbra” – tukea mielenterveydellisistä ongelmista kärsiville nuorille

Penumbra on Skotlannissa jo 15 vuoden ajan toiminut vapaaehtoisjärjestö. Sen tavoitteena on kannustaa erilaisista ongelmista kärsiviä nuoria kehittämään taitoja ja itseluottamusta, keskustelemaan elämän vaikeista kysymyksistä ja auttaa heitä tunnistamaan omat sisäiset voimavaransa. Vuosien kuluessa on syntynyt ”pistäytymispalveluja” ja monenlaisia tukiryhmiä (syömishäiriöisille, huumeiden ja alkoholin väärinkäyttäjille).

<http://www.penumbra.org.uk/youngpeople/youngpeoplecontent.html>

• **Seksuaalinen avoimuus**

Nuoret pitävät seksuaalisuutta tärkeänä osana omaa hyvinvointiaan ja henkilökohtaista itsenäisyyttään. He tuntevat tarvitsevansa lisää tietoa seksuaalisuudesta, erityisesti sukupuolivalistuksesta, ehkäisystä ja sukupuolitaudeista. Tietoa tulisi antaa sekä koulussa että sen ulkopuolella epävirallisissa oppimisympäristöissä, esimerkiksi nuorisojärjestöissä tai vapaa-aika- ja urheilutoiminnassa.

Pohjoismaiden julistus nuorten seksuaaliterveydenhuollosta ja oikeuksista siihen

”Pohjoismaiden julistuksen” kehittäjinä ovat olleet viiden Pohjoismaan perhesuunnittelujärjestöt, ja se perustuu YK:n kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin Kairossa vuonna 1994 hyväksyttyyn toimintaohjelmaan. Se on tärkeä väline, joka osoittaa, ettei oikean tiedon antaminen nuorille yllytä heitä sukupuolisuhteisiin vaan lisää todennäköisyyttä, että mahdollisissa sukupuolisuhteissa harrastetaan turvaseksiä.

<http://mirror.ippf.org/cairo/issues/9906/nordic.htm>

Nuoret kannattavat kaikkien nuorten oikeutta kulttuuritaustasta riippumatta tietoon ja neuvontaan sekä ehkäisyyn ja sukupuolikasvatukseen. He kannattavat myös abortin laillistamista. Teiniraskaudet mainitaankin erityisenä ongelmana, joka on ratkaistava.

Kaikki sukupuolisen hyväksikäytön muodot, kuten seksimatkaileminen ja lasten hyväksikäyttö, torjutaan tiukasti ja yksiselitteisesti. Suvaitsemattomuutta tiettyjä sukupuolisia suuntauksia kohtaan arvostellaan laajasti eikä sitä hyväksytä. Nuoret kannattavat myönteisempiä toimia, joilla lisätään tietoisuutta sukupuolisesta erilaisuudesta.

Toisten nuorten antama sukupuolikasvatus (”vertaisryhmäopetus”) voi auttaa vaikeissa perhetilanteissa ja saavuttaa nuoret, joiden on vaikea keskustella sukupuoliasioista. Etnisiin vähemmistöihin kuuluvat ja/tai heikommassa asemassa olevista perheistä lähtöisin olevat tytöt tarvitsevat erityisiä opetusmenetelmiä, koska osalle heistä äitiys on edelleen ainoa sosiaalisen sopeutumisen keino.

- ***Perhe- ja sukupuoliasioihin on kiinnitettävä enemmän huomiota***

Nuorten mielestä naisten ja miesten tasa-arvossa on edistytty viime vuosikymmeninä vain vähän. Nuoret tuntevat kaipaavansa oikeudenmukaisempaa suhdetta naisten ja miesten välillä yhteiskunnassa ja parempaa tietoisuutta sukupuoleen perustuvasta asenteellisesta ajattelusta ja roolimäärittelyistä. Nuoret katsovat, että perinteistä tehtävien jakoa on arvioitava uudelleen varsinkin alueilla, joilla työttömyys on suurta ja julkiset päivähoitopalvelut vähäisiä.

Nuoret naiset tasa-arvon puolesta Euroopassa

Syyskuussa 1999 Euroopan naisten lobby (European Women's Lobby) käynnisti hankkeen ”Mobilising Young Women for Equality in Europe”. Sen tarkoituksena on edistää nuorille naisille tärkeiden asioiden sisällyttämistä Euroopan ja kansallisen politiikan kehitykseen ottamalla entistä enemmän nuoria naisia mukaan järjestäytyneeseen toimintaan ja päätöksentekoon.

<http://www.womenlobby.org>

Perhe-elämän ja työn yhteensovittamisen katsotaan olevan yksi tulevaisuuden suurimmista haasteista, kun otetaan huomioon esimerkiksi vanhempainloman toteuttaminen ja lasten päivähoitomahdollisuuksien parantaminen. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota tyttöjen ja nuorten naisten erityistarpeisiin ennen kaikkea terveyden ja turvallisuuden osalta. Naisiin kohdistuva väkivalta on vieläkin yleistä, ja siihen on puututtava. Tietyissä stressitilanteissa nuoret naiset sairastuvat poikia ja nuoria miehiä todennäköisemmin bulimian tai anorexia nervosaan kaltaisiin sairauksiin. Monet nuoret kaipaavat vahvempaa aineellista ja henkistä tukea perheiltä, ja sitä tulisi suunnata myös lapsiperheille, joiden vanhemmat eivät ole naimisissa.

- ***Oman kulttuurin ilmaiseminen***

Nuoret tähdentävät kulttuuritoiminnan kaikkien muotojen merkitystä omalle hyvinvoinnilleen ja persoonallisuutensa kehitykselle. He ehdottavat muutoksia koulujen opintosuunnitelmiin, epävirallisen oppimisen muotoihin ja viranomaisen kulttuurilinjauksiin. He katsovat nuorten kulttuuriopetuksen tehokkaaksi keinoksi kehittää tietoyhteiskunnan edistymiseen tarvittavia sosiaalisia taitoja.

Club 15–29 – heikossa asemassa olevien nuorten taidetoimintaa

Kreikan ”Club 15–29” on suunnattu järjestäytymättömille tytöille ja pojille. Se toimii katto-organisaationa kaikille nuorten vapaa-ajan ohjelmille. Sen yhtenä tarkoituksena on tavoittaa

syryjäisillä alueilla asuvat nuoret ja vammaiset kulttuuri- ja koulutusepätasa-arvon poistamiseksi sekä sellaisten hankkeiden toteuttamiseksi, joissa sekä kuurot että sokeat nuoret osallistuvat taiteelliseen toimintaan esimerkiksi teatterin tekemisen muodossa.
<http://www.neagenia.gr/club1529b.html>

Nuoret katsovat, että tietotulva ja sen kaupallisuus saattavat vaarantaa heidän kulttuuri-identiteettinsä. Nuoret kokevat itsensä kaupallisten voimien kohderyhmäksi, jonka kulutuskäyttäytymiseen yritetään vaikuttaa. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa jo varhaisnuorilla on houkutus alkaa ansaita rahaa markkinoiden esittämien stereotyyppisten roolimallien innoittamina.

Nuorten ja aikuisten kulttuurin rajat ovat hämärtyneissä, minkä ohella syntyy uusia muuttuvia kulttuureja ja sekamuotoisia nuorisokulttuureja. Uudet kulttuurimallit näyttävät olevan nykyistä vähemmän ikäsidonnaisia. Silti jäljellä on vielä tärkeä tehtävä: nuorilla on oltava mahdollisuus muokata ja ilmaista omaa kulttuuriaan.

- ***Nuoret haluavat turvallisemman elämän ja lisää ympäristötietoa***

Nuoret pitävät kaupunkien keskusta-alueiden turvallisuutta ja liikenneonnettomuuksien ehkäisyä tärkeinä asioina työturvallisuuteen liittyvien erityisongelmien ohella. Siksi tarvitaan tiukempia turvallisuusvaatimuksia ja parempia sääntelyjärjestelmiä.

Ympäristöasiat kiinnostavat nuoria erittäin paljon, ja ne vaikuttavat suuresti heidän elinoloihinsa ja hyvinvointiinsa. Monet nuoret ovat tiedostaneet laadukkaan ympäristön merkityksen ja haluaisivat tietää lisää siitä ja kestävästä kehityksen toteutumisesta. Tämä on niiden kuudennen ympäristöä koskevan toimintaohjelman tavoitteiden mukaista⁴⁵, joilla on tarkoitus edistää ympäristökoulutusta ja selvittää keinoja ympäristötietoisuuden lisäämiseksi. Tähän sisältyy myös ympäristökysymysten sisällyttäminen koulujen opetussuunnitelmiin ja sellaisten opetusohjelmien kehittäminen, joilla kannustetaan omaksumaan ympäristöystävällisempiä elintapoja.

4.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Hyvinvoinnin aineelliset edellytykset:
 - lisätoimet asuntotilanteen kohentamiseksi
 - kaikille, myös vähätulolisista väestöryhmistä ja maaseutualueilta peräisin oleville nuorille, asianmukaiset sosiokulttuuriset perusrakenteet
- Terveys- ja huume politiikan alalla:
 - syrjimätön terveydenhuoltopalvelujen saanti
 - terveydenhuoltojärjestelmän yleinen parantaminen
 - terveyskasvatuksen lisääminen (myös kuluttaja-asioissa)

⁴⁵

KOM(2001) 31 lopullinen, 24.1.2001.

- vahvempi tuki tiedotus- ja ehkäisyohjelmille
 - tehokkaampi tiedotus ja valistus tiedotusvälineissä
 - vertaisryhmien tiedotus ja neuvonta
 - vanhemmilta saatavat tiedot
 - parempi hoito huumeriippuvaisille, mieluiten erityisissä hoitokeskuksissa
 - lisätuki terveystutkimukseen ja tilastotietojen hankintaan.
- Muut aiheet (mielenterveys, seksuaalisuus, perhe, tasa-arvo, henkilökohtainen turvallisuus):
 - psyykkisten ja psykosomaattisten sairauksien parempi lääketieteellinen hoito
 - parempi neuvonta varhaisemmassa vaiheessa ja erityisten mielenterveyspalvelujen perustaminen
 - mielenterveydellisistä ongelmista kärsivien nuorten paremmat kuntoutusohjelmat
 - seksuaalisuutta koskevien tietojen ja neuvonnan helpompi saatavuus
 - lisätuki ehkäisy- ja perhesuunnitteluohjelmiin
 - paremmat tai laajemmat terapiapalvelut seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan uhreille
 - parempi aineellinen tuki ja järjestelytuki perheille, erityisesti edulliset lastenhoitopalvelut
 - tasa-arvoinen ja ilmainen sukupuoli- ja äitiysterveyspalvelujen saanti kaikille naisille
 - työturvallisuusvaatimusten tiukentaminen ja turvallisuuden parantaminen
 - erityiset harjoittelumahdollisuudet nuorille kuljettajille
 - houkuttelevat julkiset liikennepalvelut myös epätavallisina vuorokaudenaikoina
 - ympäristötietoisuuden lisääminen ja ympäristökasvatuksen tukeminen virallisessa ja epävirallisessa oppimisessa.

Euroopan tasolla

Euroopan unionia kehoitetaan keskittymään entistä enemmän kahteen toiminta-alaan: vähimmäisvaatimusten asettamiseen sekä politiikan ja ohjelmien sovittamiseen entistä paremmin nuorten tarpeita vastaaviksi.

- Olettaen, että Euroopan unioni pystyy asettamaan tiettyjä vähimmäisvaatimuksia, ehdotetaan neljää vähimmäisvaatimusryhmää:
 - vähimmäisvaatimukset sosiaaliturvan asianmukaisesta kattavuudesta siten, että se kattaa kaikki nuoret ketään syrjimättä ja perustuu sukupuolvienvälisen oikeudenmukaisuuden periaatteeseen
 - vähimmäisvaatimukset terveydenhuollolle, joka kattaa kaikki nuoret ketään syrjimättä, korostaa ehkäisyn merkitystä ja on riittävän joustava tiettyjen nuorisoryhmien erityistarpeiden ottamiseksi täysimääräisesti huomioon
 - vähimmäisvaatimukset erilaisten aineiden väärinkäyttöä koskevaksi eurooppalaiseksi politiikaksi, jossa otetaan huomioon nykytodellisuus, joka kattaa kaikki lailliset ja kielletyt aineet ja jossa huumeriippuvuus katsotaan sairaudeksi eikä rikokseksi
 - eurooppalaiset vähimmäisvaatimukset lastenhoitopalveluille ja vanhempainlomalle, joilla edistetään naisten ja miesten tasa-arvoa ja tuetaan perheitä.
- Euroopan unionia kehoitetaan ottamaan entistä paremmin huomioon nuorten edut suunniteltaessa ja pantaessa täytäntöön yhteisön politiikan eri aloja ja toimintaohjelmia:
 - Nuorisotiedotuksen alalle kaivataan lisää yhteisön tason aloitteita, erityisesti sellaisia, jotka auttavat nuoria kasvamaan itsenäisiksi kansalaisiksi.
 - Yhteisön politiikan tulisi pyrkiä vaalimaan Euroopan kulttuurien ja elintapojen nykyistä monimuotoisuutta.
 - Vammaisille ja muita heikommassa asemassa oleville nuorille tulisi mahdollistaa helpompi pääsy Leonardo-, Sokrates- ja Nuoriso-ohjelmiin, minkä lisäksi olisi tarjottava lisätukea näkö- ja kuulorajoitteisten käytettävissä oleville kulttuurituotteille.
 - EU:ssa esiintyvistä sairauksista tarvitaan sukupuolten mukaan eriteltyjä tilastotietoja.

5. ARVOILLE PERUSTUVA EUROOPPA

5.1 Tulosityyysi

Euroopalla on 15–25-vuotiaiden nuorten mielestä monet kasvot: se on Baabelin torni, byrokraattinen laitos ja ”suuri raha-automaatti”, mutta samalla myös vaihdannan ja kohtaamisen taso sekä demokraattisten arvojen esitaistelijä.

• *Eurooppa maailmassa*

Nuoret torjuvat sekä yksilöinä että yhteisönä ajatuksen Euroopasta, joka olisi pelkästään valtava vapaakauppa-alue, joka kilpailisi Pohjois-Amerikan ja Kaakkois-

Aasian kanssa. Yhteisön kehittämisen tarkoituksena ei ole rakentaa Euroopasta linnoitusta, joka perustuu vain menneisiin aseisiin ja vanhoihin reaktioihin. Se, että Eurooppa hallinto ulottui joskus myös muihin maanosiin, ei saa olla verukkeena tällaisen asetelman säilyttämiselle. Euroopan tulee sitä vastoin osoittaa avoimuuttaan muuhun maailmaan ja rakentua kulttuurien kohtaamispaikaksi, suvaitsevuuden ja vaihdannan tyyssijaksi.

On muutoinkin selvää, että nuorille Eurooppa merkitsee paljon enemmän kuin pelkkää Euroopan unionia. He kannattavat laajentumista täysin tietoisina siitä, että ehdokasmaiden liittyminen ja näiden entisten kommunististen järjestelmien muuttuminen demokraattisemmiksi ja ankaran suunnitelmatalouden vaihtuminen markkinataloudeksi voivat viedä nuoret kansalaiset aika ajoin epävarmaan tilanteeseen.

- ***Eurooppa – arvojen puolestapuhuja***

Nuoret ja heidän järjestönsä kannattavat edelleen eurooppalaista ihannetta, joka perustuu rauhan, hyvinvoinnin ja demokratian arvoihin. Kaikille on selvää, että nykyisin on tärkeämpää korostaa vahvasti vapauten ja oikeuteen perustuvaa aluetta kuin taloudellista Eurooppaa. Ajatus ykseydestä kaiken monimuotoisuuden keskellä ei sekään ole nuorille yhdentekevä.

Erilaisen syrjinnän vastaisen toiminnan kysymykset nousivat selvästi esiin kaikissa keskusteluissa. Yhteisvastuun, tasa-arvon ja monikulttuurisuuden arvot saivat yksimielisen kannatuksen. Nämä arvot ovat keskeinen osa paitsi Euroopan yhdentymistä myös yhteistyötä muun maailman kanssa. Kaikki kuulemisiin osallistuneet toivoivatkin yhteisen eurooppalaisen politiikan perustamista yleismaailmallisten perusoikeuksien suojelemiseksi.

Nuoret vaativat soveltamaan tarkasti Amsterdamin sopimukseen (sen 13 artiklaan) sisältyvää syrjimättömyyslauseketta, joka antaa yhteisön toimielimille valtuudet toteuttaa toimia sukupuoleen, rotuun, etnisen alkuperään, uskontoon tai maailmankatsomukseen, vammaan, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi. Artikla otettiin ensimmäisen kerran käyttöön syrjinnänvastaisessa toimintasuunnitelmassa, jonka tärkeimpänä tavoitteena on käytäntöjen ja asenteiden muuttaminen asiaan liittyvien toimijoiden aktivoinnin avulla. Näitä toimia on jatkettava.

Lisäksi nuoret pelkäävät eräitä maailmanlaajuistumiskehityksen vaikutuksia, jotka voivat aiheuttaa tai lisätä maailman väestön ja alueiden välistä eriarvoisuutta. Nuoret näyttivät kantavan huolta erityisesti ihmiskaupasta ja kurjistumisilmiöiden kansainvälisistä seurauksista.

"Timor-nuorisokortin" yhteisvastuurahaston perustaminen Portugaliin tarjoaa mahdollisuuden lisätä alun perin kulutukseen tarkoitettuun välineeseen todellinen yhteisvastuun ulottuvuus. Nuorisokortteja on kahdenlaisia: "perinteinen" kortti maksaa 6 euroa ja "MegaCartão Jovem" 12 euroa. Jokaisesta 1. kesäkuuta 1999 jälkeen myydyistä perinteisistä kortista osoitetaan 0,50 euroa Itä-Timorissa toteuttaviin hankkeisiin. Kalliimmasta kortista hankkeisiin osoitetaan 1 euro.
<http://www.timorlorosac.fdti.pt/campanhas/cartaojovem.htm>

- ***Rasismen ja muukalaisvihan torjunta***

Toiminta on kaksitahoista: se on ehkäisevää ja lisäksi siinä noudatetaan tiukkaa linjaa ("nollatoleranssi") kaikkea äärikäyttäytymistä kohtaan.

Yleisesti ottaen nuoret ovat avoimia muille, tietoisia rasismien ongelmista ja valmiita panostamaan rasismien torjuntaan. He tuntevat itsensä kuitenkin erityisen alttiiksi kaikenlaisille manipulointiyrityksille.

Poliittista toimintaa tulisi näin ollen kehittää seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- Koulutus, työllisyys ja sosiaalinen osallisuus ovat edellytyksiä rasismien ja muukalaisvihan ehkäisemiselle.
- Nuorten, ennen kaikkea vähemmistöjen ja paikallistason edustajien, osallistuminen samoin kuin epävirallinen opetus ja oppiminen ovat erityisen tehokkaita keinoja.
- Nuorilta nuorille tapahtuva tiedotus on nimenomaan tällä alalla paras keino nuorten valveuttamiseksi.
- Verkostojen tukeminen kaikilla tasoilla ja uusien viestintäkanavien kehittäminen niiden sisällä on soveltuva väline jatkotoimille.

Kaikki erilaisia – kaikki samanarvoisia

Euroopan neuvoston vuonna 1996 järjestelmä rasismien ja suvaitsemattomuuden torjuntakampanja tarjosi erinomaiset voimavarat ja aiheet syrjäytymisen vastaiseen toimintaan tähtäävään vertaiskoulutukseen. Kampanja tuotti lyhyestä kestostaan huolimatta arvokasta kasvatusaineistoa, jota käytetään edelleen Euroopan nuorisjärjestöissä.

<http://www.ecri.coe.int/>

Euroopan vertaiskouluttajajärjestö (EPTO)

EPTO on rasismien ja muukalaisvihan torjunnan alalla toimivien nuorten kouluttajien muodostama eurooppalainen verkosto. Sen pyrkimyksenä on antaa nuorille ja erityisesti nuorisoliikkeiden johtajille koulutusta monikulttuurisen monimuotoisuuden kunnioittamista käsittelevien työpajojen vetämiseen. Verkosto toimii kymmenessä Euroopan maassa.

<http://www.ceji.org/new/epto/frameset2.html>

• ***Eurooppa, jossa nuoret haluavat olla mukana***

Nuoret ja heidän edustajansa haluavat, että Eurooppa kuuntelee heidän huoliaan ketään laiminlyömättä tai leimaamatta. He pitävät Eurooppaa laajana rajattomana alueena, jonka tehtävänä on helpottaa opiskelua, matkustamista, työntekoa ja jokapäiväistä elämää. Lisäksi he pitävät Eurooppaa ihanteellisena tasona muun muassa ympäristönsuojelua, kulttuuriperinnön säilyttämistä, kaikenlaisten ääriliikkeiden torjumista, sosiaalioikeuksien vahvistamista ja sukupuolten tasa-arvoa koskevan lainsäädännön säätämiseksi.

Euroopan yhdentyminen on edelleen kesken. Tässä kehityksessä tapahtuu sekä suuria poliittisia edistysaskeleita että monia paikallistason pienistä toimista. Jotkut nuoret valittavat yhteisössä vallitsevia puutteita ja pitivät yhteisön toimintaa osin ymmärtämättömänä ja monimutkaisena, kun taas toiset nuoret suhtautuvat kehitykseen toiveikkaasti. Kaikki haluavat kuitenkin osallistua Euroopan yhdentymiseen tuomalla julki kantansa heitä kiinnostavista ja heitä koskevista aiheista sekä nuorina että kansalaisina. Pelkkä kuuntelu ei heille riitä.

Järjestöt, jotka ovat luonteensa vuoksi enemmän tekemisissä yhteisön toimielinten kanssa (tukihakemusten, ohjelmiin ilmoitettavien hankkeiden jne. myötä), katsovat nykyisten rakenteiden olevan liian monimutkaisia. Yhteisön nuorisopolitiikan kattavan teknisen tuen osalta Euroopan nuorisofoorumi ehdottaa viraston perustamista.

InfoMobil – käytännön tietoja Euroopan maista

InfoMobil on nuorten tietoverkoston ERYICAN web-palvelu. Se kattaa yli 20 maassa esimerkiksi seuraavat alat: opiskelu, työllisyys, ammatillinen koulutus, majoitus, kulttuuri- ja urheilutoiminta, vapaa-aika, terveys, nuorten tietopalvelut, sosiaalipalvelut ja liikennevälineet.

<http://www.eryica.org/infomobil/>

Nuoria sukupolvia ja Eurooppaa erottavan välimatkan vuoksi tutkijat suhtautuvat varauksellisesti laajalti levinneisiin käsityksiin siitä, että nykynuoret ovat ”ensimmäisiä todellisia eurooppalaisia”. Monet nuorista ovat edelleen syvästi juurtuneita paikallisympäristöihinsä ja kansallisiin näkökantoihin. Eurooppa-tietoisuuden lisäämiseksi ja Euroopan kansalaisuuden vahvistamiseksi on käytävä vielä pitkä ja kärsivällisyyttä vaativa tie.

Euroopan havainnollistaminen käytännössä Euregio Maas-Rein -alueen ja alueen nuorten vapaa-aika- ja tiedotusjärjestön EFI:n verkoston avulla.

Euregio Maas-Rein on kolmeen valtioon – Belgiaan, Saksaan ja Alankomaihin – kuuluva monikielinen ja monikulttuurinen alue, joka sijoittuu Liègen, Maastrichtin ja Aachenin kaupunkien ympärille. Sen iskulauseena on ”kaikkien osallistuminen: ehto Euroopan yhdentymiselle”. Tässä yhteydessä nuorten on voitava saada yhdessä ja muiden kanssa vapaa-aikanaan mahdollisuus elinympäristön rajat ylittävään tuntemiseen. EFI järjestää lapsille, nuorille ja kaikille sosiaali- ja koulutusalan työntekijöille paitsi seminaareja ja muuta arviointitoimintaa myös työpajoja ja luovaa toimintaa, jolla kannustetaan nuorten osallistumista toimintaan.

http://www.efi-aachen.de/f/frames_f.htm

Nuoret ovat lisäksi ymmärtäneet, että päätöksistä yhä suurempi osa tehdään Euroopan tasolla, minkä vuoksi he haluavat osallistua Euroopan tason toimintaan. Nuoret toivovat uutta eurooppalaista aloitetta nuorten hyväksi, kansallisten nuorisopolitiikkojen parempaa yhteensovittamista ja nuorisoulottuvuuden huomioon ottamista kaikissa nuoria koskehtavissa politiikoissa niin, ettei heitä katsota järjestelmällisesti vain ongelmaksi vaan pikemminkin niiden ongelmien ratkaisijoiksi, joihin politiikoilla halutaan vaikuttaa.

• Liikkuvuus, Euroopan yhdentymisen tärkein tekijä

Kuulemisesta kävi ilmi kaksi seuraavaa toteamusta:

- Ensimmäinen toteamus on myönteinen ja kannustava, ja se koskee lisääntynyttä liikkuvuutta. Sen lisäarvo tunnustetaan nyt laajalti. Riippumatta siitä, määritetäänkö liikkuvuus eri maiden vaiko maaseutu- ja kaupunkiyhteisöjen väliseksi liikkeeksi, viitataan sillä miljooniin eurooppalaisiin korkea-asteen opiskelijoihin vai ammatillista koulutusta saaviin nuoriin, koskeeko se vammaisia, vähemmistöihin kuuluvia vai taustaltaan muita heikommassa asemassa olevia nuoria, se avaa ovet maailmaan ja rikastuttaviin kokemuksiin.
- Toinen toteamus on vastapainona tälle tyytyväisyydelle. Esteitä on edelleen, ja ne johtuvat tiedon puutteesta kaikilla tasoilla, henkisistä raja-aidoista (stereotyyppioista) tai käytännöistä (viisumeista), tutkintotodistusten tai hankitun

työkokemuksen tunnustamattomuudesta sekä vieraiden kielten riittämättömistä taidoista. Liikkuvuus on siis edelleen vain nuorten vähemmistöä hyödyttävä kokemus.

On toimittava niin, että poikkeuksesta tulee sääntö: liikkuvuuden tulee kuulua erottamattomana osana oppimiseen jo varhaisiästä lähtien. Ohjelmien on siis oltava avoimina kaikille nuorille heidän sosioekonomisista ja maantieteellisistä lähtökohdistaan riippumatta.

Tätä varten tarvitaan uusia rahoituslähteitä, kumppaneiden vahvempaa osallistumista ja laatuvaatimuksia. Vaikka yhteisön ohjelmat ovatkin antaneet mahdollisuuden kerätä kokemuksia ja raivata tietä, liikkuvuutta ei voida kannustaa jatkossa pelkästään niiden avulla niiden rajallisten voimavarojen vuoksi. Eri päätöksentekotasojen entistä parempi yhteensovittaminen on välttämätöntä.

- **Vapaaehtoistyö vastauksena nuorten odotuksiin**

Nuoret pitävät vapaaehtoistyötä, johon määritellään kuuluvaksi kaikenlainen korvaukseton työ, keinona hankkia myöhemmin työelämässä hyödynnettäviä pätevyys- ja kokemusta. Vapaaehtoistyö ei kuitenkaan heidän mielestään korvaa palkallista työtä.

Vapaaehtoistyöllä vastataan lisäksi yhteiskunnan muutokseen. Yhteiskunta, joka tarjoaa nuorille tällä tavoin mahdollisuuden sosiaalistua, hyötyy näistä markkinoiden ulkopuolisista toiminnoista, joiden tarve on kasvanut viime vuosina. Huomattakoon, että tavoitteeksi nuorten osallistumiselle vapaaehtoistyöhön mainitaan usein 30 prosenttia. Eräissä maissa pakollisen asepalveluksen lakkauttaminen on suosinut näiden uusien osallistumismuotojen kehittymistä.

Lisäksi vapaaehtoistyö on samanaikaisesti sosiaalisen osallistumisen muoto ja kasvattava kokemus. Se on sosiaaliseen osallisuuteen vaikuttava tekijä, ja sen avulla voidaan hyvin konkreettisesti torjua ennakkoluuloja. Se on maailmanlaajuinen mahdollisuus, ja sen tulee olla kaikille avoin. Vapaaehtoistyö on siten esimerkillinen vastaus tämän valkoisen kirjan kuulemismenettelyn aikana esitettyihin toiveisiin.

Vapaaehtoistoimintaa tapahtuu paikallisella, kansallisella ja Euroopan tasolla. Viimeksi mainitussa tapauksessa se edistää eittämättä eurooppalaisen identiteetin rakentumista, ja se lienee myös tehokas väline kansojen lähentämiseksi uusien jäsenvaltioiden liittyessä unioniin.

Vapaaehtoistyötä koskevia toimia on toteutettu Euroopan neuvostossa⁴⁶, kansallisessa mitassa kehitettyjen vapaaehtoispalvelujen muodossa, Euroopan unionin neuvostossa meneillään olevassa arvioinnissa sekä Euroopan unionin Nuoriso-ohjelmassa ja Yhdistyneissä kansakunnissa⁴⁷, ja kaikki kannattavat voimakkaasti vapaaehtoistyön kehittämistä.

Sosiaalinen tai ekologinen vapaaehtoistyö

Saksassa vapaaehtoisesta sosiaalisesta vuodesta (Freiwilliges Soziale Jahr-FSJ) annettu liittovaltion laki antaa 16–27-vuotiaille nuorille mahdollisuuden täysipäiväiseen toimintaan sosiaalipalvelun, hoito- tai koulutustyön hankkeessa 6–12 kuukauden ajan. Vuonna 1993 lakia muutettiin niin, että

⁴⁶ Katso ”Eurooppalainen julistus nuorisopolitiikassa aktiivisesta nuoresta vapaaehtoistyötekijästä”.

⁴⁷ Vertaa vapaaehtoistyön vuodeksi julistettu vuosi 2001.

myös vapaaehtoinen ympäristötyö (Freiwilliges Ökologisches Jahr -FOJ) kuuluu sen soveltamisalaan. Laissa taataan, että nuoret vapaaehtoistyöntekijät saavat palveluaikanaan tietyt etuudet (kuten perhe-etuudet ja lisäpisteitä yliopistohauissa) ja että vastaanottava organisaatio maksaa heidän sosiaaliturvamaksunsa. Laissa korostetaan erityisesti vuoden kasvatuksellista arvoa asettamalla vapaaehtoistyöntekijälle myönnettävää tukea koskevat vähimmäisvaatimukset.
<http://www.ijgd.de>

5.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset

Suhteet muuhun maailmaan

Euroopan tasolla

Kuulemisen yhteydessä nuorten mielipiteissä korostuivat seuraavat seikat:

- Jotta maailman koko väestö hyötyisi samoista hyvinvoinnin ja kehityksen mahdollisuuksista:
 - kevennetään kehitysmaiden velkataakkaa (edellytyksenä ihmisoikeuksien ja demokraattisten arvojen kunnioittaminen)
 - pannaan täytäntöön YK:n vaatimus, jonka mukaan 0,6 prosenttia BKT:sta on osoitettava julkiseen avustustoimintaan köyhien maiden kehityksen edistämiseksi
 - hyväksytään toimia, jotka auttavat tehokkaasti eteläisen maanosan väestöä.
- Tuetaan nuorisoa hyödyttävää politiikkaa kehitysmaissa ja lisätään yhteistyöohjelmiin ”nuorisoulottuvuus”.
- Luodaan Euroopassa tai Euroopan välittömässä läheisyydessä ilmenevien konfliktien ehkäisyyn pyrkivä instituutti.
- Perustetaan ohjelmia, joilla ehkäistään konflikteja Euroopassa ja muussa maailmassa ja joissa otetaan huomioon nuorten välisten yhteyksien ja nuorisovaihdon rauhaa vahvistava vaikutus. Nuorisopolitiikalla ja erityisesti vaihto-ohjelmilla on käytännön vaikutuksia kansainvälisellä tasolla.

Muuttoliike

Euroopan tasolla

- Toteutetaan avustusohjelmia lähtömaissa, mikä merkitsee käytännössä ennakoivan talousavun antamista ja paikallisten työllistymismahdollisuuksien luomista.
- Kiinnitetään erityishuomiota yhteisöön tulleisiin pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin ja edistetään heidän tilanteensa huomioon ottavia aloitteita.
- Avataan yhteisön ohjelmat kolmansista maista kotoisin oleville nuorille (erityisesti vaihtamalla tietoja ja poistamalla kieli- ja hallintoesteitä).

Perusarvojen puolustaminen ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Kehitetään kansallisia lainsäädäntöjä homoseksuaaleille myönteisempään suuntaan sisällyttämällä niihin avioliitto-oikeus ja samanlainen adoptio-oikeus kuin heteroseksuaalisilla pareilla jo on.
- Käsitellään koululaitoksessa avoimesti näitä yhteiskunnallisia ja käyttäytymisen muutoksia koskevia kysymyksiä. Laaditaan kaikki seksuaalisen ilmenemismuodot sisältäviä sukupuolikasvatuskursseja.
- Edistetään ”maailmankoulutusta” sekä kattavaa ja pakollista ihmisoikeusopetusta.
- Laaditaan erityinen ammatillinen koulutus opettajille, virkailijoille ja poliiseille.

Euroopan tasolla

- Otetaan perustamissopimuksissa huomioon Euroopan kansalaisten perusoikeudet sisällyttämällä niihin Nizzassa joulukuussa 2000 allekirjoitettu perusoikeuskirja, jossa toistetaan ihmisoikeusyleissopimus ja täydennetään sitä. Nuorten mielestä myös Euroopan unionin tulisi allekirjoittaa sopimus. Perusoikeuksia tulisi soveltaa myös maahanmuuttajiin ja pakolaisiin.
- Perustetaan syrjinnän kieltävien lakien noudattamista valvovan Euroopan asiamiehen virka.

Rasismin ja muukalaisvihan torjunta

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Otetaan aihe ensisijaiseksi tavoitteeksi kansallisessa nuorisotyössä.
- Kannustetaan ja tuetaan paikallistoimintaa paikallisilla hankkeilla, jotka edistävät yhteisvastuuta ja vastuullisuutta. Tässä yhteydessä on annettava tunnustusta myös nuorisojärjestöjen työlle, jota on hyödynnettävä.
- Kehitetään nuorisoasiain neuvostossa toukokuussa 2001 esitetyn julkilausuman mukaisesti rassistien ja muukalaisvihaa lietsovien tietojen – erityisesti Internetin kautta tapahtuvaa – julkaisua ja jakelua koskevien lakien yhteinen tulkinta.
- Edistetään yhteistyössä yritysten kanssa tehtäviä toimia ja tuodaan esiin moninaisuuden edut.

Yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa olisi keskityttävä rasismiin ja muukalaisvihan torjuntaan. Vähemmistöille ja maahanmuuttajille tulisi opettaa vieraita kieliä mutta tarjota opetusta myös äidinkielellä. Opettajille olisi annettava monimuotoisuutta koskevaa koulutusta. Lisäksi koulutusjärjestelmään osallistumista tulee edistää erityisesti maahanmuuttajien ja vähemmistöjen keskuudessa. Epävirallisen oppimisen ymmärtämistä tulee kasvattaa.

Euroopan tasolla

- Rasismin torjunta tulee ottaa ministerikokousten esityslistojen toistuvaksi aiheeksi.
- Nuorten aloitteet tulee sisällyttää EU:n vuonna 2001 hyväksymään syrjinnän vastaiseen toimintasuunnitelmaan.
- Otetaan rasismin ja muukalaisvihan torjunta ensisijaiseksi tavoitteeksi kaikissa niissä yhteisön ohjelmissa ja toimissa, jotka koskevat nuoria, myös Euroopan sosiaalirahastossa.
- Toteutetaan Nuoriso-ohjelman yhteydessä rasismin ja muukalaisvihan torjuntaa käsittelevä Internet-keskustelufoorumi.
- Vahvistetaan yhteistyötä Wienissä sijaitsevan Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen kanssa ja tuetaan kansalaisyhteiskunnan toimia tällä alalla.
- Osoitetaan yhteisön ohjelmissa erityishuomiota etnisistä vähemmistöistä ja toisen tai kolmannen polven maahanmuuttajien keskuudesta lähtöisin oleviin nuoriin.
- Sovitetaan paremmin yhteen jotkin Euroopan unionin maahanmuuttopolitiikan alat ja muukalaisvihan torjunta.
- Lisätään toimia Euroopan kansalaisuuden ja eurooppalaisen identiteetin kehittämiseksi.
- Yhdenmukaistetaan pakolaisten ja maahanmuuttajien oikeudet ja parannetaan heidän asemaansa kaikkialla Euroopassa.

Kaikilla tasoilla

- Kehotetaan kaikkien tasojen päättäjiä hyödyntämään entistä enemmän paikallisia hankkeita, joilla saadaan lähikosketus nuoriin.
- Julkisten viranomaisten ja instituutioiden tulisi mukautua yhteiskunnan monimuotoisuuteen, ja vähemmistöjen tulisi olla niissä asianmukaisesti edustettuina.
- Helpotetaan tiedonsaantia ja viestintää sekä tuetaan aloitteita ja hankkeita erityisesti paikallistasolla ja yrityksissä, työelämässä sekä kulttuuri- ja taide-elämässä.
- Tuetaan verkottumista kaikilla tasoilla, ja järjestetään toimijoiden välisiä kuulemisia.

Toimielinten Eurooppa ja nuorisopolitiikka

Euroopan tasolla

- Vahvistetaan yhteisön politiikan alueita ja toimia sekä kannustetaan samalla edistämään nuorisopolitiikkaa jäsenvaltioissa.

- Vahvistetaan jäsenvaltioiden ja yhteisön toimielinten yhteistyöjärjestelmiä ja tehdään laajalti tunnetuksi onnistuneita hankkeita, joiden hyöty on ollut nuorille suurin.
- Kehitetään kokonaisnäkemys nuorisoa koskeviin politiikan aloihin.
- Kysytään nuorten mielipidettä valmisteltaessa heitä suoraan tai välillisesti koskettavia aloitteita, ja käytetään tässä yhteydessä muun muassa yhteisön kehittämisiä Internet-portaaleja.
- Komission toiminnan ohella Euroopan unionin nuorisoasiain neuvoston tulee tehostaa työtään, ja neuvoston nuorisotyöryhmän tulee jatkaa päätöksiä valmistelevassa tehtävässään. Toimielinten on luotava yhdessä nuoria sukupolvia hyödyttävä liikkeellepaneva voima.
- Kehitetään jatkotoimenpiteitä ja seurantatyökaluja läheisemmässä yhteistyössä EU:n ja Euroopan neuvoston kesken, ja aloitetaan jatkuva vuoropuhelu Euroopan neuvoston kanssa yhteisten toimien käynnistämiseksi.

Liikkuvuus

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Pannaan täytäntöön toimintasuunnitelma⁴⁸ ja liikkuvuudesta annettu suositus⁴⁹, ja valvotaan näin, ettei nuorten liikkuvuutta missään vaiheessa rajoiteta tai haitata ja että liikkuvuutta hyödyntävät henkilöt saavat samat edut kuin kyseisten maiden kansalaiset, esimerkiksi alennukset julkisissa liikennevälineissä, asuntotuet ja terveydenhoidon.
- Laajennetaan kahdenvälisiä vaihto-ohjelmia, jotka muodostavat alan yhteistyöpolitiikan ytimen. Kahdenvälinen vaihto täydentää Nuoriso-ohjelman monenvälistä vaihtoa.
- Koska paikallinen liikkuvuus on usein paras ponnahduslauta kansainväliseen liikkuvuuteen, paikallisen tason eri osallistujat verkostoidaan kahden toimintalinjan mukaisesti:
 - lisätään maaseudun ja kaupungin välistä liikkuvuutta
 - toteutetaan ”liikkuvuuskumppanuuksia”, joissa ovat mukana alueelliset yhteisöt, työmarkkinaosapuolet sekä yritykset ja kansalaisjärjestöt.
- Tuetaan sellaisten henkilöiden (ennen kaikkea kieliin liittyvää) koulutusta, jotka vastaavat vaihtotoiminnasta esimerkiksi korkeakouluissa, yhdistyksissä ja hallinnoissa. Heidän saamastaan tuesta ja heidän kokemustensa jakamisesta

⁴⁸ Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma, annettu 14 päivänä joulukuuta 2000, liikkuvuutta koskevasta toimintasuunnitelmasta – 2000/C371/03, EYVL C 371/4, 23.12.2000.

⁴⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus opiskelijoiden, koulutuksessa olevien, nuorten vapaaehtoisten, opettajien ja kouluttajien liikkuvuudesta Euroopan yhteisössä – KOM (1999) 708 – C5-0052/2000 – 2000/0021 (COD), EYVL C 178, 22.6.2001.

muille riippuu myös liikkuvuudessa lähivuosina tapahtuva kehitys. Lisäksi opettajien liikkuvuutta tulee lisätä. Esimerkiksi jokaiselle kieltenopettajalle tulisi vuoteen 2006 mennessä antaa mahdollisuus osallistua liikkuvuusohjelmaan.

- Liikkuvuushankkeiden laatua on parannettava edelleen ja pyrittävä kaikin tavoin varmistamaan, että nuori on riippumaton liikkuvuusjaksonsa ajan (tiedotuksen, ohjauksen, kielellisen ja kulttuurisen valmistautumisen laatu sekä taloudellinen tuki).
- Sisällytetään eurooppalainen ulottuvuus ja kulttuurien välinen oppiminen jokaisen nuoren yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sekä oppilaitoksissa että epävirallisessa oppimisessa. Näin helpotetaan fyysistä liikkuvuutta.
- Liikennepoliitikan suunnittelussa otetaan huomioon nuori väestö.

Euroopan tasolla

- Pannaan täytäntöön liikkuvuutta koskevan toimintasuunnitelman ja suosituksen mukaiset seurantajärjestelyt.
- Laajennetaan ohjelmien edunsaajien joukkoa. Käytännössä:
 - annetaan etusija nuorille, joiden on vaikeampaa hyödyntää liikkuvuutta sosiaalisista syistä
 - kannustetaan ammatillisessa koulutuksessa olevien nuorten ja nuorten työntekijöiden liikkuvuutta.
 - tiedotetaan nuorille mahdollisimman varhain liikkuvuuteen liittyvistä seikoista.
 - Lisätään taloudellista tukea.
- Arvioidaan perusteellisesti vammaisten nuorten liikkuvuutta.
- Toteutetaan rinnan hyvin käytännönläheisiä toimia sekä ennen nuorten lähtöä että heidän palattuaan:
 - Yksinkertaistetaan hallinnollisia menettelyjä, erityisesti yhteisön ulkopuolisista maista tulevien nuorten viisumin hakemusmenettelyjä. Euroopan mittakaavassa ”liikkuvuuspassin” puuttuminen haittaa usein muuttamista maasta toiseen.
 - Yleistetään ”nuorisokorttien” käyttöä ja taataan, että kortti kattaa maantieteellisesti koko Euroopan, lisätään nuorille tarjottavia alennuksia, kasvatetaan kortin avulla saatavien palvelujen valikoimaa ja tehostetaan kortista tiedottamista.
 - Parannetaan kielellistä valmistautumista.
 - Kehitetään liikkuvuusmahdollisuuksia koskevaa tiedotusta tarkemmin suunnatuksi, nuorten tarpeisiin ja kielenkäyttöön sovitetuksi ja helposti

löydettäväksi sekä tarkastellaan yhteisvaikutuksia alalla jo meneillään olevien aloitteiden kanssa.

- Tunnustetaan virallisesti tällä tavoin hankittu (virallinen ja epävirallinen) kokemus.

Vapaaehtoistyö

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Kehitetään tulevan vuosikymmenen aikana merkittävällä tavalla nuorten vapaaehtoistyötä kaikilla toimintatasoilla (paikallisella, alueellisella, kansallisella ja Euroopan tasolla).
- Kehitetään jokaiseen jäsenvaltioon jonkinlainen vapaaehtoispalvelu, perustetaan asianmukaiset rakenteet, lisätään vastaanottokohteiden määrää ja varmistetaan niiden rahoitus. Kuntien, alueiden, yhdistysten ja nuorisojärjestöjen tulisi tässä olla merkittävässä asemassa. Nuorille olisi annettava mahdollisuus jakaa kokemuksiaan ja osallistua vapaaehtoispalvelujen määrittämiseen ja toteuttamiseen.
- Perustetaan kansallinen nuoreja ja vapaaehtoisia koskeva säännöstö, joka voidaan mahdollisesti sisällyttää laajempialaiseen säännöstöön. Säännöstössä määriteltäisiin vapaaehtoistyöntekijän oikeudet ja vastuut, ja sillä helpotettaisiin vapaaehtoistyön kehittämistä ja taattaisiin nuorten sosiaalinen suojele.
- Pannaan viipymättä täytäntöön liikkuvuutta koskeva suositus ja toimintasuunnitelma (ks. edellä).
- Tiedotetaan työnantajille vapaaehtoistoiminnassa tarvittavista tiedoista ja taidoista (mm. aloitteellisuus, itsevarmuus ja ryhmätyötaidot).
- Otetaan nuoret mukaan vapaaehtoistyön edistämiseen ja suunnitteluun.

Euroopan tasolla

- Seurataan vapaaehtoispalveluja laadullisesti ja määrällisesti paikallisella, alueellisella, kansallisella ja Euroopan tasolla. Osa indikaattoreista on määriteltävä siten, että ne antavat vertailutietoa, helpottavat kokemusten vaihtoa ja auttavat havaitsemaan tulevia kehityssuuntia.
- Maailmassa toimii valtava määrä julkisia ja yksityisiä vapaaehtoisjärjestöjä. Nuoriso ei yleensä juurikaan voi osallistua niiden toimintaan. Euroopan komission tehtäväksi voitaisiin antaa neuvotella näiden järjestöjen kanssa nuorten laajemmasta hyväksymisestä järjestöihin.
- Eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun osallistuminen tulisi olla nykyistä paremmin mahdollista myös vaikeuksissa oleville ja vammaisille nuorille.
- Vapaaehtoistyö on tunnustettava epävirallisen koulutuksen muodoksi, jona sitä on myös hyödynnettävä.

6. VALKOISEEN KIRJAAN LIITTYVÄT ASIAKIRJAT

a) Seuraavat asiakirjat ovat saatavilla Euroopan komission Internet-sivustolla <http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/index.html>:

- *White Paper on Youth Policy in Europe, National Youth Consultation, May – July 2000*
 - Summary report, Second version [DE, FR]
 - yleiskatsaus 27.9.2000
 - kansalliset raportit ja kansallisten tapaamisten web-sivustot.
- *La rencontre européenne des jeunes à Paris, 5–7 octobre 2000. Les recommandations des 450 jeunes délégués [EN, DE].*
- *Report on the Hearing on Youth Policy held in the European Economic and Social Committee in Brussels on 20th February 2001 [EN].*
- *Meeting on Conditions for Young People in Europe, Report on the conference on 16th-17th March 2001, Folkets Hus in Umeå, Sweden [EN].*
- *Processus de consultation sur le livre blanc de la Commission européenne sur la jeunesse: rapport du pilier «consultation du monde scientifique», présenté à Umeå les 16-17 mars 2001 [FR, EN, DE].*
- *Position des autorités fédérales allemandes [FR, EN, DE].*
- *Eurobaromètre 55.1 "Les jeunes Européens en 2001".*

b) Seuraava asiakirja on saatavilla Euroopan parlamentin web-sivustolla http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf:

- *European Parliament, Directorate General for Research, Summary of the Public Hearing on Youth, 24th April 2001, Brussels, IV/WIP/2001/04/0094.*

c) Seuraavat asiakirjat ovat saatavilla talous- ja sosiaalikomitean Internet-sivustolla http://www.ces.eu.int/pages/avis/11_00/en/CES1418-2000_AC_en.doc:

- *Talous- ja sosiaalikomitean oma-aloitteinen lausunto nuorisopolitiikkaa koskevasta valkoisesta kirjasta, hyväksytty 29. marraskuuta 2000, CES 1418/2000 [ES, DA, DE, EL, FR, IT, NL, PT, FI, SV].*

d) Seuraavat asiakirjat ovat saatavilla Euroopan nuorisofoorumin Internet-sivustolla <http://www.youthforum.org/start/whitepaper/whitepaper.htm>:

- *Contributions des organisations de la société civile à la consultation de la Commission européenne sur son livre blanc jeunesse, 3e édition, Audition au Comité économique et social à Bruxelles, 20 février 2001.*
- *Stratégie et Objectifs clés pour une politique jeunesse dans l'Union européenne, Deuxième contribution du Forum européen de la Jeunesse au livre blanc de la Commission européenne sur la politique jeunesse, adoptée par le conseil des membres, Bruxelles 6-7 avril 2001 [FR, EN].*

LIITE 2 YLEISKATSAUS YHTEISÖN TOIMINTAAN NUORISOASIOISSA
--

1. NUORISO-OHJELMA

Euroopan unioni perusti vuonna 1988 Nuorten Eurooppa -toimintaohjelman, jolla tuettiin eri maissa asuvien nuorten välistä vaihtotoimintaa⁵⁰. Kaudella 1989–1991 ohjelmaan osallistui noin 80 000 iältään 15–25-vuotiasta nuorta. Vuonna 1991 hyväksyttiin EY:n perustamissopimuksen 149 artiklaan perustuva Nuorten Eurooppa II⁵¹, ja maaliskuussa 1995 aloitettiin ohjelman kolmas vaihe, joka päättyi vuonna 1999⁵².

Vuonna 1996 Euroopan komissio päätti ulottaa toimintaa nuorisovaihtoa laajemmalle ja ehdotti nuorten eurooppalaista vapaaehtoistyötä koskevaa yhteisön toimintaohjelmaa⁵³. Toimintaohjelma käynnistettiin vuonna 1998, ja sen avulla nuoret pystyvät osallistumaan vapaaehtoistyöntekijöinä paikallisyhteisöä hyödyttävään sosiaali-, kulttuuri- ja ympäristötoimintaan⁵⁴.

Nuorison Eurooppa -toimintaohjelma ja eurooppalaista vapaaehtoistyötä koskeva ohjelma vauhdittivat yleisesti sellaisten eurooppalaisten, kansallisten ja paikallisten hankkeiden kehitystä, joihin nuoret, etenkin erityisen vaikeissa tilanteissa olevat nuoret, voivat osallistua.

Huhtikuussa 2000 Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan parlamentti hyväksyivät Nuoriso-toimintaohjelman kaudelle 2000–2006⁵⁵. Nuoriso-ohjelma on kuin Nuorison Eurooppa -ohjelma ja eurooppalaista vapaaehtoistyötä koskevaa toimintaohjelmaa laaja-alaisempi, ja sen painopisteenä on nuorten tiedonhankinta ja jäsenvaltioiden välisen, nuorisopolitiikan kehittämiseen tähtäävän yhteistyön luominen⁵⁶. Tämän ohella koulun ulkopuolella annettava (”epävirallinen”) koulutus on entistä merkittävämmässä asemassa Nuoriso-ohjelmassa. Nuoriso-ohjelmasta tuettavien hankkeiden tulee liittyä seuraaviin seikkoihin:

- 1) Nuorten Euroopan nuorisovaihto
- 2) nuorten eurooppalainen vapaaehtoistyö
- 3) ryhmäaloitteet ja tulevaisuuden pääoma
- 4) yhteistoimet yleissivistävän koulutuksen (Sokrates) ja ammatillisen koulutuksen (Leonardo da Vinci) ohjelmien kanssa
- 5) tukitoimet.

⁵⁰ EYVL L 158, 25.6.1988.

⁵¹ EYVL L 217, 6.8.1991.

⁵² EYVL L 87, 20.4.1995.

⁵³ KOM(1996) 610, 23.12.1996.

⁵⁴ EYVL L 214, 31.7.1998.

⁵⁵ EYVL L 117, 18.5.2000, s. 1–10.

⁵⁶ Lisätietoja: <http://europa.eu.int/comm/education/youth/youthprogram.html>.

Ohjelmaan voi osallistua nuoria myös Norjasta, Islannista ja Liechtensteinista sekä ehdokasmaista (eli Itä-Euroopan maista ja Kyproksesta, Maltasta ja Turkista). Tietyin edellytyksin ohjelmaan voivat osallistua myös yhteisön ulkopuoliset maat (Välimeren alue, Kaakkois-Eurooppa, IVY-maat ja latinalainen Amerikka).

2. NUORISOON VAIKUTTAVAT POLIITTISET ALOITTEET

Nuorisoasioista sellaisinaan vastaavat suurimmaksi osaksi jäsenvaltioiden kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset. Perussopimuksia lähemmin tarkasteltaessa⁵⁷ havaitaan kuitenkin nuorisoasioiden eurooppalaisen ulottuvuuden koko laajuus monilla yhteisön toiminnan aloilla.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa määrätään: ”unioni perustuu jäsenvaltioille yhteisiin vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin”. Artiklassa viitataan Roomassa vuonna 1950 allekirjoitettuun yleissopimukseen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi.

EY:n perustamissopimuksen 13 artikla koskee monenlaisen syrjinnän torjumista Euroopan unionissa. Artiklan mukaan Euroopan unioni ”toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi”.

EY:n perustamissopimuksen 17 artiklassa vahvistetaan Euroopan unionin kansalaisuus. Artiklassa määrätään: ”unionin kansalainen on jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. – – Unionin kansalaisilla on tässä sopimuksessa määrätyt oikeudet ja velvollisuudet”.

EY:n perustamissopimuksen 125 artiklan nojalla – jota on tulkittava yhdessä sopimuksen 2 artiklan kanssa – jäsenvaltiot ja Euroopan yhteisö ”pyrkivät – – kehittämään yhteensovitettua työllisyysstrategiaa ja erityisesti edistämään ammattitaitoisen, koulutetun ja mukautumiskykyisen työvoiman sekä talouden muutoksiin reagoivien työmarkkinoiden kehittymistä”. Tätä tarkoitusta varten Euroopan unioni muodosti Luxemburgissa 1997 perustan yhteisön työllisyysstrategialle.

EY:n perustamissopimuksen 136 artiklassa Euroopan yhteisö tunnustaa työntekijöiden sosiaaliset perusoikeudet. Tässä yhteydessä ”yhteisön ja sen jäsenvaltioiden tavoitteena on – – työllisyyden edistäminen, elin- ja työolojen kohentaminen, – – riittävä sosiaalinen suojeleminen, työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu, inhimillisen pääoman kehittäminen tarkoituksena saavuttaa korkea ja kestävä työllisyystaso, ja syrjäytymisen torjuminen”.

EY:n perustamissopimuksen 137 artiklassa luetellaan kansalliset toimet, joita Euroopan yhteisön tulisi tukea. Näitä ovat esimerkiksi työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi, työehdot, tiedottaminen työntekijöille ja työntekijöiden kuuleminen sekä työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden integroiminen.

⁵⁷

Lisätietoja sopimuksista on luettavissa osoitteesta http://europa.eu.int/abc/treaties_fi.htm.

EY:n perustamissopimuksen 146 artiklassa viitataan Euroopan sosiaalirahastoon (ESR), joka osallistuu inhimillisen pääoman kehittämisen alalla toteuttavien toimien rahoittamiseen ja ”pyrkii edistämään työntekijöiden työnsaantia sekä heidän alueellista ja ammatillista liikkumistaan yhteisössä sekä helpottamaan mukautumista teollisiin muutoksiin ja tuotantojärjestelmien muutoksiin”. Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettavat hankkeet koskettavat välittömästi nuoria.

EY:n perustamissopimuksen 149 artiklassa muodostetaan oikeusperusta yhteistyölle Euroopan tasolla koulutus- ja nuorisoalalla. Siinä painotetaan koulutuksen keskeistä asemaa, sillä koulutus tarjoaa nuorille mahdollisuuksia elää, opiskella ja liikkua vapaasti Euroopassa ilman rajoja. Lisäksi 149 artiklassa luetellaan aloja, joilla Euroopan yhteisö voi kehittää yhteistyötä: ”jäsenvaltioiden kielten opetuksella ja levittämällä, – – edistämällä opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta, – – koulutuslaitosten välistä yhteistyötä, – – tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä, – – nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä, – – etäopetuksen kehittämistä”. Mainitussa 149 artiklassa muodostetaan oikeusperusta Nuoriso- ja Sokrates-ohjelmille.

EY:n perustamissopimuksen 150 artiklan mukaisesti Euroopan yhteisö ”toteuttaa ammatillista koulutusta koskevaa politiikkaa”, joka täydentää jäsenvaltioiden toimia. Artiklassa määritellään tavoitteet, joihin toiminnalla tulisi päästä, ja korostetaan, että ”erityisesti nuorison” tulisi osallistua ammatilliseen koulutukseen ja liikkuvuutta koskeviin toimiin.

EY:n perustamissopimuksen 151 artiklassa muodostetaan yhteisön kulttuuriyhteistyön oikeusperusta. Artiklan mukaan yhteisö tukee jäsenvaltioiden toimia ”Euroopan kansojen kulttuurin ja historian tuntemuksen, – – Euroopan kannalta merkittävän kulttuuriperinnön, – – kulttuurivaihdon” aloilla sekä taiteellisen ja kirjallisen luovan toiminnan alalla audiovisuaalinen toiminta mukaan luettuna. Vaikkei nuoria tässä nimenomaisesti mainitakaan, nämä toimet koskettavat heitä välittömästi. EY:n perustamissopimuksen 151 artiklassa muodostetaan oikeusperusta Kulttuuri 2000 -ohjelmalle, josta rahoitetaan muun muassa kulttuuriperintöön liittyviä, taiteelliseen ja kirjalliseen ilmaisuun, ammatilliseen liikkuvuuteen, taiteen ja kulttuurin levittämiseen sekä kulttuurien väliseen vuoropuheluun ja Euroopan historian tuntemukseen liittyviä hankkeita.

EY:n perustamissopimuksen 152 artiklan mukaisesti Euroopan yhteisön toiminnan tavoitteena on ihmisten terveyden korkeatasoinen suojeleminen kaikkien yhteisön politiikkojen ja toimintojen määrittelyssä ja toteuttamisessa. Artiklassa mainitaan nimenomaisesti yhteisön toimivalta kehittää ”huumausaineiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseen tähtäävää jäsenvaltioiden toimintaa, johon kuuluu tiedotus- ja ehkäisemistoimia”.

EY:n perustamissopimuksen 153 artikla koskee kuluttajansuojaa. Siinä määrätään, että yhteisö ”myötävaikuttaa kuluttajien terveyden, turvallisuuden ja taloudellisten etujen suojaamiseen sekä edistää kuluttajien oikeutta tiedonsaantiin ja koulutukseen sekä oikeutta järjestäytyä”.

EY:n perustamissopimuksen 163–173 artiklassa viitataan Euroopan yhteisön tavoitteeseen lujittaa yhteisön teollisuuden tieteellistä ja teknologista perustaa kannustamalla sitä tulemaan entistä kilpailukykyisemmäksi kansainvälisellä tasolla.

Tämän perusteella komissio ehdotti maaliskuussa 2001 monivuotista tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja esittelyn puiteohjelmaa, joka muodostaa tärkeän tukivälineen eurooppalaisen tutkimusalueen perustamiselle. Tutkimusalueeseen sisältyy nuorten tutkijoiden ammatillisen koulutuksen ja liikkuvuuden tukeminen Euroopan tasolla (vrt. EY:n perustamissopimuksen 164 artiklan d kohta).

EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla Euroopan yhteisö edistää kestävää taloudellista ja sosiaalista kehitystä kehitysmaissa, kehitysmaiden yhdentymistä maailmantalouteen ja torjuu köyhyyttä näissä maissa. Artikla on tärkeä, koska sen perusteella yhteisö voi tukea kehitysmaiden nuorten tarpeita.

Näiden artiklojen perusteella on kehitetty tai ollaan kehittämässä poliittisia aloitteita nuorten etujen ajamiseksi. Tärkeimmät aihepiirit esitellään seuraavassa:

- *Nuoriso*

Edellä mainitun Nuoriso-toimintaohjelman ohella aloitteet muotoillaan pääosin Euroopan unionin neuvoston päätöslauselmiksi, joista esimerkkinä mainittakoon nuorten osallistumisesta⁵⁸, liikuntaharrastuksesta koulun ulkopuolisena oppimisena⁵⁹, nuorten yhteiskunnallisesta osallisuudesta⁶⁰ sekä nuorten aloitteellisuuden, yritteliäisyyden ja luovuuden edistämisestä⁶¹ annetut päätöslauselmat.

- *Työllisyys*

Euroopan työllisyysstrategia käynnistettiin Luxemburgin Eurooppa-neuvoston ylimääräisessä työllisyyskokouksessa marraskuussa 1997. Siitä käytetään usein nimitystä ”Luxemburgin prosessi”. Se, että jäsenvaltiot ja komissio sopivat tämän uuden prosessin käynnistämisestä ennen Amsterdamin sopimuksen ja sen sisältämän työllisyyttä koskevan, prosessin oikeusperustan muodostavan osaston⁶² ratifiointia, osoittaa, että EU:ssa annetaan ensisijainen merkitys työllisyys- ja työmarkkina-asioille ja monille niihin liittyville politiikan aloille.

Euroopan työllisyysstrategian puitteissa Euroopan komissio ja jäsenvaltiot ovat ottaneet nuoret selkeästi ensisijaiseksi kohderyhmäksi työttömyyden vähentämistä ja ehkäisyä koskevissa yhteisissä toimissa. Esimerkiksi työllisyysuuntaviivoissa on aina viitattu jäsenvaltioiden tavoitteeseen tarjota jokaiselle nuorelle työttömälle ”uusi mahdollisuus” ennen kuudetta työttömyyskuukautta. Lissabonin huippukokouksen seurauksena suuntaviivojen yleissivistävää ja ammatillista koulutusta koskevat osat konsolidoitiin ottamaan huomioon jäsenvaltioiden tarpeen kehittää ja panna täytäntöön – yhdessä muiden toimijoiden, esimerkiksi työmarkkinaosapuolten kanssa – kattavia ja johdonmukaisia elinikäisen oppimisen strategioita. Yksityiskohtaisemmin viitataan tarpeeseen ”antaa nuorille perustaidot, jotka ovat työmarkkinoiden hyödynnettävissä”, ”vähentää nuorten – – lukutaidottomuutta” ja ”vähentää huomattavasti niiden nuorten määrää, jotka lopettavat varhain

⁵⁸ EYVL C 42, 17.2.1999, s. 1–2.

⁵⁹ EYVL C 8, 12.1.2000, s. 5.

⁶⁰ EYVL C 374, 28.12.2000, s. 5–7.

⁶¹ EYVL C 196, 12.7.2001, s. 2–4.

⁶² Katso työllisyyttä koskeva EY:n perustamissopimuksen VIII osasto. Menettelyä selvitetään erityisesti EY:n perustamissopimuksen 128 artiklassa.

koulunkäyntinsä”⁶³. Lisäksi todetaan: ”erityistä huomiota olisi kiinnitettävä myös nuoriin, joilla on oppimisvaikeuksia ja koulutukseen liittyviä ongelmia”. Muut suuntaviivat, jotka koskevat sosiaalista osallisuutta, yrittäjyyden kehittämistä sekä naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia, ovat nekin erittäin tärkeitä nuorten kannalta.

- *Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus*

Lissabonin Eurooppa-neuvosto hyväksyi maaliskuussa 2000 pitkän aikavälin strategian työllisyyden ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi osana kilpailukykyistä tietopohjaista taloutta. Strategiassa asetettiin uudet tavoitteet nuorisoon läheisesti liittyville politiikan aloille, esimerkiksi koulutukselle, työllisyydelle, sosiaaliselle osallisuudelle sekä tieto- ja kansalaisyhteiskunnalle. Siinä määriteltiin uudet ensisijaiset tavoitteet, joiden mukaisesti on tarjottava varta vasten eri elämänvaiheissa oleville kohderyhmille suunniteltuja oppimis- ja koulutusmahdollisuuksia. Strategia koostuu kolmesta päätekijästä: oppimiskeskusten kehittämisestä, uusien perustaitojen edistämisestä ja pätevyysien selkiyttämisestä. Tärkeimpiin tavoitteisiin kuuluu myös lisätä henkilöresursseihin tehtäviä investointeja, puolittaa vuoteen 2010 mennessä niiden vain alemman keskiasteen koulutuksen saaneiden 18–24-vuotiaiden määrä, jotka eivät ole jatkokoulutuksessa, kehittää kouluista ja koulutuskeskuksista, joilla kaikilla olisi Internet-yhteydet, kaikille avoimia oppimiskeskuksia, sekä tukea jokaista väestöryhmää ja käyttää sopivimpia menetelmiä uusien perustaitojen määrittämiseksi.

Marraskuussa 2001 Euroopan komissio julkaisi tiedonantonsa ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen”⁶⁴. Yksi toiminnan ensisijaisista tavoitteista liittyy oppimisen arvostamiseen ja tarpeeseen parantaa opetukseen osallistumisen ja sen tulosten ymmärtämistä ja arviointia erityisesti koulun ulkopuolisen oppimisen (epävirallisen oppimisen) alalla.

Maaliskuussa 2001 Euroopan komissio esitteli eLearning-toimintasuunnitelman, joka käsittelee koulujen liittämistä Internetiin ja kattaa perusrakenteet, ammatillisen koulutuksen, palvelut, sisällön ja yhteistyön sekä vuoropuhelun⁶⁵.

Heinäkuussa 2001 Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan parlamentti hyväksyivät suosituksen opiskelijoiden, koulutuksessa olevien, nuorten vapaaehtoisten, opettajien ja kouluttajien liikkuvuudesta. Tarkoituksena on poistaa liikkuvuuden esteet, sisällyttää kansainvälinen liikkuvuus kansallisiin toimiin sekä osallistua hyvien käytäntöjen levittämiseen⁶⁶.

Heinäkuussa 2001 komissio antoi tiedonannon yhteistyön vahvistamisesta unionin ulkopuolisten maiden kanssa korkea-asteen koulutuksen alalla.⁶⁷ Tiedonannolla on kaksi tavoitetta: luoda vastavuoroisen kehittämisen kautta laadukkaat henkilöresurssit kumppanimaihin ja markkinoida Euroopan unionia maailmanluokan

⁶³ EYVL L 22, 24.1.01, s. 18–26.

⁶⁴ Komission tiedonanto ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen”.

⁶⁵ Euroopan komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle ”eLearning toimintasuunnitelma – Katse huomispäivän koulutukseen” – KOM(2001)172, 28.3.2001.

⁶⁶ EYVL L 215, 9.8.2001, s. 30–37.

⁶⁷ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle yhteistyön vahvistamisesta unionin ulkopuolisten maiden kanssa korkea-asteen koulutuksen alalla, KOM(2001) 385 lopullinen.

osaamiskeskuksena opiskelua ja koulutusta sekä tieteellistä ja teknistä tutkimusta varten.

Komissio valmistelee parhaillaan ehdotusta direktiiviksi EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten mahdollisuudesta päästä unioniin opiskelemaan. Direktiivi koskisi satojatuhansia opiskelijoita. Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on lisätä ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää ja samalla vahvistaa Euroopan asemaa maailmanluokan osaamiskeskuksena koulutuksen alalla.

- *Tietoyhteiskunta*

Feiran huippukokouksessa kesäkuussa 2000 hyväksyttiin *eEurope 2002 -toimintasuunnitelma*⁶⁸, joka kuuluu olennaisena osana Lissabonin strategiaan. Toimintasuunnitelman toimintalinjoilla on tarkoitus nopeuttaa Euroopan siirtymistä tietoyhteiskuntaan. ”Euroopan nuoriso digitaaliaikaan” -toimella on tarkoitus lisätä digitaalitekniikan ja Internetin käyttöä eurooppalaisissa kouluissa sekä uusien taitojen omaksumista. Tietokoneavusteinen oppiminen on keskeisessä asemassa *eEurope 2002 -toimintasuunnitelman* tavoitteiden saavuttamisessa, minkä vuoksi komissio on hyväksynyt edellä mainitun aloitteen.

Lisäksi *eEurope-toimintasuunnitelman* kolmella muulla toimella helpotetaan nuorten osallistumista tietoyhteiskuntaan. ”Nopeammat Internet-yhteydet tutkijoille ja opiskelijoille” -toimella on tarkoitus parantaa tutkimus- ja korkeakouluverkkoja kaikkialla EU:ssa. ”Työskentely tietotaloudessa” -toimessa korostetaan elinikäistä oppimista ja digitaalitekniikan taitoja. ”Kaikille mahdollisuus osallistua tietotalouteen” -toimella on tarkoitus lisätä yleisölle tarkoitettujen Internet-päätteiden määrää.

Tietoyhteiskunnan tutkimuksen ja tekniikan kehityksen alalla Euroopan komissio on käynnistänyt useita aloitteita, joilla on tarkoitus luoda tarvittavat voimavarat tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan tukemiseksi, ohjaamiseksi ja edistämiseksi koulutuksessa. Tietokoneavusteisilla oppimistekniikoilla on keskeinen asema sen varmistamisessa, että eurooppalaiset voivat hyödyntää joustavasti, helposti ja kohtuuhintaisesti opetustarjontaa ja koulutuspalveluja ja että he voivat siten kehittää taitojaan tietoyhteiskunnan edellyttämällä tavalla. Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus on yksi painopistealueista tietoyhteiskuntaan liittyvää tekniikkaa koskevassa tutkimusohjelmassa, joka on osa viidettä tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen puiteohjelmaa. Eurooppalaisella koulutusalueella rahoitetaan tällä hetkellä joitakin tutkimusohjelman hankkeita, jotka koskevat tekniikan kehitystä ja sovelluksia, joilla helpotetaan nuorten pääsyä ja osallistumista tietoyhteiskuntaan.

- *Yrittäjyys*

Toukokuussa 2000 Euroopan komissio julkaisi tiedonannon ”Yrityspolitiikan haasteet osaamiselle rakentuvassa taloudessa”⁶⁹, jossa todetaan, että ”yrittäjyyskoulutus on toinen tekijä, joka johtaa dynaamisempaan yrityskulttuuriin. Opetuksessa on tarpeen antaa yleistietoja yritystoiminnasta ja yrittäjyydestä koko perus-, keski- ja korkea-asteen koulutuksen ajan” ja että ”yrittäjäväestön määrän

⁶⁸ eEurope 2002 – Tietoyhteiskunta kaikille. Toimintasuunnitelma (<http://europa.eu.int/eeurope>).
⁶⁹ KOM(2000) 256 lopullinen (EYVL C 311 E, 31.10.2000, s. 180–186).

lisäämiseksi yrityspolitiikan tavoitteena on saada yhä useammat naiset, nuoret ja työttömät perustamaan yritys”.

Euroopan komission ja Ranskan viranomaisten Nizzassa lokakuussa 2000 järjestämä yrittäjäkoulutusfoorumi⁷⁰ on edistänyt hyvien käytäntöjen vaihtoa tällä alalla ja lisännyt Euroopan tasolla tietoisuutta olennaisista tavoitteista.

Foorumin päätelmien ja yritysten ja yrittäjyyden hyväksi päätetyn monivuotisen ohjelman (2001–2005)⁷¹ perusteella komissio on aloittanut uuden parhaiden toimintatapojen hankkeen yrittäjyyttä koskevan yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla. Siinä keskitytään ensimmäiseltä asteelta korkea-asteelle ulottuvaan koulutukseen, ja tarkoituksena on yksilöidä ja arvioida kansallisella tai paikallisella tasolla kehitettyjä toimia ja hyviä käytäntöjä yrittäjähengen ja yrittäjäystaitojen edistämiseksi koulutusjärjestelmissä.

Santa Maria da Feirassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi 20. kesäkuuta 2000 pienyrityksiä koskevan eurooppalaisen peruskirjan⁷². Peruskirjassa kehoitetaan jäsenvaltioita ja komissiota ryhtymään toimiin monilla eri aloilla pienyritysten tukemiseksi ja kannustamiseksi. Yksi peruskirjan perusteella edistettävistä keskeisistä aloista on ”yrittäjyys ja yrittäjäyyskoulutus”.

- *Sosiaaliasiat*

Lissabonin strategiassa kehoitettiin laatimaan uudistettu ja ajantasainen Euroopan sosiaalinen malli, joka kattaa kolme keskeistä aihetta: 1. investoimisen ihmisiin, 2. aktiivisen ja dynaamisen hyvinvointivaltion rakentamisen ja 3. työttömyyden, sosiaalisen syrjäytymisen ja köyhyyden vastaisten toimien tehostamisen. Sosiaalisesta osallisuudesta Lissabonin Eurooppa-neuvosto totesi, että niin monien unionin asukkaiden elämistä köyhyysrajan alapuolella ja sosiaalisesti syrjäytyneiden suurta määrää ei voida hyväksyä. On toteutettava toimenpiteitä, jotka merkittävästi parantavat tällaisten nuorten taitoja, laajentavat tiedonsaantimahdollisuuksia ja torjuvat työttömyyttä.

Joulukuussa 2000 Nizzassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto vahvisti neuvoston hyväksymät tavoitteet köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi. Nizzassa hyväksytyt neljä tavoitetta ovat kaikki erittäin tärkeitä nuorison kannalta: 1. Helpotetaan työllisyyteen osallistumista ja kaikkien mahdollisuutta hyödyntää resursseja, oikeuksiaan, hyödykkeitä ja palveluja (erityisesti sosiaalinen suojele, asunnot ja peruspalvelut, terveys, koulutus, oikeus, kulttuuri, urheilu ja vapaa-aika erikseen), 2. ehkäistään syrjäytymisen riskit, 3. autetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ja 4. aktivoidaan kaikki asiaankuuluvat tahot. Erityisesti viitataan koulusta syrjäytymisen ehkäisyyn ja nuorten sosiaalisen syrjäytymisen poistamiseen.

Neuvosto kehotti jäsenvaltioita kehittämään ensisijaiset toimensa näiden tavoitteiden mukaisesti ja esittämään kesäkuuhun 2001 mennessä kansalliset kaksivuotiset toimintasuunnitelmansa köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseksi. Kaikki jäsenvaltiot ovat jo esittäneet suunnitelmansa. Niissä vahvistetaan, että nuorten

⁷⁰ http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/training_education/index.htm.

⁷¹ EYVL L 333, 29.12.2000, s. 84–91.

⁷² Yleisten asiain neuvosto hyväksyi 13. kesäkuuta 2000 pk-yrityksiä koskevan eurooppalaisen peruskirjan.

köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen on merkittävä huolenaihe useimmissa jäsenmaissa.

Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi myös Euroopan sosiaalisen toimintaohjelman, jossa määritetään seuraavien viiden vuoden toimien erityistavoitteet, ja vahvisti kaikkinaisen syrjinnän torjumista koskevien strategioiden merkityksen perustamissopimuksen 13 artiklan mukaisesti.

Tämä strategia vahvistettiin maaliskuussa 2001 pidetyssä Tukholman huippukokouksessa, jossa neuvostoa ja Euroopan parlamenttia kehoitettiin hyväksymään vuoden 2001 kuluessa ehdotus sosiaalista integroitumista koskevaksi ohjelmaksi. Ehdotettu ohjelma tarjoaa merkittävän mahdollisuuden jäsenvaltioiden väliseen oppimisen ja parhaiden käytäntöjen vaihtoon siitä, kuinka köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vähennetään ja ehkäistään nuorten keskuudessa.

- *Terveys*

Nuoret sisältyvät yhteisön kansanterveysalan toimintaohjelmassa vahvistettuun strategiaan. Terveysasiain neuvosto vahvisti heinäkuussa 2001 tätä ohjelmaa (2001–2006) koskevan yhteisen kannan⁷³. Yksi sen keskeisimmistä kohdista on terveyteen liittyvän tiedotuksen ja tietoisuuden parantaminen. Ohjelma kattaa lisäksi aidsin ja huumeriippuvuuden ehkäisyn. Neuvosto hyväksyi lisäksi suosituksen nuorten, erityisesti lasten ja teini-ikäisten, alkoholinkäytöstä.

- *Rasismien ja muukalaisvihan torjunta*

Neuvosto pani vuonna 1997 tyytyväisenä merkille Euroopan rasisminvastaisen vuoden, korosti jäsenvaltioiden toteuttamien toimien tehostamisen tarvetta ja painotti koulutuksen merkitystä. Vuonna 2000 koulutus- ja nuorisoasioiden neuvosto kiinnitti huomiota siihen, että rasismien ja muukalaisvihan torjunta on välttämätöntä nuorten keskuudessa. Toukokuussa 2001 nuorisoasiain neuvosto hyväksyi julkilausuman Internetissä esiintyvän rasismien ja muukalaisvihan torjumisesta tehostamalla nuorisotyötä.

- *Liikunta*

Amsterdamin sopimuksen julistuksessa n:o 29 korostetaan urheilun yhteiskunnallista merkitystä ja erityisesti sen merkitystä identiteetin luomisessa ja ihmisiä yhdistävänä tekijänä. Julistuksessa korostetaan myös urheiluyhdistysten ja harrastelijaurheilun merkittävää asemaa. Tämän perusteella EU on kehittänyt itselleen aktiivisen aseman urheilun alalla. Se tukee muiden muassa hankkeita, joissa edistetään nuorten sosiaalista osallisuutta urheilutoiminnan avulla, kiellettyjen aineiden vastaista toimintaa urheilussa ja koulujen tiedotuskampanjaa urheilun eettisistä arvoista ja olympialaisten ihanteista. Neuvoston joulukuussa 1999 hyväksymässä päätöslauselmassa⁷⁴ korostettiin tarvetta hyödyntää liikuntaan sisältyviä epävirallisia oppimismahdollisuuksia osana nuorisoalan eurooppalaista yhteistyöpolitiikkaa. Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi julkilausuman urheilun erityispiirteistä ja kehotti yhteisöä ottamaan huomioon urheilun yhteiskunnalliset sekä koulutukseen ja kulttuuriin liittyvät arvot yhteisön toimissa, jotka perustuvat perustamissopimusten

⁷³ EYVL C 307, 31.10.2001, s. 27–40.

⁷⁴ EYVL C 8, 12.1.2000, s. 5.

eri määräyksiin. Eurooppa-neuvosto sopi myös kiellettyjen aineiden vastaisen eurooppalaisen yhteistyön vahvistamisesta.

Euroopan komissio on ehdottanut neuvostolle ja parlamentille vuoden 2004 julistamista ”Euroopan liikuntakasvatuksen teemavuodeksi”. Teemavuoden päätavoitteena on kannustaa koulutusalan toimijoita ja urheilujärjestöjä yhteistyöhön, jossa liikunnan koulutuksellista arvoa ja sen merkitystä sosiaalisen sopeutumisen edistäjänä hyödynnetään sekä korostetaan vapaaehtoisen urheilun merkitystä epävirallisen oppimisen kannalta. Kouluja olisi kannustettava lisäämään liikunnan ja urheilun osuutta opetussuunnitelmissaan ja koulujenvälisessä vaihdossa.

3. TYÖLLISYYDEN, KOULUTUKSEN, KULTTUURIN JA NUORISON SUOJELUN RAHOITUS

Monista koulutuksen, työllisyyden, kulttuurin ja nuorison suojelun alojen budjettikohdista tuetaan suoraan tai välillisesti nuorten hyväksi toteutettavia toimia. Seuraavassa on niistä muutama esimerkki:

- Perusrakenteet: Euroopan aluerahasto myöntää rahoituskaudella 2000–2006 tukea tietyille alueille perusrakenteita koskeviin hankkeisiin, joista osa vaikuttaa myös nuoriin (kuten nuorisokeskukset ja koulut).
- Työllisyys ja sosiaalinen osallisuus: Euroopan sosiaalirahasto antaa rahoituskaudella 2000–2006 taustatukea työvoiman, sosiaalisen osallisuuden, tiedotuksen ja neuvonnan alojen kansallisen ja alueellisen tason toimille, jotka on erityisesti kohdennettu nuoriin.
- Yleissivistävä koulutus: Sokrates-ohjelmasta tuetaan oppilaiden tai korkea-asteella opiskelevien nuorten vaihtoa ja liikkuvuutta koskevia toimia.
- Ammatillinen koulutus: Leonardo-ohjelma tarjoaa nuorille mahdollisuuden päästä hyödyntämään nykyaikaisen ammatillisen koulutuksen palveluja ja kielenopetuksen välineitä sekä työskentelemään ulkomailla.
- Kulttuuri: Kulttuuri 2000 -ohjelma koskee myös nuoria sikäli, kun siitä myönnetään rahoitusta luovuuden ja liikkuvuuden, taiteen ja kulttuurin levityksen, kulttuurien välisen vuoropuhelun ja Euroopan historian tuntemuksen alojen hankkeille.
- Nuorten suojelu: Daphne-ohjelma tukee lapsiin, nuoriin ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaa.

4. PERUSOIKEUSKIRJA

Nizzassa joulukuussa 2000 annettu yhteinen julistus perusoikeuskirjasta oli merkittävä edistysaskel. Peruskirjassa on yhteen tekstiin koottu kansalaisoikeudet, poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset oikeudet. Sen vapauksia (II luku) ja yhteisvastuuta (IV luku) koskevista luvuista tunnustetaan nimenomaisesti lasten ja nuorten oikeudet (ks. 14 artikla *Oikeus koulutukseen*, 24 artikla *Lapsen oikeudet* ja 32 artikla *Lapsityövoiman käytön kieltä ja nuorten suojelu työssä*).

5. EUROOPAN PARLAMENTIN TUKI

Euroopan parlamentti on aktiivisesti tukenut nuorison hyväksi toteutettuja yhteisön toimia erityisesti hyväksymällä nuorisoa koskevia ohjelmia. Maaliskuussa 1999 parlamentti hyväksyi päätöslauselman Euroopan nuorisopolitiikasta, jossa se ottaa huomioon ”niin sanotun nuorisoulottuvuuden kasvavan merkityksen” talouteen ja kulttuurin liittyvässä vaihdossa Euroopan yhteiskunnissa⁷⁵.

Nuorisoasioita käsittelevä valiokunta järjesti huhtikuussa 2001 julkisen kuulemisen nuorisoasioista. Parlamentin jäsenet, nuorisoalan erikoistuntijat, sosiaali- ja talousjärjestöjen edustajat, nuorisojärjestöt ja järjestäytymättömät nuoret ottivat osaa kuulemiseen. Osanottajien määrä ja keskustelun korkea taso teki suuren vaikutuksen ja edesauttoi tapaamisen onnistumista.

Nuorisoasioita käsittelevän valiokunnan esittelijä totesi kuulemistilaisuudessa, ettei EU:lla edelleenkään ole nuorisoa koskeva yhtenäistä politiikkaa ja että valkoisen kirjan päätavoitteena tulisi olla integroidun lähestymistavan kehittäminen nuorten huolenaiheisiin puuttumiseksi⁷⁶. Euroopan parlamentti korosti myös, että valkoisen kirjan tulisi toimia ajatusten, innoituksen ja keskustelun lähteenä, antaa esimerkkejä hyvistä käytännöistä ja kannustaa jäsenvaltioita sekä paikallis- ja alueviranomaisia uusiin aloitteisiin.

Nuoret totesivat odottavansa valkoiselta kirjalta paljon erityisesti tiedotuksen, syrjinnän torjunnan, nuorten vammaisten tasavertaisten mahdollisuuksien, virallisen ja epävirallisen koulutuksen, työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden, vaihto-ohjelmiin osallistumisen, Euroopan väestökehityksen muutoksen ja nuorten yhteiskuntaan osallistumisen kaltaisilla aloilla. Kuulemisessa tuotiin julki mielipide siitä, että tarvitaan todellista yhteisön nuorisopolitiikkaa ja että nuorisopolitiikan toimien on oltava kaikilla tasoilla paikalliselta tasolta Euroopan tasolle toisiaan täydentäviä ja yhteensovitettuja.

6. TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEAN SEKÄ ALUEIDEN KOMITEAN LAUSUNNOT

Nuoret ovat epäsuorasti edustettuina Euroopan talous- ja sosiaalikomiteassa (TSK), koska monet sen jäsenistä ovat sidoksissa järjestöihin, joilla on kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla toimivia nuoriso-osastoja. Marraskuussa 2000 TSK hyväksyi oma-aloitteisen lausunnon nuorisopolitiikasta⁷⁷. Sen mukaan nuorisopolitiikan on tunnustettava nuorison arvo ”yhteiskunnallisena voimavarana” ja tarjottava nuorille mahdollisuus kehittyä ”aktiivisiksi, vapaiksi ja vastuuntuntoisiksi kansalaisiksi”. Nuorisopolitiikan katsotaan olevan ”monialaista ja yhdenmukaista politiikkaa”, jonka tavoitteena on ”parantaa ja kehittää nuorten elinoloja ja lisätä heidän osallistumismahdollisuuksiaan, ja se kattaa kaikki sosiaaliset, kulttuuriset ja poliittiset kysymykset, jotka vaikuttavat nuorisoon ja muihin yhteiskuntaryhmiin”.

⁷⁵ EYVL C 175, 21.6.1999, s. 50.

⁷⁶ Euroopan Parlamentti, tutkimuksen pääosasto, kulttuuri-, nuoriso-, tiedonvälitys- ja urheiluvaliokunnan 24. huhtikuuta 2001 Brysselissä järjestämä julkinen kuuleminen nuorisoasioista, IV/WIP/2001/04/0094, 18. toukokuuta 2001.

⁷⁷ Talous- ja sosiaalikomitean oma-aloitteinen lausunto nuorisopolitiikkaa koskevasta valkoisesta kirjasta, CES 1418/2000, 29–30.11.2000, s. 2–4.

Helmikuussa 2001 TSK ja Euroopan komissio järjestivät yhteistyössä Euroopan unionin nuorisofoorumin kanssa kansalaisyhteiskunnan kuulemistilaisuuden valkoisesta kirjasta. Kuuleminen oli erityisen hyödyllinen, koska siitä saatiin ensi käden tietoa nuorten tilanteesta Euroopassa ja heidän sosiaalisista, taloudellisista ja henkilökohtaisista odotuksistaan.

Alueiden komiteassa edustettuina olevat alue- ja paikallisviranomaiset ovat useimmissa jäsenvaltioissa keskeisiä nuorisopolitiikan täytäntöönpanijoita. Vuonna 1999 alueiden komitea antoi oman lausuntonsa ”alue- ja paikallistason yhteistyö lasten ja nuorten suojelemiseksi hyväksikäytöltä ja laiminlyömiseltä Euroopan unionissa”⁷⁸. Lausunnossa korostettiin tarvetta laatia koko EU:n kattava strategia lasten ja nuorten hyväksikäytön ja laiminlyömisestä torjumiseksi muuttamatta kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten vastuualueita. Alueiden komitean kanta on, että antamalla lasten ja nuorten osallistua heidän elämäänsä vaikuttaviin päätöksiin ja antamalla heille valtuudet saada äänensä kuuluviin edistetään ehkäisevää työtä. AK esittää, että kansalaisille läheisemmän Euroopan hajautetut rakenteet vaativat enemmän yhteensovittamista sekä rajat ylittävää ja kansojen välistä yhteistyötä, ja että lapset ja nuoret on otettava huomioon tässä prosessissa.

7. VUOROPUHELU EUROOPAN NUORISOFOORUMIN KANSSA

Euroopan nuorisofoorumi perustettiin vuonna 1979 edustamaan yhteisön nuorisojärjestöjä ja aloittamaan vuoropuhelu nuorten kanssa. Sen jäseninä ovat EU:n jäsenvaltioiden nuorisoneuvostot sekä hallituksista riippumattomat kansainväliset nuorisojärjestöt. Se edistää päivittäisiä yhteyksiä ja viestintää jäsenjärjestöjensä – jotka edustavat miljoonia nuoria – ja yksittäisten nuorten välillä. Se pyrkii vahvistamaan edustuksellista asemaansa. Euroopan nuorisofoorumi on hankkinut melkoisen asiantuntemuksen nuorisotyössä, nuorisopolitiikassa, hallituksista riippumattomilla nuorisotoiminnan aloilla sekä kansalaisyhteiskunnan kysymyksissä. Foorumi on edustettuna Euroopan komission työryhmissä ja mukana valitsemassa Nuoriso-ohjelmaan hyväksyttäviä hankkeita.

Nuorisofoorumi oli merkittävässä asemassa tämän valkoisen kirjan laatimiseen johtaneessa kuulemisprosessissa. Se osallistui nuorten kuulemiseen ja järjesti yhdessä komission ja TSK:n kanssa kansalaisjärjestöjen kuulemisen. Nuorisofoorumi laati oman ehdotuksensa ja luovutti sen käsiteltäväksi valkoista kirjaa koskevissa keskusteluissa⁷⁹.

8. EUROOPAN NEUVOSTON TOIMINTA

Euroopan neuvosto perusti 1970-luvulla Euroopan nuorisokeskuksen (European Youth Centre, EYC) ja Euroopan nuorisosäätiön (European Youth Foundation, EYF) Strasbourgin. Toinen Euroopan nuorisokeskus avattiin vuonna 1995 Budapestissa.

⁷⁸ Alueiden komitean lausunto, EYVL C 57, 29.2.2000.

⁷⁹ Euroopan unionin nuorisopolitiikan strategia ja päätavoitteet, Euroopan nuorisofoorumin toinen lausunto Euroopan komission nuorisopolitiikkaa koskevasta valkoisesta kirjasta, nuorisofoorumin jäsenneuvosto hyväksynyt Brysselissä 6. ja 7. huhtikuuta pitämässään kokouksessa.

Nuorisokeskuksen ja nuorisosäätien toteuttamia ohjelmia ja hankkeita hallinnoitiin yhdessä⁸⁰.

Euroopan neuvosto on hyväksynyt monia julistuksia ja päätöslauselmia muun muassa nuorten osallistumisesta, kansalaisuudesta, epävirallisesta koulutuksesta, liikkuvuudesta ja rasmin torjunnasta.

Maaliskuussa 1992 se hyväksyi eurooppalaisen peruskirjan nuorten osallistumisesta kunnallis- ja aluehallintoon⁸¹. Peruskirjassa kehoitettiin ottamaan nuoria yhä enemmän mukaan julkisten asioiden hoitoon alue- ja paikallistasolla, ja toivottiin erilaisia osallistumismuotoja kaikille nuorille ketään syrjimättä. Vuonna 1997 hyväksytyssä nuorten osallistumista ja kansalaisyhteiskunnan tulevaisuutta koskevassa suosituksessa ministerikomitea vahvisti nuorten osallistumisen olevan ratkaisevassa asemassa kehitettäessä kansalaisyhteiskuntaa, joka edistää ehdottoman myönteistä käsitystä nuorisosta demokraattisen yhteiskunnan jatkuvana uudistajana⁸².

Nuorisoministerit julistivat 5. Euroopan neuvoston konferenssissa Bukarestissa huhtikuussa 1998, että nuorten sopeutuminen työelämään perustuu niille taidoille ja pätevyyksille, jotka he ovat hankkineet epävirallisen opetuksen parissa. Euroopan neuvosto korosti epävirallisen oppimisen merkitystä, joka selkeästi täydentää perinteisiä oppimistapoja. Euroopan neuvoston tammikuussa 2000 antama suositus epävirallisesta opetuksesta oli seuraava vaihe, jossa Euroopan neuvosto tunnusti, etteivät viralliset koulutusjärjestelmät pysty yksinään vastaamaan nopeisiin ja jatkuviin tekniikan, yhteiskunnan ja talouden muutoksiin ja että niitä tulisi tästä syystä vahvistaa epävirallisilla koulutusmenetelmillä⁸³.

Euroopan neuvosto on jo pitkään pyrkinyt torjumaan rasismia, muukalaisvihaa ja suvaitsemattomuutta. Euroopan neuvosto käynnisti 1990-luvun alussa yhteistyössä Euroopan nuorisojärjestöjen kanssa laajan Euroopan nuorisokampanjan suvaitsevaisen yhteiskunnan ja kokeiluhankkeiden edistämiseksi. Lisäksi se keskittyi kehittämään nuorisokorttia palvelukortiksi, jonka tarkoituksena on parantaa nuorten osanottajien asemaa liikkuvuushankkeissa, kehittää nuorten vapaaehtoistyön malleja kansallisella ja Euroopan tasolla ja säilyttää Interrail-kortti kohtuuhintaisena. Neuvosto tukee lisäksi voittoa tavoittelemattomia keskustelufoorumia, joilla käsitellään aktiivisesti nuorisovaihdon järjestelykysymyksiä. Euroopan komission ja Euroopan neuvoston välinen kumppanuus perustettiin vuonna 1998, ja sen tehtävänä on kehittää nuorisokouluttajien koulutusohjelma ja edistää siten yhteisiä arvoja, kuten ihmisoikeuksia, moniarvoista yhteiskuntaa, oikeusvaltion periaatetta, aktiivista kansalaisuutta ja eurooppalaista yhteistyötä⁸⁴. Kumppanuuteen perustuvan käytännön toiminnan yhteydessä on laadittu muun muassa koulutusjulkaisuja sekä tehty koulutustapahtumien neuvonta- ja tutkimusyhteistyötä.

⁸⁰ Katso tarkempia tietoja yhteisjohtamisperiaatetta koskevasta alaviitteestä 20.

⁸¹ Euroopan paikallisten ja alueellisten viranomaisten pysyvän kongressin (CLRAE) 19. maaliskuuta 1992 antama päätöslauselma nro 237.

⁸² Ministerikomitean suositus nro R(97) 3, hyväksytty 4. helmikuuta 1997.

⁸³ Edustajakokouksen suositus nro 1437 epävirallisesta koulutuksesta, hyväksytty 24. tammikuuta 2000, 7 §:n i momentti.

⁸⁴ <http://www.coe.fr/youth/english/partnership/new/>

9. EUROOPAN KOMISSION TEETTÄMÄT TUTKIMUKSET JA MIELIPIDEKYSELYT

Nuorison Eurooppa -ohjelman puitteissa on yhteisrahoitettu kolmisenkymmentä tutkimusta viiden vuoden aikana. Ne ovat olleet valtaosin vertailututkimuksia, mutta osin myös tapaustutkimuksia. Tutkimusten aiheet voidaan lajitella kolmeen luokkaan: 1. muita huonommassa asemassa olevat nuoret ja riskikäyttäytyminen, 2. nuorten arvot, odotukset ja identiteetti erityisesti suhteessa Eurooppaan (myös nuoriin maahanmuuttajiin, rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät kysymykset) ja 3. epävirallisen koulutuksen menetelmät.

Euroopan vapaaehtoispalveluohjelmasta on rahoitettu neljä tutkimusta. Niissä tutkittiin urheilua nuorten sosiaalisen sopeutumisen välineenä, kansallisia vapaaehtoispalveluja, vammaisten nuorten mahdollisuutta osallistua eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun ja (kansallisesta tai muusta) vapaaehtoispalvelusta saatavia todistuksia.

Tämän ohessa on huomattava, että analyysija on täydennetty lukuisilla arviointitutkimuksilla eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun vaikutuksista.

Milanolainen IARD-tutkimuslaitos teki tutkimuksen nuorten tilanteesta ja nuorisopolitiikoista jäsenvaltioissa, ja tutkimus julkistettiin kesäkuussa 2001⁸⁵. Se sisältää yleiskatsauksen nuorten tilannetta ja heidän odotuksiaan kuvaaviin määrällisiin ja laadullisiin tilastotietoihin. Tutkimuksessa hahmotellaan myös jäsenvaltioiden nuorisopolitiikkaa ja nuorisoon liittyviä rakenteita.

Kolmannen monivuotisen ohjelman pienten ja keskisuurten yritysten hyväksi Euroopan unionissa (1997–2000)⁸⁶ yhteydessä komissio esitteli tutkimuksensa, joka koski nuoria yrittäjiä, naisyrittäjiä, etniseen vähemmistöön kuuluvia yrittäjiä ja yhteisyrittäjiä Euroopan unionissa sekä Keski- ja Itä-Euroopassa. Tutkimuksessa selvitetään näiden yrittäjäkohderyhmien kohtaamia suuria ongelmia ja haasteita ja esitetään lukuisia suosituksia näiden ryhmien toiminnan tukemiseksi.

Näiden tutkimusten ohella komissio on sitoutunut laatimaan taulukon Euroopan nuorison mielipiteistä. Vuonna 1997 tehtiinkin asiaa koskeva mielipidetutkimus, Eurobarometri 47.2 Euroopan nuorisosta. Nuorisoa koskevan valkoisen kirjan valmistelua varten Euroopan komissio teki uuden nuorisoa koskevan Eurobarometri-tutkimuksen, jonka tulokset julkaistiin marraskuussa 2001⁸⁷.

⁸⁵ <http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/studies.html>.

⁸⁶ EYVL L 6, 10.1.1997, s. 25–31.

⁸⁷ http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/eurobarometer_youth.html.

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 21.11.2001
KOM(2001) 681 slutlig

EUROPEISKA KOMMISSIONENS VITBOK

NYA INSATSER FÖR EUROPAS UNGDOM

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

EUROPEISKA KOMMISSIONENS VITBOK NYA INSATSER FÖR EUROPAS UNGDOM	1
FÖRORD	4
1. Bakgrund.....	6
2. Utmaningar	8
2.1. Befolkningsutvecklingen	8
2.2. Ungdomsgruppens förändring.....	9
2.3. Ungdomars delaktighet i samhällslivet.....	9
2.4. Den europeiska integrationen.....	10
2.5. Globaliseringen	10
3. Ett samråd med gott resultat	11
3.1. Huvudbudskapen.....	12
4. En ny satsning	14
4.1. Ungdomsområdet	15
4.1.1. Den öppna samordningsmetoden	15
4.1.2. Den öppna samordningsmetodens tillämpning på ungdomsområdet.....	16
4.2. Bättre beaktande av ungdomsfrågor i övrig politik.....	19
4.3. Utnyttjande av ungdomsprogrammet	21
5. Slutsatser.....	22
BILAGOR	24
Bilaga 1 Resultat av samrådet	24
1. Ingen demokrati utan deltagande	25
1.1. Analys av resultaten	25
1.2. Förslag som ställts under samrådet	28
2. Utbildning – ett avgörande steg för ungdomar	32
2.1. Analys av resultaten	32
2.2. Förslag som ställts under samrådet	37

3.	Sysselsättning som ett sätt att integrera ungdomar bättre.....	39
3.1.	Analys av resultaten	39
3.2.	Förslag som ställts under samrådet	44
4.	Att få ut så mycket som möjligt av sin ungdom.....	48
4.1.	Analys av resultaten	48
4.2.	Förslag som ställts under samrådet	52
5.	Ett Europa som grundar sig på värderingar	54
1.1.	Analys av resultaten	54
5.2	Förslag som ställts under förfarandet	59
6.	Bidrag till vitboken.....	65
Bilaga 2 Översikt över Europeiska unionens ungdomssatsningar.....		67
1.	Ungdomsprogrammet	67
2.	Politiska initiativ med konsekvenser för ungdomar	68
3.	Finansiering inom områdena sysselsättning, utbildning, kultur och skydd av ungdomar	75
4.	Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna	75
5.	Stöd från Europaparlamentet	75
6.	Bidrag från Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.....	76
7.	Dialog med det europeiska ungdomsforumet	77
8.	Europarådets arbete	77
9.	Undersökningar och opinionsundersökningar som gjorts av Europeiska kommissionen	78

FÖRORD

Beslutet att ge ut en vitbok om ungdomspolitik och särskilt beslutet att låta den föregås av ett brett samråd grundar sig framför allt på viljan att främja nya europeiska styrelseformer.

Vitboken passar således perfekt in i den plan som kommissionen hade i juli i år när den antog vitboken om styrelseformer och som innebär att Europeiska unionens beslutsprocesser öppnas för medborgarnas deltagande i beslut som rör dem, vilket således också gäller de unga medborgarna.

Ungdomarna i främsta ledet

Resultaten av det omfattande samråd som fördes innan denna vitbok offentliggjordes är tydliga. Trots mycket skiftande situationer har ungdomar mycket gemensamt när det gäller värderingar och ambitioner men också när det gäller problem. Ungdomarna är en grupp i full utveckling som kännetecknas av att de kommer in i arbetslivet och bildar familj senare och växlar mellan studier och arbete. Men de har framför allt mer skilda personliga levnadsbanor än tidigare. Skolan, universitetet, arbetet och den sociala omgivningen har inte längre samma samhällsintegrerande funktion. Oberoende blir man allt senare.

Detta leder ofta till otrygga levnadsförhållanden, mindre förtroende för de nuvarande beslutsprocesserna och ett visst avståndstagande från traditionella former för engagemang i samhället, men också från deltagande i ungdomsorganisationer. Vissa menar att de inte riktigt finner sig till rätta i den offentliga politik som utformats för och av äldre generationer. En del ungdomar drar sig tillbaka i likgiltighet eller individualism, andra lockas av uttryckssätt som ibland kan vara extrema, till och med i utkanten av de demokratiska kanalerna. De flesta vill dock kunna påverka politiken, men hittar inga möjligheter.

De europeiska ungdomarna har ändå någonting att bidra med, eftersom det är de som i första hand berörs av den ekonomiska utvecklingen, den demografiska obalansen, globaliseringen och den kulturella mångfalden. Det är av dem man begär att de ska finna nya former för social samverkan och andra uttryck för solidaritet och att de ska leva med och berika sig av mångfalden, samtidigt som nya orosmoln tornar upp sig.

Trots att de ekonomiska och sociala förhållandena har blivit mer komplexa visar ungdomarna prov på stor anpassningsförmåga. De politiskt ansvariga, både på nationell och europeisk nivå har ansvar för att underlätta denna anpassning genom att göra de unga till fullständigt delaktiga aktörer i samhället.

Ungdomar och Europeiska unionen

Debatten om EU:s framtid har inletts. En utvidgning av tidigare inte skådad omfattning kommer att öppna nya perspektiv. Av de senaste årens politiska händelser på europeisk nivå framgår det otvetydiga budskapet att Europeiska unionen måste vidareutvecklas tillsammans med medborgarna. I samrådet inför EU:s utveckling och i diskussionerna om styrelseformer kan man inte bortse från dem som skall ta över rodret i framtiden. Själva tanken på europeisk integration är ny, den formas fortfarande efter hand och debatteras ständigt. För den kommande utvecklingen krävs visioner och entusiasm, men också ungdomarnas identifikation med de värderingar på vilka den europeiska integrationen grundas.

Ungdomarna själva har uttryckt sig klart och tydligt: De vill betraktas som fullvärdiga samtalspartner, bidra till att bygga EU och påverka debatten om dess utveckling. Det är dags att börja betrakta ungdomar som en drivkraft i den europeiska integrationen och inte som ett problem som måste hanteras. De måste således få möjlighet att framföra sina åsikter och konfrontera dem med de åsikter som framförs av andra aktörer i det civila samhället.

Från lokal till europeisk nivå: en ny dynamik

De flesta av de åtgärdsområden som tas upp i denna vitbok ställer krav på EU:s medlemsstater och regioner, som måste göra de största ansträngningarna i genomförandet av åtgärderna för ungdomar. Det är ju på fältet, där ungdomarna på ett konkret sätt kan bedöma resultatet av sitt personliga engagemang, som de kan tillägna sig ett aktivt medborgarskap. Det är genom delaktighet i skolans, bostadsområdets, kommunens eller en organisations verksamhet som ungdomar får erfarenhet, men också det förtroende som krävs för ytterligare samhällsengagemang, även på europeisk nivå, nu eller i framtiden. Det är genom att engagera sig i social verksamhet, öppen för alla, utan någon form av diskriminering, som ungdomar bidrar till ett mer solidariskt samhälle och tar på sig sitt ansvar som medborgare.

Det är dock viktigt att ge insatserna för ungdomar en europeisk dimension, för att öka insatsernas effektivitet och synergieffekter och samtidigt respektera och förstärka ansvaret på alla åtgärdsnivåer. Detta är vad de ungdomar som rådfrågats begär, det är vad Europaparlamentet önskar och det är vad som rekommenderas av medlemsstaterna som har uttryckt sig i den riktningen vid det samråd som kommissionen har genomfört. För att ta hänsyn till vad som framförts, föreslår man i vitboken en ny ram för europeiskt samarbete som består av två huvuddelar: tillämpning av den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet och ett bättre beaktande av ungdomsfrågor i övrig politik.

Den europeiska dimensionen kommer att skapa dynamik på fältet, stimulera kreativitet genom att möjliggöra utbyte och jämförelse av god praxis och erkännande på nationell och europeisk nivå av det arbete som bedrivs lokalt och regionalt av såväl enskilda personer som ungdomsorganisationer. Den gör det möjligt att skapa ett gemensamt synsätt och få bättre kunskap om frågor som gäller ungdomar, att arbeta bättre genom att samarbeta och sätta upp gemensamma mål.

Det tillvägagångssätt som föreslås i denna vitbok för att skapa förutsättningar för ungdomars fulla delaktighet i ett samhälle präglad av demokrati, öppenhet och solidaritet är att låta ungdomarna komma till tals, erbjuda möjligheter till gensvar för lokala initiativ, möjliggöra ett bättre samarbete mellan medlemsstaterna, redan nu vidta konkreta åtgärder inom de befintliga EU-programmen och se till att "ungdomsdimensionen" ingår i alla politikområden.

1. BAKGRUND

I den utvidgade Europeiska unionen kommer antalet ungdomar mellan 15 och 25 år¹ att uppgå till 75 miljoner. Oavsett de skillnader som finns (t.ex. i fråga om arbete, utbildning, familjeliv och inkomst) kräver ungdomarna att få status som medborgare som ger dem rättigheter och skyldigheter. En satsning på ungdomar innebär en investering i vad som nu och i framtiden utgör våra samhällens rikedom. Det är en av förutsättningarna för uppnå det politiska mål som Europeiska rådet fastställde i Lissabon: att Europa skall bli *världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi*.

Genom fördragen ges möjligheter till insatser på många olika områden² som direkt eller indirekt berör ungdomar, t.ex. verksamhet som gäller arbete mot diskriminering, europeiskt medborgarskap, sysselsättning, arbete mot social utslagning, allmän och yrkesinriktad utbildning, kultur, hälsa, konsumentskydd, fri rörlighet för personer, miljöskydd, internationell rörlighet för unga forskare, utvecklingssamarbete och kamp mot fattigdom.

Olika gemenskapsinsatser som direkt berör ungdomar har utvecklats, såväl när det gäller allmän utbildning som sysselsättning och yrkesinriktad utbildning, eller på senare tid tillgång till informationsteknik, för att bara ta några exempel.

Utöver den allmänna och områdesspecifika ungdomspolitik har även en annan typ av verksamhet utvecklats för att främja rörlighet, interkulturella sammankomster, delaktighet i samhällslivet och volontärtjänst osv. I detta sammanhang har unionen på grundval av artikel 149 i EG-fördraget³ gjort en rad insatser, t.ex. programmet

¹ Med ungdomar avses här personer mellan 15 och 25 år, liksom i Europaparlamentets och rådet beslut om programmet Ungdom. Med ett utvidgat EU avses Europeiska unionens medlemsstater och de tolv kandidatländerna.

² Jfr bilaga 2 – Översikt över EU:s ungdomssatser. I detta översiktsdokument redovisas allt som uppnåtts på europeisk nivå till förmån för ungdomar och på vilket alla kommande insatser måste bygga.

³ Artikel 149 i EG-fördraget:

1. Gemenskapen skall bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och genom att vid behov stödja och komplettera deras insatser, samtidigt som gemenskapen fullt ut skall respektera medlemsstaternas ansvar för undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation samt medlemsstaternas kulturella och språkliga mångfald.

2. Målen för gemenskapens insatser skall vara att

- utveckla den europeiska dimensionen inom utbildningen särskilt genom undervisning i och spridning av medlemsstaternas språk,
- främja rörligheten för studerande och lärare, bl.a. genom att verka för ett akademiskt erkännande av examensbevis och studietider,
- främja samarbete mellan utbildningsanstalter,
- utveckla informations- och erfarenhetsutbyte i frågor som är gemensamma för medlemsstaternas utbildningssystem,
- främja utvecklingen av ungdoms- och ungdomsledarutbyte,
- främja utvecklingen av distansundervisning.

3. Gemenskapen och medlemsstaterna skall främja samarbetet med tredje land och behöriga internationella organisationer på utbildningsområdet, särskilt Europarådet.

4. För att bidra till att de mål som anges i denna artikel uppnås, skall rådet

- enligt förfarandet i artikel 251 och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén besluta om stimulansåtgärder som dock inte får omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar,

Ungdom. Genom dessa insatser har samarbete kunnat inledas i frågor som gäller rörlighet och utbytesverksamhet för ungdomar. Samarbetet har successivt utvidgats till att även omfatta andra områden såsom information, utbyten mellan organisationer och volontärtjänst.

Mer allmänt finns det en rad frågor, exempelvis ungdomars delaktighet och oberoende, som inte direkt ingår i gemenskapens behörighet, men som förtjänar en djupgående analys på grund ett nära samband med ungdomsområdet och inverkan på det politiska planet. En sådan analys skulle ge medlemsstaterna ett praktiskt verktyg för samordning av sina åtgärder inom de berörda sektorerna

Alla dessa särskilda ungdomssatsningar har hela tiden stötts av Europaparlamentet, antingen i samband med antagandet av programmen eller i form av resolutioner eller utfrågningar av ungdomar. Rådet (ungdomsfrågor) har antagit en rad resolutioner om ungdomars delaktighet, idrottens uppfostrande betydelse, social integrering och ungdomars initiativförmåga och företagsamhet. Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén lämnar regelbundet positiva och uppmuntrande yttranden om olika aspekter som rör ungdomar.

Frågan är nu om dessa särskilda insatser är relevanta för alla utmaningar som ungdomar idag står inför, och om de politiskt ansvariga i Europa tar vara på den potential som ungdomar utgör på bästa sätt. Man måste konstatera att resolutioner och uttalanden som gäller ungdomar ofta har stannat vid goda föresatser och att EU-institutionerna och medlemsstaterna inte har någon övergripande blick över den politik som förs och över de möjligheter till ungdomssatsningar som finns. Det nuvarande europeiska samarbetet i ungdomsfrågor har nått sina begränsningar och kanske inte längre kan ta itu med de nya utmaningar (se punkt 2) som måste antas:

- Befolknings- och samhällsutvecklingen som leder till mer komplexa relationer mellan generationerna.
- Ungdomars ökade avståndstagande från samhällsfrågor på nationell, europeisk och internationell nivå som riskerar att skapa en brist på medborgarengagemang.
- Investeringen i kvalitet i debatten om unionens framtid, såsom en demokratisk nödvändighet och främjandet av ökad medverkan av medborgarna, det civila samhället och aktörerna på lokal och regional nivå i överensstämmelse med vitboken om styrelseformer i EU.⁴

Att främja nya europeiska styrelseformer är en av de fyra strategiska prioriteringar som kommissionen fastställt. Med *styrelseformer* avses alla regler och mekanismer och all praxis som påverkar kopplingen mellan olika befogenheter som utövas samt öppnandet av EU:s beslutsprocess för medborgarnas deltagande i de beslut som berör dem.

Denna modernisering av den offentliga verksamheten på europeisk nivå bygger på fem grundprinciper: öppenhet, delaktighet, ansvar, effektivitet och samstämmighet.

⁴ - genom beslut med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen anta rekommendationer. Styrelseformer i EU – vitbok; KOM(2001) 428, 25.7.2001.

Ungdomsområdet är ett område där dessa principer i allra högsta grad bör tillämpas:

- **Öppenhet:** Att informera och aktivt kommunicera med ungdomar på deras eget språk för att de skall förstå hur EU-institutionerna och den politik som berör dem fungerar.
- **Delaktighet:** Att samråda med ungdomar och främja deras delaktighet i de beslut som berör dem, och mer allmänt deras medverkan i lokalsamhällen.
- **Ansvar:** Att utveckla ett nytt och strukturerat samarbete mellan medlemsstaterna och EU-institutionerna för att på lämplig ansvarsnivå kunna finna konkreta lösningar på ungdomars förväntningar.
- **Effektivitet:** Att dra nytta av den resurs som ungdomar utgör så att de kan ta itu med viktiga samhällsfrågor, bidra till en framgångsrik ungdomspolitik och bygga framtidens Europa.
- **Samstämmighet:** Att utveckla ett integrerat synsätt på de typer av insatser som berör ungdomar och de åtgärdsnivåer som är relevanta.

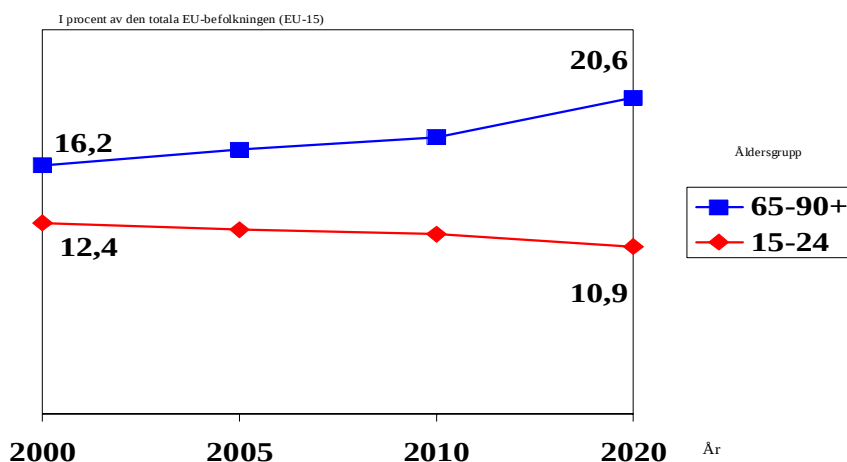
Beslutet att offentliggöra en vitbok om ungdomspolitik, och framför allt att ha låtit beslutet föregås av ett brett samråd, är en del av dessa *styrelseformer*.

2. UTMANINGAR

2.1. Befolkningsutvecklingen

På grund av den samverkande effekten av ett lägre födelsetal och en ökad medellivslängd blir befolkningen i våra samhällen allt äldre. Mellan 2000 och 2020 kommer andelen personer i åldersgruppen 65–90 år att öka från 16 till 21 % av den totala EU-befolkningen och andelen personer i åldersgruppen 15–24 år kommer att minska till 11 %⁵.

Den åldrande EU-befolkningen 2000-2020 (EU-15)

Källa : Eurostat, befolkningsstatistik 1999, nationella prognoser, s. 202-205

⁵

Källa: Eurostat, befolkningsstatistik 1999.

Denna kvantitativa obalans mellan unga och äldre innebär en kvalitativ förändring av förhållandet mellan generationerna. Det ekonomiska trycket på de sociala trygghetssystemen är bara en aspekt av denna utmaning. Det gäller inte bara att hitta nya system för solidaritet mellan ungdomar och deras föräldrar och far- och morföräldrar, utan framför allt att på ett sätt som passar alla finna kontaktpunkter mellan olika generationer i samhällen som präglas av djupgående förändringar.

Eftersom befolkningen åldras måste man även attrahera människor utanför Europeiska unionen för att bristen på arbetskraft skall kunna tillgodoses. Våra samhällen blir därmed mer diversifierade, såväl ur etnisk och religiös som ur social och språklig synvinkel. Denna ökade mångfald måste hanteras, bland annat när det gäller ungdomar, så att eventuella sociala spänningar eller negativa effekter på utbildningssystemen och arbetsmarknaden kan undvikas.

2.2. Ungdomsgruppens förändring

Ungdomsgruppen med sina specifika sociala, ekonomiska och kulturella kännetecken har i hög grad förändrats till följd av befolkningsutvecklingen och på grund av förändringar av den sociala miljön, det individuella och kollektiva beteendet, familjeförhållandena och villkoren på arbetsmarknaden⁶.

Faktum 1 – en förlängd ungdomsperiod: Demografer har konstaterat att ungdomar på grund av ekonomiska orsaker (t.ex. anställbarhet och arbetslöshet) och sociokulturella orsaker i genomsnitt är äldre när de övergår från en fas till en annan fas i livet, t.ex. när de avslutar sina studier, börjar arbeta eller bildar familj.

Faktum 2 – icke linjära levnadsbanor: Man kan idag konstatera *en sammanflätning av olika faser i livet*⁷: Man kan på samma gång vara studerande, familjeförsörjare, arbetstagare eller arbetssökande och bo hos sina föräldrar, samtidigt som det blir allt vanligare att man växlar mellan dessa olika faser. Enskilda människors levnadsbanor är mindre linjära eftersom våra samhällen inte längre ger samma garantier (t.ex. anställningstrygghet och sociala förmåner).

Faktum 3 – de traditionella kollektiva modellerna minskar i betydelse till förmån för mer individualiserade och personliga levnadsbanor: [Enskilda människors] *levnadsbanor för familjebildning, giftermål och inträde på arbetsmarknaden utformas inte på ett standardiserat sätt*⁸. Detta påverkar bland annat de offentliga myndigheternas verksamhet.

2.3. Ungdomars delaktighet i samhällslivet

Europeiska ungdomar vill i allmänhet främja demokratin och i synnerhet medverka i den demokratiska processen. En misstro gör sig dock gällande mot institutionella strukturer. Ungdomar engagerar sig i mindre omfattning än tidigare i traditionella strukturer för politisk och social verksamhet (partier och fackföreningar) och deras

⁶ Jfr Forskarrapport som lades fram vid ett seminarium i Umeå i mars 2001 (<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umeareport.html>)

⁷ "Jeunesse, le devoir d'avenir" (Ungdomen, vår framtid), *Commissariat Général du Plan* i Frankrike, rapport av en kommission ledd av Dominique Charvet, mars 2001, s. 33.

⁸ "Jeunesse, le devoir d'avenir", *ibid*, s. 35.

valdeltagande är begränsat. Även ungdomsorganisationerna drabbas av denna situation och känner behov av förnyelse⁹.

Detta innebär inte på något sätt att ungdomar inte bryr sig om det offentliga livet. De flesta visar tydligt att de vill delta i och påverka samhällsutvecklingen, men på andra mer individbaserade och punktvisa sätt utanför de gamla strukturerna och mekanismerna för samhällsengagemang.

Det är de offentliga myndigheternas uppgift att överbrygga klyftan mellan ungdomars vilja att uttrycka sig och de former och strukturer för detta som våra samhällen erbjuder. Detta kan annars leda till att medborgarnas samhällsengagemang minskar och till att samhället ifrågasätts.

2.4. Den europeiska integrationen

Detta minskade engagemang kan också konstateras när det gäller Europeiska unionen, om vilken ungdomar i allmänhet har en kluven uppfattning. För ungdomar är Europeiska unionen både ett område där respekten för grundläggande värden framhävs och ett område där de lever, studerar, arbetar och reser. Men de anser att de institutioner som förvaltar detta område är fjärrade och att de fungerar bakom stängda dörrar. Denna klyfta mellan ungdomarna och EU är bara en avspiegling av samma klyfta som kan konstateras mellan unionsmedborgarna och "Bryssel"¹⁰. Gemenskapens framtid, bland annat med tanke på utvidgningen, beror dock i hög grad på de unga generationernas engagemang. Det är viktigt att de får vara med som aktiva parter i utarbetandet av konkreta projekt som är anpassade till deras förhållanden, deras förväntningar och deras möjligheter.

2.5. Globaliseringen

Denna klyfta kan i samma utsträckning konstateras mellan ungdomarna och globaliseringen. Ungdomar i Europa lever i samhällen som är öppna för kulturell och ekonomisk påverkan utifrån. De har världen som måttstock och använder utan betänkligheter vissa produkter som är symboler för globaliseringen¹¹. Samtidigt opponerar de sig mot vissa av globaliseringens konsekvenser till förmån för social rättvisa, vidsynthet och en utveckling som betecknas som "hållbar". De hyser misstro mot internationella institutioner, vilka de anser är svåra att nå, har ett komplicerat funktionssätt och är föga lyhörda för frågor som berör ungdomar. Ungdomars i allra högsta grad kluvna förhållande till globaliseringen är ett tecken på att allt inte står rätt till som man inte får bortse från.

⁹ Eurobarometerundersökning om ungdomar i EU 2001 (EB 55.1, 2001): Man kan konstatera att ungdomarna tar avstånd från organisationer. En av två personer uppger spontant att de inte tillhör någon rörelse. Man kan också konstatera regionala skillnader (i Nederländerna tillhör närmare 80 % av ungdomarna en organisation, medan denna andel uppgår till 30 % i Portugal). Detta mer eller mindre tydliga avståndstagande gäller alla länder utom Belgien och Luxemburg. Organiserade ungdomar tillhör främst idrottsföreningar (28 %). Långt därefter kommer ungdomsorganisationer (7 %), fackföreningar och politiska partier (4 %).

¹⁰ Jfr "Europeiska styrelseformer – en vitbok", Ibid.

¹¹ Det gäller bland annat informationsteknik såsom Internet, elektronisk post och mobiltelefoner. Enligt Eurobarometer 55.1 har andelen ungdomar i åldern 15-25 år som uppger att de regelbundet använder en dator, kopplar upp sig på nätet, spelar videospel etc. mer än fördubblats sedan 1997, från 21 till 43 %. En annan signifikativ uppgift är att 80 % av ungdomarna regelbundet använder mobiltelefon.

Ungdomarna bekräftar på detta sätt i hög grad på vilket sätt globaliseringsfrågan måste ses: *Vi får inte glömma att globaliseringen är här antingen vi vill det eller inte. Vår uppgift är att bemästra den och ställa den i hela mänsklighetens tjänst.*¹²

Tillsammans utgör alla dessa fakta en väldig utmaning. Förutsättningar måste skapas för att europeiska ungdomar bättre skall kunna hävda sig som ansvarskännande, aktiva och toleranta medborgare i de pluralistiska samhällena. Att se till att ungdomar i ökad utsträckning medverkar i det lokala, nationella och europeiska samhällslivet och att det växer fram ett aktivt samhällsengagemang är därför en av de största utmaningarna för våra samhällen inte bara just nu utan även i framtiden.

3. ETT SAMRÅD MED GOTT RESULTAT

Mot bakgrund av dessa konstateranden och inför de många utmaningarna och begränsningarna i det nuvarande samarbetet föreslog kommissionen vid rådsmötet (ungdomsfrågor) i slutet av 1999 att en vitbok skulle utarbetas med sikte på ett nytt europeiskt samarbete på ungdomsområdet. Under hela det omfattande samråd som fördes i samband med utarbetandet av vitboken har detta initiativ utan förbehåll fått stöd från Europeiska unionens medlemsstater, de tjänstgörande ordförandeländerna och Europaparlamentet.

¹² Jfr tal av Romano Prodi den 20 juli 2001.
(http://europa.eu.int/comm/commissioners/prodi/globalisation_sv.htm).

Ett unikt samråd

Denna vitbok bygger på det samråd som fördes från maj 2000 till mars 2001 med ungdomar med olika bakgrund, ungdomsorganisationer, forskare, beslutsfattare och deras förvaltningar. Detta samråd är unikt på europeisk nivå genom sin omfattning, varaktighet, mångfald av personer som rådfrågats och de rika erfarenheter som gjordes. För vissa medlemsstater var detta även första gången. Engagemanget var betydande:

- 17 nationella konferenser anordnades av medlemsstaterna. I konferenserna deltog flera tusen ungdomar och 440 förslag lämnades in.
- Vid den europeiska sammankomsten i Paris i oktober 2000 under Frankrikes ordförandeskap kunde resultaten från de nationella konferenserna sättas in i ett mer europeiskt perspektiv. 450 unga delegater som företrädde 31 länder enades om cirka 80 förslag.
- Över 60 organisationer som arbetar med praktisk ungdomsverksamhet deltog i februari 2001 i en utfrågning vid Ekonomiska och sociala kommittén i Bryssel.
- Forskarsamfundet företrätt av ett tiotal personer från olika discipliner engagerades för att belysa ungdomsgruppens framtida utveckling.
- Samtal med beslutsfattare på politisk och administrativ nivå har hållits i alla europeiska huvudstäder och även med nationella ungdomsråd. Två möten hölls även med generaldirektörer med ansvar för ungdomsfrågor (det ena i samband med att dessa samtal inleddes och det andra som avslutning på dessa).
- Ett möte hölls i mitten av mars 2001 i Umeå under det svenska ordförandeskapet. Ungdomar, ungdomsorganisationer, forskare och offentliga myndigheter kom överens om prioriteringar för de politiska insatserna.
- En debattdag hölls den 24 april 2001 i Europaparlamentet med närmare 300 deltagare, i huvudsak ungdomar.

Samrådet kommer att fortsätta. Det belgiska ordförandeskapet kommer i november 2001 att anordna ett symposium i Gent, där kommissionen får tillfälle att lägga fram vitboken och inleda debatten om de teman och åtgärder man föreslår.

Analysen av resultaten efter samrådet beskrivs närmare i bilaga 1. Den bekräftar i hög grad den lägesbeskrivning som gjorts ovan samt stärker tanken på att det nu krävs nya impulser.

Alla ungdomar vill se praktiska åtgärder som infriar deras förväntningar. De anser att de offentliga insatserna på lokal, regional, nationell och europeisk nivå inte löser de frågor de står inför i sitt vardagsliv. De uppmanar till nytänkande och nya praktiska åtgärder, men kräver framför allt full medverkan i utarbetandet av politiken.

3.1. Huvudbudskapen

Hela denna samrådsprocess utmynnar i följande fyra huvudbudskap:

➤ **Öka ungdomars aktiva samhällsengagemang**

De ungdomar som deltog i samrådet betraktar sig själva som ansvarskännande medborgare. Som sådana vill de i högre grad medverka i samhällslivet. De vill yttra sig i olika typer av frågor. Denna vilja till delaktighet måste kunna komma till uttryck på olika nivåer (från lokal till internationell nivå), inbegripa flera former (aktivt och representativt deltagande) och inte utesluta någon form av engagemang, varken enstaka eller mer långvarigt, spontant eller organiserat. Ungdomarnas delaktighet får heller inte begränsas till enbart samråd eller opinionsundersökningar utan måste innebära att de inbegrips i beslutsfattandet.

Delaktighet bör alltid uppmuntras, vilket förutsätter att man måste underlätta den praktiska medverkan för de ungdomar som står inför de flesta svårigheterna och i högre grad öppna de nuvarande strukturerna för icke organiserade ungdomar.

Ungdomarna förväntar sig mycket av den information som måste komplettera detta aktiva samhällsengagemang. Samtidigt som de är medvetna om att de områden som måste täckas in är omfattande (sysselsättning, arbetsförhållanden, boende, studier, hälsa osv.) och inte bara handlar om information om EU-programmen, förväntar de sig främst ett erkännande av att det finns behov som måste tillgodoses. Ungdomarna har också i stor utsträckning betonat respekten för principerna om lika möjligheter, närhet samt höga etiska krav. Tonvikt lades också vid information "med mänskligt ansikte", som gör ungdomarna delaktiga i både utformningen och spridningen av informationen.

➤ **Öka och i högre grad erkänna nytänkandet**

Ungdomarna skulle vilja att de offentliga myndigheterna erkänner att den allmänna och yrkesinriktade utbildningen inte begränsas till den utbildning som de får på traditionellt eller formellt sätt. De anser att denna övergångsperiod i deras lärande och erfarenhetssamlande skulle berikas om den behandlades på ett mer övergripande sätt och även omfattade de icke-formella aspekterna av den allmänna och yrkesinriktade utbildningen.

Mot bakgrund av detta borde större vikt läggas vid rörlighet och volontärtjänst, vilka fortfarande är alltför begränsade företeelser som erkänns i alltför liten utsträckning. Ungdomarna anser att man bör prioritera utvecklingen av dessa aspekter genom att koppla dem till den politik som förs inom den allmänna och yrkesinriktade utbildningen. De vill att dessa utvidgade erfarenheter erkänns och ges ekonomiskt stöd. För att kopplingen mellan de formella och icke-formella aspekterna av lärandet ska krönas med framgång måste hänsyn tas till begreppet personlig utveckling. Den måste bygga på de redskap och metoder som finns på ungdomsområdet, dvs. redskap och metoder som främjar utbyten på samma nivå och förnyelse, där det viktigaste inte är resultatet utan engagemanget.

➤ **Öka ungdomars oberoende**

Oberoende är ett viktigt krav från ungdomar. Detta oberoende grundas på de resurser ungdomar tilldelas, främst materiella. I detta avseende är inkomsten av avgörande betydelse. Sysselsättningspolitik, social trygghet, stöd till integrering men även bostads- och transportpolitik är områden som berör ungdomar. Den politik som förs på dessa områden är en förutsättning för att ungdomar snabbare skall bli oberoende

och bör utarbetas med beaktande av ungdomars synpunkter och deras intressen och dra nytta av de specifika resultaten och erfarenheterna från ungdomspolitik. Eftersom ungdomar vill vara aktiva i samhället och eftersom de känner sig berörda av den politik som rör olika aspekter av deras levnadsförhållanden finner de sig inte i att ungdomspolitik begränsas till specifika områden.

➤ **Europeiska unionen som värdegemenskap**

De allra flesta ungdomar bekänner sig till samma värderingar som den europeiska integrationen bygger på. Detta hindrar dem dock inte från att tycka att EU-institutionerna är föga tillgängliga organ som alltför lite bryr sig om ungdomars bekymmer.

Tack vare eller trots ungdomarnas mycket olika situationer och levnadsbanor framhåller den osäkerhet och de problem som de stöter på i privatlivet och yrkeslivet. Medvetenheten om den personliga levnadsbanans bräcklighet förklarar troligtvis delvis deras större omsorg om de utestängda. De anser därför att mycket mer måste göras för att säkerställa grundläggande rättigheter för varje enskild individ och på ett bättre sätt garantera minoriteters rättigheter och för att motverka all form av diskriminering och rasism på alla nivåer i det offentliga samhällslivet.

Europeiska ungdomarna bekänner sig till alla de grundläggande värderingar som Europeiska unionen bygger på. De förväntar sig att EU lever upp till deras förväntningar.

4. EN NY SATSNING

I denna vitbok behandlas alla de frågor som togs upp under samrådet, oavsett ansvarsnivå. Den politiska behörigheten när det gäller ungdomspolitik ligger visserligen i huvudsak på medlemsstaterna, i vissa länder i hög grad på regional nivå och ofta på lokal nivå. De beslut som fattas på lokal nivå är också de som påverkar ungdomarnas vardag mest. Av princip och av effektivitetsskäl bör därför subsidiaritetsprincipen tillämpas på detta område. Detta hindrar dock inte ett bättre samarbete på europeisk nivå, vilket skulle öka den nationella politikens effekter och samstämmighet.

Den främsta föresatsen i vitboken är därför att förse Europeiska unionen med en ny ram för samarbete på ungdomsområdet som dels är ambitiös och infriar ungdomars förväntningar, dels innehåller en realistisk prioritering av de många frågor som togs upp under samrådet och respekterar de befogenheter som finns på olika nivåer som berörs. Samarbetet måste bygga på den verksamhet som nu bedrivs. Det måste överensstämma med och komplettera andra befintliga initiativ, bland annat till förmån för sysselsättning, utbildning och social integration, om det visar sig behövas, samt leda till ett bättre samarbete mellan olika ansvarsnivåer och aktörer på ungdomsområdet. Denna nya ram för samarbete består av följande två huvuddelar:

- Tillämpning av den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet.
- Bättre beaktande av ungdomsfrågor i övrig politik.

4.1. Ungdomsområdet

4.1.1. Den öppna samordningsmetoden

I artikel 149 i EG-fördraget föreskrivs att gemenskapen skall bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna.

De frågor som är viktiga för ungdomar såsom det tydligt framgår av samrådet och som tillhör utbildningsområdet i vid bemärkelse, kan i de flesta fall inte omfattas av lagstiftning. Det mervärde som ett gemensamt arbete skulle tillföra framhålls dock av alla aktörer på området. Hos medlemsstaterna finns det dessutom en tydlig vilja till ökat samarbete.

Det är därför som den öppna samordningsmetoden är lämpligast. Förutsättningar finns också för att den skall kunna komma till användning. Metoden innebär att det skall *fastställas riktlinjer för unionen i kombination med bestämda tidsplaner med uppgift om hur de mål som de anger skall uppnås på kort, medellång och lång sikt; det skall, när så är lämpligt, och i jämförelse med de världsledande på området, fastställas kvantitativa och kvalitativa indikatorer och referensvärden vilka skall anpassas till behoven i olika medlemsstater och sektorer för att bra lösningar skall kunna jämföras; dessa europeiska riktlinjer skall överföras till nationell och regional politik genom att man sätter upp specifika mål och beslutar om åtgärder, och i samband därmed skall nationella och regionala olikheter beaktas; det skall förekomma regelbunden övervakning, utvärdering och inbördes utvärdering upplagd som en process där man lär av varandra*¹³.

Den öppna samordningsmetoden är såsom framhålls i vitboken om styrelseformer ett sätt att *uppmuntra samarbete, utbyta goda erfarenheter och komma överens om gemensamma mål och riktlinjer för medlemsstaterna. - - - Metoden grundas på regelbunden kontroll av att målen uppnås. Medlemsstaterna kan jämföra sina insatser och lära av varandra.*

Den öppna samordningsmetoden så som den har anpassats till ungdomsområdet bygger på den öppna samordningsmetoden tillämpad på utbildning. Den tar fasta på att fastställa prioriterade teman, mål och gemensamma riktlinjer, samt att genomföra uppföljningsmekanismer. Den omfattar även metoder för samråd med ungdomar.

Kommissionen föreslår följande metod:

- På förslag av kommissionen fastställer rådet med jämna mellanrum de frågor av gemensamt intresse som skall prioriteras.
- Varje medlemsstat utser en samordnare för ungdomsfrågor, som blir kommissionens samtalspartner. Samordnaren underrättar Europeiska kommissionen om de politiska initiativ som tas, om exempel på god praxis och om diskussionsämnen för framtiden med anknytning till de utvalda frågorna.
- Europeiska kommissionen lämnar en översikt och en analys av denna information till rådet, med förslag till gemensamma riktlinjer.

¹³

Ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i Lissabon den 23–24 mars 2000, punkt 37.

- Rådet fastställer för varje fråga gemensamma riktlinjer och mål samt former för uppföljning, och eventuellt riktmärken (benchmarking) som grundas på indikatorer.
- Europeiska kommissionen granskar genomförandet och rapporterar till rådet (ungdomsfrågor) samt svarar för den periodiska uppföljningen och utvärderingen.
- Europaparlamentet bör medverka på lämpligt sätt i denna process och i dess uppföljning. Även Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén bör kunna yttra sig.
- Ungdomarna konsulteras om de prioriterade frågorna och om uppföljningen av dessa frågor (se 4.1.2 "Delaktighet").
- Kandidatländerna medverkar i så stor utsträckning som möjligt.

Den öppna samordningsmetod som föreslås kompletterar gemenskapsinstrumenten och påverkar inte de beslut som kan komma att fattas i enlighet med fördraget och som exempelvis skulle kunna innebära att kommissionen föreslår vissa rekommendationer med stöd av artikel 149.

4.1.2. *Den öppna samordningsmetodens tillämpning på ungdomsområdet*

Bland de frågor som anses vara ungdomsfrågor och som därmed passar för den öppna samordningsmetoden enligt ovan föreslår Europeiska kommissionen delaktighet, volontärtjänst, information, förbättring av kunskaperna på ungdomsområdet i offentliga myndigheter samt generellt sett allt som kan bidra till utvecklingen och erkännandet av ungdomsverksamhet (t.ex. ungdomsarbete, arbete i ungdomsföreningar och i ungdomsrörelser, arbete på fältet, projekt för ökat samhällsengagemang, integration och solidaritet bland ungdomar) förutom vad som omfattas av andra politiska processer som sysselsättning, social integrering och utbildning. Detta är verksamhet och instrument som i regel ingår i ungdomspolitikerna på nationell nivå.

Vid den praktiska tillämpningen av den öppna samordningsmetod kan man hämta inspiration ur de analyser och förslag som togs fram vid samrådet och som återges i bilaga 1, med sikte på att ta ett kvalitativt språng i samarbetet på ungdomsområdet och ta itu med de utmaningar som finns.

Med hänsyn till komplementariteten och samstämmigheten skulle resultaten av tillämpningen av den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet kunna berika och tillföra ett mervärde till övrig politik och övriga initiativ och processer på gemenskapsnivå, såväl i fråga om innehåll som i fråga om instrument.

I förhållande till det tillämpningsområde som anges ovan har Europeiska kommissionen identifierat följande prioriterade frågor för den öppna samordningsmetoden, och i första hand ungdomars delaktighet.

- **Delaktighet**

Ungdomars delaktighet är ett typiskt område där behörigheten ligger på medlemsstaterna. Tillämpningen av den öppna samordningsmetoden på detta område

kommer dock att tillföra ett mervärde på europeisk nivå, eftersom ökad delaktighet bidrar till utvecklingen av utbildningen och till ungdomarnas samhällsengagemang.

Det är i första hand på lokal nivå som en ökad delaktighet bör åstadkommas, inklusive i skolan som är ett viktigt område för medverkan. Det är också viktigt att utvidga delaktigheten till de ungdomar som inte tillhör någon förening.

Den öppna samordningsmetoden skulle kunna utmynna i att de lokala myndigheterna inför smidiga och nyskapande mekanismer för ökad delaktighet och i att det allmänt införs regionala och nationella ungdomsråd som också är öppna för de ungdomar som inte tillhör någon organisation.

Såsom en kraftfull markering till förmån för ungdomar föreslår Europeiska kommissionen även ett bestående av en struktur för samråd med ungdomar på europeisk nivå. Utan att utesluta direkt samråd med ungdomar och enstaka initiativ föreslår kommissionen att Ungdomsforumet, omstrukturerat för att även företräda ungdomar utanför ungdomsorganisationerna, skall vara ett forum för samråd med ungdomar om de frågor som prioriteras i den öppna samordningsmetoden och för uppföljningen av dem. Ungdomarnas representation i Ekonomiska och sociala kommittén bör också utvidgas.

Kommissionen anser att vissa åtgärder skulle kunna vidtas omedelbart som stöd för den öppna samordningsmetoden och avser därför att

- organisera en direkt dialog med ungdomar, bland annat med regelbundna möten om särskilda frågor under 2002,
- från och med 2002 få ungdomar att medverka i den debatt om EU:s framtid som inleddes efter Europeiska rådets möte i Nice,
- för 2003 föreslå pilotprojekt till stöd för insatser för ökad delaktighet på lokal, regional och nationell nivå¹⁴; resultaten från dessa pilotprojekt kommer att beaktas i den utvärdering som görs efter halva löptiden av programmet Ungdom och i förberedelserna av ett eventuellt kommande program.

• Information

Delaktighet går hand i hand med information till ungdomar. Ansvar för att informera ungdomar ligger i första hand på medlemsstaterna, även när det gäller EU-information. Därför måste även denna fråga behandlas inom ramen för den öppna samordningsmetoden. Om möjligt bör man nå ut till ungdomarna själva, och i vilket fall som helst till de personer ungdomarna kommer i kontakt med i skolan, klubbar och föreningar osv. För denna stora informationsinsats krävs ett samordnat tillvägagångssätt och betydande resurser samt att ungdomarna själva medverkar i utformningen och införandet av dessa kommunikationsmedel. Detta kommer att samordnas med Europeiska unionens nya informationspolitik, som bland annat kommer att bygga på principerna för styrelseformer och som håller på att utarbetas av kommissionen i nära samarbete med Europaparlamentet.

¹⁴

Exempelvis Internetprojekt som kompletterar den verksamhet som bedrivs inom ramen för initiativet "elektronisk demokrati".

Kommissionen anser att vissa åtgärder skulle kunna införas omedelbart som stöd för den öppna samordningsmetoden. Kommissionen har för avsikt

- att i början av 2002 starta en elektronisk portal som når ut med EU-information till så många ungdomar som möjligt och sträva efter att åstadkomma synergieffekter mellan de befintliga webbplatserna och den nya portalen,
- att inrätta ett elektroniskt forum i detta avseende.

• **Volontärtjänst för ungdomar**

Volontärtjänst är en form av samhällsengagemang, en erfarenhet för personlig utveckling och en faktor för anställbarhet och integrering samtidigt som det tillgodoser ungdomars och samhällets behov.

Genom den öppna samordningsmetoden bör en betydande utveckling av volontärtjänsten ske under kommande år, särskilt på nationell, regional och lokal nivå. Man bör också ta ställning till om unga volontärers rättsliga och sociala status skall tas upp till övervägande.

De positiva erfarenheterna av den europeiska volontärtjänsten kan tjäna som förebild för en sådan allmän utveckling av volontärtjänst för ungdomar (t.ex. när det gäller stöd och finansiering). Det är på europeisk nivå som det är viktigt att se till att volontärtjänsten erkänns som icke-formell utbildning och icke-formellt lärande. Den europeiska volontärtjänsten för ungdomar skulle kunna utvidgas genom partnerskap med internationella organisationer som organiserar och stöder volontärtjänstverksamhet. Medlemsstaterna bör utan dröjsmål undanröja hinder för unga volontärers rörlighet över gränserna.

• **Bättre kunskaper om ungdomars situation**

Det behövs bättre kunskaper på europeisk nivå om ungdomars situation. Europeiska kommissionen föreslår därför följande via den öppna samordningsmetoden:

- Nätverksbyggande efter en inventering av befintliga strukturer, pågående undersökningar och forskning om ungdomar i Europeiska unionen. I strävan att uppnå komplementaritet kommer arbeten och initiativ vid andra internationella organisationer (t.ex. Europarådet, OECD och FN) att beaktas.
- En diskussion om metodfrågor inom detta område på europeisk nivå.
- Vid behov utarbetande av ett program för studier och forskning som i första hand bör bygga på arbetet på nationell nivå och som utnyttjar de möjligheter som erbjuds genom det sjätte ramprogrammet för forskning.¹⁵

¹⁵ Prioritering 7 i ramprogrammet för forskning 2002–2006: "Medborgare och styrelseformer i det europeiska kunskapssamhället".

- Införande av de statistiska redskap som behövs genom att i största möjliga utsträckning utnyttja de redskap som redan finns till hands i det europeiska statistiksystemet.¹⁶

4.2. Bättre beaktande av ungdomsfrågor i övrig politik

De många andra frågor som togs upp vid samrådet, t.ex. sysselsättning, formell och icke-formell allmän och yrkesinriktad utbildning, social integrering, rasism och främlingsfientlighet, invandring, konsumentfrågor, hälsa och förebyggande av risker, miljö och jämställdhet kräver en nära samverkan med behöriga myndigheter såväl på nationell som på europeisk nivå.

På europeisk nivå utarbetas denna politik och verksamhet på grundval av fördraget och med hjälp av de olika politiska instrument som finns tillgängliga.

Europeiska kommissionen kommer att se till att riktlinjerna för ungdomspolitik beaktas bättre i övrig politik och verksamhet på EU-nivå när detta är lämpligt, oavsett vilken typ av instrument det gäller. Resultaten av samrådet enligt bilaga 1 kommer att beaktas i det syftet.

Ministrar med ansvar för ungdomsfrågor bör också vaka över att de problem på ungdomsområdet beaktas inom dessa andra politikområden på nationell nivå men även när politiska åtgärder på europeisk nivå genomförs.

Efter det samråd som genomförts anser Europeiska kommissionen att utbildning, livslångt lärande, rörlighet, sysselsättning och social integration samt rasism och främlingsfientlighet är de områden där ungdomsfrågorna i första hand skulle kunna beaktas i högre grad. Frågan om ungdomars oberoende behöver också granskas närmare.

• Utbildning, livslångt lärande och rörlighet

Allmän och yrkesinriktad utbildning vid skolor och universitet eller utbildning utanför dessa institutioner enligt icke-formella utbildningsmetoder behandlas i meddelanden till rådet (den allmänna och yrkesinriktade utbildningens mål, förverkligande av ett europeiskt område för livslångt lärande) och är föremål för uppföljning på gemenskapsnivå.

I detta sammanhang gör ungdomsorganisationer, socialarbetare och kommuner ett betydande arbete tillsammans med ungdomar i många länder. Samtidigt som den nyskapande och icke-formella karaktären av detta arbete bibehålls skulle det inom den övergripande ramen för de insatser som görs för livslångt lärande vinna på

- en bättre definition av begrepp, förvärvad kompetens och kvalitetsstandarder,
- ett ökat värdesättande av de personer som deltar i sådan verksamhet,

¹⁶

Det europeiska statistiksystemet är ett nätverk som består av alla statliga organ som på olika nivåer – regional, nationell och europeisk – ansvarar för insamling, behandling och spridning av de statistiska uppgifter som behövs för den ekonomiska och sociala verksamheten i Europeiska gemenskapen. Centrum för detta system på EU-nivå är Eurostat.

- ett utökat erkännande av denna typ av verksamhet, och
- en ökad komplementaritet med den formella allmänna och yrkesinriktade utbildningen.

Även rörlighet har behandlats i en handlingsplan som godkändes vid Europeiska rådets möte i Nice i december 2000 och i en rekommendation som Europaparlamentet och rådet antog genom medbeslutandeförfarandet i juli 2001. Samstämmighet bör säkerställas mellan dessa initiativ och de initiativ som kan komma att tas i samband med tillämpningen av den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet.

• **Sysselsättning**

Sedan flera år tillbaka har Europeiska unionen varit särskilt aktiv på detta område. Efter Europeiska rådets möte i Luxemburg i november har EU utvecklat en europeisk strategi för sysselsättning. Denna strategi grundar sig på den nya avdelningen Sysselsättning i Amsterdamfördraget.

När det gäller sysselsättning uppmanas medlemsstaterna att genomföra politiska strategier som underlättar för alla att integreras och ta sig fram på arbetsmarknaden. Dessa strategier tar sig uttryck i fyra pelare: att förbättra förmågan till yrkesmässig integrering, att utveckla företagandet och skapandet av arbetstillfällen, att främja anpassningsförmågan hos företagen och deras anställda och att stärka politiken för jämställdhet.

När det handlar mer specifikt om ungdomar betonar sysselsättningsriktlinjerna att det är nödvändigt med politiska åtgärder som förebygger långvarig arbetslöshet och som grundar sig på individuell vägledning. Vidare behövs en förbättring av systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning, en minskning av antalet ungdomar som lämnat dessa system alltför tidigt och allmän spridning av undervisning i ny teknik.

• **Social integrering**

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000 beslutades att man skulle införa en öppen samordningsmetod för att främja social integrering. Med sysselsättningsstrategin som förebild kombinerar denna öppna samordningsmetod gemensamma mål för kampen mot social utslagning och fattigdom (antagna av Europeiska rådet i Nice i december 2001) med nationella handlingsplaner (som lämnades för första gången i juni 2001).

Inom detta område uppmanas medlemsstaterna att presentera sina nationella handlingsplaner på grundval av fyra grupper av gemensamma mål som antogs i Nice: att främja deltagandet på arbetsmarknaden och tillgång för alla till resurser, rättigheter och tjänster, att förebygga risker för utslagning, att vidta åtgärder för det mest utsatta, att få alla aktörer att engagera sig och främja delaktighet.

När det särskilt gäller ungdomar tas olika aspekter upp både i de gemensamma målen och i handlingsplanerna: att utveckla en arbetsmarknad som är gynnsam för integreringen av ungdomar, att garantera lämpliga resurser och inkomster för ungdomar som befinner sig i osäkra eller svåra situationer, särskilt för minoriteter, unga kvinnor i besvärliga situationer eller ungdomar med funktionshinder; att

bekämpa bristande jämlikhet när det gäller utbildning, att främja tillgången till tjänster av god kvalitet (boende, hälsa och sjukvård, kultur, rättsväsendet) och att förbättra situationen i områden är missgynnade på flera olika sätt.

- **Ungdomar mot rasism och främlingsfientlighet**

Kampen mot alla former av diskriminering förstärktes betydligt genom Amsterdamfördraget (artikel 13) och unionen har dessutom antagit nya instrument på detta område (två direktiv och ett handlingsprogram)¹⁷.

Arbetet mot diskriminering, särskilt rasism och främlingsfientlighet, och värnandet av våra samhällens multikulturella karaktär har god grogrund bland ungdomar och kan få dem engagerade.

På europeisk nivå föreslås att arbetet mot rasism och främlingsfientlighet skall prioriteras i alla EU-program och EU-initiativ som berör ungdomar, även i socialfondens verksamhet. Samarbetet med Europeiska centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet skall förstärkas och det civila samhällets insatser på detta område kommer att stödjas. Inom ramen för programmet Ungdom kommer kommissionen under 2002 att inrätta en Internetplattform för kamp mot rasism och främlingsfientlighet som är avsedd för ungdomar och som om möjligt också sköts av ungdomar. Arbetet med denna plattform kommer att bygga på nätverksarbete mellan ungdomsorganisationer som arbetar mot rasism och främlingsfientlighet och för respekt för alla, särskilt minoriteter. Det skall samordnas med handlingsprogrammet mot diskriminering och målet är att ungdomarna skall bidra till EU-insatserna på detta område.

På nationell nivå bör även medlemsstaterna prioritera denna fråga i sitt ungdomsarbete. Arbete i närområden genom lokala projekt för solidaritet och ökat ansvarstagande bör vara av central betydelse i detta arbete.

- **Ungdomars oberoende**

Med hänsyn till den stora betydelse som tillmättes ungdomars oberoende under samrådet föreslår Europeiska kommissionen att det bildas en arbetsgrupp på hög nivå som kan stå till tjänst med rådgivning på detta område till kommissionen och till rådet i dess olika konstellationer. Frågan är komplex och kräver tvärvetenskaplig sakkunskap. För att hitta lösningar krävs också samordning med många andra politiska åtgärder utanför ungdomspolitiken (sysselsättning, familjepolitik, social trygghet, hälso- och sjukvård, transporter, rättsväsendet och inrikesfrågor).

4.3. Utnyttjande av ungdomsprogrammet

Programmet Ungdom skall främja ett aktivt bidrag från ungdomars sida till den europeiska integrationen, främja förståelsen mellan olika kulturer, stärka

¹⁷ Direktiv 2000/43/EG om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung.
Direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet.
Gemenskapens handlingsprogram mot diskriminering (2001-2006): Programmet stöder verksamhet mot diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung, religion och övertygelse, funktionshinder, ålder och sexuell läggning.

grundläggande värderingar (respekt för de mänskliga rättigheterna och kamp mot rasism och främlingsfientlighet), utveckla solidaritetskänslan, uppmuntra företagsamhet, initiativ och kreativitet, stimulera erkännandet av icke-formell utbildning samt öka samarbetet mellan alla som arbetar med ungdomsfrågor. I programmet får kandidatländerna delta.

Ungdomsprogrammet bör därför utnyttjas för det nya samarbete som förordas i vitboken. Med beaktande av Europaparlamentets och rådets beslut¹⁸ om inrättande av programmet, kommer Europeiska kommissionen varje år att i arbetsplanen för programmet att föreslå prioriteringar som är förenliga med de riktlinjer som fastställs inom ramen för den öppna samordningsmetoden. Den delutvärdering som görs efter halva programmets löptid och förberedelserna inför det nya program som skall genomföras från och med 2007 kommer också att tillvaratas för att styra programmet så att det på bästa sätt stöder arbetet inom ramen för den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet.

Utöver de särskilda åtgärder som nämnts ovan och som kommer att utvecklas inom ramen för programmet Ungdom som ett resultat av arbetet med vitboken, bör det tilläggas att det kommer att inrättas en Internetplattform för kamp mot rasism och främlingsfientlighet som är avsedd för ungdomar och som om möjligt också kommer att skötas av ungdomar.

5. SLUTSATSER

Vitboken föreslår en ny ram för samarbete på ungdomsområdet i Europeiska unionen.

Därmed reagerar den på ett starkt krav från alla aktörer på området ungdomspolitik, inbegripet medlemsstaterna.

Detta samarbete bygger på redan befintlig verksamhet på nationell nivå och på gemenskapsnivå, men grundar sig också på att den öppna samordningsmetoden tillämpas inom det mer specifika ungdomsområdet och på att ungdomsdimensionen beaktas när politiken utformas.

I första omgången skall vitboken läggas fram vid det seminarium i Gent som det belgiska ordförandeskapet anordnar och som samlar alla aktörer som har deltagit i samrådet. Vid rådets möte (utbildning och ungdom) den 29 november skall kommissionen presentera innehållet i vitboken. Den kommer även att läggas fram för Europaparlamentet samt för Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén för yttrande.

Kommissionen skall sätta i verket de samarbetsmekanismer som väljs ut och se till att de följs upp.

¹⁸

Beslut nr 1031/2000/EG av den 13 april 2000.

BILAGOR

BILAGA 1 RESULTAT AV SAMRÅDET
--

Det samrådsförfarande som föregått utarbetandet av denna vitbok var inte bara omfattande. Det skapade också en verklig dynamik ute på fältet och genererade många förslag.

Dessa förslag grundade sig på en dialog och ett utbyte mellan samtliga aktörer på ungdomsområdet: ungdomar, företrädare för ungdomsorganisationer, forskare samt beslutsfattare på politisk och administrativ nivå.

Det säger sig självt att den europeiska ungdomen inte är en homogen grupp. De sociala, ekonomiska, kulturella och regionala skillnaderna är tydliga på både kollektiv och individuell nivå. De nationella och europeiska myndigheterna bör uppmärksamma detta. Dessa förslag berör för övrigt många olika områden. De bekräftar i hög grad kommissionens analys av de utmaningar som Europa står inför när det gäller dess ungdomar och av behovet av nya politiska insatser. Förslagets kvalitet öppnar många vägar för genomförandet av dessa politiska insatser. Under samrådsförfarandet tog ungdomarna upp följande fem stora frågeställningar:

- Deltagande.
- Utbildning.
- Sysselsättning, yrkesutbildning och social integration.
- Velfärd, personligt oberoende och kultur.
- Gemensamma värderingar i Europa, rörlighet, förbindelserna med övriga världen.

De resultat som presenteras nedan har grupperats kring dessa grunder. För varje frågeställning har kommissionen gjort en analys av resultaten från samrådet samtidigt som den i första hand har försökt att återge ungdomarnas åsikter. Några exempel får illustrera att det redan har gjorts många praktiska framsteg (se textrutorna). Det handlar dock inte om ett urval av de bästa exemplen eller om någon uttömmande förteckning av alla erfarenheter som gjorts.

Slutligen sammanfattas i denna del de förslag som ungdomarna och alla som deltagit i samrådet har ställt till myndigheterna. Dessa förslag har delats in efter den nivå som åtgärder bör vidtas på då många av förslagen i själva verket riktar sig till medlemsstaterna. Detta stämmer också överens med kommissionens strävan att så troget som möjligt återge samrådets budskap till de europeiska beslutsfattarna. Kommissionen känner sig emellertid inte bunden av de förslag som formulerats såsom de återges nedan.

1. INGEN DEMOKRATI UTAN DELTAGANDE

1.1. Analys av resultaten

Den återkommande frågan om ungdomars deltagande har redan tagits upp i många texter på europeisk och internationell nivå. De samråd som genomförts inom ramen för vitboken illustrerar denna politiska vilja att ge ungdomars deltagande i olika former en central plats. De har sålunda gjort det möjligt för ungdomar att formulera förslag, samtidigt som de i sig har utgjort en konkretisering av det deltagande som förespråkas.

• *Ett tydligt uttalat krav*

Det viktigaste budskapet från ungdomarna är deras vilja att delta aktivt i det samhälle de lever i. Om de stängs ute från samhällslivet fungerar inte demokratin som den skall. De anser att åsikten att de skulle vara ointresserade och oengagerade är omotiverad och ogrundad. De tycker att de varken ges de ekonomiska medel, den information eller den utbildning som behövs för att de skall kunna spela en mer aktiv roll. Även för ungdomsorganisationerna är rätten att delta grundläggande och bör omfatta alla – utan åtskillnad. Många av dem försöker hjälpa ungdomarna att göra detta i praktiken.

Valdeltagandet bland ungdomar under 25 år är i allmänhet ganska lågt i lokala och nationella val såväl som i val till Europaparlamentet. Det finns dock flera tecken på att de har ett levande politiskt intresse. Denna klyfta mellan ungdomars förväntningar och verkliga delaktighet förklarar enligt forskarna önskan och behovet att öka deltagandet. Detta krav är varken förvånande eller nytt, men det har kommit till nya uttryck. Engagemanget varierar dessutom kraftigt mellan enskilda ungdomar.

• *En global tanke, en allmän rättighet och flera olika metoder*

Ungdomarna vill ha rätt att yttra sig om alla aspekter på deras vardagsliv såsom familj, skola, arbete, gruppaktiviteter, boendemiljö – men de åsyftar då mer övergripande ekonomiska, sociala och politiska frågeställningar.

Tillträde och dialog

"Young Voice – Llais Ifanc". Detta är ett initiativ från Wales parlament där man ger ungdomar ordet, föreslår sätt att skaffa sig information och organiserar debatter och konferenser. Se <http://www.wales.gov.uk/youngvoice>

Deras intresse begränsar sig inte till lokala frågor utan rör även hela deras region, land, Europa och världen. Med andra ord bör rätten att delta inte begränsas utan kunna utövas utan begränsningar. Då de engagerar sig för att vissa missgynnande eller marginaliserade ungdomar från etniska minoriteter eller olagliga invandrare skall kunna delta i högre grad sker detta inom ramen för en större kamp för ett allmänt deltagande utan diskriminering.

Organisationer i det civila samhället förespråkar ett liknande tillvägagångssätt, även om de i praktiken betonar snävare mål eller målgrupper (ungdomar i deras lokala omgivning, ungdomar på landsbygden, sårbara grupper, unga kvinnor). De förespråkar ett mer enhetligt och långsiktigt tillvägagångssätt, vilket innebär att de

främjar alla former av deltagande och all verksamhet som grundar sig på ungdomars personliga engagemang och på volontärarbete.

• **Ungdomars deltagande, en fråga om lärande**

För att kunna delta måste ungdomarna förvärva och förbättra sina färdigheter. Det handlar om en gradvis inlärningsprocess.

Det första steget, som i allmänhet tas i den närmaste omgivningen (skola, bostadsområde, kommun, ungdomscentrum, föreningar m.m.), är av avgörande betydelse. Det gör det i själva verket möjligt att skapa självförtroende och förvärva de erfarenheter som krävs för att gå vidare till nästa steg. Dessutom är det på lokal nivå som deltagandet gör det möjligt för ungdomar att åstadkomma konkreta, synliga och kontrollerbara förändringar. Det är också på denna nivå som ungdomar har möjlighet att inte bara yttra sig utan också att själva bli beslutsfattare.

Stöd till lokalt deltagande

Stadsdelen Østerbro i Köpenhamn deltar tillsammans med 16 andra danska städer i ett pilotprojekt med målet att förbättra ungdomars demokratiska erfarenheter, ansvar och inflytande genom en rad olika aktiviteter. Distriktet Østerbro har sålunda skapat ett ungdomscenter med en personlig vägledningstjänst, kommunikationsverktyg och teaterverksamhet. Det viktigaste kännetecknet för detta center är att det leds av ungdomarna själva. Man har inte utsett någon direktör eller någon styrelse. Centret står öppet för alla ungdomar mellan 12 och 25 år. Man behöver inte anmäla sig för att delta i verksamheten: ungdomarna kommer för att förverkliga ett projekt som inte värderas på något sätt. Centret har som enda syfte att hjälpa ungdomarna att förverkliga deras projekt.

I ett andra steg lär sig ungdomarna att en rad beslut som påverkar deras lokala omgivning fattas på högre beslutsnivåer, särskilt på EU-nivå. Man bör därför verka för att gå från en nivå till en annan samtidigt som man knyter band och skapar nätverk.

Genom att delta kan ungdomarna också förvärva färdigheter som de måste få prova inom olika områden (ekonomi, det sociala livet, kultur, politik m.m.) och i olika institutionella sammanhang. I detta avseende har det framhållits att uppdelningen mellan formell och icke-formell utbildning är kontraproduktiv. Även om skolan förblir den främsta platsen för inläring och deltagande övningar har den enligt ungdomarna fortfarande den nackdelen att de inte betraktas som aktiva medborgare.

• **Delta – ja, men hur?**

Ungdomarna anser att befintliga mekanismer för deltagande är otillräckliga. De misstror vissa former av representativ demokrati men är inte lika reserverade när det gäller ett engagemang i den närmaste omgivningen, som är mer direkt och omedelbart. Åsikterna om ungdomsorganisationerna är delade: vissa anser att dessa har de mest välanpassade strukturerna för deltagande medan andra finner dem föga lockande. Man föredrar sålunda mer eller mindre formella grupper som verkar på lokal nivå, föreningar, ungdomsklubbar, ungdomsparlament ... Det är få som tycker att ungdomarnas låga deltagande i det offentliga livet beror på ett principiellt avståndstagande eller en avsiktlig vilja från samhällets sida.

Genom att främja ungdomars direkta deltagande anser organisationerna att de utgör en bra motvikt mot samhällets institutioner. Inom organisationerna anser vissa att man måste vara organiserad för att kunna delta. Andra anser att befintliga

organisationer inte längre motsvarar vissa ungdomars förväntningar och förespråkar nya tillvägagångssätt som möjliggör en större öppenhet. Precis som ungdomarna vill ungdomsorganisationerna att man ökar det offentliga stödet till icke-statliga organisationer så att det motsvarar den sociala funktion de har.

Behovet att förnya organisationerna har även understrukits av forskarna. I själva verket kanske de avviker alltmer från ungdomarnas förväntningar med tanke på deras sociala bas och metoder. De bör utöver sina traditionella anhängare försöka finna sätt att nå ungdomar som inte vill ansluta sig till en organisation. Ny informationsteknik, särskilt Internet, skapar nya möjligheter: Den främjar tillgången till information och verkar bättre motsvara en önskan att delta som tycks skifta från ett kollektivt engagemang till mer individuella former.

- **Verkligt deltagande jämfört med symboliskt**

Ungdomarna förkastar alla former av rent symboliskt deltagande. Däremot utgör det samråd som genomförts inom ramen för denna vitbok ett bra tillvägagångssätt förutsatt att det leder till att man beaktar ungdomarnas åsikter och rekommendationer.

En "produkt" av vitboken

"Gestalte Deine Zukunft selbst!": Detta projekt utgörs av en plattform för diskussioner och ett nätverk för ungdomar. Det är ett forum som leds av ungdomarna själva. Samtliga frågor som tas upp publiceras elektroniskt eller på papper. Huvudsaken är att information sprids och att man diskuterar idéer. Detta initiativ är ett resultat av den nationella konferens som man i Tyskland organiserade inom ramen för vitboken. Det finansieras av det ministerium som ansvarar för ungdomsfrågor.

<http://www.u26.de>

Även ungdomsorganisationernas representanter förespråkar att man mer systematiskt använder sig av denna typ av samråd, inbegripet på europeisk nivå. Vissa former av gemensam ledning¹⁹ – exempelvis den som tillämpas av Europarådet – har också nämnts som former för deltagande som man kan låta sig inspireras av.

Forskarna förespråkar för sin del livligt att ungdomarna skall inbegripas i beslutsprocessen. Ett chimäriskt deltagande skulle i själva verket kunna undergräva ungdomarnas förtroende för institutionerna och deras förmåga eller rent av vilja att garantera dem en fullständig delaktighet.

- **Villkor för deltagande**

Ungdomarna anser att skapandet av en rättslig ram utgör en förutsättning för att man skall kunna utveckla ett verkligt deltagande för ungdomarna. Denna rättsliga ram skulle inbegripa ett stöd till strukturer för deltagande samt en hänvisning till

¹⁹

Sedan mer än 30 år är Europarådet den enda internationella organisationen som inom området ungdomspolitik tillämpar ett system med gemensam ledning (co-management). Rent konkret samlar dess beslutsstrukturer representanter för ungdomsorganisationer som tillsammans med regeringsrepresentanterna beslutar om institutionens samtliga politiska insatser och program. Denna politik och dessa program läggs fram för antagande av ministerkommittén, som är den högsta beslutsnivån inom Europarådet. Denna princip om gemensam ledning härrör från ministerrådets uttalande av den 12.1.1971 (dokument CM/Del/Concl (71) 196 XXII).

principen om utbildning i demokrati. Ungdomsorganisationerna begär också att alla former av deltagande – både befintliga och nya – skall främjas. Detta förutsätter att man erkänner och stöder befintliga eller nya strukturer. Det krävs mer medel – både tid och pengar – samt att man beaktar särskilda svårigheter att delta (som kan vara sociala, kulturella, fysiska, mentala m.m.) och utbildning i medborgarskap för alla. Slutligen anser de att ungdomars åsikter och bidrag skall konkretiseras i beslut och att de skall informeras om detta.

Denna ram skulle enligt ungdomarna inbegripa en hänvisning till principer, regler eller skyldigheter beträffande rösträttsålder och valbarhetsålder (inklusive frågan om att sänka den), till en utvidgning av denna rätt (exempelvis till invandrare) eller till att införa en utbildning i aktivt medborgarskap.

Skapande av en rättslig ram

Inom ramen för "Fonden för sociala initiativ" inledde Antwerpen 1997 projektet "Ungdom och stad" för att bättre beakta ungdomars åsikter och behov på kommunal nivå. För detta infördes en rättslig bestämmelse ("ungdomsparagrafen") enligt vilket alla politiska beslut som kommunen fattar skall föregås av en analys av dess konsekvenser för ungdomarna. Man bedriver också forskning och genomför kvalitativa undersökningar av livsvillkoren för ungdomar i staden.

<http://www.xs4all.be/~jesgent/index230.htm> eller JS@mail.dma.be

Ett annat villkor som ofta understryks är nödvändigheten att ha tillgång till lämplig information. Sedan flera år har olika organisationer gjort insatser för att förbättra kvaliteten på den information som riktar sig till unga. Men ungdomarna tycks inte känna igen sig i detta. På det stora hela klagar de inte över brist på information utan snarare på att de inte har någon nytta av den. Ungdomarna vill ha konkret information som motsvarar deras aktuella behov, men som också är befriad från alla förutfattade meningar eller nedsättande uttalanden om ungdomar eller minoriteter. Internet är ett av de kommunikationsverktyg som bör utvecklas förutsatt att det är lättillgängligt och har ett överkomligt pris. Ungdomsorganisationerna understryker också behovet av en bättre riktad, mindre centraliserad information som ingår i en verklig strategi.

För forskarna utgör införandet av en rättslig ram, utbildning i medborgarskap och strävan efter en dialog som utgår från ungdomarnas erfarenheter också förutsättningar för deltagande. Men man måste gå ännu längre och öppna nya områden där ungdomar, utbildare, ungdomsarbetare och förvaltningar tillsammans leder ett kollektivt arbete som bara är helt meningsfullt om det leder till beslut och framsteg i det verkliga livet.

1.2. Förslag som ställts under samrådet

Ungdomars deltagande i det offentliga livet

Detta deltagande inkluderar två aspekter: en mer formell inom ramen för den representativa demokratins mekanismer och en mer informell som syftar till att utveckla nya former av deltagande. Det är bara genom att ta till sig dessa båda aspekter som man kan utnyttja det sociala kapital som ungdomen utgör.

De handlingsvägar som föreslås grundar sig på följande principer:

- Den lokala nivåns betydelse.

- Nödvändigheten att utvidga deltagandet så att det även omfattar ungdomar som inte är organiserade och frågor som inte är ungdomsspecifika.
- Skolan förblir en av de platser för deltagande som måste framhållas, även om man erkänner betydelsen av icke-formell utbildning och lärande.
- Att få ungdomar att delta begränsar sig inte till att lyssna på deras åsikter.

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att de lokala myndigheterna rent allmänt och i hela Europa inför smidiga och innovativa mekanismer för deltagande inom så varierade ramar som möjligt (skolor, idrottshallar, föreningar m.m.), och som ger plats åt metoder som ungdomarna själva har skapat och stöder sig på kontaktpersoner. Enligt särskilda former för olika lokala sammanhang skulle man också kunna införa mekanismer för dialog mellan olika beslutsnivåer samt utveckla nätverk för utbyte av erfarenheter och bästa metoder.
- Att förstärka den framträdande ställningen för de aktörer som verkar på fältet samt deras roll som främjare och kontaktpunkter i deltagandeprocessen.
- Att göra ungdomsråd allmänna på regional och nationell nivå. Dessa råd bör vara öppna för oorganiserade ungdomar och vara politiskt oberoende. De regionala och nationella myndigheterna bör samråda med dessa ungdomsråd i varje beslut som får betydande konsekvenser för ungdomarna.
- Den nationella nivån utgör en nödvändig kontaktpunkt mellan lokal nivå och EU-nivå genom
 - att den bör föra upp förslag och rekommendationer på europeisk nivå samt sprida bra metoder som utvecklas,
 - att den samtidigt ansvarar för att överföra mål som fastställts gemensamt på europeisk nivå och anpassa dem till nationella politiska, institutionella och organisatoriska förhållanden.
- Medlemsstaterna bör offentliggöra de åtgärder som de räknar med att genomföra till förmån för ungdomars deltagande. Dessa prioriteringar skulle åtföljas av kvantitativa mål (t.ex. i fråga om målgrupper, tidsfrister m.m.) och inbegripa uppföljningsformer.
- Att knyta ungdomarna till denna process skulle, i likhet med vad man gjorde inom ramen för vitboken, utgöra ett mål i sig.

På europeisk nivå

- Det europeiska ungdomsforumet bör inte bara vara öppet för nationella ungdomsorganisationer och ungdomsråd (och genom dessa för deras motsvarigheter på regional och lokal nivå), utan också för unga som inte är representerade av dessa strukturer. Ett utvidgat forum skulle utgöra den naturliga instansen för samordning med EU-institutionerna.

- Att främja nätverksbyggande och direkt dialog bland annat genom regelbundna möten (t.ex. kring de prioriterade frågor som tas upp i vitboken).
- Att (tillsammans med medlemsstaterna) finansiera pilotprojekt som syftar till att stödja de insatser som görs på lokal, regional och nationell nivå för att främja ungdomars deltagande på alla nivåer och i alla former.
- Att i samarbete med medlemsstaterna organisera ungdomars deltagande i den debatt om Europas framtid som inleddes efter Europeiska rådets möte i Nice.
- Att förstärka samarbetet med Europarådet.
- Att utvidga ungdomarnas representation i Ekonomiska och sociala kommittén (genom att begära att medlemsstaterna utser fler företrädare för ungdomarna).
- Att utse en ungdomsombudsman (även på nationell nivå).

Information och deltagande hör ihop

Målet för denna gemensamma insats är inte att mångdubbla de strukturer, kanaler och den informationsmängd som redan finns, utan snarare att höja kvaliteten på den information som riktar sig till unga.

Ansvaret för att informera ungdomarna ligger främst hos medlemsstaterna, även när det handlar om EU-frågor. EU gör kompletterande insatser. Oavsett vad det handlar om bör alla informationsinsatser grunda sig på följande principer:

- Ett uttryckligt erkännande att det finns ett verkligt informationsbehov och att man därmed bör utarbeta en samordnad strategi för att informera ungdomarna.
- Lika rätt till information.
- Kostnadsfri tillgång till all praktisk information.
- Närhet och flexibilitet, ett budskap med ett mänskligt ansikte.
- Överensstämmelse med relevanta etiska normer.
- Ungdomar skall delta i utformningen och genomförandet och kanske rent av i utvecklingen av de kommunikationsmedel som berör dem.

En informations- och kommunikationsinsats som riktar sig till ungdomar bör grunda sig på följande tre riktlinjer:

- Innehållet i den information som sprids bör vara positivt och motsvara ungdomarnas förväntningar.
- De instrument och kanaler som används för att sprida denna information bör vara lättillgängliga och öppna samt nå ungdomarna där de verkligen finns (i de flesta fall i skolorna, men även i bostadsområden och "på gatan").
- Utformningen av dessa instrument och kanalerna mellan dem (skapande av nätverk).

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att stödja sig på personer (ibland kallade resurspersoner) som verkar inom ungdomsorganisationer, idrottsföreningar, skolor och universitet för att ge ungdomarna ett relevant budskap. Att mobilisera ungdomarna själva som resurspersoner.
- Att främja nätverk för information till ungdomar. Framför allt på lokal nivå kan spridning av allmän information kopplas samman med personliga råd. På nationell och regional nivå bör möjligheterna till utbildning i "hur man skall informera ungdomar" ökas.
- EU-information bör spridas genom nationella eller regionala nätverk samtidigt som man beaktar geografiska och kulturella förhållanden. Att vända sig till grupper av ungdomar då man utarbetar informationsmaterial bör bli en vana.

På europeisk nivå

- Att undersöka möjligheten att inrätta ett elektronisk forum där man samlar politiska beslutsfattare och ungdomar samtidigt som försöker uppnå synergi-effekter mellan befintliga interaktiva tjänster och det framtida elektroniska forumet. Denna interaktiva tjänst skulle kunna utnyttjas för de samrådsförfaranden som organiseras vid utarbetandet och genomförandet av gemenskapsinitiativ som berör ungdomar²⁰.
- Att på grundval av det arbete som redan gjorts av nätverket Eurodesk²¹ främja och/eller införa en enda och unik elektronisk port som möjliggör tillgång till så mycket information som möjligt som är av intresse för ungdomar. De befintliga nätverken för information till ungdomar och de ungdomsorganisationer som verkar på europeisk nivå bör bjudas in att delta i utvecklingen av detta nya kommunikationsverktyg.
- Att upprätta/förstärka systemet för att samla in, sprida och uppdatera EU-information som riktar sig till unga och personer som arbetar med ungdomar. Denna insats bör inspireras av det arbete som utförts av befintliga nätverk. De resurspersoner som har ett nära samarbete med ungdomarna själva bör utnyttjas bättre.
- Spridningen av information genom andra medel än elektroniska bör fortsätta, särskilt genom direkta kontakter med ungdomarna.

²⁰ Detta förslag omfattas av de insatser som görs inom ramen för initiativen eLearning och eEurope, vilka kommissionen främjar och som stämmer överens med innehållet i vitboken om styrelseformer i EU.

²¹ Eurodesk är en tjänst för information om Europa som riktar sig till unga. Den grundar sig på en webbplats med förgreningar i medlemsstaterna. Denna tjänst förvaltas av en förening som företräder ungdomarnas och medlemsstaternas intressen.

2. UTBILDNING – ETT AVGÖRANDE STEG FÖR UNGDOMAR

2.1. Analys av resultaten

Ungdomarna tillbringar en allt längre tid inom utbildningssystemet. Formellt lärande på skolor, universitet och yrkesskolor och icke-formellt och informellt lärande utanför dessa miljöer är lika viktiga då det gäller att utveckla de färdigheter som unga människor behöver i dagens samhälle.

Lärandet har tre övergripande mål: personlig utveckling, social integration och aktivt medborgarskap. Lärandet har också en avgörande roll när det gäller att främja anställbarhet. Europeiska unionen har initierat ett antal program (som Sokrates och Leonardo) och initiativ (som handlingsplanen eLearning, meddelandet "Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande" och rapporten om framtidsmålen för systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning) på utbildningsområdet²². Då det är möjligt och lämpligt kommer man att hänvisa till dessa för att komplettera de åsikter som olika aktörer uttryckte under samrådsförfarandet. Detta kommer att bidra till att identifiera de områden inom vilka Europeiska unionen utvecklar fler och bättre insatser.

• *Utbildningssystemens kvalitet och effektivitet*

Systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning kritiserades kraftigt av både ungdomar och experter²³. Ett antal medlemsstater har genomfört grundläggande reformer av sina skolsystem. Man måste ändå förbättra kvaliteten på och effektiviteten hos dagens skolutbildning för att se till att ungdomar förvärvar adekvata färdigheter som gör det möjligt för dem att ta till sig information, att bli aktiva och ansvarskännande medborgare, att integreras i samhället och att förbereda sig för arbetslivet. Det uppgavs ofta att skolor och utbildningsstrukturer inte var tillräckligt demokratiska och inte främjade deltagande eller gav tillräckliga möjligheter till lärande. Det ansågs att de borde öppna sig för samhällets ekonomiska och sociala verklighet och krav samt för EU-frågor.

För att åstadkomma en hållbar social och ekonomisk utveckling behöver Europa medborgare med vissa kunskaper inom vetenskap och teknik. För att öka antalet unga som gör karriär i vetenskap eller teknik måste utbildningssystemen anpassas för att få fler unga att intressera sig för vetenskap.

Många ungdomar lämnar skola och yrkesutbildning innan de har fått formella färdigheter. Andelen som lämnar skolan i förtid är fortfarande hög i hela Europeiska unionen. Att försöka motivera ungdomar att stanna kvar inom den formella allmänna och yrkesinriktade utbildningen är dock inte den enda tänkbara lösningen. Att kombinera studier, förvärvsarbete och fritidsaktiviteter genom informellt, icke-formellt och formellt lärande kan höja den formella allmänna och yrkesinriktade utbildningens kvalitet och effektivitet samt göra den mer lockande för ungdomar.

²² För ytterligare upplysningar se bilaga 2.

²³ På EU-nivå har man inlett en diskussion om hur man skall förbättra utbildningssystemens kvalitet, se till exempel kommissionens rapport om konkreta framtidsmål för utbildningssystemen, KOM(2001) 59 slutlig, av den 31 januari 2001.

Bristerna i dagens skolor tillskrivs inte i första hand de enskilda lärarna eller skolorna, utan hela utbildningssystemet som är beroende av samarbete mellan tre aktörer: familj, samhälle och skola. Lärarna är bara en del av skolsystemet och deras roll måste ses i ett vidare socialt, politiskt och institutionellt sammanhang. Lärarna behöver dock en bättre utbildning och bättre arbetsförhållanden.

Bedömning av hela skolor (Whole schools evaluation)

Detta pilotprojekt inbegrep 17 gymnasieskolor och 18 grundskolor i hela Irland. Med stöd av alla aktörer på utbildningsområdet gick det ut på att bedöma kvaliteten på pilotskolornas planering, på deras ledning och på deras lärande och utbildning. Projektets resultat bekräftade möjligheterna att med framgång kombinera intern översyn inom skolorna med externa inspektioner – vilket utgör en milstolpe när det gäller kvalitetssäkring inom skolor och utbildningssystem.

<http://www.irlgov.ie/educ>

• Tillgång till utbildning

Ungdomar pekar på att det finns alltför många sociala och ekonomiska hinder för utbildningen. Om man skall förbättra kvaliteten hos allmän och yrkesinriktad utbildning måste man först garantera en öppen och fortlöpande tillgång till livslångt och "livstäckande" lärande inom alla områden. Effektiva väglednings- och rådgivningssystem bör ge alla ungdomar stöd, till exempel genom att anta en individuell strategi. Stödet för att integrera missgynnade ungdomar i utbildningssystemet måste ökas, exempelvis genom att man garanterar kostnadsfri utbildning från grundskola till universitet.

Såsom nämns i kommissionens meddelande "Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande"²⁴ består en viktig uppgift i att närma lärandet – eller den yrkesinriktade utbildningen – till dem som lär. För att nå detta mål krävs ett ömsesidigt erkännande av färdigheter samtidigt som man utvecklar informationssystem (inbegripet en bättre tillgång för alla till Internet och multimedia)²⁵. Dessutom krävs ett ökat ekonomiskt stöd för att uppnå positiva resultat.

Utbildningsvägledning

National Centre for Guidance in Education är ett organ inom Irlands utbildnings- och vetenskapsministerium. Dess viktigaste roll är att stödja metoder och tjänster för vägledning i alla formella och icke-formella utbildningsmiljöer samt att påverka ministeriets politik inom området. Individuell vägledning ges genom lokala projekt inom de olika utbildningsmiljöerna.

<http://www.iol.ie/ncge/faqs.html>

• Förnyelse av inlärnings- och undervisningsstrategier

Under samrådsförfarandet efterlystes en ändrad strategi för inläring och undervisning. Man bör utveckla en strategi som är mer inriktad på den som lär,

²⁴ Kommissionens meddelande om att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande (som antogs i november 2001) är ett resultat av ett omfattande samrådsförfarande. Det grundar sig på det memorandum om livslångt lärande som Europeiska gemenskapernas kommission lade fram i oktober 2000.

²⁵ Se förslagen i kommissionens meddelande om Handlingsplanen eLearning - Att planera morgondagens utbildning, KOM(2001) 172, av den 28 mars 2001.

starkare band mellan lärare och elev, ungdomars deltagande i utbildning samt dynamiska och anpassningsbara utbildningsinstitutioner. Inlärningsprocesser måste organiseras som "dörröppnare" som förstärker motiven för att lära och leder till en rad olika alternativ. Skolorna bör underlätta elevernas delaktighet i utformningen av sin egen utbildning samt erbjuda möjligheter till och uppmuntra deltagande och demokrati (t.ex. genom att ge möjlighet att bedöma lärare).

Dessutom bör man erbjuda en "blandad" utbildning, med en rad olika metoder och material för att förvärva väsentliga färdigheter och verktyg för livslångt lärande. Vid sidan av teoretiska metoder i klassrummet och hemmastudier måste man använda sig av Internet och multimedia samt av ungdomsverksamhet, praktiska erfarenheter och arbete. Detta kan också vara ett sätt att göra vissa ämnen, som till exempel vetenskap och forskning mer lockande för ungdomar och uppmuntra dem att göra karriär inom detta område.

Att bygga broar mellan formellt och icke-formellt lärande

Eleverna vid Peace Child International utarbetade sin egen ungdomsvänliga utgåva av Agenda 21 ("Rescue Mission: Planet Earth – a children's edition of Agenda 21"), eftersom "originalet" ansågs vara otillgängligt²⁶. De skapade också sina egna "ungdomsindikatorer" för denna insats – 16 frågeformulär som gjorde det möjligt för ungdomar att undersöka sina egna samhällen för att se huruvida attityder och statistik visade att samhället blev mer eller mindre hållbart.

<http://www.peacechild.org/>

• Olika typer av kunskap och färdigheter

I många länder riktade ungdomar kraftig kritik mot hur utbildningsstrukturerna fungerar. Det ansågs att dessa inte kunde tillhandahålla tillräckligt mycket innehåll som är relevant för ungdomars behov och intressen. Utbildningen bör inte begränsas till de färdigheter som arbetsmarknaden efterfrågar. Utbildningen bidrar redan i ett tidigt skede till individers socialisation, integration och handlingsförmåga. Den utgör också ett sätt för personlig utveckling som kan bidra till att öka ungdomars anställbarhet. Ungdomar efterfrågar undervisning i främmande språk och förberedelser för Europeiska unionens utbytes- och rörlighetsprogram, de är intresserade av många andra ämnen såsom modern informations- och kommunikationsteknik, särskilt tillgång till Internet, och de vill ha en starkare betoning på praktiska ämnen. Utbildning i hälsofrågor, särskilt frågor och rättigheter på sexualområdet, är också viktig. Ungdomars intresse för forskning, matematik och teknik bör också uppmuntras.

Att utveckla balanserade och allomfattande läroplaner som inte är överlastade är dock en utmaning. De bör utformas för att ge erforderliga kunskaper och färdigheter samt återspegla våra samhällens mångkulturella karaktär. Det förefaller vara lämpligt med gemensamma strategier från de olika organisationer som tillhandahåller utbildning (skolor, utbildningscentrer, företag, kommuner, ungdomsarbete) om vi

²⁶

Agenda 21 är en handlingsplan för en hållbar utveckling i världen under 2000-talet. Den utarbetades vid FN:s världstoppmöte i Rio 1992, där 179 stats- och regeringschefer möttes. En hållbar utveckling innebär att man uppfyller dagens behov utan att äventyra framtida generationers förmåga att uppfylla sina egna behov.

skall förbättra vår förståelse för vilka de nya grundläggande färdigheterna är och hur de kan läras ut och in²⁷.

"Mångfald ger vingar"

Den fyra dagar långa gatufesten, kulturernas karneval, med cirka 5000 aktiva deltagare och minst 700 000 åskådare genomförs i Berlin varje pingst. BVAA (Berliner Verband für Ausbildung und Arbeit) arbetar med många olika missgynnade ungdomar med olika etnisk bakgrund, och utbildar och stöder dem då de skall gå från skolan eller arbetslöshet till arbetslivet. Flera grupper av ungdomar som företräder BVAA är engagerade i kulturernas karneval, där de får en rad olika yrkesmässiga, kulturella, sociala och praktiska färdigheter. Deras valspråk är "mångfald ger vingar", och de olika undergrupperna antar olika flygande objekt som symbol.

<http://www.bvaa-online.de>

- **Erkännande av kvalifikationer och färdigheter**

Erkännandet av kvalifikationer och färdigheter på EU-nivå är av avgörande betydelse när det gäller att utveckla rörlighet²⁸. Man måste finna effektiva sätt att erkänna färdigheter som förvärvats genom formella och icke-formella metoder för lärande. Det icke-formella lärandets roll och behovet av en bättre förståelse för och ett bättre erkännande av informellt förvärvade färdigheter genom ungdomsarbete bör betonas. Dessutom måste det ömsesidiga erkännandet av och komplementariteten mellan allmän och yrkesinriktad utbildning som en del av utbildningssystemet förbättras.

Studieboken för fritidsverksamhet

Denna studiebok, som De ungas akademi i Finland skapade 1994, ger studenter och ungdomar hjälp att träda in i arbetslivet. Den används för att samla meriter från projekt, förtroende- och ansvarsuppgifter, genomgångna kurser och annan fritidsverksamhet. Studieboken riktar sig till ungdomar över 13 år. Den är personlig och kostar 5 euro. Ungdomarna får en förteckning över meriter och olika färdigheter: Från universitetsnivå är det möjligt att samla extra poäng och/eller använda poäng som en del av erforderliga studier. De erfarenheter som förs in i studieboken kan också göra det lättare att hitta ett arbete. De uppgifter som förs in i studieboken måste bekräftas genom att en auktoriserad person undertecknar och noterar dem. För tillfället deltar cirka 30 procent av alla unga finländare i systemet.

<http://www.nuortenakatemia.fi>

- **Det formella och icke-formella lärandets kompletterande karaktär**

Behovet av livslångt och livstäckande lärande har under senare år visat att de färdigheter som krävs kan förvärvas genom lärande i formella, informella och icke-formella sammanhang²⁹. Icke-formellt lärande undervärderas ofta och betraktas inte som "riktig" inläring.

²⁷ Vid sitt möte i Lissabon i mars 2000 efterlyste Europeiska rådet en gemensam ram för grundläggande färdigheter som skall ges genom livslångt lärande.

²⁸ När det gäller högre utbildning har det gjorts stora framsteg inom detta område med hjälp av Europeiska gemenskapens system för överföring av studiemeriter (ECTS) och Nätverket av nationella informationscentrum för akademiskt erkännande (NARIC).

²⁹ Formellt lärande sker vanligtvis i ett institut för allmän eller yrkesinriktad utbildning, och leder till att intyg utfärdas. Det är strukturerat (när det gäller inlärningsmål, inläringstid eller inlärningsstöd) och är avsiktligt från elevens perspektiv. Icke-formellt lärande sker inte i ett institut för allmän eller yrkesinriktad utbildning, och leder vanligtvis inte till att intyg utfärdas. Det är emellertid både

Det som vi lär oss i formella miljöer (skolor, högskolor, utbildningscentrer m.m.) utgör bara en del av våra förvärvade färdigheter. Vi lär oss även i icke-formella och informella miljöer (t.ex. i ungdoms- och idrottsföreningar, i familjen, i det politiska livet m.m.). Att lära sig genom verksamhet i det civila samhället och i sociala miljöer utgör en del av det informella och icke-formella lärandet, och sker inte bara av en slump utan även på ett avsiktligt och organiserat sätt.

Ungdomar deltar i en rad olika aktiviteter utanför de vanliga utbildningssystemen, och detta räknas också som icke-formellt lärande. Ungdomssektorn har med åren fått ökade erfarenheter av att tillhandahålla icke-formellt lärande. På europeisk nivå är programmet Ungdom ett bra exempel på detta arbete och de erfarenheter det kan ge.

I samrådet med ungdomar betraktades icke-formellt lärande ofta som den mest positiva, effektiva och attraktiva motvikten till ett i hög grad ineffektivt och oattraktivt system för formell utbildning. Det icke-formella lärandets fördel är framför allt dess frivilliga och ofta självorganiserade karaktär, dess flexibilitet, möjligheterna till deltagande, "rätten att göra misstag" samt den nära kopplingen till ungdomars intressen och förväntningar. Att den integrerar missgynnade ungdomar sågs också som en tillgång hos det icke-formella lärandet.

Det blir allt viktigare att utveckla effektiva och flexibla sätt att erkänna färdigheter som förvärvats utanför de formella systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning. Att hitta en lämplig balans i en uppsättning verktyg som garanterar lämpliga och tillfredsställande lösningar för certifiering och erkännande mot bakgrund av utvecklingen av kvalitetsnormer, (själv-)utvärdering och förfaranden för att bedöma icke-formell utbildning blir en delikat uppgift. Det icke-formella lärandet får inte förlora sin öppenhet och bli en formell struktur genom att man imiterar det formella utbildningssystemet.

I samrådet påtalades en bristande förståelse för det icke-formella lärandets fördelar. Man måste sålunda öka medvetenheten hos nyckelpersoner och institutioner i samhället, näringslivet och den politiska världen, hos de viktigaste aktörerna (arbetsmarknadens parter, icke-statliga organisationer, utbildningsexperter m.fl.) och hos ungdomarna själva för att främja den icke-formella utbildningen som en integrerad del av lärande och utbildning.

Eftersom ungdomsarbete kan hjälpa ungdomar att förvärva erforderliga sociala, politiska och kulturella färdigheter bör man göra sitt yttersta för att engagera dem i icke-formell lärandeverksamhet. Ett av Ungdomsprogrammets syften är att bidra till att utveckla icke-formellt lärande för ungdomar. Även om det omfattar 100 000 ungdomar varje år kan programmet inte möta den stora efterfrågan hos 75 miljoner ungdomar i de länder som deltar i programmet. Ungdomsprogrammet har därför en pilotfunktion och kräver kompletterande insatser på nationell, regional och lokal nivå.

strukturerat och avsiktligt. Informellt lärande sker inte i institut för allmän eller yrkesinriktad utbildning, leder inte till att intyg utfärdas och är inte strukturerat. Det grundar sig på verksamhet i vardagslivet som rör arbete, familj eller fritid. Det kan vara avsiktligt men är i de flesta fall inte avsiktligt (eller är rent av slumpmässigt).

2.2. Förslag som ställts under samrådet

Det har ställts ett mycket stort antal förslag – både allmänna och specifika – när det gäller att förbättra villkoren och resultaten inom utbildningssektorn. Rekommendationerna riktar sig till det formella och icke-formella systemet för lärande och yrkesinriktad utbildning.

På skolor och universitet

På nationell, regional eller lokal nivå

- Ungdomars deltagande, respekten för deras personlighet och tanken på utbildning för ett demokratiskt och europeiskt medborgarskap bör vara oomtvistade, förhållandet mellan elev och lärare måste ändras och man bör främja en strategi inriktad på den som lär och en flexibel lärarroll som stöder inlärningsprocessen.
- Tillgång till utbildning måste garanteras för alla ungdomar, en personlig inlärningsstrategi riktad till ungdomar kräver en flexibel vägledning och rådgivning samt lämpliga informationssystem. Utbildningssystemen måste beakta mångfalden av livsstilar och göra det möjligt att kombinera olika aktiviteter och roller.
- Kvaliteten och relevansen hos möjligheterna till lärande och yrkesinriktad utbildning måste ökas.
- Det krävs en större öppenhet inför dagens verklighet och samhälle, det vill säga större flexibilitet och mindre stelbenthet från alla berörda parter sida.
- Alla skolor måste ha tillgång till Internet, och detta måste åtföljas av en förbättrad spridning av information i syfte att skapa effektiva inlärningsverktyg.
- Lärarutbildningen måste gå utöver konventionella färdigheter i informationsteknik och inbegripa "förmågan att använda tekniken på ett kritiskt sätt".
- Skolorna måste ges en chans att tillhandahålla bättre möjligheter att undervisa i och lära främmande språk samt att ta del i EU:s program för utbildningsutbyte och rörlighet.
- Skolor och universitet måste ges mer ekonomiskt stöd i syfte att bli effektivare och kunna investera mer i mänskliga resurser.
- Reform av undervisningsmetoder och undervisningsförhållanden (utbildning av lärare, mindre klasser, kombination av teoretisk och praktisk inläring och undervisning, interaktiva strategier).
- En tydligare betoning på allmän och yrkesinriktad utbildning för entreprenörskap och egenföretagande, riktade stödtjänster och utbildning för unga (potentiella) entreprenörer. Läroplanerna måste innehålla delar som förbereder ungdomar för entreprenörskap och egenföretagande.

På europeisk nivå

- Underlätta tillgången till europeiska utbildnings- och rörlighetsprogram samt förstärka gemenskapens handlingsprogram som till exempel Sokrates.
- Vidta åtgärder för att underlätta övergången mellan utbildningssystem och främja fri rörlighet för ungdomar i hela Europa.
- Genomföra Bologna-deklarationen, som syftar till att förbättra öppenheten hos utbildningssystem i Europa, ömsesidigt erkännande av utbildningsbevis samt främja Europeiska gemenskapens system för överföring av studiemeriter (ECTS).
- Förklara Europeiska gemenskapens system för överföring av studiemeriter bättre för studenter.
- Bidra till att öka skolutbildningens kvalitet och effektivitet genom att utbyta bra metoder och fastställa gemensamma mål.
- Utvärderingen av färdigheter bör inte begränsas till arbetsmarknadsfrågor (som informationsteknik och matematik), utan bör även inriktas på företeelser som socialisation, integration och handlingsförmåga.

I andra inlärningsmiljöer (utanför skolan)

På alla nivåer

- Kännetecknen hos icke-formellt lärande för ungdomar samt dess mål och uppgifter bör studeras mer i detalj. Den icke-formella utbildningens relevans liksom det formella och icke-formella lärandets kompletterande karaktär bör göras tydligare. Det krävs en dialog mellan relevanta aktörer inom området samt med arbetsmarknadens parter, forskare och politiska beslutsfattare för att förbättra erkännandet av icke-formellt lärande.
- Verktygen för övervakning och utvärdering bör förbättras i syfte att garantera kvalitetsnormerna.
- Det bör ges utbildning i olika frågor som ett väsentligt verktyg för att garantera ett icke-formellt lärande av hög kvalitet. Program för yrkesutbildning som riktar sig till yrkesverksamma bör inbegripa en europeisk dimension.

På nationell, regional eller lokal nivå

- Det icke-formella lärandets relevans bör förbättras genom att man stöder dem som tillhandahåller det och förbättrar deras ställning inom utbildningssystemet. Det ekonomiska stödet till ungdomsinitiativ, ungdomsorganisationer och andra former av icke-formellt lärande bör förbättras.
- Det bör skapas ytterligare gemensamma projekt inbegripet skolor, utbildningsinstitut, företag och aktörer som tillhandahåller icke-formellt lärande genom att man bygger broar mellan icke-formella och formella system.
- Ungdomsorganisationerna bör regelbundet publicera det stora utbudet möjligheter till icke-formellt lärande: dokumentation och offentlig presentation av resultaten

av projekt för icke-formellt lärande bör vara en integrerad del av deras verksamhet.

På europeisk nivå

- Ungdomsprogrammens kvalitetsnormer bör vidareutvecklas i samarbete med Europarådet. Dessutom bör man göra och sprida en förteckning över bra metoder. Missgynnade ungdomars tillträde till icke-formell utbildning i Ungdomsprogrammet och andra program bör förbättras ytterligare.
- Finansieringen och utvecklingen av gemensamma pilotinsatser inom ramen för programmen Sokrates, Leonardo da Vinci och Ungdom bör hjälpa till att bygga broar mellan icke-formella och formella system.
- Valideringen och certifieringen av deltagande i alla delprogram i Ungdomsprogrammet bör fullföljas. Detta kan ses som ett första steg som skall följas upp i andra icke-formella utbildningsmiljöer på alla nivåer.
- Man bör ge "förmedlare" och befrämjare av lärande mer utbildning i icke-formellt lärande.

3. SYSSELSÄTTNING SOM ETT SÄTT ATT INTEGRERA UNGDOMAR BÄTTRE

3.1. Analys av resultaten

Arbete är av avgörande betydelse när det gäller att ge ungdomar möjlighet att finna sin plats i samhället, uppnå ekonomiskt oberoende och förverkliga sina personliga förväntningar. Ett samhälle som inte kan erbjuda ungdomar konkreta arbetsmarknadsmöjligheter riskerar att hamna i en ond cirkel av arbetslöshet, marginalisering och sociala störningar. Genom att ge ungdomar tillträde till arbetsmarknaden bidrar man till samhällets stabilitet, vilket kan ses som grunden för ekonomisk tillväxt och välfärd. I vissa fall ses arbetslöshet till och med som ett brott mot ungdomars mänskliga rättigheter.

Tillgång till allmän och yrkesinriktad utbildning samt till information och vägledning utgör en central förutsättning, inte bara för att finna ett arbete och undvika arbetslöshet, utan också för att finna ett bra och tillfredsställande arbete. Detta är dock i sig inte tillräckligt: Man måste också beakta lösningar inom andra områden såsom hälsa, familj, sociala rättigheter, diskriminering m.m. Dessa områden är lika viktiga när det gäller att integrera ungdomar i samhället.

Genom att nya kapitel om sysselsättning och sociala frågor införlivats i fördragen har Europeiska unionen fått befogenhet att utveckla strategier och program inom dessa områden (t.ex. den europeiska sysselsättningsstrategin, Lissabonstrategin för att modernisera den europeiska samhällsmodellen, den sociala agendan, programmet för att bekämpa alla former av diskriminering och programmet för social integration)³⁰. Då det är möjligt och lämpligt kommer man att hänvisa till dessa för att komplettera de åsikter som de olika parterna uttryckte under samrådsförfarandet. Detta kommer

³⁰ En översikt över Europeiska unionens verksamhet inom området sysselsättning och socialfrågor ges i bilaga I.

att bidra till att identifiera de områden inom vilka EU och medlemsstaterna uppmanas att utveckla fler och bättre insatser.

• ***Sysselsättning är en förutsättning för social integration***

Ungdomar anser att de möjligheter de har på arbetsmarknaden är mycket viktiga. De anser att det bästa sättet att integreras i samhället är att finna ett arbete. Ungdomarna vill ha en verklig känsla av riktning, som vägleder dem till deras plats i arbetslivet på lång sikt. Att ha ett arbete innebär vuxenstatus, självkänsla, pengar, oberoende och möjligheter att bredda sina sociala kontakter. Ungdomar som inte får arbete förlorar en väsentlig möjlighet att få nya perspektiv och att integreras i samhället i stort³¹.

Ungdomar vill arbeta, men det blir svårare att finna ett bra arbete. De vet att deras anställbarhet³² och därmed deras möjligheter på arbetsmarknaden förbättras om de har en god utbildning och goda färdigheter samt om de har tillbringat en tid på en skola eller ett universitet i ett annat land. Detta sätter dem under ett ökat tryck, och förväntningarna är större än någonsin när det gäller deras rörlighet, flexibilitet, kompetens och färdigheter. Då ungdomar tillbringar en längre tid inom allmän och yrkesinriktad utbildning blir de beroende av sina familjer och offentliga institutioner under en längre tid.

När det gäller övergången från allmän och yrkesinriktad utbildning till arbetsmarknaden har situationen objektivt sett försämrats under de senaste 20 åren³³. Ungdomsarbetslösheten är fortfarande hög jämfört med den totala arbetslösheten. Under 2000 uppgick den totala arbetslösheten i de 14 EU-länderna i genomsnitt till 8,4 procent, samtidigt som ungdomsarbetslösheten hos ungdomar under 25 var nästan dubbelt så hög, nämligen 16,1 procent³⁴. Osäkra anställningsformer har blivit vanliga. Ungdomars löner har sjunkit i förhållande till vuxna arbetstagares löner. Det tar numera mycket längre tid för ungdomar att få en stabil ställning på arbetsmarknaden. Inte ens en god utbildning garanterar automatiskt ett arbete eftersom konkurrensen om jobben har hårdnat. Framgång på arbetsmarknaden är i mycket hög grad beroende av ungdomars personliga förhållanden och erfarenheter.

Upprepade upplevelser av besvikelse och ekonomiska begränsningar – ofta i kombination med personliga problem – kan leda till en mental blockering och ett liv i samhällets utkant. Varje politik som syftar till att utrota fattigdom och social utslagning måste följa en förebyggande strategi som är inriktad på ungdomar.

Det blir allt svårare att kategorisera ungdomar som en särskild social grupp. De sociala erfarenheterna varierar allt mer samtidigt som orättvisorna ökar³⁵. Känslan av

³¹ Under finansieringsperioden 2000–2006 bidrar Europeiska socialfonden till att utveckla och främja en aktiv arbetsmarknadspolitik i syfte att bekämpa och förebygga arbetslöshet.

³² En förbättrad anställbarhet utgör en av de fyra pelarna i de sysselsättningsriktlinjer som riktar sig till medlemsstaterna (EGT L 22, 24.1.2001).

³³ Se bidraget från professor Lynne Chisholm, University of Newcastle, Department of Education, till Europaparlamentets offentliga utfrågning om ungdomspolitik, 24.4.2001. (http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf)

³⁴ Det råder dock stora skillnader mellan medlemsstaterna: ungdomsarbetslösheten hos ungdomar under 25 år varierade inom EU under 2000 från 5,1 procent i Nederländerna till 31,5 procent i Italien. Se Eurostats pressmeddelande nr. 77/2001, 19.7.2001.

³⁵ Se den rapport som forskare presenterade vid mötet i Umeå (<http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umea.html>)

orättvisor mellan generationerna ökar hos ungdomar, som blir alltmer medvetna om de demografiska förändringarnas konsekvenser för välfärds-, sjukvårds- och pensionssystemen³⁶. Socialförsäkringssystemen kommer att bli beroende av unga människors vilja och förmåga att bidra till deras finansiering. Detta är bara möjligt om ungdomarna har tillgång till sysselsättning. Solidariteten mellan generationerna – och därmed unga människors vilja att bidra till social integration och till deras föräldrars och mor- och farföräldrars välbefinnande – ansträngs allt mer.

Ungdomar menar att övergången från skolan till arbetslivet borde vara lättare. Det offentliga arbetsmarknadssystemet har en viktig roll i detta avseende och måste förbättras. Unga människor beklagar också bristen på strategiska offentliga eller privata partnerskap för att förbättra den sociala integrationen, särskilt för dem som har problem eller som diskrimineras på arbetsmarknaden.

Man måste undvika nya former av social utslagning i dagens snabba process av innovation och teknisk förändring. Många ungdomar lämnar skolan i förtid, det vill säga ungdomar som lämnar utbildningssystemet med högst grundskoleutbildning. Detta kan leda till en ond cirkel – från en fattig barndom, till en låg utbildningsnivå och fattigdom som vuxen. Det finns också en koppling mellan fattigdom och risken för en teknisk klyfta: till exempel använder personer i höginkomstgrupper Internet tre gånger mer än personer i låginkomstgrupper. Låginkomstgrupper har sålunda en sämre tillgång till teknik och löper därför större risk att utestängas från arbetsmarknaden och från den allmänna, sociala och kulturella utvecklingen.

"Social rörlighet" som en förutsättning för formell utbildning och sysselsättning

Det internationella centret för ungdomsrörelser i Champeaux, Frankrike, erbjuder några av de mest utestängda och missgynnade ungdomarna i Europa ett smakprov på "social rörlighet". Detta ger dem möjlighet att återskapa förtroende och självuppskattning, och kan vara en viktig förutsättning för mer formell utbildning och sysselsättning.

<http://ww2.jqm.cie.fr/FWYM.htm>

Skapande av sysselsättning för unga på lokal nivå

Genom ett projekt som drivs av MJRC (en spansk medlem i den internationella katolska rörelsen för ungdomar på landsbygden) erbjuder man det lokala samhället olika tjänster såsom en tvätteritjänst för pensionärshem, en anläggning för ekologisk kycklinguppfödning, tillverkning av ekologiska konserver (sylt m.m.) och turismverksamhet på landsbygden. Tjänsten erbjuder sysselsättningsmöjligheter, särskilt för ungdomar, kvinnor, invandrare och personer med funktionshinder.

<http://www.mijarc.org/europe/index.htm>

• En företagsvänlig attityd bidrar till att öka oberoendet

Genom att sprida entreprenöranda hos ungdomar i vardagslivet (skolan, arbetet, hemmet m.m.) kan man hjälpa unga att övervinna hindren och utveckla sitt självförtroende. Det bidrar också till att skapa fler och bättre arbeten. I många EU-

³⁶

Medvetenheten om dessa frågor ökar på EU-nivå, se till exempel kommissionens meddelande om den framtida utvecklingen av den sociala tryggheten på lång sikt: trygga och stabila pensioner, KOM(2000) 622, av den 11 oktober 2000.

länder finns det en märkbar tendens att ungdomar startar eget och skapar små företag. Ungdomar tar över företag från föräldrar eller släktingar, eller så startar de något helt eget. Att skapa ett företag utgör ett sätt för ungdomar att nå oberoende och flexibilitet, att inleda en egen karriär, att utmana traditionellt affärstänkande (t.ex. genom ny ledarstil, mindre inriktning på vinst m.m.), att tänka och handla på nya sätt, och sålunda att bidra till hela samhällets ekonomiska och sociala utveckling. Denna utveckling måste främjas genom att man stöder unga entreprenörer och potentiella entreprenörer och genom att man främjar en större medvetenhet om företagande hos ungdomar, särskilt genom allmän och yrkesinriktad utbildning.

Hur ungdomar lär sig att starta ett företag

Den svenska ideella organisationen Communicare främjar entreprenörandan hos ungdomar i syfte att göra dem till arbetsgivare i stället för arbetstagare. Ungdomar mellan 18 och 25 får lära sig hur man startar, driver och lägger ner ett företag genom en kombination av teori och praktik.

<http://www.communicare.nu>

- ***Det krävs bättre information samt allmän och yrkesinriktad utbildning***

Ungdomar kritiserar särskilt bristen på information om arbetsmarknaden. De menar också att tillträdet till arbetsmarknaden till stor del – om än inte helt – avgörs av den nivå av allmän och yrkesinriktad utbildning man uppnått. När de väl fått arbete måste ungdomarna fortlöpande förbättra sina kvalifikationer och färdigheter för att anpassa sig till föränderliga mönster i arbetslivet.

Ungdomar tror inte att formella utbildningssystem förbereder dem inför utmaningarna på arbetsmarknaden. De upplever en klyfta mellan den (privata) arbetsvärlden och den (offentliga) allmänna och yrkesinriktade utbildningssektorn. Genom att bygga broar mellan dessa båda sektorer skulle man bidra till att lösa deras problem när det gäller längden på deras utbildning och de pengar de måste lägga ut på sin utbildning. Ungdomar vill ha information från sociala och ekonomiska organisationer (fackföreningar, arbetsgivareorganisationer m.m.), men tycker att det de har att erbjuda ofta är klen och inte motsvarar deras behov och förväntningar. De vill att fackföreningar och arbetsgivareorganisationer blir mer attraktiva för ungdomar.

Icke-statliga organisationer anser att det krävs bättre information och informationskampanjer riktade till ungdomar inom områdena utbildning, yrkesvägledning och sociala rättigheter för att förbereda dem bättre för arbetsmarknaden. Man måste även underlätta tillgången till information om aspekter som är direkt kopplade till ungdomars arbetsmarknadssituation, till exempel information om unga arbetstagares rättigheter vid sjukdom eller graviditet.

Fortbildning utan ekonomiska förluster

I Luxemburg kan arbetstagare under 30 år tack vare systemet för tjänstledighet för utbildning lämna sitt arbete för en viss period för att fullborda sin utbildning. Detta medför inga ekonomiska förluster för arbetstagaren eller arbetsgivaren eftersom staten ger arbetsgivaren ersättning som motsvarar den berörda personens lön.

http://www.snj.lu/s_conge_education.asp

- **Ungdomar kräver ett särskilt socialt skydd**

Ungdomar anser att man måste göra mer inom området sociallagstiftning på EU-nivå³⁷. Det har blivit svårare att få tillträde till arbetsmarknaden, och kraven på kunskap, arbetslivserfarenhet och geografisk och personlig flexibilitet har ökat avsevärt. De sociala rättigheterna – särskilt den lagstiftning som avser ungdomars särskilda behov – har dock inte hållit jämn takt med det ökade trycket från arbetsmarknaden. Det förekommer fortfarande diskriminering gentemot etniska minoriteter, kvinnor, ungdomar med funktionshinder m.fl.³⁸. Unga vill därför ha ett mer "socialt Europa".

Enligt ungdomarna måste huvudmålsättningen för medlemsstaternas regeringar och Europeiska kommissionen vara full sysselsättning i EU³⁹. De föreslår sätt och metoder för att uppnå detta mål: att förkorta arbetstiden eller använda arbetstidsförkortningen som ett sätt att hjälpa människor att integreras på arbetsmarknaden, en minimiinkomst och ekonomiskt stöd för att slutföra sina studier, förbättrade och utvidgade sysselsättningsprogram m.m. Det finns också ett uppfattat behov av en europeisk rättslig ställning för praktikanter.

Icke-statliga organisationer oroas av tendensen att ungdomars sysselsättning går mot relativt osäkra och oskyddade arbeten, såsom studentarbeten, säsongsarbeten, praktikplatser samt korttids- eller visstidskontrakt. Ungdomar exploateras ofta, får en dålig lön och råkar ut för olyckor i arbetet. I hela Europa är ungdomar överrepresenterade inom vissa branscher (såsom snabbmatsrestauranger, budtjänster, tjänsteleverantörer m.m.) eller inom nya typer av arbete (distansarbete, arbete i hemmet). Det är inom dessa sektorer som den traditionella sociala dialogen mellan arbetsmarknadens parter är mindre utvecklad och som arbetsförhållandena därför är mindre reglerade genom avtal.

Lär dig dina rättigheter

Telefonlinjen "Know your rights" är en telefonlinje som drivs av British Trade Union Congress (TUC), och som inrättats särskilt för att unga arbetstagare skall kunna få information om sina rättigheter i arbetslivet. TUC planerar en kampanj för att främja unga arbetstagares rättigheter i arbetslivet.

http://www.tuc.org.uk/tuc/rights_main.cfm

³⁷ Som en del av den socialpolitiska dagordningen (KOM(2000) 379 av den 28 juni 2000) beskrev kommissionen en rad olika åtgärder, till exempel att förverkliga Europas hela sysselsättningspotential genom att skapa fler och bättre arbeten, åtgärder för att modernisera och förbättra det sociala skyddet, främjande av social integration, en ökad jämställdhet, förstärkta grundläggande rättigheter och bekämpande av diskriminering, åtgärder för att förbereda utvidgningen och främja internationellt samarbete samt att se till att den sociala dialogen bidrar till att anta olika utmaningar.

³⁸ I juni 2000 beslutade rådet på grundval av artikel 13 i EG-fördraget att anta ett direktiv om genomförande av principen om likabehandling av människor oavsett deras ras eller etniska ursprung. I november 2000 antog rådet på grundval av samma artikel en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2.12.2000) och beslutade att inrätta ett gemensamt handlingsprogram mot diskriminering under perioden 2001–2006 (EGT L 303, 2.12.2000). Genom handlingsprogrammet stöds verksamhet för att bekämpa diskriminering grundad på ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

³⁹ I den strategi som Europeiska rådet beslutade i Lissabon uppgavs uttryckligen att den skall göra det möjligt för unionen att "återskapa förutsättningar för full sysselsättning". Målet om full sysselsättning

Det är väldigt vanligt att ungdomar inte tjänar tillräckligt för att vara ekonomiskt oberoende: de måste bo kvar hos sina föräldrar till trettioårsåldern och är beroende av deras stöd⁴⁰. Dessutom upplever ungdomar ofta stress och påfrestningar i arbetet. Detta gäller särskilt för unga par och ensamstående med barn. I praktiken känner ungdomar inte till sina rättigheter och omfattas inte av kollektivavtal. Detta innebär att regelverket måste förbättras för att beakta ungdomars särskilda behov.

Skydd krävs särskilt för dem som inte deltar på arbetsmarknaden. Utan ett sådant skydd, särskilt för de som är missgynnade, får ungdomar inte uppleva sin ungdom som en övergångsperiod mellan barndom och vuxenliv och som en period med sociala experiment, där de utvecklar sin kreativitet, sin personlighet, sina åsikter, sin ansvarskänsla etc.

3.2. Förslag som ställts under samrådet

Sysselsättning

Att inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin förbättra och förstärka åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå.

- Att förbättra information och rådgivning för ungdomar i fråga om arbetsmarknaden.
 - Utveckla användarvänliga informations- och rådgivningstjänster som är anpassade till ungdomars behov.
 - Inbegripa beslutsfattare och arbetsgivare på lokal nivå i informations- och rådgivningstjänster för ungdomar.
 - Utveckla konkreta informationsresurser för ungdomar i fråga om lediga arbeten, arbetsförhållanden, socialt skydd m.m. på nationell, regional och lokal nivå.
 - Sprida information på platser där ungdomar tillbringar merparten av sin tid, såsom skolor, universitet, arbetsförmedlingar, föreningar, ungdomscentrer m.m.
 - Utveckla särskilda enheter för information till unga inom befintliga informationstjänster och vägledningssystem som är anpassade till lokala förhållanden och inriktade på personliga handlingsplaner.
 - Uppmana fackföreningarna att bli mer lockande för ungdomar.

upprepades i sysselsättningsriktlinjerna för 2001, där kommissionen föreslog konkreta åtgärder för hur man skall uppnå detta mål.

40

Exempelvis uppger 20 procent av de ungdomar som har ett arbete att de får den största delen av sina ekonomiska resurser från sina föräldrar. Då man frågar ungdomar varför de bor kvar längre hos sina föräldrar anger nästan 70 procent materiella orsaker: de har inte ekonomiska resurser att flytta hemifrån. Mellan 1997 och 2001 har föräldrarnas betydelse som inkomstkälla ökat, ibland avsevärt, i alla EU-länder (utom Irland och Finland). Sålunda uppger mer än varannan ung person att de får huvuddelen av sina ekonomiska resurser från sina föräldrar eller från sin familj (en ökning med 7 procentenheter sedan 1997). Källa: EB2001, Ibid.

- Uppmuntra arbetsgivare att hjälpa till med karriärplanering.
- Att förbättra yrkesutbildningens spännvidd och kvalitet.
- Utöka lärlings- och praktikprogram.
- Undervisa i en rad olika färdigheter inom yrkesutbildning.
- Förbättra utbildningen i språk och IT-kunskap.
- Se över utbildningsinstitut och utvärdera utbildningsprogram som ungdomar erbjuds.
- Att underlätta ungdomars tillträde till yrkesutbildning, särskilt för personer med funktionshinder eller som är socialt utslagna eller löper risk att slås ut socialt.
- Erbjud kostnadsfri utbildning.
- Förbättra yrkesutbildningen för yrkesverksamma som arbetar för dem.
- Att förbättra övergången från utbildning till arbetsliv.
- Erbjuda möjligheter att studera eller genomgå yrkesutbildning på arbetsplatsen, arbeten för studenter, kvällskurser eller dubbla system med allmän och yrkesinriktad utbildning.
- Ge stöd till föreningar som skapar sysselsättning.
- Upprätta strategiska offentlig-privata partnerskap i syfte att förbättra ungas integrering på arbetsmarknaden.
- Minska könsstyrda yrkesval och inkomstskillnader mellan olika typer av arbete.
- Göra det möjligt för ungdomar att under övergångsperioden mellan skola och arbetsliv hantera sin "dubbla ställning" som praktikant/student/elev och arbetstagare.
- Införa stipendieprogram för ungdomar som avslutat sina studier.
- Förbättra arbetets kvalitet för ungdomar.
- Att göra det lättare för ungdomar att starta eget.
- Minska/undanröja eventuella hinder i form av administrativa och skattemässiga bördor, skatte- och finansregler, ekonomiska och sociala regler m.m. som kan hindra egenföretagande och ungdomars skapande av små företag. Underlätta ungdomars tillträde till finansiella medel och till rådgivningstjänster.
- Ge ekonomiskt stöd och logistikstöd till unga egenföretagare.
- Minska socialförsäkringsbördan för unga egenföretagare.

På europeisk nivå

- Att uppnå full sysselsättning bland ungdomar måste fortsätta att utgöra ett viktigt mål för medlemsstaterna och Europeiska kommissionen.
- Förstärka EU-politikens särskilda inriktning på ungdomar genom att förbättra samordningen mellan olika beslutsnivåer och mellan olika åtgärdsområden.
- Inbegripa det civila samhället och målgrupper i regelbundna samråd om den europeiska sysselsättningsstrategin.
- Stödja innovativa projekt för att återintegrera unga arbetslösa.
- Ge information om arbets- och utbildningsmöjligheter och om yrken som erkänns i hela Europa.
- Förbättra unga praktikanter europeiska rättsliga ställning.
- Utveckla en informationsplats på Internet som är särskilt anpassad till ungdomars behov.
- Att förbättra systemen för att överföra och erkänna yrkesmässig kunskap och kompetens mellan medlemsstaterna.
- Förbättra och samordna systemen för erkännande (t.ex. ECTS, NARIC, Europass)⁴¹.
- Erkänna och stödja kunskap och kompetens som förvärvats i ett annat EU-land eller genom volontärarbete eller program för icke-formellt lärande.

Social integration

Att förbättra och förstärka nationella, regionala eller lokala åtgärder som en del av den europeiska strategin för social integration.

- Att ge ungdomar tillgång till resurser, rättigheter och tjänster.
- En anständig och hälsosam bostad.
- Adekvat hälso- och sjukvård.
- Andra offentliga och privata tjänster, till exempel inom områdena rättvisa, kultur, idrott och fritid.
- Tillgång till dessa nya resurser, rättigheter och tjänster med beaktande av de särskilda behoven hos ungdomar med sociala och ekonomiska problem.
- "En andra chans" för ungdomar som hoppar av skräddarsydda program (inom t.ex. återanpassning och yrkesutbildning).

⁴¹ ECTS: Europeiska gemenskapens system för överföring av studiemeriter, NARIC: Nätverket av nationella informationscentrum för akademiskt erkännande, Europass: pass som anger kunskaper och erfarenheter som förvärvats i formella och icke-formella sammanhang.

- Att utveckla förebyggande strategier för att ta itu med orsakerna till social utslagning av ungdomar i ett mycket tidigt skede.
- Fokusering på enskilda behov genom en mer individuellt inriktad strategi.
- I högre grad uppmärksamma ungdomars behov på lokal och regional nivå när det gäller hälsocentrer, vägledning/rådgivning, kulturverksamhet, idrott, daghem, bostäder, transport m.m., särskilt för dem som är socialt utslagna eller löper risk att slås ut socialt (såsom unga ensamstående föräldrar).
- Förbättra den sociala integrationen av etniska minoriteter.
- Förstärka konfliktlösning med hjälp av socialarbetare.
- Se till att politik som är inriktad på arbetsförhållanden, sociala rättigheter och social trygghet genomförs systematiskt.
- Att reformera socialförsäkringssystemen och sociallagstiftningen.
- Garantera solidariteten mellan generationer i pensionssystemen.
- Eliminera diskriminering i socialförsäkringssystemen (t.ex. mot kvinnor, ungdomar med funktionshinder och etniska minoriteter).
- Att beakta ungdomars, särskilt missgynnade ungdomars, behov i sociallagstiftningen inom områden såsom osäkra anställningsavtal, flexibla arbetstider, lika lön, olyckor på arbetsplatsen, tillgång till omsorgstjänster för unga familjer.
- Ge ungdomar information om deras rättigheter och sociala skydd.

På europeisk nivå

- Att när det gäller åtgärder för social integration prioritera de mest sårbara ungdomarnas behov⁴².
- Att intensifiera arbetet för social integration av ungdomar med hjälp av EU:s program⁴³.
- Att bidra till ungdomars sociala integration genom att tillämpa en integration som grundar sig på vägar och språngbrädor i EU:s sysselsättningsprogram och sysselsättningspolitik.

⁴² I juni 2000 lade kommissionen för rådet och Europaparlamentet fram ett förslag till ett flerårigt program för gemenskapsåtgärder som skall uppmuntra medlemsstaterna att samarbeta för att motverka social utslagning (KOM(2000) 368 av den 16 juni 2000). Programmets syfte är att utveckla en integrerad strategi mot social utslagning där man kopplar samman olika politikområden såsom sysselsättning, social trygghet, utbildning, hälsa och bostäder. Några särskilda målgrupper nämns inte i programmet. Det slutgiltiga beslutet om programmet beror på resultatet av medbeslutandeförfarandet mellan rådet och Europaparlamentet.

⁴³ Många EU-program och finansieringsätt såsom Youth, Leonardo, Sokrates, programmet för att bekämpa diskriminering m.m. är inriktade på ungdomar med en missgynnad bakgrund. Europeiska socialfonden stöder åtgärder på nationell nivå som stöder ungdomars integration på arbetsmarknaden.

4. ATT FÅ UT SÅ MYCKET SOM MÖJLIGT AV SIN UNGDOM

4.1. Analys av resultaten

Under samrådsförfarandet stod det klart att det finns en rad komplexa frågor som påverkar ungdomars välmående och oberoende. Miljö, invandring, media, rättssystem, hälsa, droganvändning, sexualitet, idrott, personlig säkerhet m.m. berör alla på ett eller annat sätt aspekter som påverkar ungdomars liv liksom deras delaktighet i det offentliga livet, deras utbildning och deras sökande efter ett arbete. Exempelvis bestämmer ungdomarnas hälsa – eller frågor som rör denna såsom droger, sexualitet, personlig säkerhet, kost – i vilken omfattning de vill och kan gå i skolan eller genomgå yrkesutbildning. Dessutom påverkar det sätt på vilket "vuxenvärlden" hanterar dessa frågor ungdomarnas uppfattning av samhället och av de möjligheter som de upplever att samhället erbjuder dem. Ett samhälle som i ungdomars ögon inte kan hantera till exempel miljöproblem eller där lösningar på miljöproblem förblir rent retoriska uppmuntrar inte till ett aktivt medborgarskap.

• *Välmående grundar sig på rättvisa och icke-diskriminering*

Ungdomar har en mycket flexibel syn på välmående. De anser att deras personliga utveckling och oberoende är beroende av en gynnsam social miljö som är icke-diskriminerande, rättvis och försvarar mångfald. Man drar en direkt linje mellan å ena sidan enskilda ungdomars välmående och å den andra samhällets kamp mot alla former av orättvisor mellan generationer och mot omotiverad utslagning och diskriminering av någon social grupp samt kampen för mer rättvisa och en rättvis fördelning av resurser och möjligheter på global nivå.

Välfärdssystem och hälsovårdstjänster bör rent principiellt vara tillgängliga för alla på lika villkor och utan diskriminering. Detta innebär att missgynnade personers särskilda situation måste beaktas fullt ut. Ungdomar med fysiska eller mentala funktionshinder lever fortfarande under dåliga sociala och ekonomiska förhållanden. Rullstolsbundna har problem att få tillträde till kulturevenemang. Andra ungdomar med funktionshinder har inte tillgång till Internet. De lider av en otillräcklig infrastruktur för fysiska övningar och idrott, och den sociala acceptansen för och stödet till grupper som kämpar för oberoende är fortfarande svagt.

"Euro, helt enkelt!"

Syftet med detta projekt är att utvärdera den aktuella situationen och utbildningen i fråga om användningen av euron för personer med mentala funktionshinder i de 15 EU-länderna och att främja information om euron till personer med mentala funktionshinder, deras familjer och yrkespersoner.

Inom ramen för projektet har man framställt en guide, en lättläst webbplats (där symbolspråk används) och en videofilm för utbildning i euron.

<http://www.fvo.nl/html/euro/irish/project.htm>

De finns empiriska bevis – som stöds av samrådet i allmänhet och av forskare i synnerhet – för att det håller på att uppstå nya sociala ojämlikheter och kulturell uppdelning mellan olika grupper av ungdomar i Europa. Dagens verklighet kännetecknas dels av en mer enhetlig livsstil hos ungdomar (musik, kläder m.m.), dels av mer polariserade möjligheter, vilket ökar redan befintliga spänningar mellan generationer, kön, olika etniska grupper och regioner med olika ekonomiskt välstånd.

Framför allt i Europas fattigare samhällen verkar moderniseringsprocesserna selektivt och bara till fördel för ett litet skikt av ungdomsbefolkningen.

- **För oberoende krävs inkomst, socialt skydd och bostad**

Ungdomar anser att bristen på ekonomiska resurser utgör det största hindret för social integration, välmående och oberoende, och de förespråkar en omfattande reform av de offentliga välfärds- och sociala trygghetssystemen för att se till att alla ungdomar oavsett deras ställning i samhället och på arbetsmarknaden (inbegripet dem som inte går i skolan eller är arbetslösa) har en adekvat täckning på lika villkor. Tjänsterna måste vara lättillgängliga även i glesbefolkade områden. Ungdomar bör få mer och snabbare information om sin ställning i det sociala trygghetssystemet.

Det råder en akut brist på billiga bostäder som gör det möjligt för ungdomar att flytta hemifrån och leva oberoende eller grunda egen familj. Man underströk behovet att minska befintliga klyftor när det gäller det sociala trygghetssystemets täckning av ungdomar, till exempel de "statuslösa". Bidrag och/eller en minimiinkomst oavsett social ställning och arbetssituation anses av ungdomarna utgöra viktiga åtgärder för att de skall kunna bli mer oberoende.

"L'Étage" – hjälp till ungdomar med problem

Det främsta syftet med "L'Étage" är att sörja för unga med extrema problem för att de på så sätt skall kunna utveckla och respektera sin värdighet. Ungdomar kan komma och få en måltid två gånger om dan för ett symboliskt belopp. Centret försöker finna inkvartering, men kan också användas som postadress för officiella handlingar (såsom meritförteckningar) och för att få sjukförsäkringsbidrag.

Association Espérance, 19, quai des Bateliers, F - 67000 STRASBOURG, tel +33 388 3570768

- **Att förbättra psykisk och fysisk hälsa och undvika droger**

Den främsta slutsatsen av samråden är att det finns en allmän efterfrågan på förebyggande information och utbildning på hälsoområdet för alla som en del av skolans läroplan och genom ungdomsarbete. Ungdomsarbete har en viktig roll att fylla som stöd till ungdomars personliga utveckling. Program för utbildning i grupp och ett aktivt samarbete mellan ungdomar inom andra program utgör också värdefulla instrument. Det förebyggande arbetet bör främja positiva, hälsosamma livsstilar. Ungdomar måste bli mer medvetna om sitt ansvar för sina egna kroppar (matvanor, rökning m.m.).

"MAHIS"

Mahis är ett finländskt samarbetsprogram som hjälper ungdomar att ta hand om sina egna liv, och som ger stöd från vuxna och erbjuder positivt socialt arbete i grupp. Syftet är att öka självförtroende och framtidstro. Mahis erbjuder alternativ till droger och modeller för att hantera det sociala trycket.

<http://www.nuortenakatemia.fi>

Ungdomar är måna om att få information om alla frågor som är kopplade till hälsa, personlig utveckling, konsumentvaror och miljöfrågor. Denna information bör ges i

skolor⁴⁴, ungdomsarbete, rådgivningstjänster och media. Hälsotjänster bör vara kostnadsfria och erbjudas utan diskriminering. Skapandet av särskilda ungdomsmottagningar ses som en absolut förutsättning.

Man bör i den offentliga hälsopolitiken lägga en större betoning på hälsoproblem som särskilt berör ungdomar. Det krävs fler vetenskapliga undersökningar, statistik samt att media rapporterar om ungdomars hälsa om man skall göra några verkliga framsteg.

Rökning och alkohol samt missbruk av lagliga läkemedel ses som stora problem. Ungdomars konsumtion av tobak, alkohol, sötsaker och fet mat ökar kontinuerligt. En hög dödlighet i självmord bland Europas ungdom tyder på bestående problem när det gäller ungdomars välbefinnande.

Ungdomar anser att narkotikaberoende bör erkännas som en sjukdom och inte som ett brott, och att det bör hanteras därefter. De betonar behovet av mer omfattande och effektiva förebyggande program, särskilt genom förebyggande i grupp och rådgivningstjänster samt med hjälp av lämplig behandling och möjligheter att återgå till utbildning. Information från föräldrarna ses som en del av dessa insatser. Åsikterna varierar dock när det gäller narkotikapolitikens exakta inriktning. I vissa länder är en majoritet av ungdomarna för en hårdare attityd mot droger, inbegripet cigaretter och alkohol. I andra länder förespråkar ungdomar en avkriminalisering av konsumtion, produktion och försäljning av cannabis liksom av dess biprodukter med hänvisning till medicinska och praktiska skäl, vanligtvis i kombination med krav på ett fortsatt eller skärpt förbud mot tung narkotika.

När det gäller psykisk hälsa efterfrågas mer förebyggande insatser (särskilt rådgivningstjänster) och mottagningar som särskilt riktar sig till ungdomar. Det bör också framställas mer fullständig statistik om situationen för ungdomar som lider av psykisk ohälsa.

"Penumbra" – stöd till ungdomar med psykiska funktionshinder

Penumbra är en skotsk frivilligorganisation som har verkat inom området psykisk hälsa i 15 år. Den strävar efter att uppmuntra unga personer med funktionshinder att utveckla färdigheter och självförtroende, att diskutera svåra frågor i deras liv och att få dem att inse att de kan hämta styrka inifrån. Med åren har man utvecklat "drop-in"-tjänster och en rad olika stödgrupper (ätstörningar, narkotika- och alkoholmissbruk). <http://www.penumbra.org.uk/youngpeople/youngpeoplecontent.html>

• ***En större öppenhet kring sex***

Ungdomar ser sex som en viktig del av deras välmående och personliga oberoende. De känner ett behov av mer information om sex, särskilt sexualundervisning, preventivmedel, sexuellt överförbara sjukdomar m.m. Denna information bör ges i såväl som utanför skolan i miljöer för icke-formellt lärande såsom ungdomsorganisationer, fritids- och idrottsanläggningar m.m.

⁴⁴

För att främja en bättre hälsa för ungdomar samarbetar Europeiska kommissionen, Världshälsoorganisationen och Europarådet inom Europeiska nätverket för hälsobefrämjande skolor (European Network of Health Promoting Schools - ENHPS). Detta nätverk utgör ett konkret exempel på en informationskampanj som genomfördes med framgång tack vare de gemensamma insatserna från dessa tre organisationer i syfte att uppnå deras gemensamma mål att främja folkhälsan.

Den nordiska resolution om sexualhälsa och sexuella rättigheter för ungdomar

Den "nordiska resolutionen" har utarbetats av organisationer för familjeplanering i fem nordiska länder på grundval av det handlingsprogram som antogs vid FN-konferensen om befolkning och utveckling i Kairo 1994. Det är ett viktigt stödverktyg för att visa att adekvat information till ungdomar inte uppmuntrar dem att ha sex, men att om de har sex så ökar sannolikheten att de gör det säkert.

<http://mirror.ippf.org/cairo/issues/9906/nordic.htm>

Ungdomar förespråkar lika tillgång för alla ungdomar, oavsett kulturell bakgrund, till information och rådgivning samt till preventivmedel och sexualundervisning. De förespråkar också att aborter skall vara lagliga. Tonårsgraviditeter pekas ut som ett särskilt problem som man måste ta itu med.

Alla former av sexuellt utnyttjande, såsom sexturism och övergrepp mot barn, förkastas kraftigt och tydligt. Intolerans mot vissa sexuella läggningar kritiserar och förkastas allmänt. Ungdomar är för fler positiva åtgärder för att öka medvetenheten om den sexuella mångfalden.

Sexualundervisning som ges av andra ungdomar ("undervisning av jämlikar") kan bidra till att övervinna svåra familjesituationer eller nå människor som har svårt att prata om sex. Det krävs särskilda undervisningsmetoder för unga flickor från etniska minoriteter och/eller med en missgynnad bakgrund eftersom mödraskap fortfarande utgör det enda sättet till social integration för vissa av dem.

- ***Familje- och könsrelaterade frågor måste få mer uppmärksamhet***

Ungdomar anser att det under de senaste decennierna bara har gjorts små framsteg när det gäller att uppnå jämställdhet mellan könen. Man ser ett behov av ett mer rättvist förhållande mellan kvinnor och män i samhället och av en ökad medvetenhet om könsstereotyper och könsroller. Ungdomar anser att man måste tänka om i fråga om traditionella könsroller, särskilt inom områden med en hög arbetslöshet och dåligt utbyggda offentliga tjänster (barnomsorg).

Att mobilisera unga kvinnor för jämställdheten i Europa

I september 1999 inledde European Women's Lobby (EWL) ett projekt kallat "Att mobilisera unga kvinnor för jämställdheten i Europa". Dess syfte är att bidra till att unga kvinnors problem beaktas i EU:s och medlemsstaternas politik genom att engagera fler unga kvinnor i organiserade åtgärder och beslutsfattande.

<http://www.womenlobby.org>

Att förena familje- och arbetsliv anses utgöra en av de största utmaningarna inför framtiden, till exempel genom att erbjuda föräldraledighet och en bättre barnomsorg. I detta sammanhang måste man uppmärksamma flickors och unga kvinnors särskilda behov, särskilt när det gäller deras hälsa och säkerhet. Våld mot kvinnor är fortfarande vanligt, och man måste göra något åt detta. I vissa stressituationer löper unga kvinnor större risk än pojkar eller unga män att drabbas av särskilda sjukdomar såsom bulimi och anorexi. Många ungdomar efterlyser starkare materiellt och moraliskt familjestöd, särskilt till ogifta par med barn.

- ***Att uttrycka sin egen kultur***

Ungdomar understryker den stora betydelse som alla former av kulturell verksamhet har för deras välmående och personliga utveckling. De föreslår ändringar i läroplaner, i icke-formellt lärande och i myndigheternas kulturpolitik. De anser att kulturell inläring för unga utgör ett kraftfullt sätt att utveckla den typ av sociala färdigheter som krävs för kunskapssamhällets utveckling.

Club 15-29 – konstnärlig verksamhet för missgynnade ungdomar

"Club 15-29" i Grekland riktar sig till flickor och pojkar som inte deltar i någon typ av organisation. Denna klubb utgör ett paraply för alla fritidsprogram för ungdomar. Ett mål är att nå ungdomar i avlägsna områden eller ungdomar med funktionshinder i syfte att minska ojämlikheter på kultur- och utbildningsområdet samt att driva projekt som inbegriper döva och blinda ungdomar i konstnärlig verksamhet som till exempel teater.

<http://www.neagenia.gr/club1529b.html>

Ungdomarna är dock mot alltför mycket information och kommersialisering, vilka båda anses hota ungdomskulturen. De ser sig själva som ett mål för kommersiella krafter som försöka styra deras beteende som konsument. Detta kan leda till situationer där ungdomar tvingas att försöka tjäna pengar i unga år för att uppfylla marknadens stereotypa förebilder.

Vid en tidpunkt då skillnaden mellan ungdoms- och vuxenkulturer börjar att suddas ut har det har utvecklats nya rörliga och ibland heterogena ungdomskulturer. Det antas att de nya kulturella mönstren kommer att bli mindre åldersbundna än dagens. Uppgiften att låta ungdomar forma och uttrycka sin egen kultur förblir dock viktig.

• ***Ungdomar vill leva säkrare och veta mer om miljön***

Ungdomar ser säkerhet i innerstadsområden och förebyggande av trafikolyckor som viktiga frågor vid sidan av det särskilda problemet med säkerhetsrisker i arbetet. Det krävs därför bättre normer och regleringsmekanismer.

Miljöfrågor är av stort intresse för ungdomar och har stora konsekvenser för deras levnadsförhållanden och välmående. Många ungdomar är medvetna om betydelsen av en ren miljö och vill veta mer om miljön och genomförandet av en hållbar utveckling. Detta stämmer överens med målen i det sjätte åtgärdsprogrammet för miljön⁴⁵, som syftar till att främja miljöutbildning och där man undersöker sätt att öka miljömedvetenheten. Det syftar också till att miljöfrågor skall införlivas i skolornas läroplaner och till att utveckla utbildningsprogram för att ge människor råd om hur de skall anta en grönare livsstil.

4.2. Förslag som ställts under samrådet

På nationell, regional eller lokal nivå

- Materiella förutsättningar för välmående.
- Ökade insatser för att förbättra bostadssituationen.

⁴⁵

KOM(2001) 31 slutlig, av den 24 januari 2001.

- En adekvat sociokulturell infrastruktur för alla ungdomar, inbegripet dem som kommer från familjer med låg inkomst och landsbygdsområden.
- Inom området hälso- och drogpolitik
 - Icke-diskriminerande tillgång till hälsovård.
 - Allmän förbättrade vårdmottagningar.
 - Främjande av hälsoutbildning (inbegripet konsumentfrågor).
 - Ökat stöd till informativa och förebyggande program.
 - Förbättrad information och skapande av medvetenhet i media.
 - Information och rådgivning i grupp av andra ungdomar.
 - Information från föräldrar.
 - Bättre behandling av drogmissbruk, helst i särskilda behandlingscentrer.
 - Mer stöd till forskning och statistik på hälsoområdet.
- Andra frågor (psykisk hälsa, sexualitet, familj, jämställdhetsfrågor, personlig säkerhet).
 - Förbättrad medicinsk täckning inom området psykiska och psykosomatiska sjukdomar.
 - Bättre och tidigare rådgivning samt skapande av särskilda mottagningar för psykisk hälsa.
 - Bättre återintegreringsprogram för ungdomar som lider av psykiska sjukdomar.
 - Bättre tillgång till information och rådgivning på sexualområdet.
 - Mer stöd till program för preventivmedel och familjeplanering.
 - Förbättrad/utbyggd vård av offer för sexuellt utnyttjande och våld.
 - Bättre materiellt och organisatoriskt stöd till familjer, särskilt barnomsorg till en rimlig kostnad.
 - Lika och kostnadsfri tillgång till sexual- och föräldramottagningar för alla kvinnor.
 - Striktare kriterier för och tillämpning av säkerhet på arbetsplatsen.
 - Särskilda utbildningsmöjligheter för unga bilförare.
 - Attraktiv kollektivtrafik även under lågtrafik.
 - En ökad medvetenhet i miljöfrågor och stöd till miljöutbildning genom formellt och icke-formellt lärande.

På europeisk nivå

Europeiska unionen uppmanas att rikta in sig mera på två huvudsakliga handlingslinjer: att fastställa vissa normer samt att styra sin politik och sina program mer mot ungdomars behov.

- Förutsatt att Europeiska unionen kan fastställa vissa normer föreslås följande fyra grupper av normer:
 - Normer för en adekvat social trygghet som täcker alla ungdomar utan diskriminering och som grundar sig på principen om rättvisa mellan generationerna.
 - Normer för hälsovård för alla ungdomar utan diskriminering, där man betonar förebyggande och som är tillräckligt flexibel för att man helt skall beakta de särskilda behoven hos vissa grupper av ungdomar.
 - Normer för en europeisk politik för drogmissbruk där man beaktar dagens verklighet, och som täcker alla lagliga och olagliga substanser samt behandlar drogeroende som en sjukdom och inte som ett brott.
 - Europeiska normer för barnomsorg och föräldraledighet som ett sätt att främja jämställdhets- och familjepolitiken.
- Europeiska unionen uppmanas att i högre grad beakta ungdomars intressen då den utformar och genomför sin politik och sina handlingsprogram.
 - Det efterfrågas fler EU-initiativ inom området information till ungdomar, särskilt inom områden som kan hjälpa ungdomar att bli oberoende medborgare.
 - Den europeiska politiken bör syfta till att bevara den nuvarande mångfalden i fråga om kulturer och livsstilar i Europa.
 - Bättre tillgång till programmen Leonardo, Sokrates och Ungdom för ungdomar med funktionshinder eller som är missgynnade, samt mer stöd till kulturprodukter som är tillgängliga för personer med nedsatt syn eller hörsel.
 - Det krävs könsspecifik statistik om sjukdomar i Europeiska unionen.

5. ETT EUROPA SOM GRUNDAR SIG PÅ VÄRDERINGAR

5.1. Analys av resultaten

För ungdomar mellan 15 och 25 har Europa flera ansikten: "Babels torn", byråkrati och "den stora spelautomaten", men också ett område med utbyte och möten samt en vapendragare för demokratiska värderingar.

- ***Europa i världen***

Både som individer och kollektivt förkastar ungdomarna ett Europa som begränsar sig till ett stort ekonomiskt frihandelsområde som konkurrerar med Nordamerika och Sydostasien. Målet med "gemenskapsäventyret" är inte att skapa ett "fort Europa"

som vilar på en ställning och beteenden som ärvts från det förflutna: Europas dominans över de andra världsdelarna under vissa historiska epoker får inte utgöra ett motiv för att fortsätta på denna väg. Europa bör tvärtom öppna sig för omvärlden och framställa sig som en kulturell mötesplats, ett område med tolerans och utbyte.

Dessutom står för ungdomarna klart att Europa betyder mer än Europeiska unionen. De stöder utvidgningen även om de är fullständigt medvetna om att kandidatländernas anslutning liksom deras övergång från kommunistregimer till demokratier och från planekonomier till marknadsekonomier emellanåt skapar en prekär situation för ungdomarna i dessa länder.

- ***Ett Europa som försvarar sina värderingar***

Ungdomarna och deras organisationer ansluter sig till det europeiska idealet som grundar sig på värderingarna om fred, välstånd och demokrati. Det är uppenbart för alla att en stark bekräftelse av ett område med friheter och rättigheter idag är mycket viktigare än att bekräfta ett ekonomiskt Europa. De är inte heller ligkiltiga inför tanken på enighet i mångfalden.

Frågan om kampen mot diskriminering understryks tydligt i alla diskussioner. Värderingarna solidaritet, jämlikhet och ett mångkulturellt samhälle stöds enhälligt. De utgör kärnan inte bara för den europeiska integrationen, utan även för samarbetet med omvärlden. Samtliga deltagare i samrådet vill sålunda att man inrättar en gemensam europeisk politik för att skydda de allmänna och grundläggande rättigheterna.

Ungdomar kräver att man strikt tillämpar Amsterdamfördragets klausul om icke-diskriminering (artikel 13), som ger EU-institutionerna befogenhet att vidta åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Denna artikel konkretiserades för första gången i handlingsplanen mot diskriminering, vilken har som huvudsyfte att ändra metoder och attityder genom att mobilisera berörda aktörer. Dessa insatser måste fortsätta.

Ungdomarna fruktar också vissa effekter av globaliseringen som kan innebära att orättvisor mellan världens folk och regioner uppstår eller förstärks. De är mycket oroade över människosmugglingen, som utgör en internationell konsekvens av en ökad fattigdom.

I Portugal har man skapat solidaritetsfonden "Ungdomskort för Timor", där man ger ett tidigare konsumtionsverktyg en verklig solidaritetsfunktion. Det finns två typer av ungdomskort: det "klassiska" som säljs för 6 euro och "MegaCartão Jovem" (Megakortet) som säljs för 12 euro. Sedan den 1 juni 1999 går för varje klassiskt kort som köps 0,50 euro till projekt som drivs i Östtimor, medan det för varje megakort går 1 euro.

<http://www.timorlorosac.fdti.pt/campanhas/cartaojovem.htm>

- ***Kampen mot rasism och främlingsfientlighet***

Detta deltagande inbegriper två aspekter: förebyggande av och en bestämd hållning ("nolltolerans") mot alla extremistiska beteenden.

I allmänhet är ungdomar öppna mot andra, medvetna om problemet med rasism och beredda att engagera sig i denna kamp. Men de är också särskilt sårbara för försök att manipulera dem.

Sålunda kan de politiska insatserna utformas enligt följande principer:

- Utbildning, sysselsättning och social integration utgör förutsättningar för att förebygga rasism och främlingsfientlighet.
- Ungdomars, särskilt från minoritetsgrupper, deltagande, gräsrotsprojekt samt icke-formell utbildning och praktik utgör viktiga verktyg i detta arbete.
- Ungdomar som informerar ungdomar är särskilt inom detta område det bästa sättet att medvetandegöra ungdomen.
- Stöd från nätverk på alla nivåer och utveckling av nya kommunikationskanaler mellan dem är ett lämpligt instrument för fortsatta insatser.

Alla åldrar / alla jämlika

En kampanj för att bekämpa rasism och intolerans som organiserades av Europarådet 1996. Den skänkte utmärkta resurser och motiv för utbildning mellan jämlika när det gäller att bekämpa utslagning. Trots dess korta varaktighet utmynnade denna kampanj i ett pedagogiskt material av god kvalitet som fortfarande används av ungdomsorganisationer i Europa.

<http://www.ecri.coe.int/>

European Peer Training Organisation - EPTO (Europeiska organisationen för utbildning mellan jämlika)

Detta är ett europeiskt nätverk med unga utbildare i kampen mot rasism och främlingsfientlighet. Det har som ambition att ge ungdomar och särskilt ledare för ungdomsorganisationer utbildningsverktyg som gör det möjligt för dem att leda seminarier om respekten för det mångkulturella samhället. Detta nätverk är representerat i tio europeiska länder.

<http://www.ceji.org/new/epto/frame2.html>

• Ett Europa där unga vill delta

Ungdomarna och deras företrädare förespråkar ett Europa som lyssnar på deras åsikter utan undantag eller stigmatisering. De ser Europa som ett stort utvidgat område utan gränser som bör underlätta studier, resor, arbete och vardagsliv. Slutligen vill de se ett Europa som en idealisk plats att stifta lagar för att skydda miljön, försvara kulturarvet, bekämpa alla former av extremism, förstärka de sociala rättigheterna och jämställdheten m.m.

Europa förblir ett område under integration där man samtidigt gör stora politiska framsteg och många små insatser på fältet. Vissa ungdomar beklagar sig över brister med en känsla av obegriplighet och komplexitet, medan andra uttrycker förhoppningar. Men alla kräver att få delta i Europas integration genom att offentligt diskutera frågor som intresserar och/eller berör dem, inte bara som unga utan också som medborgare. Att man bara lyssnar på dem tillfredsställer dem emellertid inte.

De organisationer som av naturliga skäl oftare kommer i kontakt med gemenskapens institutioner (begäran om bidrag, projekt inom ramen för gemenskapens program m.m.) beklagar de befintliga strukturernas komplexitet. När det mer allmänt gäller ett tekniskt stöd till den övergripande europeiska ungdomspolitikerna begär det europeiska ungdomsforumet att man inrättar ett särskilt kontor.

InfoMobil - praktiska upplysningar om Europas länder

InfoMobil är en Internettjänst som drivs av ERYICA (European Youth Information and Counselling Association). Den täcker områden som studier, sysselsättning, utbildning, bostad, kultur- och idrottsverksamhet, fritid, hälsa, informationstjänster för ungdomar, sociala tjänster, transportmedel m.m. i mer än 20 länder.

<http://www.eryica.org/infomobil/>

Detta avstånd mellan ungdomsgenerationerna och Europa får forskarna att varna för vissa spridda tankar om att dagens ungdomar skulle vara de "första sanna européerna". Det finns många ungdomar som fortfarande i grunden är rotade i lokala sammanhang och nationella perspektiv. Det krävs sålunda ett långvarigt och tålmodigt arbete för att förstärka den europeiska medvetenheten och det europeiska medborgarskapet.

Att i Europa konkretisera "Eurégio Meuse-Rhin" och nätverket EFI - Europeiska regionala föreningen för fritid och information till ungdomar.

Eurégio är en flerspråkig och mångkulturell region som består av tre länder, nämligen Belgien, Tyskland och Nederländerna, och som flätas samman av städerna Liège, Maastricht och Aachen. Dess valspråk är "Europas integration kräver att alla deltar". I detta avseende bör ungdomar under sin fritid kunna få möjlighet att – tillsammans med andra och över gränserna – upptäcka sin omgivning. EFI organiserar sålunda inte bara seminarier och annan studieverksamhet för barn, ungdomar och alla som arbetar inom samhälls- och utbildningsområdet, utan också arbetsgrupper och annan kreativ verksamhet som syftar till att uppmuntra ungdomars deltagande.

http://www.efi-aachen.de/f/frames_f.htm

Medvetna om att besluten i allt högre grad fattas på EU-nivå vill ungdomarna slutligen engagera sig för Europa. De vill se ett nytt europeiskt initiativ för ungdomen, en bättre samordning av medlemsstaternas ungdomspolitik, att ungdomars perspektiv beaktas i de olika politikområden som berör dem utan att systematiskt ses som ett problem – i stället bör de ses som en del av lösningen på de problem som dessa politikområden skall lösa.

• **Rörlighet, den främsta fördelen med Europas integration**

Man kan dra följande två slutsatser:

- Den första slutsatsen, som är positiv och uppmuntrande, är att rörligheten sprider sig allt mer. Dess mervärde är numera allmänt erkänt. Oavsett om den definieras som rörlighet mellan flera länder eller mellan landsbygden och städerna, om den riktar sig till miljoner europeiska studenter eller ungdomar i yrkesutbildning, eller om den rör ungdomar med funktionshinder eller som kommer från minoritetsgrupper eller missgynnade miljöer, så bidrar rörligheten till öppenheten i världen och berikar våra erfarenheter.

- Den andra slutsatsen dämpar denna tillfredsställelse. Det kvarstår hinder som beror på bristfällig information på alla nivåer, mentala barriärer (stereotyper), förfaranden (visum), avsaknaden av likvärdighet mellan utbildningsintyg och erkännande av de erfarenheter som görs samt en otillräcklig kunskap i främmande språk. Rörligheten förblir sålunda en erfarenhet som är reserverad för en minoritet av den unga.

Det handlar sålunda om att förvandla rörligheten från ett undantag till en allmän regel: rörligheten bör utgöra en integrerad del av lärandet och detta från mycket unga år. Programmen bör därför vara tillgängliga för alla ungdomar oavsett deras sociala, ekonomiska och geografiska ursprung.

För detta krävs nya anslag, ett större engagemang hos berörda parter och att man fastställer kvalitetskriterier. Även om gemenskapens program har gjort det möjligt att samla erfarenheter och visa vägen kan de på grund av begränsade resurser ändå bara fortsätta att uppfylla sin roll som befrämjare av rörligheten. Det krävs en bättre samordning mellan olika beslutsnivåer.

• ***Volontärarbete – ett svar på ungdomarnas förväntningar***

I volontärarbete – som definieras som alla former av ideellt arbete – ser ungdomar ett sätt att skaffa sig färdigheter och erfarenheter som utgör en merit i arbetslivet. Det frivilliga arbetet kan dock inte ersätta en avlönad anställning.

Det motsvarar också en samhällsutveckling där volontärarbete, samtidigt som det erbjuder möjligheter för ungdomar att lära känna varandra, gynnar samhället med denna icke-kommersiella verksamhet som under senare år blivit allt mer behövlig. Det har ofta angetts att 30 procent av alla ungdomar deltar i någon form av volontärarbete. I vissa länder har avskaffandet av värnplikt främjat utvecklingen av dessa nya former av engagemang.

Slutligen utgör volontärarbete ett sätt att delta socialt och få en pedagogisk erfarenhet. Det bidrar till den sociala integrationen och gör det möjligt att bekämpa fördomar på ett mycket konkret sätt. Det är potentiellt av allmän karaktär och bör förbli öppet för alla. Det är därmed ett föredömligt svar på de önskemål som uttryckts under samrådet i samband med utarbetandet av denna vitbok.

Volontärarbete förekommer på lokal, nationell och europeisk nivå. I det sistnämnda fallet bidrar det otvetydigt till skapandet av en europeisk identitet och bör utgöra ett effektivt verktyg för att närma folken varandra i samband med anslutningen av nya medlemsstater.

Det arbete på detta område som gjorts inom Europarådet⁴⁶, på nationell nivå genom utvecklingen av medborgartjänster, inom Europeiska unionens ministerråd med pågående reflektioner i frågan, inom programmet Ungdom (ungdom i Europeiska unionen) eller inom Förenta nationerna⁴⁷ stöder i samtliga fall utvecklingen av volontärarbete.

⁴⁶ Se Europeiska rådets resolution om volontärtjänst för ungdomar vid utveckling av ungdomsfrågor i Europeiska unionen.

⁴⁷ 2001 – FN:s internationella frivilligår.

Året för frivilligt socialt arbete eller miljöarbete

I Tyskland innebär en federal lag om ett frivilligt socialt år (Freiwilliges Soziale Jahr-FSJ) att ungdomar (16-27) kan verka på heltid inom ramen för ett projekt på områdena social välfärd, omsorg eller utbildning under en period på 6–12 månader. 1993 ändrades lagen till att inbegripa ett frivilligt ekologiskt år (Freiwilliges Ökologisches Jahr -FOJ). Lagen säkerställer att unga volontärer fortsätter att få förmåner under arbetsperioden (såsom familjebidrag och bonuspoäng för universitetsstudier) och att värdorganisationen betalar deras socialförsäkring. I lagen betonas särskilt frivilligårets pedagogiska värde genom att man anger normer för det minsta stöd som volontären skall få.

<http://www.ijgd.de>

5.2 Förslag som ställts under förfarandet

Förbindelserna med omvärlden

På europeisk nivå

Följande förslag har ställts under samrådet, särskilt under samrådet med ungdomar:

- För att alla befolkningar skall få samma möjligheter till välbefinnande och utveckling föreslås följande:
 - Att man minskar på tredje världens skuldbörda (med villkoret att mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar respekteras).
 - Att man genomför FN:s begäran att 0,6 procent av BNP ägnas åt bistånd i syfte att främja fattiga länders utveckling.
 - Att man antar åtgärder som innebär ett effektivt stöd till befolkningarna i tredje världen.
- Att stödja politiska insatser till förmån för unga i utvecklingsländerna och att införa en "ungdomsdimension" i samarbetsprogrammen.
- Att inrätta ett institut för att förebygga konflikter i Europa och Europas omedelbara närhet.
- Att införa program för att förebygga konflikter i Europa och i resten av världen med beaktande av det bidrag som kontakter och utbyten mellan ungdomar ger till freden. Ungdomspolitik och framför allt utbytesprogrammen utgör konkreta resultat på den internationella arenan.

Folkomflyttningar

På europeisk nivå

- Att inrätta stödprogram för utvandrarländerna. Att rent konkret ge dem förebyggande ekonomiskt stöd och erbjuda sysselsättningsmöjligheter på plats.
- Att särskilt uppmärksamma flyktingar och asylsökande när de anlåter till EU:s territorium och främja initiativ som är anpassade till deras situation.

- Att göra gemenskapens program tillgängliga för ungdomar från tredje land (särskilt utbyte av information och eliminering av språkliga och administrativa hinder).

Försvar av grundläggande värderingar och respekt för de mänskliga rättigheterna

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att till förmån för homosexuella utveckla den nationella lagstiftningen inbegripet en rätt att ingå äktenskap och adoptera barn liknande den rätt som heterosexuella par har.
- Att ta upp dessa samhällsfrågor och utvecklingen av beteenden i skolorna. Att utveckla en sexualundervisning som omfattar samtliga samlevnadsformer.
- Att främja en "utbildning i världen" – en fullständig och obligatorisk undervisning i de mänskliga rättigheterna.
- Att utforma särskild utbildning för lärare, tjänstemän inom offentliga sektorn och polispersonal.

På europeisk nivå

- Att i fördragen införliva de europeiska medborgarnas grundläggande rättigheter genom att inlemma den stadga som undertecknades i Nice i december 2000, och som återger och kompletterar konventionen om de mänskliga rättigheterna. Europeiska unionen borde enligt ungdomarna för övrigt underteckna denna konvention. Dessa grundläggande rättigheter bör också gälla invandrare och flyktingar.
- Att skapa en europeisk ombudsman som övervakar respekten för lagarna mot diskriminering.

Kampen mot rasism och främlingsfientlighet

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att göra denna fråga till en prioritering i nationella ungdomsinsatser.
- Att uppmuntra och stödja fältarbete genom lokala projekt som främjar solidaritet och ansvar. I detta avseende bör ungdomsorganisationernas arbete erkännas och utnyttjas.
- Att i enlighet med det uttalande som rådet (ungdomsfrågor) antog i maj 2001 utveckla en gemensam förståelse för lagar om offentliggörande och spridning av rasistisk och främlingsfientlig propaganda, särskilt på Internet.
- Att främja insatser i samarbete med näringslivet och att synliggöra fördelarna med kulturell mångfald.
- Allmän och yrkesinriktad utbildning bör fokuseras på ett avståndstagande från rasism och främlingsfientlighet: undervisning i främmande språk för minoriteter

och invandrare, men även i deras modersmål, utbildning av lärare i frågor som rör mångfald och deltagande i utbildningssystemet, särskilt för invandrare och minoriteter.

På europeisk nivå

- Att göra denna fråga till en återkommande punkt i dagordningen för ministerrådets möten.
- Att föra in ungdomars initiativ i den handlingsplan mot diskriminering som Europeiska unionen antog under 2001.
- Att göra kampen mot rasism och främlingsfientlighet till en prioritering i alla gemensamma program och åtgärder som berör ungdomar, inbegripet socialfonden.
- Att genom programmet Ungdom inrätta en plattform på Internet för att bekämpa rasism och främlingsfientlighet.
- Att förstärka samarbetet med det europeiska centret för övervakning av rasism och främlingsfientlighet (ECRF i Wien) och stödja det civila samhällets insats inom detta område.
- Att i gemenskapens program särskilt uppmärksamma ungdomar som kommer från etniska minoriteter samt invandrare i andra eller tredje generationen.
- Att minska vissa delar av den politiska motsägelsen mellan Europeiska unionens invandrarpolitik viljan att bekämpa rasism.
- Att intensifiera insatserna för att utveckla det europeiska medborgarskapet och en europeisk identitet.
- Att harmonisera flyktingars och invandrares rättigheter samt att förbättra deras ställning i hela Europa.

På alla nivåer

- Att uppmana beslutsfattare på alla nivåer att i högre grad utnyttja gräsrotsprojekt i syfte att närma sig ungdomarna.
- Offentliga förvaltningar och institutioner bör återspegla mångfalden i samhället och minoriteter bör vara adekvat representerade.
- Att underlätta tillgången till information och kommunikation samt stödja initiativ och projekt, särskilt på gräsrotsnivå men även i företag, i arbetslivet och i kulturella och konstnärliga initiativ.
- Att stödja nätverksbyggande på alla nivåer och organisera samråd mellan aktörerna.

Institutionernas Europa och ungdomspolitik

På europeisk nivå

- Att förstärka befintlig politik och befintliga åtgärder på gemenskapsnivå, men också att uppmuntra främjandet av ungdomspolitik i medlemsstaterna.
- Att förstärka samarbetsmekanismerna mellan medlemsstaterna och EU-institutionerna samt att sprida lyckade erfarenheter för att gynna så många ungdomar som möjligt.
- Att utveckla en samlad vision för de olika politikområden som berör ungdomar.
- Att samråda med ungdomar vid utarbetandet av initiativ som berör dem direkt eller indirekt bland annat genom att använda webbplatser som skapats i detta syfte på europeisk nivå.
- Utöver kommissionens insatser bör rådet (ungdomsfrågor) förstärka sitt arbete, och rådets ungdomsgrupp bör fortsätta att fylla sin roll när det gäller att förbereda beslut. Sammantaget bör institutionerna skapa en positiv dynamik till förmån för de unga generationerna.
- Att utveckla kompletterande åtgärder och uppföljningsåtgärder genom ett närmare samarbete mellan EU och Europarådet samt att inleda en dialog med detta som skall göra det möjligt att vidta gemensamma åtgärder.

Rörlighet

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att genomföra handlingsplanen⁴⁸ för och rekommendationen om rörlighet⁴⁹, och då se till att ungdomars rörlighet inte hindras eller missgynnas samt att personer som utnyttjar rörligheten åtnjuter samma fördelar som medborgare i det land de uppehåller sig i, till exempel kollektivtrafikrabatter, bostadsbidrag och tillgång till hälsovård.
- Att utvidga programmen för bilateralt utbyte, som utgör kärnan för en ny samarbetspolitik på området. Dessa bilaterala utbyten kompletterar de multilaterala utbyten som sker genom programmet Ungdom.
- Då den lokala rörligheten ofta är den bästa språngbrädan till internationell rörlighet bör man bygga nätverk mellan olika aktörer på lokal nivå enligt följande två handlingslinjer:
 - En ökad rörlighet mellan landsbygden och städerna.
 - Skapande av "partnerskap för rörlighet" som inbegriper lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter, företag och en rad olika icke-statliga organisationer.

⁴⁸ Resolution antagen av rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet av den 14 december 2000 om en handlingsplan för rörlighet (2000/C 371/03), EGT C 371/4, 23.12.2000.

⁴⁹ Europaparlamentets och rådets rekommendation om rörlighet inom gemenskapen för studerande, personer som genomgår yrkesinriktad utbildning, unga volontärer, lärare och utbildare, KOM(1999) 708 - C5-0052/2000 - 2000/0021(COD), EGT C 178, 22.6.2001.

- Att stödja utbildning (bl.a. i språk) av personer som på universitet, i föreningar och i förvaltningar m.m. ansvarar för utbytet. Rörlighetens utveckling under kommande år är även beroende av stödet till dessa personer och av att de utbyter erfarenheter. På samma sätt bör rörligheten bland lärare öka. Alla lärare i främmande språk bör före 2006 erbjudas möjlighet att delta i ett rörlighetsprogram.
- Att ytterligare höja rörlighetsprojektens kvalitet och göra allt för att ungdomarna skall vara oberoende under hela sin utlandsvistelse (kvalitet på information, handledare, språkliga och kulturella förberedelser, ekonomiskt stöd).
- Att integrera en europeisk dimension, en "interkulturell praktik" i alla ungdomars allmänna och yrkesinriktade utbildning på skolorna, men även i informella utbildningsmiljöer. På så sätt skulle man underlätta den fysiska rörligheten.
- Slutligen bör man beakta ungdomar vid utarbetandet av transportpolitiska åtgärder.

På europeisk nivå

- Att inom ramen för handlingsplanen för och rekommendationen om rörlighet genomföra planerade uppföljningsmekanismer.
- Att utvidga kretsen av personer som gynnas av programmen. Detta kan konkretiseras i följande:
 - Att man prioriterar ungdomar som av sociala skäl har det svårare att utnyttja rörligheten.
 - Att främja rörligheten för ungdomar i yrkesutbildning och för unga arbetstagare.
 - Att snarast göra ungdomarna medvetna om dessa rörlighetsfrågor.
 - Att i detta avseende ge ett större ekonomiskt stöd.
- Att verkligen granska rörligheten för ungdomar med funktionshinder.
- Att parallellt vidta rent praktiska åtgärder både före deras avresa och vid deras hemkomst.
 - Att förenkla administrativa förfaranden, särskilt beviljande av visum till ungdomar från tredje land. Inom Europa hindras resor av bristen på ett "rörlighetspass".
 - Att göra användningen av "ungdomskortet" allmän samtidigt som man säkrar en geografisk täckning av hela Europa genom att mångdubbla rabattmöjligheterna för ungdomar, öka det antal tjänster som kan utnyttjas genom detta kort och förbättra informationen om kortet.
 - Att förstärka de språkliga förberedelserna.

- Att utarbeta en bättre riktad information om möjligheterna till rörlighet som är anpassad till ungdomars behov och språkbruk samt lätt att finna, samtidigt som man eftersträvar synergieffekter med de initiativ som redan pågår inom detta område.
- Att officiellt erkänna redan gjorda (formella och informella) erfarenheter.

Volontärarbete

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att under det kommande decenniet avsevärt utveckla volontärarbete för ungdomar på samtliga beslutsnivåer (lokal, regional, nationell och europeisk).
- Att i alla medlemsstater i en eller annan form utveckla en volontärtjänst, införa adekvata strukturer, öka antalet världplatser och säkra dess finansiering. Kommuner, regioner, föreningar och ungdomsorganisationer bör ha en viktig roll i detta sammanhang. Ungdomarna själva bör kunna dela med sig av sina erfarenheter och delta i utformningen och genomförandet av volontärtjänsterna.
- Att fastställa en nationell rättslig ställning för unga volontärer, vilken eventuellt kan inbegripas i en mer övergripande rättslig ställning. Denna rättsliga ställning skulle avgöra volontärens rättigheter och skyldigheter, underlätta volontärarbetets utveckling och garantera ungdomarna socialt skydd.
- Att utan dröjsmål genomföra rekommendationen om och handlingsplanen för rörlighet (se nedan).
- Att göra arbetsgivare medvetna om de kvaliteter som förvärfvas vid en frivillig insats (initiativförmåga, självförtroende, förmåga att arbeta i grupp m.m.).
- Att engagera ungdomarna själva i främjandet och utvecklingen av volontärarbete.

På europeisk nivå

- Att genomföra en kvalitativ och kvantitativ uppföljning av volontärtjänsterna på lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Det bör fastställas ett antal indikatorer för att göra jämförelser, utbyta erfarenheter och avgöra framtidstendenser.
- Det finns ett stort antal offentliga eller privata frivilligorganisationer i världen. Denna verksamhet är i allmänhet inte särskilt öppen för ungdomar. Europeiska kommissionen skulle kunna ansvara för att förhandla med dessa organisationer i syfte att de i högre grad skall öppna sig för ungdomar.
- Att ytterligare öppna den europeiska volontärtjänsten för ungdomar med problem och för ungdomar med funktionshinder.
- Att erkänna och utnyttja volontärarbete som en pedagogisk icke-formell erfarenhet.

6. BIDRAG TILL VITBOKEN

(a) På Europeiska kommissionens webbplats <http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/index.html> kan följande dokument laddas ned:

- *Vitbok om ungdomspolitik i Europa, nationellt samråd med ungdomar, maj-juli 2000.*
 - Sammanfattande rapport, andra versionen [EN, FR, DE].
 - Översikt, 27.9.2000 [EN].
 - Nationella rapporter och webbplatser om nationella konferenser.
- *Europeiska ungdomsmötet i Paris, den 5-7 oktober 2000. Rekommendationer från 450 unga deltagare [EN, FR, DE].*
- *Rapport från Ekonomiska och sociala kommitténs offentliga utfrågning om ungdomspolitiken i Bryssel den 20 februari 2001 [EN].*
- *Möte om ungdomars villkor i Europa, rapport från konferensen den 16–17 mars 2001, Folkets Hus i Umeå, Sverige [EN].*
- *Samrådsförfarandet bakom Europeiska kommissionens vitbok om ungdomspolitik: rapport från samrådet med forskarsamfundet, vilken lades fram i Umeå den 16–17 mars 2001 [EN, FR, DE].*
- *De tyska federala myndigheternas ståndpunkt [EN, FR, DE].*
- *Eurobarometer 55.1 om ungdomar i Europa 2001.*

(b) På Europaparlamentets webbplats http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf kan följande dokument laddas ned:

- *Europaparlamentets generaldirektorat för forskning, sammanfattning av den offentliga utfrågningen om ungdomspolitiken, Bryssel den 24 april 2001, IV/WIP/2001/04/0094 [EN].*

(c) På Ekonomiska och sociala kommitténs webbplats http://www.ces.eu.int/pages/avis/11_00/en/CES1418-2000_AC_en.doc kan följande dokument laddas ned:

- *Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande (på eget initiativ) om vitboken om ungdomspolitik, som antogs den 29 november 2000, CES 1418/2000 [ES, DA, DE, EL, FR, IT, NL, PT, FI, SV].*

(d) På europeiska ungdomsforumets webbplats <http://www.youthforum.org/start/whitepaper/whitepaper.htm> kan följande dokument laddas ned:

- *Contribution of Civil Society organisations to the European Commission's consultation for its White Paper on Youth Policy, tredje upplagan, offentlig utfrågning vid Ekonomiska och sociala kommittén i Bryssel den 20 februari 2001.*
- *Strategy and Key Objectives for a Youth Policy in the European Union, Second Contribution of the European Youth Forum to the European Commission's White Paper on Youth Policy, antaget av medlemsrådet i Bryssel den 6-7 april 2001*
[EN, FR].

BILAGA 2

ÖVERSIKT ÖVER EUROPEISKA UNIONENS UNGDOMSSATSNINGAR

1. UNGDOMSPROGRAMMET

1988 lanserade Europeiska unionen programmet Ungdom för Europa, som syftade till att stödja utbyte mellan ungdomar från olika länder⁵⁰. Under perioden 1989–1991 fick cirka 80 000 ungdomar mellan 15 och 25 stöd genom programmet. I juli 1991 antogs programmet Ungdom för Europa II⁵¹ på grundval av artikel 149 i EG-fördraget, och i mars 1995 inleddes det tredje programmet. Det upphörde 1999⁵².

1996 gick Europeiska gemenskapen längre och föreslog ett handlingsprogram för en europeisk volontärtjänst för ungdomar⁵³. Detta blev ett fullvärdigt gemenskapsprogram 1988, och gjorde det möjligt för ungdomar att delta som volontärer i socialt, kulturellt och miljömässigt arbete till förmån för det lokala samhället⁵⁴.

Rent allmänt stimulerade programmet Ungdom för Europa och den europeiska volontärtjänsten utvecklingen av europeiska, nationella och lokala projekt som inbegrep ungdomar, särskilt ungdomar med särskilda problem.

I april 2000 antog ministerrådet och Europaparlamentet gemenskapens åtgärdsprogram "Ungdom", som omfattade perioden 2000-2006⁵⁵. Ungdomsprogrammet går längre än programmet Ungdom för Europa och den europeiska volontärtjänsten, och är mer inriktad på att ungdomar skall förvärva kunskap och på att upprätta samarbete mellan medlemsstaterna när det gäller att utveckla ungdomspolitik⁵⁶. Dessutom har allmän och yrkesinriktad utbildning utanför skolan ("icke-formell utbildning") en viktigare roll i Ungdomsprogrammet. För att ett projekt skall kunna få stöd från Ungdomsprogrammet måste det ha kopplingar till något av följande:

- (1) Ungdom för Europa (utbyte).
- (2) Europeisk volontärtjänst.
- (3) Ungdomsinitiativ.
- (4) Gemensamma åtgärder med programmen för utbildning (Socrates) och yrkesutbildning (Leonardo Da Vinci);
- (5) Stödåtgärder.

⁵⁰ EGT L 158, 25.6.1988.

⁵¹ EGT L 217, 6.8.1991.

⁵² EGT L 87, 20.4.1995.

⁵³ KOM(1996) 610 av den 23 december 1996.

⁵⁴ EGT L 214, 31.7.1998.

⁵⁵ EGT C 117, 18.5.2000, s. 1–10.

⁵⁶ För mer information, se <http://europa.eu.int/comm/education/youth/youthprogram.html>.

Programmet är också öppet för Norge, Island och Liechtenstein samt för kandidatländerna (dvs. länder i Östeuropa samt Cypern, Malta och Turkiet). Under vissa villkor är verksamheten även öppen för ungdomar från tredje land (dvs. länder i Medelhavsområdet, Sydösteuropa, Oberoende staters samväld och Latinamerika).

2. POLITISKA INITIATIV MED KONSEKVENSER FÖR UNGDOMAR

Ungdomsfrågor omfattas i hög grad av medlemsstaternas nationella, regionala och lokala myndigheters befogenheter. Men om man studerar fördragen⁵⁷ närmare visar det sig att ungdomsfrågorna har en viktig europeisk dimension inom många av gemenskapens åtgärdsområden.

I artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen anges att "Unionen bygger på principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt på rättsstatsprincipen". I artikel hänvisas till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom 1950.

Artikel 13 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen handlar om kampen mot olika former av diskriminering i Europeiska unionen. Enligt denna artikel kan Europeiska unionen "[...] vidta lämpliga åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning".

Enligt artikel 17 i EG-fördraget införs ett unionsmedborgarskap i Europeiska unionen. I artikeln anges att "varje person som är medborgare i en medlemsstat skall vara unionsmedborgare. Unionsmedborgarna skall ha de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i detta fördrag".

Enligt artikel 125 i EG-fördraget – som skall tolkas mot bakgrund av artikel 2 i EG-fördraget – skall medlemsstaterna och gemenskapen "arbeta för att utveckla en samordnad sysselsättningsstrategi och särskilt för att främja en kvalificerad, utbildad och anpassningsbar arbetskraft och en arbetsmarknad som är mottaglig för ekonomiska förändringar". I detta avseende lanserade Europeiska unionen den europeiska sysselsättningsstrategin i Luxemburg 1997.

I artikel 136 i EG-fördraget erkänner Europeiska gemenskapen arbetstagarnas sociala rättigheter. I detta avseende anges att gemenskapen och medlemsstaterna skall ha som mål att "främja sysselsättningen, att förbättra levnads- och arbetsvillkor [...] att åstadkomma ett fullgott socialt skydd, en dialog mellan arbetsmarknadens parter och en utveckling av de mänskliga resurserna för att möjliggöra en varaktigt hög sysselsättning samt att bekämpa social utslagning".

I artikel 137 i EG-fördraget nämns den verksamhet på nationell nivå som Europeiska gemenskapen skall stödja såsom förbättringar av arbetsmiljön för att skydda arbetstagarnas hälsa och säkerhet, arbetsvillkor, information till och samråd med arbetstagarna, integrering av personer som står utanför arbetsmarknaden m.m.

⁵⁷

För mer information om fördragen, se http://europa.eu.int/abc/treaties_en.htm.

Artikel 146 i EG-fördraget handlar om Europeiska socialfonden (ESF), som bidrar till att finansiera åtgärder i syfte att utveckla mänskliga resurser. Den skall "inom gemenskapen främja möjligheterna till sysselsättning och arbetstagarnas geografiska och yrkesmässiga rörlighet samt att underlätta deras anpassning till förändringar inom industrin och i produktionssystemen [...]". Ungdomar berörs direkt av projekt som finansieras genom Europeiska socialfonden.

Artikel 149 i EG-fördraget utgör den rättsliga grunden för samarbete på europeisk nivå inom områdena utbildning och ungdomsfrågor. I artikeln betonas den centrala roll som utbildning har när det gäller att ge ungdomar möjligheter att studera och röra sig fritt inom ett gränslöst Europa. I artikel 149 anges de olika områden inom vilka Europeiska gemenskapen kan utveckla samarbete: "[...] undervisning i och spridning av medlemsstaternas språk, [...] rörligheten för studerande och lärare [...], [...] samarbete mellan utbildningsanstalter, [...] informations- och erfarenhetsutbyte i frågor som är gemensamma för medlemsstaternas utbildningssystem, [...] ungdoms- och ungdomsledarutbyte, [...] distansundervisning". Artikel 149 utgör den rättsliga grunden för programmen Ungdom och Sokrates.

Enligt artikel 150 i EG-fördraget skall Europeiska gemenskapen "genomföra en yrkesutbildningspolitik" som kompletterar medlemsstaternas insatser. I artikeln definieras de mål som skall nås och understryks att "särskilt ungdomarna" skall ha tillträde till åtgärder som rör yrkesutbildning och rörlighet.

Artikel 151 utgör den rättsliga grunden för kulturellt samarbete på europeisk nivå. Enligt denna artikel skall gemenskapen komplettera medlemsstaternas verksamhet inom områdena "de europeiska folkens kultur och historia ... kulturarv som har europeisk betydelse ... kulturutbyte ... konstnärligt och litterärt skapande, även inom den audiovisuella sektorn". Även om ungdomar inte nämns uttryckligen berörs de direkt av dessa insatser. Artikel 151 i EG-fördraget utgör den rättsliga grunden för programmet Kultur 2000, som bland annat finansierar projekt inom områdena kulturarv, konstnärligt och litterärt skapande, yrkesmässig rörlighet, spridning av konst och kultur samt interkulturell dialog och kunskap om Europas historia.

Enligt artikel 152 i EG-fördraget eftersträvar Europeiska gemenskapen en hög hälsoskyddsnivå för människor vid utformningen och genomförandet av all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder. I artikeln nämns uttryckligen gemenskapens behörighet att göra "insatser för att minska narkotikarelaterade hälsoskador, inklusive upplysning och förebyggande verksamhet".

Artikel 153 i EG-fördraget handlar om konsumentskydd. Det anges att gemenskapen skall "bidra till att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt till att främja deras rätt till information och utbildning och deras rätt att organisera sig".

Artikel 163–173 i EG-fördraget handlar om Europeiska gemenskapens mål att stärka den vetenskapliga och teknologiska grunden för gemenskapsindustrin samt att främja utvecklingen av dess internationella konkurrensförmåga. På denna grund föreslog kommissionen i februari 2001 ett ramprogram för forskning och teknisk utveckling som utgör ett viktigt redskap när det gäller att stödja skapandet av det europeiska forskningsområdet. Det sistnämnda inbegriper stöd till utbildning och rörlighet för unga forskare på europeisk nivå (se artikel 164d i EG-fördraget).

På grundval av artikel 177 i EG-fördraget bidrar Europeiska gemenskapen till en varaktig ekonomisk och social utveckling i utvecklingsländerna, deras integration i världsekonomin och kampen mot fattigdomen i dessa länder. Dessa artiklar utgör ett viktigt redskap för gemenskapens stöd i syfte att tillgodose behoven hos ungdomar i utvecklingsländerna.

Inom ramen för dessa artiklar har man utvecklat eller håller på att utveckla politiska initiativ som skall gynna ungdomar. Följande utgör de viktigaste insatsområdena:

- *Ungdomar*

Vid sidan av programmet Ungdom, som nämns ovan, sker dessa initiativ främst form av resolutioner från ministerrådet såsom resolutionen om ungdomars deltagande⁵⁸, resolutionen om den informella utbildningsdimensionen vid idrottsverksamhet⁵⁹, resolutionen om social integration av ungdomar⁶⁰ och resolutionen om främjande av ungdomars initiativförmåga, företagsamhet och kreativitet⁶¹.

- *Sysselsättning*

Den europeiska sysselsättningsstrategin är en övergripande årlig process som lanserades vid Europeiska rådets extra möte i Luxemburg i november 1997, och som ofta kallas "Luxemburgprocessen". Det faktum att medlemsstaterna och kommissionen kom överens om att inleda denna process före ratificeringen av Amsterdamfördraget och det nya sysselsättningskapitlet, som utgör dess rättsliga grund⁶², påvisar den prioritering som man allt sedan dess gett sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor samt alla de politikområden som hänger samman med dessa.

Inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin prioriterar Europeiska kommissionen och medlemsstaterna tydligt ungdomar som en central målgrupp för de gemensamma insatserna i syfte att minska och förebygga arbetslösheten. I sysselsättningsriktlinjerna har man till exempel alltid hänvisat till medlemsstaternas mål att erbjuda alla arbetslösa ungdomar en "ny start" innan de har varit arbetslösa i sex månader. Efter toppmötet i Lissabon konsoliderades de delar av riktlinjerna som rör allmän och yrkesinriktad utbildning för att understryka behovet att medlemsstaterna – tillsammans med andra aktörer som till exempel arbetsmarknadens parter – utvecklar och genomför övergripande och samstämmiga strategier för livslångt lärande. Mer detaljerade hänvisningar görs till behovet att "ge ungdomar de grundläggande färdigheter som är relevanta på arbetsmarknaden, utrota analfabetism hos ungdomar och avsevärt minska antalet ungdomar som lämnar skolsystemet i förtid"⁶³. Det krävs också att medlemsstaterna skall se till att "särskild vikt fästs vid att stödja ungdomar med inlärningssvårigheter och andra skolrelaterade problem". Andra riktlinjer om social integration, främjande av entreprenörskap och jämställdhet mellan kvinnor och män är också klart relevanta för ungdomar.

⁵⁸ EGT C 42, 17.2.1999, s. 1–2.

⁵⁹ EGT C 8, 12.1.2000, s.5.

⁶⁰ EGT C 374, 28.12.2000, s. 5–7.

⁶¹ EGT C 196, 12.7.2001, s. 2–4.

⁶² Se kapitel VIII om sysselsättning i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. När det gäller själva förfarandet se särskilt artikel 128 i EG-fördraget.

⁶³ EGT L 22, 24.1.01, s. 18–26.

- *Allmän och yrkesinriktad utbildning*

Vid sitt möte i Lissabon i mars 2000 antog Europeiska rådet en långsiktig strategi för en konkurrenskraftig kunskapsbaserad ekonomi med fler och bättre arbetstillfällen och social sammanhållning. I denna strategi anges nya mål för olika politikområden som berör ungdomar direkt såsom utbildning, sysselsättning, social integration, information och det civila samhället. Man definierade nya prioriteringar för att erbjuda möjligheter till allmän och yrkesinriktad utbildning som skräddarsys för olika målgrupper i olika stadier av deras liv. Den innehåller tre huvudkomponenter: a) utveckling av inlärningscentrer, b) främjande av nya baskunskaper och c) ett ökat erkännande av kvalifikationer. Ett av de viktigaste målen är att öka investeringarna i mänskliga resurser, att före 2010 halvera antalet 18-24-åringar som bara har grundskoleutbildning och som inte deltar i fortsatt allmän och yrkesinriktad utbildning, att göra skolor och utbildningscentrer – som samtliga skall vara anslutna till Internet – till öppna inlärningscentrer, att ge stöd till varje befolkningsgrupp samt att använda de lämpligaste metoderna för att definiera nya baskunskaper.

I november 2001 offentliggjorde kommissionen meddelandet "Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande"⁶⁴. Ett prioriterat åtgärdsområde är att värdera lärandet och behovet att förbättra de sätt på vilka man uppfattar och bedömer deltagande i och resultaten av lärandet, särskilt när det gäller lärande utanför skolan (dvs. icke-formellt lärande).

I mars 2001 lade kommissionen fram handlingsplanen eLearning som handlar om att ansluta skolor till Internet, och som omfattar infrastruktur, utbildning, tjänster och innehåll samt samarbete och dialog⁶⁵.

I juli 2001 antog ministerrådet och Europaparlamentet en rekommendation om rörlighet inom gemenskapen för studerande, personer som genomgår yrkesinriktad utbildning, volontärer, lärare och utbildare. Det syfte är att undanröja hinder för rörligheten, att införa transnationell rörlighet i den nationella politiken och att bidra till spridningen av bra metoder⁶⁶.

I juli 2001 offentliggjorde kommissionen ett meddelande om utökat samarbete med tredje land inom högre utbildning⁶⁷. Detta meddelande hade två syften: att ge högkvalificerad utbildning till personer i partnerländerna och inom EG genom ömsesidigt samarbete, och att främja EG som en högklassig miljö i världsskala för studier, yrkesinriktad utbildning samt forskning inom vetenskap och teknik.

För närvarande håller kommissionen på att utarbeta ett förslag till direktiv om att släppa in invånare i tredje land i EU för studier eller yrkesutbildning. Detta kommer att beröra hundratusentals studenter. Förslaget syftar till att förbättra mottagningen av utländska studenter och samtidigt stärka Europas ställning som en högklassig miljö i världsskala för yrkesinriktad utbildning.

⁶⁴ Meddelande från kommissionen "Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande".

⁶⁵ Europeiska kommissionen, kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet Handlingsplanen eLearning – Att planera morgondagens utbildning, KOM(2001) 172 av den 28 mars 2001.

⁶⁶ EGT L 215, 9.8.2001, s. 30–37.

⁶⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om utökat samarbete med tredje land inom högre utbildning, KOM(2001) 385 slutlig.

- *Informationssamhället*

Som en väsentlig del av Lissabonstrategin antogs handlingsplanen eEuropa 2002⁶⁸ vid toppmötet i Feira i juni 2000. Denna inbegriper en rad åtgärdsområden och skall påskynda Europas inträde i informationssamhället. Åtgärden "Europeisk ungdom på väg in i den digitala tidsåldern" syftar till att främja användningen av digital teknik och Internet i europeiska skolor samt förvärv av nya färdigheter. Den viktiga roll som e-lärande har när det gäller att uppnå målen för handlingsplanen eEuropa 2002 har lett till att kommissionen antagit den handlingsplan för eLearning som omnämns ovan.

Dessutom kommer tre andra åtgärder i handlingsplanen eEuropa att underlätta ungdomars integrering i informationssamhället: "Snabbare Internet för forskare och studenter", som syftar till att uppgradera forsknings- och universitetsnät inom EU, "Att arbeta i den kunskapsbaserade ekonomin", där man betonar livslångt lärande och digitala färdigheter samt "En kunskapsbaserad ekonomi för alla", för att främja offentliga åtkomstpunkter till Internet.

När det gäller forskning och utveckling kring informationssamhället har Europeiska kommissionen lanserat flera initiativ i syfte att skapa en kritisk massa av resurser som kan stödja, vägleda och stimulera forskning och innovation inom allmän och yrkesinriktad utbildning. Teknik för e-lärande kommer att ha en avgörande roll när det gäller att se till att Europas folk har en flexibel, bekväm och kostnadseffektiv tillgång till resurser och tjänster på inlärningsområdet, så att de kan utveckla de väsentliga färdigheter som krävs i kunskapssamhället. I forskningsprogrammet IST (Informationssamhällets teknik), som är en del av Femte ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling, utgör allmän och yrkesinriktad utbildning en av nyckelprioriteringarna. Man finansierar för närvarande ett antal IST-projekt inom området allmän och yrkesinriktad utbildning som täcker teknisk utveckling och tillämpningar som underlättar ungdomars tillträde till och integrering i informationssamhället.

- *Företagaranda*

I maj 2000 offentliggjorde kommissionen meddelandet om näringslivspolitikens utmaningar i den kunskapsbaserade ekonomin⁶⁹, i vilket anges att "utbildning som stimulerar företagarandan är en annan drivkraft för en mer dynamisk företagskultur. Allmän undervisning om företag och företagande bör bedrivas hela vägen från grund- och gymnasieskola till högskola och universitet" och för "att öka antalet nystartade företag ... är ett annat mål för näringslivspolitikerna att öka nyföretagandet bland kvinnor, unga och arbetslösa".

Forumet för utbildning i företagaranda (Nice, oktober 2000)⁷⁰, som kommissionen och de franska myndigheterna organiserade gemensamt, har främjat utbytet av bästa metoder inom detta område och ökat medvetenheten på europeisk nivå om de mål som måste uppnås.

⁶⁸ "eEuropa 2002 – ett informationssamhälle för alla. handlingsplan" (<http://europa.eu.int/eeurope>).

⁶⁹ KOM(2000)256 slutlig (EGT C311E, 31.10.2000, s. 180–186).

⁷⁰ http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/training_education/index.htm

Som en uppföljning till slutsatserna från detta forum och som en del av det fleråriga programmet för företagande och företaganda (2001-2005)⁷¹ har kommissionen lanserat ett projekt för "bästa metod" i fråga om allmän och yrkesinriktad utbildning för företaganda. Detta projekt kommer att inriktas på utbildning – från grundskola till universitet – och syftar till att identifiera och bedöma åtgärder och bästa metoder som utvecklas på nationell eller lokal nivå i syfte att främja attityder och färdigheter i fråga om företagande inom utbildningssystemen.

Vid sitt möte i Santa Maria da Feira den 20 juni 2000 antog Europeiska rådet en stadga för småföretag⁷². I stadgan uppmanas medlemsstaterna och kommissionen att vidta åtgärder inom ett antal områden för att stödja och uppmuntra småföretag. Ett av stadgans nyckelområden för förbättringar är "allmän och yrkesinriktad utbildning för företaganda".

- *Sociala frågor*

I Lissabonstrategin efterlystes en förnyad och moderniserad europeisk samhällsmodell som omfattar tre nyckelfrågor: 1) att investera i mänskliga resurser, 2) att skapa en aktiv och dynamisk välfärdsstat och 3) att förstärka insatserna mot arbetslöshet, social utslagning och fattigdom. När det gäller social integration noterade Europeiska rådet vid sitt möte i Lissabon att antalet människor som lever under fattigdomsgränsen och i social utslagning inom Europeiska unionen är oacceptabelt. Man måste göra insatser för att förbättra dessa ungdomars färdigheter, främja tillgången till kunskap och bekämpa arbetslösheten.

Vid sitt möte i Nice i december 2000 godkände Europeiska rådet de mål att bekämpa fattigdom och social utslagning som rådet antagit. De fyra mål som antogs i Nice är alla mycket relevanta för ungdomar. De utgörs av följande: 1) att underlätta deltagande i sysselsättning och tillgång för alla till resurser, rättigheter, varor och tjänster (särskilt socialt skydd, bostad och grundläggande tjänster, hälsovård, utbildning, rättvisa, kultur, idrott och fritid), 2) att förebygga riskerna för utslagning, 3) att hjälpa de mest sårbara och 4) att mobilisera alla relevanta organ. Man hänvisade särskilt till förebyggande av utslagning från skolan och eliminering av social utslagning bland ungdomar.

Rådet uppmanade medlemsstaterna att utveckla sina prioriteringar i fråga om dessa mål och att senast i juni 2001 lägga fram en tvåårig nationell handlingsplan för att bekämpa fattigdom och social utslagning. Alla medlemsstater har lagt fram sådana planer. Dessa planer bekräftar att frågan om fattigdom och social utslagning bland ungdomar prioriteras i flertalet medlemsstater.

Vid mötet i Nice godkände Europeiska rådet också den sociala agendan, där man fastställer särskilda prioriteringar för åtgärder under de kommande fem åren och bekräftar vikten av strategier för att bekämpa alla former av diskriminering enligt artikel 13 i EG-fördraget.

Vid toppmötet i Stockholm i mars 2001 bekräftades denna strategi, och man uppmanade rådet och Europaparlamentet att komma överens om ett förslag till program om social integration under 2001. Detta program kommer att utgöra en

⁷¹ EGT L 333, 29.12.2000, s. 84–91.

⁷² Den europeiska stadgan för småföretag antogs vid rådets (allmänna frågor) möte den 13 juni 2000.

viktig möjlighet till utbyte om lärande och bästa metoder mellan medlemsstaterna när det gäller att minska och förebygga fattigdom och social utslagning bland ungdomar.

- *Hälsa*

Ungdomar ingår i den strategi som anges i gemenskapens handlingsprogram på folkhälsoområdet. I juli 2001 antog rådet (hälsofrågor) en gemensam ståndpunkt om detta handlingsprogram (2001-2006)⁷³. En av de viktigaste aspekterna är förbättringen av information och kunskap om hälsofrågor. Programmet omfattar även förebyggande av aids och narkotikaberoende. Rådet antog också en rekommendation mot alkoholmissbruk bland ungdomar, särskilt barn och tonåringar.

- *Förebyggande av rasism och främlingsfientlighet*

1997 välkomnade rådet Europaåret mot rasism och underströk att medlemsstaterna måste intensifiera sina insatser samt underströk vikten av utbildning. Under 2000 noterade rådet (utbildnings- och ungdomsfrågor) behovet att ta itu med rasism och främlingsfientlighet bland ungdomar. Vid rådets (ungdomsfrågor) möte i maj 2001 antogs ett uttalande om bekämpande av rasism och främlingsfientlighet på Internet genom att intensifiera arbetet med ungdomar.

- *Idrott*

I Amsterdamfördraget erkänns i förklaring 29 idrottens sociala betydelse, särskilt för att skapa identitet och gemenskap människor emellan. I förklaringen understryks idrottssammanslutningarnas och amatöridrottens viktiga roll. På denna grund har Europeiska unionen utvecklat en aktiv roll på idrottsområdet. Den stöder bland annat projekt för att främja integrering av ungdomar genom idrott, förebygga dopning inom idrotten och en skolinformationskampanj om etiska värderingar inom idrotten och olympiska ideal. I rådets resolution från december 1999⁷⁴ understryks behovet att utnyttja idrottens icke-formella utbildningspotential mot bakgrund av den europeiska samarbetspolitiken i ungdomsfrågor. Vid sitt möte i Nice antog Europeiska rådet ett uttalandet om idrottens speciella karaktär, där det uppmanar gemenskapen att beakta idrottens sociala, fostrande och kulturella funktion i sina åtgärder enligt fördragets olika bestämmelser. Europeiska rådet enades också om att intensifiera det europeiska samarbetet mot dopning.

Europeiska kommissionen har föreslagit rådet och Europaparlamentet att 2004 skall utropas till Europaåret för utbildning genom idrott. De främsta målen för detta Europaår skulle vara att uppmuntra utbildningssektorn och idrottsorganisationerna att samarbeta för att utnyttja idrottens utbildningsvärde och dess roll för social integration samt att understryka den betydelse som frivilliga idrottsaktiviteter har som en aspekt på informell utbildning. Skolorna bör uppmuntras att fästa större vikt vid idrottsaktiviteter i sina läroplaner samt i utbytet med andra skolor.

⁷³ EGT C 307, 31.10.2001, s. 27–40.

⁷⁴ EGT C 8, 12.1.2000, s.5.

3. FINANSIERING INOM OMRÅDENA SYSSELSÄTTNING, UTBILDNING, KULTUR OCH SKYDD AV UNGDOMAR

Det finns ett antal andra budgetposter inom områdena sysselsättning, utbildning, kultur och skydd av ungdomar som direkt eller indirekt stöder åtgärder för ungdomar. Nedan följer några exempel.

- **Infrastruktur:** under finansieringsperioden 2000-2006 ger Europeiska regionala utvecklingsfonden i vissa regioner stöd till infrastrukturprojekt som inbegriper projekt till förmån för ungdomar (såsom ungdomscentrer, skolor m.m.).
- **Sysselsättning och social integration:** under finansieringsperioden 2000-2006 ger Europeiska socialfonden stöd till program inom området arbetskraft, social integration, information och rådgivning m.m. på nationell och regional nivå som särskilt riktar sig till ungdomar.
- **Utbildning:** programmet Sokrates stöder åtgärder för utbyte och rörlighet som riktar sig till ungdomar på skolor eller universitet.
- **Yrkesutbildning:** programmet Leonardo ger ungdomar tillträde till moderna yrkesutbildningstjänster, utbildning i främmande språk och arbete utomlands.
- **Kultur:** programmet Kultur 2000 inbegriper en "ungdomskomponent" i fördelningen av anslag till projekt inom området kreativitet och rörlighet, spridning av konst och kultur samt interkulturell dialog och kunskap om Europas historia.
- **Skydd av ungdomar:** programmet Daphne stöder förebyggande åtgärder för att utrota våld mot barn, ungdomar och kvinnor.

4. EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

Proklamationen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i Nice i december 2000 utgjorde ett stort steg framåt. I stadgan tar man i en och samma text upp människors medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och samhälleliga rättigheter. Det innehåller två kapitel om friheter (kapitel II) och solidaritet (kapitel IV) där man uttryckligen erkänner barns och ungdomars rättigheter (se artikel 14 om rätt till utbildning, artikel 24 om barnets rättigheter och artikel 32 om förbud mot barnarbete och skydd av ungdomar i arbetslivet).

5. STÖD FRÅN EUROPAPARLAMENTET

Europaparlamentet har aktivt stöttat verksamhet på europeisk nivå till förmån för ungdomar, särskilt när det gäller antagandet av de program som rör ungdomar. I mars 1999 antog det en resolution om en ungdomspolitik för Europa där det underströk att "ungdomsfrågor har fått större betydelse på grund av de ekonomiska och kulturella förändringarna i de europeiska samhällena"⁷⁵.

⁷⁵

EGT C 175, 21.6.1999, s.50.

I april 2001 organiserade det utskott som ansvarar för ungdomsfrågor en offentlig utfrågning om ungdomspolitik. I denna utfrågning deltog ledamöter i Europaparlamentet, ungdomspolitiskt sakkunniga, företrädare för ekonomiska och sociala organisationer och ungdomsorganisationer samt oorganiserade ungdomar. Antalet deltagare och den höga diskussionsnivån imponerade och bidrog till mötets framgång.

Föredraganden från utskottet uppgav under utfrågningen att det fortfarande saknades en samstämmig EU-politik för ungdomar och att vitbokens huvudsyfte borde vara att utveckla en integrerad strategi för att hantera ungdomars problem⁷⁶. Europaparlamentet underströk att vitboken borde utgöra ett underlag för idéer, inspiration och diskussion i syfte att påvisa exempel av bra metoder samt uppmuntra medlemsstaterna och regionala och lokala myndigheter att ta nya initiativ.

Ungdomarna sade sig ha höga förväntningar på vitboken, särskilt inom områden som information, kampen mot diskriminering, lika möjligheter för ungdomar med funktionshinder, formell och icke-formell utbildning, sysselsättning och social integration, deltagande i utbytesprogram, de demografiska förändringarna i Europa och ungdomars deltagande i samhället. De menade att "det krävs en sann europeisk ungdomspolitik ... [och att] ungdomspolitik på alla nivåer från lokal till europeisk bör vara kompletterande och ... bör samordnas mellan de olika nivåerna".

6. BIDRAG FRÅN EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN

Ungdomar är indirekt representerade i Europeiska gemenskapens ekonomiska och sociala kommitté (ESK) eftersom många av ledamöterna i ESK har kopplingar till organisationer med ungdomsföreningar som är aktiva på nationell, regional och lokal nivå. I november 2000 antog ESK ett yttrande om ungdomspolitik⁷⁷. Enligt ESK måste ungdomspolitik värdesätta ungdomar som en "resurs för samhället" och ge dem möjligheter att "utöva ett aktivt, fritt och ansvarsfullt medborgarskap". Ungdomspolitik anses ingå i en "integrerad sektorsövergripande politik", vars syfte är "att förbättra och utveckla ungdomars livsvillkor och medinflytande, och den omfattar alla sociala, kulturella och politiska frågor som berör ungdomar och andra samhällsgrupper".

I februari 2001 organiserade ESK och Europeiska kommissionen i samarbete med europeiska ungdomsforumet en utfrågning med företrädare för det civila samhället mot bakgrund av vitboken. Utfrågningen var mycket värdefull eftersom den gav förstahandsinformation om situationen för ungdomar i Europa och om deras sociala, ekonomiska och personliga förväntningar.

De regionala och lokala myndigheter som är representerade i Regionkommittén (ReK) är i flertalet medlemsstater centrala aktörer när det gäller att genomföra ungdomspolitik. 1999 antog ReK ett yttrande om "Lokalt och regionalt samarbete för att förhindra övergrepp på och vanvård av barn och ungdomar i Europeiska

⁷⁶ Europaparlamentet, generaldirektoratet för forskning, sammanfattning av den offentliga utfrågningen om ungdomspolitik, som organiserades av utskottet för kultur, ungdomsfrågor, utbildning och media och idrott i Bryssel den 24 april 2001, IV/WIP/2001/04/0094, 18.5.2001.

⁷⁷ Yttrande från Ekonomiska och sociala kommitténs om "vitbok om ungdomspolitik", CES 1418/2000, 29-30.11.2000, s.2-4.

unionen"⁷⁸. ReK underströk behovet av en EU-strategi för att förebygga övergrepp på och vanvård av barn och ungdomar utan att man blandar sig i de nationella, regionala och lokala myndigheternas ansvar. ReK anser att man genom att inbegripa barn och ungdomar i beslut som påverkar deras liv och låta dem göra sina röster hörda bidrar till detta förebyggande. ReK hävdar att det krävs mer decentraliserade strukturer i ett Europa som står nära medborgarna, men samtidigt större samordning och samarbete över region- och nationsgränserna, samt att barn och ungdomar inte glöms bort i denna process.

7. DIALOG MED DET EUROPEISKA UNGDOMSFORUMET

Det europeiska ungdomsforumet grundades 1979 i syfte att företräda ungdomsorganisationer på europeisk nivå och inleda en dialog med ungdomar. Dess medlemmar består av nationella ungdomsråd i EU-länderna och av internationella icke-statliga ungdomsorganisationer. Det främjar dagliga kontakter och kommunikation mellan sina medlemsorganisationer – som samlar flera miljoner ungdomar – och med enskilda ungdomar. Det strävar efter en starkare representativ roll. Ungdomsforumet har skaffat sig betydande sakkunskap inom områdena ungdomsarbete, ungdomspolitik, icke-statliga ungdomssektorer och frågor som rör det civila samhället. Det är representerat i Europeiska kommissionens arbetsgrupper och deltar i urvalet av projekt som skall få stöd genom Ungdomsprogrammet.

Ungdomsforumet hade en viktig roll i det samråd som föregick denna vitbok. Det deltog i samrådet med ungdomar och organiserade tillsammans med kommissionen och ESK samrådet med organisationer från det civila samhället. Forumet utarbetade ett eget bidrag till vitboken som det lade fram för diskussion⁷⁹.

8. EUROPARÅDETS ARBETE

Under 1970-talet inrättade Europarådet Europeiska ungdomscentret (EUC) och Europeiska ungdomsfonden (EUF) i Strasbourg. 1995 öppnades ett andra europeiskt ungdomscenter i Budapest. EUC:s och EUF:s program leds gemensamt⁸⁰.

Europarådet har antagit ett antal deklarationer och resolutioner om sådana frågor som ungdomars deltagande, medborgarskap, icke-formell utbildning, rörlighet och kampen mot rasism.

I mars 1992 antog Europarådets kommunalkongress den europeiska stadgan angående unga människors deltagande i kommunala och regionala angelägenheter⁸¹. I stadgan uppmanas till en större inblandning av ungdomar i offentliga frågor på regional och lokal nivå samt efterlyses att man skall genomföra olika former av deltagande som skall gälla alla ungdomar utan diskriminering. I rekommendationen om ungdomars deltagande och det civila samhällets framtid, som antogs 1997, bekräftade ministerkommittén "den avgörande betydelsen av att ungdomar deltar i

⁷⁸ Regionkommitténs yttrande, 18.11.1999, COM-7/017.

⁷⁹ *Strategy and Key Objectives for a Youth Policy in the European Union, Second Contribution of the European Youth Forum to the European Commission's White Paper on Youth Policy*, som antogs av medlemsrådet i Bryssel den 6–7 april 2001.

⁸⁰ När det gäller principen om gemensam ledning, se fotnot 19.

⁸¹ Resolution 237, antagen den 19.3.1992 av Europarådets kommunalkongress (CLRAE).

det civila samhällets utveckling som resurs för det demokratiska samhällets ständiga förnyelse"⁸².

Vid Europarådets femte konferens i Bukarest i april 1998 förklarade ungdomsministrarna att ungdomars integration i arbetslivet skulle grunda sig på de färdigheter och kvalifikationer de förvärvar genom icke-formell utbildning. Europarådet underströk vikten av icke-formell utbildning som tydligt berikar traditionella utbildningsmodeller. Europarådet vidtog ännu en åtgärd då det antog en rekommendation om icke-formell utbildning i januari 2000, i vilket det erkänner att de formella utbildningssystemen inte räcker för möta de snabba och ständiga tekniska, sociala och ekonomiska förändringarna, och att de därför borde förstärkas med icke-formella utbildningsmetoder⁸³.

Kampen mot rasism, främlingsfientlighet och intolerans har en lång tradition inom Europarådet. I början av 1990-talet inledde det en bred europeisk ungdomskampanj i samarbete med europeiska ungdomsorganisationer för ett tolerant samhälle, och främjade pilotprojekt. Europarådet har också fokuserat sig på att utveckla ungdomskortet till ett servicekort som syftar till att förbättra situationen för ungdomar som deltar i rörlighetsprojekt. Det främjar volontärprogrammet för ungdomar på nationell och europeisk nivå samt ser till att Interrailkortet ligger kvar på en rimlig prisnivå. Det ger stöd till ideella plattformar för ungdomsutbyte. 1998 inrättades ett partnerskap mellan Europeiska kommissionen och Europarådet för att utveckla utbildningsprogram för unga lärare i syfte att främja gemensamma värderingar såsom mänskliga rättigheter, en pluralistisk demokrati, rättssamhället, ett aktivt medborgarskap och europeiskt samarbete⁸⁴. De konkreta åtgärder som följde av partnerskapet inbegriper utbildningspublikationer och samarbete inom området rådgivning och forskning med avseende på utbildningsevenemang.

9. UNDERSÖKNINGAR OCH OPINIONSUNDERSÖKNINGAR SOM GJORTS AV EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Ett trettiotal undersökningar samfinansierades under fem år inom ramen för programmet Ungdom för Europa. De flesta utgjordes av jämförande analyser, men några utgjordes av fallstudier som täckte följande tre ämnesområden: 1) missgynnade ungdomar och riskbeteenden, 2) ungdomars värderingar, förväntningar och identitet, särskilt i fråga om Europa (inbegripet frågan om unga invandrare, rasism och främlingsfientlighet) och 3) icke-formella utbildningsmetoder.

Fyra undersökningar finansierades inom ramen för programmet Europeisk volontärtjänst. De täckte idrott som ett instrument för social integration av ungdomar, de nationella civiltjänstprogrammen, tillträdet till den europeiska volontärtjänsten för ungdomar med funktionshinder samt intyg som utfärdas då en volontärtjänst har fullbordats (t.ex. nationell).

Den europeiska volontärtjänstens effekter har också utvärderats.

⁸² Ministerkommittén, rekommendation nr. R(97)3, som antogs den 4.2.1997.

⁸³ Rådgivande församlingen, rekommendation 1437 om icke-formell utbildning, antagen den 24.1.2000, § 7.i.

⁸⁴ <http://www.coe.fr/youth/english/partnership/new/>

En undersökning av ungdomar och ungdomspolitikerna i medlemsstaterna har genomförts av IARD-institutet (Milano) och publicerades i juni 2001⁸⁵. Den ger en översikt över kvantitativa och kvalitativa uppgifter som illustrerar ungdomars situation och förväntningar. Den beskriver också strukturer och politiska insatser för ungdomar i medlemsstaterna.

Som en del av det tredje fleråriga programmet för små och medelstora företag i Europeiska unionen (1997-2000)⁸⁶ presenterade kommissionen en undersökning om unga företagare, kvinnliga företagare, företagare från etniska minoriteter och medföretagare i Europeiska unionen och Central- och Östeuropa. I undersökningen identifierades de viktigaste problemen och utmaningarna för dessa målgrupper av entreprenörer, och den innehöll ett antal rekommendationer för att främja deras utveckling.

Parallellt med detta arbete undersökte kommissionen åsikterna hos ungdomar i Europa. Under 1997 gjordes en opinionsundersökning – Eurobarometer 47.2 om unga européer. Kommissionen genomförde ytterligare en Eurobarometerundersökning inför utarbetandet av denna vitbok om ungdomspolitikerna. Resultaten av denna offentliggjordes i oktober 2001⁸⁷.

⁸⁵ <http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/studies.html>

⁸⁶ EGT L 6, 10.1.1997, s. 25–31.

⁸⁷ http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/eurobarometer_youth.html